

เจตคติประชาชนด้านความเสมอภาคหญิงชายกับการพัฒนา
สถานภาพสตรีไทย

โดย

นายสมศักดิ์ อัครศิริศิลป์
ประธานเจ้าหน้าที่บริหาร
บริษัท นวไทยเครื่องสนาม จำกัด

นักศึกษาวិทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร
หลักสูตรการป้องกันราชอาณาจักร รุ่นที่ 57
ประจำปีการศึกษา พุทธศักราช 2557 - 2558

บทคัดย่อ

เรื่อง เจตคติประชาชนด้านความเสมอภาคหญิงชายกับการพัฒนาสถานภาพสตรีไทย
 ลักษณะวิชา สังคมจิตวิทยา
 ผู้วิจัย นายสมศักดิ์ อัครศิริศิลป์ หลักสูตร วปอ. รุ่นที่ 57

การศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์การวิจัยคือ การทำความเข้าใจต่อเจตคติของประชาชนด้านความเสมอภาคหญิงชายในสังคมไทยในมิติครัวเรือน/ครอบครัว มิติสังคม มิติทางเศรษฐกิจ และมิติการมีส่วนร่วมทางการเมือง โดยนำเสนอแนวทางการพัฒนามาตรการ กลไกและแผนงานเพื่อการพัฒนาสถานภาพสตรีไทย การศึกษาครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ โดยใช้แบบสอบถามในการเก็บข้อมูลจากตัวอย่างใน 5 ภูมิภาคหลักของประเทศไทยได้แก่ กรุงเทพมหานครและปริมณฑล ภาคกลาง ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคเหนือ และภาคใต้ โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบพื้นที่ตัวแทน และใช้ความน่าจะเป็น ผู้วิจัยได้แบบสอบถามตอบกลับทั้งสิ้นจำนวน 1,058 ฉบับ

ผลการวิจัยความเสมอภาคหญิงชายด้านครัวเรือนหรือครอบครัวพบว่า ผู้หญิงยังถูกกำหนดให้มีบทบาทหน้าที่ในครัวเรือนมากกว่าชายอย่างมีนัยสำคัญ และต้องรับบทบาทและหน้าที่ในและนอกครัวเรือน เนื่องจากในปัจจุบัน ผู้หญิงต้องออกจากบริบทของครัวเรือนเพื่อประกอบอาชีพนอกครัวเรือน

ด้านความเสมอภาคหญิงชายในมิติสังคม ผลการวิจัยชี้ว่า สถานภาพผู้หญิงไทยด้านสังคมยังคงด้อยกว่าผู้ชายอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ เนื่องจากอคติของสังคมต่อเพศหญิงในฐานะวัตถุทางเพศ โอกาสการเป็นผู้นำทางสังคม ปัญหาการถูกทำร้ายร่างกาย และปัญหาโอกาสการเป็นผู้นำด้านจิตวิญญาณทางศาสนา

ด้านความเสมอภาคหญิงชายในมิติเศรษฐกิจ ผลการวิจัยชี้ว่า ผู้หญิงจำนวนไม่น้อยเผชิญปัญหาการถูกเลือกปฏิบัติในการจ้างงาน ผลตอบแทนและสวัสดิการ โอกาสในการเข้าเป็นแรงงานเมื่ออายุมากขึ้น สังคมยังมีอคติและภาพเหมารวมด้านอาชีพแบ่งแยกตามเพศที่ไม่เป็นธรรมต่อผู้หญิงอีกด้วย

ด้านความเสมอภาคหญิงชายในมิติการมีส่วนร่วมทางการเมือง ผลการวิจัยชี้ว่า 1 ใน 10 ผู้หญิงไทยยังมีบทบาทในเวทีการเมืองน้อยกว่าผู้ชายอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ เนื่องจากอคติของสังคมต่อผู้หญิงในการเป็นผู้นำ การเปิดโอกาสทางการเมือง การครอบงำเวทีการเมืองของผู้ชาย ปัญหาการขาดตัวแบบที่ดีทางการเมือง

การศึกษาครั้งนี้ได้ศึกษาความแตกต่างของระดับเจตคติของประชาชนด้านความเสมอภาคหญิงชายในทุกมิติมีความสัมพันธ์ทางสถิติอย่างใกล้ชิดกับตัวแปรด้านประชากร กล่าวคือ ระดับการพัฒนาของทรัพยากรมนุษย์มีความสัมพันธ์ทางบวกกับเจตคติด้านความเสมอภาคหญิงชายของประชาชนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

สุดท้ายนี้ ผู้วิจัยได้นำเสนอ 5 มาตรการหลักในการพัฒนาสถานภาพสตรีไทยเพื่อก้าวสู่สังคมที่มีความสมดุล เที่ยงธรรม ยั่งยืน และตอบสนองต่อมิติหญิงชายในสังคมไทย

คำนำ

การที่ข้าพเจ้าได้รับโอกาสเข้ามาเป็นนักศึกษาคนหนึ่งของวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร ซึ่งถือว่าเป็นก้าวสำคัญในชีวิตของข้าพเจ้าในการเปิดโลกทัศน์ของตนเอง ทันที่ที่ข้าพเจ้าได้เป็นส่วนหนึ่งของ วปอ. ข้าพเจ้าจึงได้ถามตนเองว่า “นักศึกษารุ่นนี้ ทำไมจึงมีส่วนของนักเรียนชายมากกว่านักเรียนหญิงในระดับที่ข้าพเจ้าไม่สามารถอธิบายให้ตนเองได้” ซึ่งได้กลายเป็นสิ่งที่จุดประกายสำคัญให้แก่ข้าพเจ้าเองในการค้นหาคำตอบ

ต่อมา ข้าพเจ้าได้รับคำตอบจากผู้ที่มีความรู้ท่านหนึ่งที่ทำให้คำตอบแก่ข้าพเจ้าซึ่งเป็นคำตอบที่มีคุณค่าต่อความรู้สึคนึกคิดและตรใจของข้าพเจ้าเป็นอย่างมาก กล่าวคือ การเป็นหญิงเป็นชายในสังคมไทยยังเป็นสถานภาพทางเพศที่สังคมไทยระบุว่ามีเท่าเทียมกัน และผู้ชายได้รับโอกาสทางสังคมมากกว่า ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงภาพความเหลื่อมล้ำทางสังคมระหว่างเพศที่เห็นดาษดื่นอยู่ในสังคมไทย

จุดประกายดังกล่าวข้างต้น จึงกลายเป็นแรงบันดาลใจให้ข้าพเจ้ามีความสนใจที่จะทำการค้นคว้าจากหนังสือต่างๆ ไป งานวิจัยที่ปรากฏอยู่ในอินเทอร์เน็ต และแหล่งข้อมูลอื่นๆ เพื่อตอบโจทย์ในประเด็นความเหลื่อมล้ำทางเพศที่ปรากฏอยู่ในสังคมไทย

ด้วยเหตุนี้เอง ข้าพเจ้าจึงมีความมุ่งมั่นที่จะศึกษาความเหลื่อมล้ำในสังคมไทยในประเด็นความเสมอภาคหญิงชายจากหลากหลายมุมมอง โดยเริ่มจากความเสมอภาคหญิงชายในครัวเรือน/ครอบครัว ในระบบสังคมวัฒนธรรม ในระบบเศรษฐกิจทุนนิยมแบบไทย และระบบการเมืองการศึกษารุ่นนี้ของข้าพเจ้า จึงถือว่าการศึกษาค้นคว้าที่ครอบคลุมประเด็นความเสมอภาคหญิงชายที่มีความหลากหลายของมิติทางสังคมอย่างมากฉบับหนึ่ง และตอบสนองความอยากรู้อยากเห็นของข้าพเจ้าได้อย่างดีอีกด้วย นอกจากนี้ ข้าพเจ้าเชื่อมั่นเหลือเกินว่าการศึกษานี้ มีประโยชน์อย่างยิ่งต่อสังคมและกลุ่มวิญญูชนที่มีความสนใจต่อปัญหาความเหลื่อมล้ำที่เกิดขึ้นจากเพศสภาพที่ผู้คนอย่างเราๆ ไม่สามารถเลือกเกิดได้ กำหนดให้เป็นชายหรือหญิงได้ตั้งแต่ถือกำเนิดมา

หลังจากเสร็จสิ้นการวิจัยฉบับนี้ ทำให้ข้าพเจ้าตระหนักดีว่า ผู้หญิงไทยยังเผชิญปัญหาความไม่เสมอภาคทางเพศอยู่อย่างมาก และความไม่เสมอภาคทางเพศนั้นแฝงอยู่ในทุกมิติของสังคมไทยที่ยังรอการแก้ไขจากทุกภาคส่วนของสังคม ดังนั้น ข้าพเจ้าหวังเป็นอย่างยิ่งว่างานวิจัยฉบับนี้ จะช่วยเป็นแสงนำทางให้แก่ผู้อ่านในการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงสังคมไทยไปสู่สังคมที่ใส่ใจผู้หญิงมากขึ้น ตลอดจนให้ความเป็นธรรมแก่ผู้หญิงมากขึ้น เพื่อการพัฒนาและความมั่นคงของชาติที่สมดุลอย่างแท้จริง

นายสมศักดิ์ อัครศิริศิลป์
นักศึกษาวិทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร
หลักสูตร วปอ. รุ่นที่ 57
ผู้วิจัย

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อ	ก
คำนำ	ข
สารบัญ	ค
สารบัญตาราง	จ
สารบัญแผนภาพ	ฉ
บทที่ 1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	7
ขอบเขตของการวิจัย	7
สมมติฐานของการวิจัย	8
ข้อจำกัดของการวิจัย	9
ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย	9
คำจำกัดความ	10
บทที่ 2 แนวคิด ทฤษฎี วรรณกรรม และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	11
แนวคิด ทฤษฎีเจตคติและพฤติกรรมบุคคล (Attitude and Behaviors)	11
แนวคิดหลักสิทธิมนุษยชน: พื้นฐานความคิดสู่ความเสมอภาคในสังคม	16
ทฤษฎีสตรีนิยม (Theory of Feminism): มุมมองที่หลากหลายต่อ	
สถานภาพสตรีในสังคม	19
เพศ เพศสภาวะ และบทบาททางเพศ	24
ความเสมอภาคหญิงชาย: การถอดบทเรียนจากต่างประเทศ	27
ประเทศฟินแลนด์	28
ประเทศฟิลิปปินส์	30
ประเทศนิวซีแลนด์	32
งานวิจัยอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาทั้งในต่างประเทศและภายในประเทศ	35
กรอบแนวคิดของการวิจัย	41
บทที่ 3 วิธีการดำเนินงานวิจัย	43
การกำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	43
วิธีการเลือกตัวอย่างและการสุ่มตัวอย่าง	45
ตัวแปร และการวัดตัวแปร	48
การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	48
การทดสอบเครื่องมือก่อนการวิจัย	49

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
การรวบรวมข้อมูลภาคสนาม	50
การวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ	50
บทที่ 4 ผลการวิจัย	51
ลักษณะทางประชากรของตัวอย่าง	51
ความเสมอภาคหญิงชายในมิติครัวเรือน/ครอบครัว	56
ความเสมอภาคหญิงชายในมิติสังคม	66
ความเสมอภาคหญิงชายในมิติเศรษฐกิจ	75
ความเสมอภาคหญิงชายในมิติการมีส่วนร่วมทางการเมือง	83
สรุป	91
บทที่ 5 การพัฒนาสถานภาพสตรีไทย: สรุป การอภิปราย และข้อเสนอแนะ	93
บทสรุปและการอภิปรายผลการศึกษา	93
ความเสมอภาคหญิงชายในมิติครัวเรือน/ครอบครัว	93
ความเสมอภาคหญิงชายในมิติสังคม	96
ความเสมอภาคหญิงชายในมิติเศรษฐกิจ	100
ความเสมอภาคหญิงชายในมิติการมีส่วนร่วมทางการเมือง	104
การพัฒนาสถานภาพสตรีไทย: มาตรการและข้อเสนอแนะ	106
มาตรการที่ 1 เปลี่ยนแปลง เสริมสร้างเจตคติ	
และการยอมรับด้านความเสมอภาคระหว่างหญิงชาย	107
มาตรการที่ 2 พัฒนาศักยภาพ และเพิ่มโอกาสทางเศรษฐกิจและ	
สังคมของผู้หญิงไทย	109
มาตรการที่ 3 พัฒนาสุขภาพ คุณภาพชีวิต	
และเสริมสร้างความมั่นคงในชีวิตให้แก่ผู้หญิงไทย	112
มาตรการที่ 4 พัฒนาศักยภาพผู้หญิงเพื่อเพิ่มโอกาสใน	
การเข้าร่วมทางการเมือง การบริหาร และการตัดสินใจในระดับต่างๆ	115
มาตรการที่ 5 เสริมสร้าง และพัฒนาศักยภาพกลไก	
และองค์กรผู้หญิงภาคประชาชนทุกระดับ	118
ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป	119
บรรณานุกรม	121
ภาคผนวก	125
แบบสอบถาม	126
ประวัติย่อผู้วิจัย	130

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
1 – 1 คะแนนและลำดับของบางประเทศตามระดับช่องว่างความเสมอภาคทางเพศที่จัดทำโดย World Economic Forum (2013)	2
3 – 1 จำนวนและร้อยละของประชากรไทยในปี พ.ศ. 2553 จำแนกตามภูมิภาคและเพศ	44
3 – 2 จำนวนของประชากรไทยที่มีอายุระหว่าง 18–65 ปี ในปี พ.ศ. 2553 แยกตามภูมิภาค	45
3 – 3 ขนาดตัวอย่างตามจำนวนประชากรระดับต่างกันแยกตามระดับ ความเชื่อมั่นและความคลาดเคลื่อนที่เกิดจากการสุ่ม (e)	45
3 – 4 ภูมิภาค จังหวัดตัวแทน จำนวนประชากรเป้าหมายและ ขนาดตัวอย่างที่คาดหวังจากการสุ่มตัวอย่าง	47
4 – 1 จำนวนและร้อยละของตัวอย่างแยกตามภูมิภาค	52
4 – 2 จำนวนและร้อยละของตัวอย่างแยกตามจังหวัดที่เป็นตัวแทนภูมิภาค	52
4 – 3 จำนวนและร้อยละของตัวอย่างแยกตามเขตที่พักอาศัย	53
4 – 4 จำนวนและร้อยละของตัวอย่างแยกตามเพศ	54
4 – 5 จำนวนและร้อยละของตัวอย่างแยกตามกลุ่มอายุ	54
4 – 6 จำนวนและร้อยละของตัวอย่างแยกตามสถานภาพสมรส	54
4 – 7 จำนวนและร้อยละของตัวอย่างแยกตามระดับการศึกษา	55
4 – 8 จำนวนและร้อยละของตัวอย่างแยกตามประเภทของอาชีพ	55
4 – 9 จำนวนและร้อยละของตัวอย่างแยกตามระดับรายได้ต่อเดือน	56
4 – 10 จำนวนและร้อยละของเจตคติของตัวอย่างต่อข้อความ “แม้ว่าผู้ชายทำงานนอกบ้าน แต่ในปัจจุบันผู้หญิงต้องทำงานนอกบ้านและ ทำงานภายในบ้านอีกด้วย” แยกตามเพศ	57
4 – 11 จำนวนและร้อยละของเจตคติของตัวอย่างต่อข้อความ “เนื่องจากสามีเป็นหัวหน้าครอบครัว ภรรยาควรมีหน้าที่ดูแลลูกและสามี” แยกตามเพศ	58
4 – 12 จำนวนและร้อยละของเจตคติของตัวอย่างต่อข้อความ คำกล่าวที่ว่า “ชายเป็นช้างเท้าหน้า หญิงเป็นช้างเท้าหลัง” ยังเป็นจริงในสังคมไทย แยกตามเพศ	59
4 – 13 จำนวนและร้อยละของเจตคติของตัวอย่างต่อข้อความ “ผู้หญิงมีหน้าที่ในครัวเรือนมากกว่าผู้ชาย ในขณะที่ผู้ชายใช้เวลา	

อยู่นอกบ้านมากกว่า” แยกตามเพศ 60

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่

หน้า

4 – 14	จำนวนและร้อยละของเจตคติของตัวอย่างต่อข้อความ “สังคมไทยมองว่า การทุบตีระหว่างสามีและภรรยาเป็นเรื่องส่วนตัว คนนอกไม่ควรเข้าไปยุ่งเกี่ยว” แยกตามเพศ	62
4 – 15	จำนวนและร้อยละของเจตคติของตัวอย่างต่อข้อความ “สังคมไทยให้ความสำคัญกับลูกชายมากกว่าลูกสาว เนื่องจากลูกชายเป็น ผู้สืบสกุล” แยกตามเพศ	63
4 – 16	จำนวนและร้อยละของตัวอย่างที่ระบุว่า กิจกรรมในครัวเรือนที่ผู้ชาย หรือผู้หญิงหรือทั้งสองกลุ่มกระทำมากกว่ากัน	64
4 – 17	จำนวนและร้อยละของเจตคติของตัวอย่างต่อข้อความ “ละครและโฆษณานำเสนอภาพลักษณ์ของผู้หญิงในลักษณะวัตถุทางเพศ มากกว่าความสามารถที่แท้จริง” แยกตามเพศ	66
4 – 18	จำนวนและร้อยละของเจตคติของตัวอย่างต่อข้อความ “ครูในโรงเรียนเชื่อว่า นักเรียนชายมีโอกาสในการเป็นผู้นำมากกว่านักเรียนหญิง” แยกตามเพศ	67
4 – 19	จำนวนและร้อยละของเจตคติของตัวอย่างต่อข้อความ “ผู้หญิงจำนวนไม่น้อยที่ประสบปัญหาการถูกข่มขืนและการล่วงละเมิด ทางเพศไม่กล้าแจ้งความกับตำรวจเนื่องจากกลัวอับอายและเสียชื่อเสียง” แยกตามเพศ	68
4 – 20	จำนวนและร้อยละของเจตคติของตัวอย่างต่อข้อความ “ผู้หญิงที่ผ่านการหย่าร้างและแต่งงานใหม่ได้รับการยอมรับน้อยกว่า ผู้ชายที่ผ่านการหย่าร้างและแต่งงานใหม่” แยกตามเพศ	69
4 – 21	จำนวนและร้อยละของเจตคติของตัวอย่างต่อข้อความ คำกล่าวที่ว่า “การมีลูกสาวเหมือนมีสัวมอยู่หน้าบ้าน” ยังเป็นจริงในสังคมไทย แยกตามเพศ	70
4 – 22	จำนวนและร้อยละของเจตคติของตัวอย่างต่อข้อความ “โดยทั่วไปแล้ว สังคมไทยยังมองว่า ผู้ชายยังเป็นเพศที่มีบทบาทในสังคม มากกว่าผู้หญิง” แยกตามเพศ	72
4 – 23	จำนวนและร้อยละของเจตคติของตัวอย่างต่อข้อความ “ผู้หญิงที่ตั้งครรภ์ก่อนวัยอันสมควรได้รับการประณามจากสังคมมากกว่า ผู้ชายที่ทำให้ตั้งครรภ์” แยกตามเพศ	73

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่	หน้า
4 – 24 จำนวนและร้อยละของเจตคติของตัวอย่างต่อข้อความ “ศาสนาควรเปิดโอกาสให้ผู้หญิงสามารถบวชเรียนเป็นพระภิกษุณีได้เท่ากับผู้ชาย” แยกตามเพศ	74
4 – 25 จำนวนและร้อยละของเจตคติของตัวอย่างต่อข้อความ “แม้ชายและหญิงจะมีความสามารถเท่าเทียมกัน แต่นายจ้างยังชอบที่จะ จ้างลูกจ้างชายมากกว่า” แยกตามเพศ	76
4 – 26 จำนวนและร้อยละของเจตคติของตัวอย่างต่อข้อความ “ในช่วงเศรษฐกิจตกต่ำ ลูกจ้างหญิงมักถูกกดดันให้ลาออกจากงาน มากกว่าลูกจ้างชาย” แยกตามเพศ	77
4 – 27 จำนวนและร้อยละของเจตคติของตัวอย่างต่อข้อความ “แม้ชายและหญิงจะมีความสามารถเท่าเทียมกัน ลูกจ้างหญิงมักจะได้รับ ค่าตอบแทนและสิทธิประโยชน์น้อยกว่าลูกจ้างชาย” แยกตามเพศ	78
4 – 28 จำนวนและร้อยละของเจตคติของตัวอย่างต่อข้อความ “ผู้หญิงที่มีอายุ 45 ปีจะหางานทำได้ยากกว่าผู้ชายที่มีอายุมากกว่า 45 ปีในงาน ประเภทเดียวกัน” แยกตามเพศ	79
4 – 29 จำนวนและร้อยละของเจตคติของตัวอย่างต่อข้อความ “สังคมไทยยังมองว่า แรงงานในครัวเรือนเป็นแรงงานที่ไม่สร้างมูลค่าทาง เศรษฐกิจ” แยกตามเพศ	80
4 – 30 จำนวนและร้อยละของตัวอย่างที่ระบุว่า อาชีพที่เหมาะสมกับผู้หญิง หรือ ผู้ชาย หรือทั้งสองกลุ่ม	81
4 – 31 จำนวนและร้อยละของเจตคติของตัวอย่างต่อข้อความ “ระบบการเมืองไทยยังถูกรวบงำจากนักการเมืองผู้ชายเกือบทั้งหมด” แยกตามเพศ	83
4 – 32 จำนวนและร้อยละของเจตคติของตัวอย่างต่อข้อความ “นายกรัฐมนตรีหญิงหรือชายไม่มีความแตกต่างด้านความสามารถในการบริหาร ราชการแผ่นดิน” แยกตามเพศ	84
4 – 33 จำนวนและร้อยละของเจตคติของตัวอย่างต่อข้อความ “ผู้หญิงไม่สามารถเป็นผู้นำทางการเมืองที่ดีได้ เนื่องจากมีภาวะผู้นำ น้อยกว่านักการเมืองชาย” แยกตามเพศ	85
4 – 34 จำนวนและร้อยละของเจตคติของตัวอย่างต่อข้อความ “ผู้หญิงยังได้รับโอกาสในการเป็นผู้นำทางการเมืองน้อยกว่าผู้ชาย” แยกตามเพศ	86

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่	หน้า
4 – 35 จำนวนและร้อยละของเจตคติของตัวอย่างต่อข้อความ “ผู้หญิงได้รับการยอมรับให้เป็นผู้นำทางการเมืองน้อยกว่าผู้ชาย” แยกตามเพศ	87
4 – 36 จำนวนและร้อยละของเจตคติของตัวอย่างต่อข้อความ “ผู้หญิงยังขาดต้นแบบทางบทบาทที่ดีในการเป็นผู้นำทางการเมือง” แยกตามเพศ	88
4 – 37 จำนวนและร้อยละของเจตคติของตัวอย่างต่อข้อความ นักการเมืองหญิงยังถูกมองเป็น “ไม้ประดับ” ในระบบการเมืองไทย แยกตามเพศ	89
4 – 38 จำนวนและร้อยละของเจตคติของตัวอย่างต่อข้อความ “หากระบบการเมืองไทยมีนักการเมืองผู้หญิงมากขึ้นจะทำให้ปัญหาสังคม ที่เกี่ยวข้องกับผู้หญิงได้รับการแก้ไขมากขึ้น” แยกตามเพศ	90

สารบัญแผนภาพ

แผนภาพที่	หน้า
2 – 1 ทฤษฎีการกระทำที่มีเหตุผลและพฤติกรรมที่ได้วางแผนไว้ล่วงหน้า	15
2 – 2 กรอบแนวคิดของการวิจัยด้านความเสมอภาคหญิงชายในมิติต่างๆ	41

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ปัญหาความเสมอภาคหญิงชายถือเป็นปัญหาระดับสากลที่ประเทศต่างๆ ทั่วโลกได้ให้ความสนใจอย่างต่อเนื่องและได้ออกมาตรการและกลไกต่างๆ เพื่อพัฒนาสถานภาพสตรีให้ทัดเทียมกับผู้ชายอย่างต่อเนื่อง ตัวอย่างเช่น ประเทศนิวซีแลนด์ได้จัดตั้งกระทรวงกิจการสตรีเพื่อทำหน้าที่ดูแลและบูรณาการกิจกรรมต่างๆ ของรัฐ เพื่อเสริมสร้างให้เกิดความเสมอภาคหญิงชายในสังคมของชาวนิวซีแลนด์ เนื่องจากปัญหาความเสมอภาคหญิงชายสะท้อนถึงปัญหาความเหลื่อมล้ำพื้นฐานทางสังคมภายในประเทศนั้น โดยไม่จำเป็นต้องพิจารณามิติอื่นๆ ของสังคมเลย หากสถานภาพสตรียังไม่ได้รับการแก้ไขให้เท่าเทียมกับผู้ชาย

จากรายงานการศึกษาของ World Economic Forum (2011) ชี้ให้เห็นว่า ระดับความเสมอภาคหญิงชายในประเทศหนึ่งๆ มีความสัมพันธ์เชิงบวก (Positive Correlation) ต่อระดับขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศนั้นๆ ในเวทีโลกอีกด้วย กล่าวคือ ประเทศที่มีความเสมอภาคระหว่างหญิงชายในระดับสูงจะส่งผลให้ประเทศนั้นๆ มีระดับขีดความสามารถในการแข่งขันในตลาดโลกมากขึ้น การกระจายตัวของทรัพยากรของชาติมีระดับสูงขึ้น และความเป็นอยู่ของประชาชนด้านเศรษฐกิจดีขึ้น ทั้งนี้ เนื่องจากประชากรหญิงมีสัดส่วนอยู่ที่ร้อยละ 50 ของประชากรโลก และการพัฒนาขีดความสามารถและการพัฒนาสถานภาพผู้หญิง ย่อมหมายถึงการเพิ่มขีดความสามารถและศักยภาพของทรัพยากรมนุษย์อีกทั้งหนึ่งให้มีความรู้ความสามารถในการแข่งขัน และทำให้ตลาดแรงงานของประเทศมีศักยภาพสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญเช่นกัน

ในลักษณะเดียวกัน รายงานการศึกษาของโครงการการพัฒนาแห่งสหประชาชาติหรือ United Nations Development Programme ยังได้ระบุว่า ปัญหาความยากจน ปัญหาการก่อการร้ายระดับสากล ปัญหาระบบนิเวศน์และสิ่งแวดล้อม ปัญหาความอดอยากในหมู่ประชาชน และปัญหาการทุจริตคอร์รัปชันในทุกภาคส่วน ล้วนเป็นผลกระทบโดยตรงจากการละเลยปัญหาความเสมอภาคหญิงชายที่ยังปรากฏอยู่ในสังคมไม่มากนักน้อย ด้วยเหตุนี้เอง ประเทศต่างๆ โดยเฉพาะประเทศที่มีระดับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในระดับสูงได้ออกมาตรการและใช้กลไกของรัฐในการปรับปรุงเปลี่ยนแปลง และเสริมสถานภาพสตรีให้สูงขึ้น เพื่อความมั่นคงของประเทศมากขึ้น

การศึกษาปัญหาความเสมอภาคหญิงชายนั้น ทาง World Economic Forum ได้พัฒนาดัชนีเพื่อใช้ในการเปรียบเทียบปัญหาช่องว่างทางโอกาสระหว่างหญิงชาย (Global Gender Gap Index) ขึ้น ซึ่งเป็นดัชนีองค์รวม (Composite Index) ที่ชี้ให้เห็นถึงการเข้าถึงทรัพยากรทั้งสี่ด้านที่สำคัญของผู้หญิงในประเทศต่างๆ เมื่อนำมาเปรียบเทียบกับประชากรชาย ได้แก่ การมีส่วนร่วมเชิงเศรษฐกิจ การเข้าถึงระบบการศึกษา การเข้าถึงบริการทางสาธารณสุขและการเสริมอำนาจทางการเมืองให้แก่ผู้หญิง

ตารางที่ 1-1 คะแนนและลำดับของบางประเทศตามระดับช่องว่างความเสมอภาคทางเพศที่จัดทำโดย World Economic Forum (2013)

ประเทศที่เลือกมา	ลำดับที่ในปี 2013	คะแนนในปี 2013	ลำดับที่ในปี 2010
ไอซ์แลนด์	1	0.8731	1
ฟินแลนด์	2	0.8421	3
นอร์เวย์	3	0.8417	2
สหราชอาณาจักร	18	0.7440	15
สหรัฐอเมริกา	23	0.7392	19
สิงคโปร์	58	0.7000	56
สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว	60	0.6993	-
ไทย	65	0.6928	57

ที่มา: World Economic Forum, 2013

จากตารางที่ 1-1 ในปี 2013 ประเทศไอซ์แลนด์ ประเทศฟินแลนด์และประเทศนอร์เวย์ ถูกจัดลำดับให้เป็นประเทศที่มีความเสมอภาคหญิงชายสูงเป็นอันดับที่หนึ่ง อันดับที่สอง และอันดับที่สาม ตามลำดับ ในขณะที่ประเทศไทยถูกจัดอยู่อันดับที่ 65 จากทั้งหมด 136 ประเทศ โดยมีคะแนนรวมอยู่ที่ 0.6928 คะแนนจากคะแนนเต็ม 1 คะแนน (คะแนนเต็ม 1 คะแนน หมายถึง ประเทศที่หญิงและชายมีความเสมอภาคกันโดยสมบูรณ์) ซึ่งเป็นลำดับที่ต่ำกว่าสาธารณรัฐสิงคโปร์ (ลำดับที่ 58) และสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว (ลำดับที่ 60)

นอกจากนั้น เป็นที่น่าสังเกตอย่างยิ่งว่า การจัดลำดับความเสมอภาคหญิงชายของประเทศไทยนั้นได้ตกลงจากลำดับที่ 57 ในปี 2010 มาเป็นลำดับที่ 65 ในปี 2013 หลักฐานจากการสำรวจข้อเท็จจริงดังกล่าว ย่อมหมายความว่า ความพยายามในการพัฒนาความเสมอภาคหญิงชายในมิติต่างๆ ของไทยอยู่ในระดับที่ลดลงอย่างเห็นได้ชัดเจนในช่วงระยะเวลาเพียง 3 ปีที่ผ่านมา และได้กลายเป็นประเด็นเร่งด่วนที่กำหนดให้รัฐบาลไทยต้องหามาตรการและกลไกในการพัฒนาระดับความเสมอภาคหญิงชายให้เท่าเทียมกับอารยประเทศมากขึ้น

นอกเหนือจากการศึกษาโดย World Economic Forum การศึกษาของโครงการการพัฒนาแห่งสหประชาชาติ (UNDP) (2013) ได้จัดลำดับประเทศต่างๆ ทั้งหมด 187 ประเทศตามระดับความไม่เสมอภาคหญิงชาย ซึ่งเป็นดัชนีองค์รวมเช่นกันที่คำนวณจากตัวแปรอัตราการตายของมารดา (Maternal Death Rate) จำนวนสัดส่วนของผู้หญิงที่เป็นตัวแทนในระบบสภาผู้แทนราษฎร (Women in Parliament) จำนวนสัดส่วนของผู้หญิงที่เข้าถึงการศึกษาในระดับมัธยมศึกษา (Percentage of Women in Secondary Education Enrollment) และการมีส่วนร่วมของผู้หญิง (Women's Political Participation Rate) จากการศึกษาของ UNDP (2013) แม้ว่าประเทศไทยจะถูกจัดลำดับให้อยู่ในกลุ่มของประเทศที่อยู่ในระดับของการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในระดับสูง (High Human Development Index) ก็ตาม แต่กลับพบว่า ดัชนีความไม่เสมอภาคระหว่างหญิงชายของไทยนั้นอยู่ที่ 0.364 คะแนน (คะแนนยิ่งมากกว่าศูนย์บ่งบอกถึงระดับความไม่เสมอภาคหญิงชายที่

กว้างขึ้น) และถูกจัดลำดับเป็นประเทศที่มีความไม่เสมอภาคหญิงชายเป็นอันดับที่ 70 ของโลกซึ่งเป็นลำดับที่ต่ำกว่าประเทศมาเลเซียและประเทศจีน

การศึกษาตลอดจนการจัดลำดับประเทศตามความเสมอภาคหญิงชายโดยองค์การระหว่างประเทศถือเป็นแรงกดดันภายนอกที่เป็นตัวแปรสำคัญยิ่ง ที่ทำให้ประเทศไทยตื่นตัวด้านความเสมอภาคหญิงชาย กล่าวคือ แรงกดดันจากองค์กรสากลด้านความเสมอภาคหญิงชายที่มีต่อประเทศไทยจากพันธกรณีระหว่างประเทศด้านสตรีภายใต้กรอบความร่วมมือขององค์การสหประชาชาติทำให้ประเทศไทยต้องตระหนักถึงปัญหาความเสมอภาคหญิงชายในประเทศอย่างจริงจัง เช่น ประเทศไทยได้เข้าร่วมเป็นภาคีในอนุสัญญาว่าด้วยการขจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรีในทุกรูปแบบ (Convention on the Elimination of All Forms of Discrimination Against Women) (CEDAW) โดยประเทศไทยได้ให้สัตยาบันตั้งแต่วันที่ 18 ธันวาคม 2522 เพื่อเป็นหลักประกันและส่งเสริมการขจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรี โดยมีหลักการพื้นฐาน คือ ความเสมอภาค การไม่เลือกปฏิบัติ และพันธกิจของรัฐ (สำนักส่งเสริมความเสมอภาคหญิงชาย 2557 สืบค้นวันที่ 3 พฤศจิกายน 2557)

ตั้งแต่ประเทศไทยได้ร่วมเป็นภาคีในอนุสัญญาดังกล่าว ถือเป็นข้อผูกพันให้รัฐบาลไทยต้องจัดทำรายงานผลความก้าวหน้าในการดำเนินนโยบายเพื่อความเสมอภาคหญิงชายตามอนุสัญญา CEDAW ทุก 4 ปี และเข้าร่วมประชุมเพื่อตอบข้อสอบถามและรับฟังข้อเสนอจากคณะกรรมการ CEDAW อีกด้วย

นอกจากพันธกิจของประเทศไทยกับอนุสัญญา CEDAW แล้ว ในการประชุมระดับโลกว่าด้วยสตรีในเดือนกันยายน 2538 ณ กรุงปักกิ่ง ประเทศไทยได้ประกาศเจตนารมณ์อย่างชัดเจน รับรองแผนปฏิบัติการและให้สัตยาบันต่อแผนปฏิบัติการปักกิ่ง (Beijing Declaration and Platform for Action) ซึ่งครอบคลุมปัญหาของสตรีใน 12 ประเด็น ได้แก่ ความยากจน การศึกษาและฝึกอบรมสตรี สุขภาพ ความรุนแรงต่อสตรี ความขัดแย้งที่มีการใช้อาวุธ เศรษฐกิจ อำนาจและการตัดสินใจ กลไกสถาบันเพื่อความก้าวหน้าของสตรี สิทธิมนุษยชนของสตรี สตรีกับสื่อมวลชน สตรีกับสิ่งแวดล้อม และเด็กผู้หญิง (สำนักงานกิจการสตรีและครอบครัว 2540)

หลังจากประเทศไทยได้รับรองและเป็นภาคีในปฏิญญา CEDAW และแผนปฏิบัติการปักกิ่ง รัฐบาลไทยได้บูรณาการเจตนารมณ์ดังกล่าวไว้ในแผนพัฒนาสตรีในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2540 – 2544) เป็นต้นมา (สำนักส่งเสริมความเสมอภาคหญิงชาย 2557 สืบค้นวันที่ 3 พฤศจิกายน 2557)

แรงกดดันภายนอกลำดับต่อมาที่ส่งผลให้ประเทศไทยต้องตื่นตัวต่อการพัฒนาสภาพสตรีคือ ข้อตกลงร่วมกันระหว่างผู้นำประเทศประเทศต่างๆ ทั่วโลกในการประชุม “เป้าหมายการพัฒนาแห่งสหัสวรรษขององค์การสหประชาชาติ” (Millennium Development Goals) โดยมีเป้าหมายหลัก 8 ประการ ได้แก่ การขจัดความยากจนและหิวโหย การกำหนดให้เด็กทุกคนได้รับการศึกษาระดับประถมศึกษา ความเท่าเทียมกันทางเพศและส่งเสริมบทบาทสตรี การลดอัตราการตายของเด็ก การพัฒนาสุขภาพสตรี การต่อสู้กับโรคเอดส์ โรคมมาลาเรียและโรคอื่นๆ ที่สำคัญ การจัดการสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน และการส่งเสริมการพัฒนาประชาคมโลก

นอกเหนือจากแรงกดดันภายนอกข้างต้น กรอบความร่วมมือการประชุมความร่วมมือทางเศรษฐกิจเอเชียแปซิฟิก (Asia Pacific Economic Cooperation) และกรอบความร่วมมือในกลุ่ม

ประเทศอาเซียน ก็มีอิทธิพลต่อประเทศไทยในการผลักดันให้ประเทศไทยต้องบูรณาการมิติหญิงชาย เข้ากับกิจกรรมของรัฐสมาชิกอย่างเคร่งครัดและจริงจัง

แม้ว่าประเทศไทยมีความก้าวหน้าในการพัฒนาสถานภาพและการแก้ปัญหาของสตรีไทย ในระดับหนึ่ง ผลการศึกษาที่ปรากฏอยู่ในประเทศไทย (สำนักงานสถิติแห่งชาติ 2556) ยังคงชี้ให้เห็น ถึงปัญหาความเสมอภาคหญิงชาย ตัวอย่างเช่น สัดส่วนของการจ้างงานผู้หญิงไทยในระบบยังต่ำกว่า ผู้ชายอย่างเห็นได้ชัด กล่าวคือ เป็นแรงงานชายที่อยู่ในระบบอยู่ที่ร้อยละ 80.6 แต่เป็นแรงงานหญิงใน ระบบอยู่เพียงร้อยละ 64.3 เมื่อพิจารณาการจ้างงานนอกระบบเศรษฐกิจ ผลการสำรวจจากสำนักงาน สถิติแห่งชาติ (2556) ชี้ว่า ผู้หญิงไทยต้องทำงานนอกระบบอยู่ถึงร้อยละ 35.7 ในขณะที่ผู้ชายมี สัดส่วนที่อยู่นอกระบบแรงงานเพียงร้อยละ 19.4 ซึ่งถือว่าเป็นตัวเลขที่มีความแตกต่างกันอย่างมี นัยสำคัญ ผู้หญิงไทยยังคงถูกกีดกันออกจากระบบการจ้างงานที่มีความมั่นคงและสามารถได้รับ หลักประกัน ตลอดจนสวัสดิการต่างๆ ที่ควรได้รับจากภาครัฐอีกด้วย นอกจากนี้ ข้อมูลจากสำนักงาน สถิติแห่งชาติ (2556) ชี้ให้เห็นว่า ผู้หญิงยังได้รับผลตอบแทนและสิทธิประโยชน์จากการจ้างงานและ การทำงานน้อยกว่าชาย นายจ้างยังคงมีอคติต่อแรงงานหญิงในประเด็นการลาคลอด สวัสดิการที่ นายจ้างต้องร่วมรับผิดชอบในช่วงการลาคลอด และแรงงานผู้หญิงมักถูกปลดออกจากงานใน สถานการณ์เศรษฐกิจตกต่ำอีกด้วย แม้ว่าผู้หญิงอาจมีความสามารถเท่ากันกับผู้ชายที่อยู่ในตำแหน่ง และอาชีพเดียวกันก็ตาม

ประเด็นความเสมอภาคหญิงชายยังถือเป็นประเด็นปัญหาทางสังคม การเมืองและ วัฒนธรรมไทยที่ผูกพันกันอย่างซับซ้อนที่ยังไม่ได้รับความสนใจจากหน่วยงานภาครัฐ หน่วยงาน ภาคเอกชนและภาคประชาชนอย่างจริงจังและต่อเนื่อง เนื่องจากประชาชนส่วนใหญ่ยังคงขาด จิตสำนึกที่ดีและตระหนักถึงบทบาทหน้าที่ของผู้หญิงในการพัฒนาประเทศ และประชาชนส่วนใหญ่ยัง มองว่า ประเทศไทยเป็นประเทศที่ไม่น่าจะมีปัญหาความเสมอภาคหญิงชาย เนื่องจากผู้หญิงได้เข้ามามี ส่วนร่วมในทุกมิติมากขึ้นตามลำดับ แม้แต่ในกลุ่มของผู้หญิงด้วยกันเองก็ตามกลับมองว่า ปัญหาการมี ส่วนร่วมทางการเมืองของผู้หญิงเป็นปัญหาระดับบุคคล กล่าวคือ ผู้หญิงบางคนเท่านั้นสามารถเข้าไปมี ส่วนร่วมทางการเมืองได้ เป็นผู้ผู้นำได้ และสามารถสร้างประโยชน์ให้ชาติและสังคม และแข่งขันกับ ผู้ชายได้อย่างทัดเทียม

รายงานและสถิติที่ได้รับการตีพิมพ์จากหน่วยงานภาครัฐชี้ให้เห็นว่า ผู้หญิงได้รับโอกาส ในการเข้าถึงการศึกษาและการสาธารณสุขมากขึ้นเกือบทัดเทียมกับผู้ชายในสังคมไทยก็ตาม แต่ก็ ปรากฏงานวิจัยอีกหลายฉบับ (สำนักงานกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว 2554) ที่ยังชี้ว่า ผู้หญิงไทย ยังได้รับโอกาสด้านสังคมอื่นๆ เช่น การมีส่วนร่วมทางการเมือง และโอกาสทางเศรษฐกิจน้อยกว่าชาย อย่างเห็นได้ชัด (ศูนย์สาธารณสุขประโยชน์และประชาสังคม 2555)

การศึกษาของศูนย์สาธารณสุขประโยชน์และประชาสังคม สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหาร ศาสตร์ (2554; 2555; 2556) ชี้ว่า จำนวนสัดส่วนของผู้หญิงในระบบการเมืองไทย ไม่ว่าจะ เป็นระดับชาติหรือการเมืองระดับท้องถิ่นปรากฏอยู่เพียงร้อยละ 16 แม้ว่าประชากรที่เป็นผู้หญิงในปัจจุบัน มีสัดส่วนมากกว่าชายก็ตาม ในการบริหารราชการส่วนท้องถิ่น ข้อมูลจากสำนักงานสถิติแห่งชาติ (2554) ชี้ว่า ผู้หญิงเพียงร้อยละ 9.14 ได้รับโอกาสในการมีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับท้องถิ่น ยิ่งไป กว่านั้น ในบางจังหวัด เช่น จังหวัดน่าน จังหวัดลำพูน จังหวัดพะเยา จังหวัดเชียงราย จังหวัด แม่ฮ่องสอนและจังหวัดพิษณุโลก ไม่เคยมีผู้หญิงใหญ่บ้านที่เป็นผู้หญิงเลย ในลักษณะเดียวกัน ในระดับ

กระทรวง จำนวนของผู้หญิงในกระทรวงมหาดไทยและกระทรวงคมนาคมมีสัดส่วนที่ต่ำที่สุดคือ ร้อยละ 3.5 เท่านั้น ซึ่งชี้ให้เห็นว่า ผู้หญิงยังคงไม่ได้รับโอกาสที่ทัดเทียมเท่าผู้ชาย และมีปัญหาในการเป็นกระบอกเสียงให้แก่กลุ่มผู้หญิงด้วยกันในการปกครองระดับต่างๆ

ในปัจจุบัน แม้ว่าผู้หญิงจะได้รับโอกาสทางการศึกษาเพื่อพัฒนาตนเองเข้าสู่อาชีพที่มั่นคง การศึกษาเดียวกันก็ชี้ว่า จำนวนของผู้หญิงที่ประกอบวิชาชีพที่มีความสำคัญต่อสังคม เช่น แพทย์ หนายความ อาจารย์ในระดับมหาวิทยาลัย ยังมีสัดส่วนที่ไม่สอดคล้องกับสัดส่วนของประชากร ผู้หญิงมักถูกมองโดยสังคมไทยให้ประกอบอาชีพรองที่เหลือจากผู้ชาย ตัวอย่างเช่น ผู้หญิงควรเป็นครู แม่บ้าน แม่ค้า บรรณารักษ์ นักประชาสัมพันธ์ พนักงานขาย เป็นต้น บางการศึกษาที่ขาดจิตสำนึกและสนับสนุนสังคมชายเป็นใหญ่ ยังให้ข้อมูลที่ผิดหรือมายาคติต่อสังคมว่า การที่ผู้หญิงเข้ามามีส่วนร่วมทางเศรษฐกิจมากขึ้นกลายเป็นสาเหตุหลักของการหย่าร้างที่ทำให้สถาบันครอบครัวขาดความมั่นคง และมีผลกระทบต่อพัฒนาการตามวัยของเยาวชนอีกด้วย ผู้หญิงในระบบการเมืองเป็นเพียงไม้ประดับเพื่อให้เกิด “สีสนั่น” ในระบบการเมืองเท่านั้น

โดยรวมแล้ว ปัญหาอคติและการเหมารวมทางเพศยังคงปรากฏอยู่อย่างเด่นชัดที่กำหนดให้ผู้หญิงยังคงมีบทบาทที่ด้อยกว่า หน้าที่ที่หนักกว่า และได้รับสิทธิประโยชน์ไม่เท่าเทียมกับผู้ชาย ในการศึกษาครั้งนี้จึงเชื่อว่า อคติและการเหมารวมทางเพศล้วนเป็นผลจากการที่ประชาชนมีเจตคติที่ไม่ถูกต้องต่อบทบาทหน้าที่ของผู้หญิงในสังคมทั้งสิ้น

ในปัจจุบัน แม้ว่าแผนพัฒนาสตรีในช่วงแผนการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2555 – พ.ศ. 2559) เป็นแผนแม่บทที่ต้องการเปลี่ยนแปลงและปรับปรุงสถานภาพสตรีให้ทัดเทียมผู้ชายในมิติของสังคม การเมือง เศรษฐกิจ ให้สอดคล้องกับรูปแบบเศรษฐกิจตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงที่ได้รับพระราชทานจากพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว แต่การขับเคลื่อนความเสมอภาคหญิงชายก็เป็นไปอย่างช้าและไม่ทันการณ์ แม้ว่ากระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ และกระทรวงศึกษาธิการจะเป็น “เจ้าภาพ” หลักในการปรับเปลี่ยนและทำความเข้าใจกับประชาชนด้านความเสมอภาคหญิงชาย เพื่อให้สังคมเข้าใจและตระหนักถึงปัญหาความเสมอภาคหญิงชายที่ปรากฏอยู่ในสังคมไทย แต่การปรับเปลี่ยนความเชื่อและเจตคติของประชาชนสู่สังคมที่มีความสมดุลและยั่งยืน ถือว่า เป็นเรื่องที่กระทำได้ยากมากในช่วงระยะเวลาอันสั้น ทั้งนี้เนื่องจากโครงสร้างสังคมและความรู้สึกนึกคิดของประชาชนที่มองชายเป็นใหญ่ ชายคือผู้นำ และชายเป็นบุคคลสำคัญ (Patriarchy) ยังคงเป็นกระแสความคิดหลักของสังคม ตลอดจนแนวคิด “ชายเป็นใหญ่” ได้กลายเป็นแนวคิดหลักและหลักปฏิบัติของสังคมไทยอย่างไม่รู้ตัว การทำลายความคิดความเชื่อ ตลอดจนการค้านหรือการต่อต้านต่อกระแสหลักของแนวคิด “ชายเป็นใหญ่” ก็มักจะได้รับการตอบโต้จากสังคมเช่นกัน

เจตคติของสังคมต่อแนวคิด “ชายเป็นใหญ่” ไม่ได้เกิดขึ้นเพียงในสังคมไทยเท่านั้น แต่เป็นปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นกับทุกประเทศทั่วโลก แนวคิด “ชายเป็นใหญ่” นี้ ถือเป็นผลลัพธ์ส่วนหนึ่งจากมายาคติทางวิทยาศาสตร์ที่มองว่า ธรรมชาติได้กำหนดให้ผู้ชายเป็นผู้นำ (Biological Determinism) มีความแข็งแกร่งเชิงโครงสร้างร่างกาย มีจิตใจที่กล้า ก้าวร้าวและมีสัญชาตญาณของนักต่อสู้ ขณะเดียวกัน ผู้หญิงเป็นเพศที่อ่อนแอกว่า ควรเป็นผู้ตาม และมีสัญชาตญาณของการเป็นแม่ แนวคิด “ชายเป็นใหญ่” ยังเป็นผลพวงของการถ่ายทอดความรู้สึกนึกคิดทางวัฒนธรรมที่เชิดชูให้ชายเป็นใหญ่และชายเป็นผู้นำจากรุ่นสู่รุ่น โดยปราศจากการท้าทายใดๆ มาแต่อดีต แนวคิด

ดังกล่าวยังได้รับการต่อยอดและหล่อหลอมกล่อมเกลามาให้แก่เยาวชนรุ่นต่อไปผ่านระบบการศึกษาที่กำหนดโดยผู้ชายและสื่อสารมวลชนที่นำเสนอภาพลักษณ์ของผู้หญิงในทางที่ต้อยกว่าชายหรือเป็นเพียงตัวแทนวัตถุทางเพศ ระบบการศึกษาและสื่อมวลชนยังได้ทำการผลิตและผลิตซ้ำสถานภาพหญิงในบทบาทหน้าที่ที่ต้อยกว่าชาย และไม่เป็นธรรมต่อผู้หญิงไทยแต่อย่างใด

ไม่ว่าจะเป็นตัวแปรจากธรรมชาติหรือตัวแปรทางวัฒนธรรมที่ส่งทอดผ่านระบบการศึกษาและสื่อสารมวลชน ความรู้สึกนึกคิดและความเชื่อดังกล่าวได้หล่อหลอมตัวเองจนกลายเป็นเจตคติของประชาชนต่อผู้หญิงไทยอย่างฝังลึก ดังนั้น การศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยจึงมองว่าเจตคติถือเป็นตัวแปรที่สำคัญที่ผู้วิจัยให้ความสนใจและให้ความสำคัญอย่างมาก

การศึกษาครั้งนี้จึงมุ่งความพยายามทำความเข้าใจและให้ความสำคัญต่อเจตคติของประชาชนไทยด้านความเสมอภาคหญิงชาย เนื่องจากเจตคติถือเป็นตัวแปรที่สำคัญยิ่งที่สามารถใช้พยากรณ์พฤติกรรมของมนุษย์ได้อย่างค่อนข้างถูกต้องและมีทิศทาง (Robbins 2006) ดังที่ได้กล่าวมาแล้ว และเป็นที่ยอมรับกันในแวดวงวิชาการทั่วไปว่า เจตคติทางบวกและเจตคติทางลบนั้น ก่อตัวขึ้นจากการรับข้อมูลข่าวสาร การหล่อหลอมกล่อมเกลามาตลอดจนการปลูกฝังและต่อยอดด้านความคิด ความเชื่อ และการถูกวางเงื่อนไขทางสังคม เช่น ครอบครัวและระบบการศึกษา เจตคติเป็นความรู้สึกนึกคิด ความเชื่อ และค่านิยม (ที่อาจจะผิด) ที่กลายเป็นตัวแปรหรือปัจจัยสำคัญต่อการแสดงออกของพฤติกรรมของบุคคล เจตคติที่ดีต่อความเสมอภาคหญิงชายจึงมิได้หมายถึงความเหมือนกันหรือความเท่ากันระหว่างหญิงชาย แต่เจตคติด้านความเสมอภาคหญิงชายที่ดีนั้น มีนัยถึงการรับรองสิทธิ การเปิดโอกาส และการไม่กีดกัน กีดกัน และปฏิเสธความรู้ความสามารถของบุคคลบนพื้นฐานของเพศ การทำความเข้าใจในเจตคติของประชาชนอย่างถูกต้องเกี่ยวกับความเสมอภาคหญิงชายในมิติศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ภายใต้หลักสิทธิมนุษยชนตามเจตนารมณ์แห่งองค์การสหประชาชาติด้านสังคม ด้านเศรษฐกิจและการเมืองนั้น ย่อมทำให้ผู้วิจัยสามารถใช้ข้อมูลที่ได้รับจากการศึกษาครั้งนี้เพื่อการวางแผนการพัฒนาสถานภาพสตรีไทยอย่างเป็นแบบแผนมากขึ้นและถูกต้องตามหลักวิชาการบนพื้นฐานของหลักวิทยาศาสตร์อย่างแท้จริง

เจตคติที่ดีของประชาชนด้านความเสมอภาคหญิงชาย และการพัฒนาสถานภาพสตรี จึงมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อความมั่นคงของชาติ ด้วยการลดความเหลื่อมล้ำทางสังคม และเปิดโอกาสให้ผู้หญิงเข้ามามีส่วนร่วมในทุกมิติของความมั่นคงของชาติได้มากขึ้นและสามารถพัฒนาศักยภาพของผู้หญิงได้อย่างเต็มที่เพื่อประโยชน์ของชาติโดยรวม

ดังนั้นความสัมพันธ์ระหว่างความเสมอภาคหญิงชายและความมั่นคงของชาติมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. ความเสมอภาคหญิงชายช่วยพัฒนาศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของประชากรผู้หญิงที่มีมากกว่าครึ่งหนึ่งของประชากรไทย บทบาทหน้าที่ทางครัวเรือนครัวได้รับการแบ่งเบาภาระ ผู้หญิงควรได้รับความเสมอภาคในสิทธิขั้นพื้นฐานในฐานะพลเมืองในระบบประชาธิปไตย สิทธิที่จะได้รับการคุ้มครองจากการกระทำรุนแรงในครอบครัว และการได้รับการคุ้มครองทางกฎหมายจากปัญหาการล่วงละเมิด และการคุกคามทางเพศ

2. ในมิติความมั่นคงของชาติด้านเศรษฐกิจนั้นผู้หญิงควรได้รับโอกาสอย่างเท่าเทียมในการจ้างงานโดยได้รับค่าตอบแทนและสิทธิประโยชน์ต่างๆ ที่สามารถเลี้ยงดูตนเองและครอบครัวได้อย่างกว้างขวางโดยไม่เป็นภาระให้แก่สังคม

3. ความมั่นคงของชาติในมิติการเมืองนั้น ผู้หญิงต้องมีสิทธิและได้รับโอกาสอย่างเท่าเทียมในการเป็นผู้นำขององค์กรทุกระดับ ไม่ว่าจะเป็นองค์กรระดับท้องถิ่น ตลอดจนองค์กรระดับชาติ โดยปัจจัยเพศต้องไม่เป็นอุปสรรคต่อการเข้าถึงทรัพยากรทางการเมืองแต่อย่างใด การกระตุ้นให้ผู้หญิงเข้าสู่เวทีการเมืองมากขึ้นนั้น ย่อมทำให้ปัญหาของสังคมที่เกี่ยวข้องกับสตรีโดยตรงได้รับการแก้ไขมากขึ้นอีกด้วย

ด้านนโยบายและกลไกของรัฐนั้น ในปี พ.ศ. 2545 ประเด็นความเสมอภาคหญิงชายได้รับความใส่ใจจากภาครัฐมากขึ้น โดยมีการปรับเปลี่ยนครั้งยิ่งใหญ่ในเชิงแนวคิด และแนวนโยบาย สตรี โดยรัฐภายใต้การดำเนินงานของสำนักงานกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว (สค.) สังกัดกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (พม.) เป็นหน่วยงานที่ส่งเสริมความเสมอภาคหญิงชายในสังคมไทย

การจัดตั้งสำนักงานกิจการสตรีและสถาบันครอบครัวในปี พ.ศ. 2545 จึงเป็นกลไกและจังหวะที่เหมาะสมที่สังคมไทยจะเริ่มยกระดับความเข้าใจจากการพัฒนาสตรีมาสู่การพัฒนาความเสมอภาคทางเพศอย่างยั่งยืน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพทั่วไปของความเสมอภาคหญิงชายในสังคมไทยในมิติต่างๆ ได้แก่ มิติครัวเรือนหรือครอบครัว มิติทางสังคม มิติทางเศรษฐกิจ และมิติทางการเมือง
2. เพื่อศึกษาปัญหาความไม่เสมอภาคหญิงชายในสังคมไทย
3. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนามาตรการ กลไกและแผนงานเพื่อเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาสถานภาพสตรีไทย
4. เพื่อเสนอแนะให้แก่หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นแนวทางการพัฒนาสถานภาพสตรีไทย

ขอบเขตของการวิจัย

1. ขอบเขตของการวิจัยด้านเนื้อหา

ในการศึกษาเจตคติประชาชนด้านความเสมอภาคหญิงชายและการพัฒนาสถานภาพสตรีไทย เป็นการวิจัยเชิงสำรวจความคิดเห็นจากประชาชนไทยทั่วประเทศโดยอาศัยกลุ่มตัวอย่างที่เป็นตัวแทนจากประชากรที่อาศัยอยู่ในประเทศไทย การศึกษาครั้งนี้ได้ใช้แบบสอบถามปลายปิดทั้งหมดเพื่อใช้วัดเจตคติความเสมอภาคหญิงชายในมิติดังต่อไปนี้

- 1.1 ความเสมอภาคหญิงชายในครัวเรือน
- 1.2 ความเสมอภาคหญิงชายทางสังคม
- 1.3 ความเสมอภาคหญิงชายทางเศรษฐกิจ
- 1.4 ความเสมอภาคหญิงชายทางการเมือง

2. ขอบเขตของการวิจัยด้านประชากร

ในการศึกษาครั้งนี้เป็นการสำรวจเจตคติของประชาชนด้านความเสมอภาคหญิงชาย ในมิติต่างๆ ที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้นทั่วประเทศที่มีภูมิลำเนาอาศัยอยู่ใน 4 ภูมิภาคหลักของไทยได้แก่ ภาคกลาง ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคเหนือ และภาคใต้ โดยผู้วิจัยจะทำการเลือกจำนวนจังหวัด อย่างน้อย 2 จังหวัดที่สามารถสะท้อน “ความเป็นตัวแทน” ของประชากรที่อาศัยอยู่ในภูมิภาคได้เป็นอย่างดี โดยจะใช้แบบสอบถามต่อประชากรเป้าหมายจำนวน 1,000 คน

3. ขอบเขตของการวิจัยด้านเวลา

การศึกษาครั้งนี้จะใช้เวลาอย่างน้อยจำนวน 40 วัน ในการเก็บข้อมูลภาคสนามจากกลุ่มประชากรเป้าหมาย

ผู้วิจัยตระหนักดีว่าคุณภาพและขนาดของตัวอย่างตลอดจนขั้นตอนการสุ่มตัวอย่าง มีความสำคัญไม่ยิ่งหย่อนกว่าเครื่องมือหรือแบบสอบถามของการวิจัย การสุ่มตัวอย่างในการศึกษาครั้งนี้ จะใช้การสุ่มตัวอย่างแบบพื้นที่และใช้ความน่าจะเป็น (Area Random Sampling) จังหวัดจำนวนสองจังหวัดที่สุ่มเลือกจากแต่ละภูมิภาค ผู้วิจัยจะกำหนดให้เป็นจังหวัดขนาดใหญ่หนึ่งจังหวัด และเป็นจังหวัดเล็กหนึ่งจังหวัด เพื่อสะท้อนถึงระดับการพัฒนาของภูมิภาคนั้นๆ อย่างแท้จริง ตัวอย่างเช่น ผู้วิจัยอาจเลือกจังหวัดเชียงใหม่ให้เป็นตัวแทนจังหวัดใหญ่ในภาคเหนือของไทยและสะท้อนความเป็นเมืองในภูมิภาค และอาจเลือกจังหวัดลำพูนเป็นตัวแทนจังหวัดเล็กในภาคเดียวกันเพื่อสะท้อนความเป็นชนบทของภูมิภาค

ในประเด็นของขนาดตัวอย่างนั้น ผู้วิจัยพยายามที่ใช้หลักทางสถิติเพื่อคำนวณหาขนาดตัวอย่างที่มีขนาดใหญ่เพียงพอเพื่อลดระดับความคลาดเคลื่อนของการสรุปผลของการวิจัยที่เกิดจากการสุ่มตัวอย่าง รายละเอียดเกี่ยวกับขนาดตัวอย่างจะได้มีการอภิปรายในรายละเอียดต่อไปในบทที่ 3 ระเบียบวิธีวิจัย

นอกจากนั้น ผู้วิจัยจะควบคุมหรือกำหนดให้สัดส่วนของผู้ตอบแบบสอบถามเป็นชายและหญิงในสัดส่วนที่เท่ากัน เพื่อหลีกเลี่ยงการได้มาซึ่งข้อมูลที่ไม่เที่ยงตรงและอาจนำไปสู่การแปลความที่คลาดเคลื่อนได้ เมื่อผู้วิจัยเสร็จสิ้นระยะของการเก็บข้อมูลจากพื้นที่แล้วและได้ทำการตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลแล้ว ผู้วิจัยจะได้นำเสนอการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยเครื่องมือทางสถิติ เพื่อนำเสนอภาพรวมของการศึกษา ตลอดจนชี้ให้เห็นความแตกต่างของเจตคติในด้านต่างๆ กันแยกตามรายภาคอีกด้วยเพื่อให้ผู้อ่านได้เข้าใจถึงลักษณะปัญหาเจตคติความเสมอภาคหญิงชายที่ปรากฏอยู่ในสังคมไทย

สมมติฐานของการวิจัย

ในการศึกษาเรื่องเจตคติประชาชนด้านความเสมอภาคหญิงชายกับการพัฒนาสถานภาพสตรีไทยนั้น ผู้วิจัยได้กำหนดสมมติฐานของการวิจัยไว้ดังต่อไปนี้

สมมติฐานที่ 1 ผู้หญิงไทยยังคงมีบทบาท และหน้าที่ในครัวเรือนมากกว่าผู้ชายอย่างมาก แม้ว่าผู้หญิงจะต้องออกจากบริบทครัวเรือน และทำงานนอกบ้านมากขึ้นก็ตาม

สมมติฐานที่ 2 ผู้หญิงไทยยังเผชิญปัญหาความไม่เสมอภาคระหว่างหญิงชายในมิติ

สังคมได้แก่ ปัญหาภาพลักษณ์ ปัญหาการยอมรับทางสังคม ตลอดจนปัญหาการเข้าถึงทรัพยากรทางสังคมมากกว่าผู้ชาย

สมมติฐานที่ 3 ผู้หญิงไทยยังคงเผชิญปัญหาทางด้านโอกาสและการยอมรับในการจ้างงาน ตลอดจนค่าตอบแทนและสวัสดิการที่น้อยกว่าผู้ชาย และยังคงเผชิญปัญหาอคติและภาพเหมารวมทางเพศด้านอาชีพ และการถูกเลือกปฏิบัติในการจ้างงานมากกว่าผู้ชายอย่างมีนัยสำคัญ

สมมติฐานที่ 4 ผู้หญิงไทยยังได้รับโอกาสและมีบทบาทหน้าที่ในมติดการมีส่วนร่วมทางการเมืองน้อยกว่าผู้ชาย ได้แก่ โอกาสการเข้าถึงทรัพยากรทางการเมือง การยอมรับผู้หญิงในระบบการเมือง และการขาดตัวแบบที่ดีทางการเมืองของผู้หญิง

สมมติฐานที่ 5 ประชาชนที่มีระดับ “การพัฒนาของทรัพยากรมนุษย์” ได้แก่ ภูมิภาคที่อยู่อาศัย เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ ที่แตกต่างกัน ซึ่งมีระดับเจตคติความเสมอภาคหญิงชายในทุกมิติภายใต้การศึกษานี้ ที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05

ข้อจำกัดของการวิจัย

1. การศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาเชิงสำรวจจากตัวอย่างประชาชนชาวไทย ข้อมูลที่ได้รับจากการศึกษาอาจมีความอ่อนไหวจากขนาดตัวอย่างที่ผู้วิจัยสุ่มและเลือกเพื่อการศึกษาครั้งนี้
2. การศึกษาเจตคติของประชาชนด้านความเสมอภาคหญิงชายที่แยกออกเป็นมิติต่างๆ ได้แก่ มิติครัวเรือน มิติสังคม มิติเศรษฐกิจและมิตินการเมือง ผู้วิจัยต้องยอมรับว่า ในความเป็นจริงแล้วมิติดังกล่าวมีความทับซ้อนกันและบางครั้งก็ไม่สามารถแยกออกจากกันได้เด็ดขาด การแยกมิติต่างๆ ออกเป็นส่วนๆ ในการศึกษาครั้งนี้ถูกจัดกลุ่มเพื่อความสะดวกต่อการจัดการแนวคิดและข้อมูลทับซ้อนด้านความเสมอภาคหญิงชายเท่านั้น
3. การวิจัยเชิงสำรวจเป็นการวิจัยเชิงตัดขวางหรือ Cross-Sectional Study ในช่วงเวลาที่กำหนดไว้ในกรอบเวลาของการวิจัย ซึ่งเจตคติของประชาชนอาจมีการเปลี่ยนแปลงตามสถานที่และเวลาที่เปลี่ยนแปลงไป
4. ด้วยข้อจำกัดด้านเวลาและงบประมาณ ตลอดจนความเชี่ยวชาญของผู้วิจัยในการศึกษาเรื่องดังกล่าว อาจทำให้การวิเคราะห์และการอภิปรายผลอย่างลึกซึ้งนั้นอาจมีความคลาดเคลื่อนได้ แม้ว่าผู้วิจัยจะพยายามอย่างยิ่งที่จะลดระดับความคลาดเคลื่อนของการวิจัยให้มากที่สุดก็ตาม

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

1. ทำให้ทราบถึงสภาพทั่วไปของความเสมอภาคหญิงชายในสังคมไทยในมิติต่างๆ ได้แก่ มิติครัวเรือนหรือครอบครัว มิติทางสังคม มิติทางเศรษฐกิจ และมิติดการเมือง
2. ทำให้ทราบถึงปัญหาความไม่เสมอภาคหญิงชายในสังคมไทย
3. ทำให้ทราบแนวทางในการพัฒนาสถานภาพสตรีไทย
4. ได้เสนอแนะแนวทางในการพัฒนาสถานภาพสตรีให้แก่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อนำไปปฏิบัติต่อไป

คำจำกัดความ

เพศ	หมายถึง ความแตกต่างทางสรีระร่างกาย ธรรมชาติมอบให้มาแต่กำเนิด แปรแปลงเพศได้ แต่เปลี่ยนแปลง (บทบาท) ไม่ได้ เหมือนกันหมดทุกสังคม
ความเสมอภาคหญิงชาย	หมายถึง ความเท่าเทียมในสิทธิ หน้าที่ และโอกาสทางสังคม เศรษฐกิจ การเมือง โดยความแตกต่างทางเพศต้องไม่เป็นเงื่อนไขในการกำหนดสิทธิและโอกาสทั้งหญิงและชาย
มิติหญิงชาย	หมายถึง มุมมองที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อสร้างความเท่าเทียมในโอกาสและความเสมอภาคระหว่างหญิงชายในมิติของสังคมโดยปรับความสัมพันธ์ที่แตกต่างให้เกิดความเท่าเทียม และบรรลุความเสมอภาค

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎี วรรณกรรม และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาเรื่องเจตคติของประชาชนด้านความเสมอภาคหญิงชายและการพัฒนาสถานภาพสตรีไทย ผู้วิจัยได้ทำการทบทวนวรรณกรรมและนำเสนองานวิจัยอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาครั้งนี้ เพื่อให้ผู้อ่านได้เข้าใจถึงพื้นฐานแนวคิดที่ทำให้ประเด็นความเสมอภาคหญิงชายกลายเป็นประเด็นที่สำคัญในสังคมไทย ตลอดจนตระหนักถึงการสร้างองค์ความรู้ด้านสตรีศึกษาและเล็งเห็นความสำคัญของความเสมอภาคหญิงชายต่อความมั่นคงของชาติ การลดปัญหาความเหลื่อมล้ำในสังคมที่มีสาเหตุจากเพศและการพัฒนาประเทศให้ยั่งยืน รายละเอียดเกี่ยวกับวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องด้านความเสมอภาคหญิงชาย มีหัวข้อและรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. แนวคิด ทฤษฎีเจตคติ และพฤติกรรมบุคคล
2. แนวคิดหลักสิทธิมนุษยชน: พื้นฐานความคิดสู่ความเสมอภาคในสังคม
3. ทฤษฎีสตรีนิยม: มุมมองที่หลากหลายต่อสถานภาพสตรีในสังคม
4. เพศ เพศสถานะและบทบาททางเพศ: เหมือนหรือต่างกันอย่างไร
5. ความเสมอภาคหญิงชาย: การถอดบทเรียนจากต่างประเทศ
6. งานวิจัยอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาครั้งนี้

แนวคิด ทฤษฎีเจตคติและพฤติกรรมบุคคล (Attitude and Behaviors)

1. ความหมายของเจตคติ

เจตคติหรือทัศนคติ เป็นแนวคิดที่มีความสำคัญอย่างยิ่งในวงการการศึกษาด้านจิตวิทยา สังคมวิทยา รัฐศาสตร์ นิติศาสตร์ อาชีววิทยา และนิเทศศาสตร์และการสื่อสาร เจตคติได้ถูกนำไปใช้ครั้งแรกในสาขาวิทยาการจิตวิทยา เพื่อทำความเข้าใจถึงการแสดงออกพฤติกรรมของบุคคล และต่อมาได้รับความสนใจจากนักทฤษฎีและนักวิชาการในสหวิทยาการมากขึ้น เนื่องจากเจตคติถือเป็นตัวชี้วัดและตัวพยากรณ์ที่ดีตัวหนึ่งในการแสดงออกซึ่งพฤติกรรมของบุคคลในสถานการณ์ต่างๆ นักวิชาการหลายท่านได้ให้คำจำกัดความของคำว่าเจตคติ ไว้ดังต่อไปนี้

Theodore Newcomb (1954) ให้ความหมายของคำว่า เจตคติหรือทัศนคติที่เกิดขึ้นในตัวมนุษย์นั้นเกิดขึ้นจากอิทธิพลของสิ่งแวดล้อม และมีความเป็นไปได้อยู่สองลักษณะคือ ลักษณะที่ชอบหรือพอใจต่อสิ่งเร้า (Stimuli) ซึ่งส่งผลให้เกิดความรักใคร่และอยากเข้าไปใกล้ชิด และลักษณะที่ไม่ชอบหรือไม่พอใจต่อสิ่งเร้าเหล่านั้นๆ ซึ่งส่งผลให้คนเราพยายามหลีกเลี่ยง เกลียดชังและปฏิเสธการอยู่ใกล้สิ่งนั้นๆ

Howard H. Kendler (1963) กล่าวว่า เจตคติคือ สภาพความพร้อม (Disposition) ของจิตใจของบุคคลที่จะแสดงออกมาซึ่งพฤติกรรมในทางที่สนับสนุนหรือต่อต้านสิ่งเร้า เช่น บุคคล สถานการณ์หรือแนวคิด

Norman L. Munn (1971) กล่าวว่า เจตคติหรือทัศนคติคือ ความรู้สึกและความคิดเห็นที่บุคคลมีต่อสิ่งของ บุคคล สถานการณ์ สถาบันและข้อเสนอหรือความคิดใดๆ ในทางที่ยอมรับหรือปฏิเสธ ซึ่งส่งผลให้บุคคลพร้อมที่จะแสดงปฏิกิริยาตอบสนองด้วยพฤติกรรมที่สอดคล้องอย่างเดียวกันตลอด

Carl Rogers (1978) ชี้ว่า เจตคติเป็นดัชนีชี้ว่าบุคคลนั้นคิดและรู้สึกอย่างไรกับสิ่งรอบข้าง ไม่ว่าจะเป็นคน วัตถุหรือสิ่งแวดล้อมตลอดจนสถานการณ์ต่างๆ โดยเจตคตินั้นอาจเป็นส่วนหนึ่งของความเชื่อที่ส่งผลต่อพฤติกรรมในอนาคต เจตคติเป็นรูปแบบการตอบสนองต่อสิ่งเร้าและประกอบด้วยมิติของการประเมินด้วยจิตใจ เพื่อแสดงถึงความชอบหรือไม่ชอบ พอใจหรือไม่พอใจต่อสิ่งเร้าที่เผชิญอยู่

เมื่อผู้วิจัยทบทวนวรรณกรรมเกี่ยวกับแนวคิดและทฤษฎีเจตคติของบุคคล นักวิชาการไทยที่ได้ให้ความหมายไว้ และผู้วิจัยเห็นว่าความหมายของแนวคิดเจตคติที่นิยามโดย ศักดิ์ สุนทรเสณี (2531) ครอบคลุมประเด็นเพิ่มเติมที่น่าสนใจมากที่สุดคือ เจตคติเป็นรูปแบบของความ รู้สึกและความเชื่อตามประสบการณ์ของบุคคลที่มีความสลับซับซ้อนและมีทิศทางที่จะกระทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งให้สอดคล้องกับเจตคติของตน นอกจากนี้ เจตคติแสดงถึงความรู้สึกและความเชื่อที่มีความโน้มเอียงที่บุคคลจะแสดงออกถึงปฏิกิริยาต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งในทางที่ดีหรือต่อต้าน ตลอดจนเป็นพฤติกรรมที่แสดงถึงความพร้อมที่จะสนองต่อสิ่งนั้นอย่างมีทิศทางและสามารถคาดเดาพยากรณ์พฤติกรรมของบุคคลนั้นได้

จากวรรณกรรมข้างต้น ผู้วิจัยจึงสรุปคานิยามของคำว่า เจตคติในการศึกษาครั้งนี้ให้หมายถึง ชุดของข้อมูลที่อยู่ในลักษณะของความรู้สึก ความเชื่อ และความรู้สึกนึกคิดที่เกิดจากการเผชิญหน้า การได้รับข้อมูลทางตรงหรือทางอ้อม และเกิดจากการสั่งสมประสบการณ์จนเกิดเป็นการเรียนรู้ของบุคคลหนึ่งๆ ต่อบุคคล สัตว์ หรือสิ่งของ สถานการณ์และความคิด ที่มีทิศทางและมีความโน้มเอียงในเชิงบวกหรือเชิงลบ เมื่อเจตคติของบุคคลเป็นบวก จะมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของบุคคลนั้นในการยอมรับ เข้าใกล้ ชื่นชอบและตอบสนองเชิงพฤติกรรมในทางที่ดี ในทางตรงกันข้าม การที่บุคคลมีเจตคติทางลบต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใด จะกำหนดให้บุคคลแสดงพฤติกรรมปฏิเสธ หลีกเลียงหรือไม่อยากเข้าไปมีส่วนร่วมใดๆ ด้วย ดังนั้น เจตคติมีความสำคัญอย่างยิ่งในการทำความเข้าใจพฤติกรรมมนุษย์ เนื่องจากเจตคติเป็นดัชนีชี้วัดทิศทางของความประพฤติของมนุษย์ได้ดีที่สุดตัวหนึ่ง

2. องค์ประกอบของเจตคติ

การทำความเข้าใจต่อเจตคติของบุคคลจำเป็นต้องอย่างยิ่งที่ผู้วิจัยต้องนำเสนอองค์ประกอบที่สำคัญของเจตคติ Fazio และ Olson (2004) ได้กำหนดองค์ประกอบของเจตคติไว้ทั้งหมด 3 องค์ประกอบดังต่อไปนี้

2.1. องค์ประกอบด้านการรับรู้ (Cognitive Component) คือ ส่วนของการรับรู้และการประมวลข้อมูลเกี่ยวกับสิ่งเร้าและการสร้างสิ่งที่รับรู้และประมวลแล้วเป็นความรู้สึกนึกคิดและความเชื่อเกี่ยวกับสิ่งต่างๆ ทั่วไปในทิศทางที่ชอบและไม่ชอบ หรือ พอใจหรือไม่พอใจก็ตาม องค์ประกอบด้านการรับรู้ถือเป็นฐานข้อมูลสำคัญของบุคคลเพื่อใช้ในการตัดสินใจ กำหนดทิศทางความชอบและพฤติกรรม ดังนั้น องค์ประกอบด้านการรับรู้ของเจตคติถือเป็นเงื่อนไขที่สำคัญของบุคคลในการพัฒนาเจตคติของบุคคลนั้นขึ้นมา

2.2 องค์ประกอบด้านความรู้สึก (Affective Component) คือ ส่วนของความรู้สึกและการกำหนดค่า ตลอดจนอารมณ์ที่บุคคลรู้สึกได้ภายในว่าชอบหรือไม่ชอบ พอใจหรือไม่พอใจต่อสิ่งเร้านั้นๆ องค์ประกอบด้านความรู้สึกของเจตคติถือเป็นเงื่อนไขที่สำคัญต่อการแสดงออกซึ่งพฤติกรรมที่มีทิศทางเดียวกับองค์ประกอบความรู้สึก

2.3 องค์ประกอบด้านพฤติกรรม (Behavioral Component) คือ การแสดงออกของบุคคลต่อสิ่งเร้าในเชิงการแสดงออกซึ่งพฤติกรรมเช่น การหลีกเลี่ยง การเข้าใกล้ การสัมผัส การกอด และความต้องการอยากเป็นเจ้าของ ซึ่งมีผลมาจากองค์ประกอบด้านการรับรู้ และองค์ประกอบด้านความรู้สึก โดยทั่วไปแล้ว รูปแบบของพฤติกรรมที่แสดงออกโดยบุคคลมักมีความสอดคล้องกับองค์ประกอบด้านการรับรู้และองค์ประกอบด้านความรู้สึกของแนวคิดเจตคติ

3. เจตคติเกิดขึ้นได้อย่างไร

ในส่วนของนี้ ผู้วิจัยจะได้ทำการอภิปรายวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับการสร้างเจตคติของบุคคล ในความคิดเห็นของ Gordon Allport (1975) เจตคติเกิดขึ้นจากปัจจัยการเรียนรู้ความสามารถของบุคคลในการแยกแยะความแตกต่างของประสบการณ์ต่างๆ ที่บุคคลได้เผชิญมา ตลอดจนการเลียนแบบพฤติกรรมจากบุคคลอื่นๆ ได้ ในขณะที่ Krech และ Crutchfield (1948) เชื่อว่า เจตคติในบุคคลก่อตัวขึ้นจากการเรียนรู้ การเป็นสมาชิกและการมีส่วนร่วมในกลุ่มหรือสถาบันทางสังคม เช่น ครอบครัว วัด ประสบการณ์การตอบสนองของสิ่งเร้าต่อบุคคล และบุคลิกภาพส่วนตัว

ในส่วนของนักวิชาการไทยเช่น ธงชัย สันติวงษ์ (2539) กล่าวว่า เจตคติก่อตัวจากแรงจูงใจเชิงกายภาพ การได้รับข้อมูลข่าวสาร การเข้าไปเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่ม ประสบการณ์โดยตรงหรือทางอ้อมของบุคคล ตลอดจนลักษณะบุคลิกภาพที่แตกต่างกันไปแต่ละบุคคล นอกจากนี้ ประภาเพ็ญ สุวรรณ (2526) ได้เสริมตัวแปรที่เป็นก่อกำเนิดเจตคติของบุคคลที่ไม่ทับซ้อนกับปัจจัยที่ได้ ธงชัย สันติวงษ์ ได้นำเสนอ การติดต่อสื่อสารกับบุคคลอื่นๆ ตัวแบบเชิงบทบาท และปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับสถาบัน เช่น ครอบครัว โรงเรียน วัด

ดังนั้น อาจพอสรุปได้ว่า เจตคติของบุคคลเกิดขึ้นจากปัจจัยดังต่อไปนี้

3.1 ประสบการณ์เฉพาะอย่างของบุคคล เมื่อบุคคลมีประสบการณ์ในอดีตต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใดในทางที่ดีหรือไม่ดี จะพัฒนาข้อมูลทางจิตใจ (mental information processing) ขึ้นมาเพื่อกำหนดพฤติกรรมตนเองในอนาคต ประสบการณ์ของบุคคลถือเป็นกระบวนการเรียนรู้ที่บุคคลได้มาซึ่งข้อมูลเกี่ยวกับสิ่งต่างๆ ที่ได้พบและเผชิญ และได้พัฒนาประสบการณ์เหล่านั้นเป็นข้อมูลที่มีผลต่อการสร้างเจตคติเพื่อชี้ถึงพฤติกรรมในอนาคต

3.2 ข้อมูลข่าวสารที่ได้รับจากสถาบันที่บุคคลเป็นสมาชิกอยู่และการติดต่อสื่อสารกับบุคคลอื่น เจตคติเกิดขึ้นจากแหล่งนี้จะมาจากชนิดและขนาดของข่าวสาร รวมทั้งความน่าเชื่อถือของแหล่งข่าวสาร บุคคลจะเลือกฟังและเก็บข้อมูลข่าวสารนั้นๆ เพื่อให้นำทางพฤติกรรมตนเองในอนาคต

3.3 ตัวแบบเชิงบทบาท เนื่องจากบุคคลมีความคิด ความเชื่อ ที่โน้มเอียงในเชิงบวกต่อผู้ที่ตนเองชื่นชอบ ข้อมูลที่ได้รับหรือส่งออกมาจากตัวแบบเชิงบทบาทจึงมีผลต่อเจตคติของบุคคล

3.4 ลักษณะของบุคลิกภาพของบุคคล บุคลิกของบุคคล เช่น มีความมั่นใจสูง และการมองผู้อื่นในแง่ดี มักจะพัฒนาเจตคติของตนในเชิงบวกเสียก่อน จนกระทั่งได้รับข้อมูลเพิ่มเติมที่เชื่อถือได้จากแหล่งอื่นๆ ที่สามารถลบล้างเจตคติอันเก่าได้

นอกจากนี้ นักวิชาการยังมีการแบ่งมิติของเจตคติออกเป็น 5 มิติ คือ (วิระพลและเฉลียว 2538)

1. ทิศทาง (Direction) เจตคติจะมีทิศทางที่แสดงต่อสิ่งนั้น ได้แก่ ความรู้สึกที่ดี-ไม่ดี ชอบ-ไม่ชอบ เป็นเจตคติในทางบวกหรือลบต่อสิ่งนั้น
2. ปริมาณ (Magnitude) คือ ชอบเขตของการชอบ-ไม่ชอบ ว่ามีความมากน้อย หรือความรุนแรงมากเพียงใด
3. ความเข้ม (Intensity) ได้แก่ ลักษณะอื่นๆ ของเจตคติเข้ามาประกอบ เช่น ความมั่นใจต่อความสำคัญของสิ่งนั้นๆ จะมีผลต่อความเข้มข้นของเจตคติ เช่น เจตคติที่มีต่อญาติพี่น้องของตนย่อมเข้มข้นกว่าเจตคติต่อคนอื่น
4. ความเป็นตรงข้าม (Ambivalence) ในบางครั้งเจตคติมีลักษณะก้ำกึ่งกัน คือ มีทั้งชอบและไม่ชอบพอๆ กัน เรียกว่ามีความรู้สึกตรงข้ามเท่ากัน ซึ่งจะทำให้เกิดความขัดแย้งในใจขึ้นในบุคคล
5. ความเด่น (Salience) คือ ความพร้อมที่จะแสดงเจตคติต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ออกมาอย่างชัดเจน เช่น คนที่นับถือศาสนาหนึ่ง ถ้ามีคนในศาสนาอื่นมาว่าศาสนาตนเองไม่ดี คนนั้นจะมีปฏิกิริยาโต้ตอบทันที

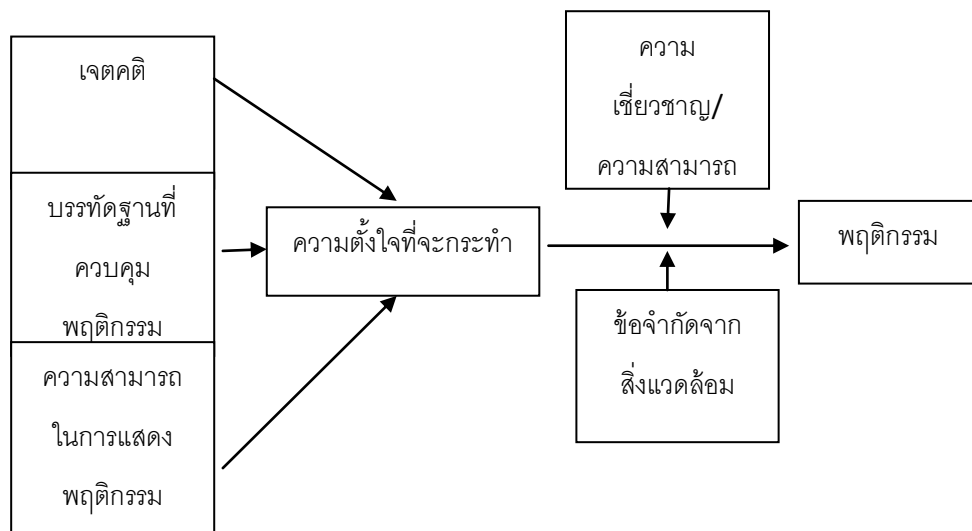
4. เจตคติสามารถพยากรณ์พฤติกรรมของบุคคลได้อย่างไร: คำอธิบายจากทฤษฎีการกระทำที่มีเหตุผลและพฤติกรรมที่ได้วางแผนไว้ล่วงหน้า (Theory of Reasoned Actions and Planned Behaviors)

ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับเจตคติของบุคคลต่อการพยากรณ์พฤติกรรมที่ได้รับการยอมรับในแวดวงวิชาการมากที่สุดทฤษฎีหนึ่ง ได้รับการพัฒนาจาก Martin Fishbein และ Icek Ajzen (1975; 1980; 2008; 2010) ที่เรียกว่า ทฤษฎีการกระทำที่มีเหตุผลและพฤติกรรมที่ได้วางแผนไว้ล่วงหน้า Fishbein และ Ajzen ชี้ว่า มีตัวแปรอยู่ชุดหนึ่งที่มีอิทธิพลต่อ “ความตั้งใจในการแสดงพฤติกรรมของบุคคลที่จะกระทำ” (Intention) ซึ่งหนึ่งในนั้นก็คือตัวแปรเจตคตินั่นเอง

ตัวแบบเชิงความคิดของทฤษฎีนี้ชี้ว่า ความตั้งใจของบุคคลที่จะกระทำได้รับอิทธิพลจากตัวแปรอิสระสามตัวกล่าวคือ ตัวแปรเจตคติ ตัวแปรบรรทัดฐาน และตัวแปรความสามารถของบุคคลที่จะแสดงพฤติกรรมหนึ่งๆ ตัวแปรเจตคติหมายถึง ความโน้มเอียงของพฤติกรรมต่อสิ่งเร้า เช่น ความรู้สึกยอมรับ หรือไม่ยอมรับให้ผู้หญิงเป็นผู้นำทางการเมือง ตัวแปรบรรทัดฐานหมายถึง ความคาดหวังของสังคมที่มีผลต่อการแสดงพฤติกรรม เช่น หากบุคคลต้องการเลือกผู้หญิงเข้ามาเป็นนายกรัฐมนตรีผ่านการลงคะแนนเสียง เพื่อนๆ และครอบครัวจะยอมรับการกระทำ หรือต่อต้านการกระทำของบุคคลนั้นหรือไม่ และในส่วนของตัวแปรความสามารถของบุคคลหมายถึงระดับความสามารถของบุคคลที่สามารถกระทำหรือแสดงพฤติกรรมตามเจตคติให้ลุล่วงไป เช่น การลงคะแนนเสียงให้นายกรัฐมนตรีหญิงเป็นความลับของบุคคลที่สามารถกระทำได้ในคูหาเลือกตั้ง ดังนั้น การเข้าไปกาเลือกนายกรัฐมนตรีหญิงจึงไม่ใช่เรื่องยาก ดังนั้น จากตัวอย่างการเลือกผู้นำทางการเมือง

หญิงนั้น เจตคติ บรรทัดฐานและความสามารถในการแสดงออกซึ่งพฤติกรรมเป็นตัวแปรกำหนดความตั้งใจของบุคคลและพฤติกรรมการเลือกผู้นำหญิง

อย่างไรก็ตาม Fishbein และ Ajzen ได้เสนอเพิ่มเติมว่า พฤติกรรมของบุคคลที่จะแสดงออกให้สำเร็จได้ตามเจตคตินั้นยังเกิดจากความตั้งใจที่จะกระทำ ความเชี่ยวชาญหรือความชำนาญ (Skills) ที่จะกระทำสิ่งนั้น และข้อจำกัดทางสิ่งแวดล้อม (Environmental Constraints) รูปแบบของความสัมพันธ์ของตัวแปรเจตคติ ความตั้งใจที่จะกระทำ และพฤติกรรมของบุคคลตามทฤษฎีการกระทำที่มีเหตุผลและพฤติกรรมที่ได้วางแผนไว้ล่วงหน้าสามารถแสดงไว้ในแผนภาพ 2 - 1 ดังต่อไปนี้

แผนภาพ 2 - 1 ทฤษฎีการกระทำที่มีเหตุผลและพฤติกรรมที่ได้วางแผนไว้ล่วงหน้าโดย Fishbein และ Ajzen (1975) ที่แสดงความสัมพันธ์ระหว่างเจตคติกับพฤติกรรม

ในประเด็นการประยุกต์ใช้ตัวแบบทฤษฎีการกระทำที่มีเหตุผลและพฤติกรรมที่ได้วางแผนล่วงหน้า พบว่า ตัวแบบทฤษฎีดังกล่าวสามารถนำไปใช้อธิบายพฤติกรรมการยอมรับนโยบายของรัฐในการรณรงค์ให้ประชาชนคาดเข็มขัดนิรภัยระหว่างการขับขี่รถยนต์ การยอมรับของแพทย์ในการใช้ยาสมัยใหม่ และวิธีการผ่าตัดแบบใหม่ให้แก่ผู้ป่วย ตลอดจนสามารถอธิบายพฤติกรรมการใช้ถุงยางอนามัยในกลุ่มวัยรุ่นได้ดีอีกด้วย

ในส่วนของการประยุกต์ใช้ตัวแบบเจตคติต่อการแสดงออกซึ่งพฤติกรรมที่เสนอโดย Fishbein และ Ajzen (1975) เกี่ยวกับความเสมอภาคหญิงชายนั้น ผู้วิจัยได้ตั้งสมมติฐานที่ว่า เจตคติที่ดีต่อความเสมอภาคหญิงชายในหมู่ประชาชน ความคิดความเชื่อ ตลอดจนบรรทัดฐานของสังคมที่เอื้อต่อการสร้างสังคมที่ใส่ใจต่อประเด็นความเสมอภาคหญิงชาย และจำนวนโอกาสในการแสดงพฤติกรรมยอมรับผู้หญิงให้มีสถานภาพดีขึ้น ย่อมมีผลอย่างมีนัยสำคัญต่อความตั้งใจของบุคคลในการเสริมสร้างสังคมที่สมดุลและเหมาะสมต่อการปลูกฝังค่านิยมความเสมอภาคหญิงชาย ซึ่งตัวแปรทั้งหมดที่ได้กล่าวมาแล้ว ย่อมก่อให้เกิดพฤติกรรมและการกระทำที่สร้างความเสมอภาคหญิงชายในสังคมให้มากขึ้น เช่น การยอมรับสถานภาพสตรีมากขึ้นในทุกมิติ การลดปัญหาความรุนแรงใน

ครอบครัวและสังคม การลดปัญหาการกดขี่และการข่มขืน ตลอดจนการล่วงละเมิดทางเพศ และเปิดโอกาสให้ผู้หญิงได้รับสิทธิประโยชน์ต่างๆ จากรัฐเท่าเทียมกับผู้ชายอีกด้วย

แนวคิดหลักสิทธิมนุษยชน: พื้นฐานความคิดสู่ความเสมอภาคในสังคม

1. ความเป็นมา

หลักหรือแนวคิดสิทธิมนุษยชนถือว่าเป็นแนวคิดสากลที่ให้การคุ้มครองและเคารพศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ โดยมองว่า มนุษย์ทุกคนเกิดมามีศักดิ์ศรีและสิทธิที่เท่าเทียมกัน แม้ว่าแนวคิดหลักสิทธิมนุษยชนจะได้รับการรับรองจากองค์กรสากลเช่นองค์การสหประชาชาติอย่างเป็นทางการเป็นรูปธรรมมากขึ้นหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 หลักฐานทางประวัติศาสตร์ได้ชี้ว่า แนวคิดเกี่ยวกับหลักสิทธิมนุษยชนได้เป็นประเด็นที่มีการกล่าวขานถึง ย้อนหลังไปในคริสต์ศตวรรษที่ 13 กล่าวคือ พระเจ้าจอห์นแห่งประเทศอังกฤษได้พระราชทานกฎบัตร “แมกนาคาร์ตา” (Magna Carta) ซึ่งถือเป็นกฎบัตรกำหนดความสัมพันธ์เชิงอำนาจระหว่างผู้ปกครองและผู้ที่ถูกปกครองเช่น การตัดสินคดีอย่างยุติธรรม การไม่เรียกเก็บภาษีที่ดินที่สูงเกินไป และการปฏิบัติราชการอย่างสุจริต (สารานุกรมไทยสำหรับเยาวชน 2558)

นอกเหนือจากกฎบัตรแมกนาคาร์ตาที่เป็นจุดเริ่มต้นในการให้ความสำคัญต่อความเป็นพลเมืองแล้วยังปรากฏแนวคิดกลุ่มของนักคิดและนักวิชาการในยุโรป เช่น John Locke, Francois Voltaire และ Jean Jacques Rousseau ได้นำเสนอความคิดเกี่ยวกับสิทธิความเป็นมนุษย์และพลเมืองจนเป็นที่ยอมรับอย่างมากโดยเฉพาะในประเทศสหรัฐอเมริกา แนวความคิดของนักคิดเหล่านี้ได้กลายเป็นพื้นฐานของกฎหมายรัฐธรรมนูญของประเทศสหรัฐอเมริกาและฝรั่งเศส เช่น ปฏิญญาว่าด้วยสิทธิของมนุษย์และของพลเมือง และบทบัญญัติว่าด้วยสิทธิความเป็นคนและพลเมืองที่เกิดขึ้นในช่วงคริสต์วรรษที่ 18

2. แนวคิดหลักสิทธิมนุษยชนสากล

แนวคิดหลักสิทธิมนุษยชนสากลเป็นผลลัพธ์ทางสังคมที่เกิดขึ้นจากความรู้สึกถูกกดขี่ในระบบศักดินา การค้าทาส และการใช้แรงงานอย่างทารุณ ซึ่งเป็นแรงกระตุ้นให้ประชาคมโลกได้ร่างบทบัญญัติเพื่อคุ้มครองสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐานให้เกิดการยอมรับเสรีภาพในการนับถือศาสนา การเลิกทาสและการปกป้องสิทธิของมนุษย์ขั้นพื้นฐาน (สารานุกรมไทยสำหรับเยาวชนฯ 2558)

เมื่อสิ้นสุดสงครามโลกครั้งที่ 1 ในปี 1918 องค์การสันนิบาตชาติหรือ The League of Nations ได้ถูกจัดตั้งขึ้นและค้นหาวิธีปกป้องคุ้มครองสิทธิมนุษยชน อย่างไรก็ตามความสำเร็จขององค์การสันนิบาตชาติก็ยังคงอยู่ในขอบเขตที่จำกัด โดยมุ่งประเด็นความสำคัญไปยังการคุ้มครองชนกลุ่มน้อย การปกป้องสิทธิผู้ใช้แรงงาน และการจัดทำอนุสัญญาระหว่างประเทศว่าด้วยทาสและการค้าทาสเท่านั้น

อย่างไรก็ตาม เงื่อนไขที่สำคัญที่ทำให้นานาชาติมองเห็นความสำคัญของหลักสิทธิมนุษยชนในระดับปัจเจกบุคคลคือ การทำลายล้างเผ่าพันธุ์มนุษย์ด้วยเงื่อนไขของสปีชีส์ ศาสนา และเชื้อชาติหลังจากการสิ้นสุดของสงครามโลกครั้งที่ 2 การทำลายล้างเผ่าพันธุ์มนุษย์ด้วยเงื่อนไขของเชื้อชาติและศาสนานี้เอง ทำให้เกิดการจัดตั้งองค์การสหประชาชาติขึ้นโดยมีสมาชิกแรกเริ่มเพียง 50 ประเทศได้ร่วมลงนามในกฎบัตรแห่งสหประชาชาติในปี ค.ศ. 1945 เพื่อคุ้มครองศักดิ์ศรีและคุณค่าของมนุษย์

และสิทธิอันเท่าเทียมกันระหว่างบุรุษและสตรี ดังในมาตรา 1 ของกฎบัตรสหประชาชาติที่ได้กำหนดว่า “เพื่อบรรลุความร่วมมือระหว่างชาติ ในการส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการเคารพสิทธิมนุษยชนและเสรีขั้นพื้นฐานสำหรับมนุษย์ทุกคน โดยไม่คำนึงถึงเชื้อชาติ เพศ ภาษา หรือ ศาสนา” (สำนักงานแถลงข่าวสหประชาชาติ ม.ป.)

กฎบัตรสหประชาชาตินี้เองทำให้ประเทศภาคีในองค์การสหประชาชาติต้องดำเนินการและปฏิบัติตามปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน (Universal Declaration of Human Rights) และมีมติรับรองในวันที่ 10 ธันวาคม 1948

ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนสามารถจำแนกออกเป็น 2 ประเภทหลักๆ ดังต่อไปนี้

1. สิทธิของพลเมืองและสิทธิทางการเมือง ซึ่งรวมถึงเสรีภาพในการใช้ชีวิต อิสรภาพจากการเป็นทาส การถูกทรมาน ความเสมอภาคทางกฎหมาย สิทธิที่จะได้รับการพิจารณาคดีอย่างเป็นธรรม การมีส่วนร่วมทางการเมือง การแสดงออกทางการเมือง การนับถือศาสนาอย่างเสรี การชุมนุมอย่างสันติ เป็นต้น
2. สิทธิทางเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรมรวมถึงสิทธิในการทำงาน สิทธิในการได้รับผลตอบแทนที่เท่ากันสำหรับงานที่เท่ากัน การได้รับบริการทางสาธารณสุข เสรีภาพในการปฏิบัติตามศาสนาและประเพณี เป็นต้น

ข้อตกลงเกี่ยวกับลักษณะเฉพาะของสิทธิมนุษยชนมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. เป็นสิทธิที่ติดตัวมนุษย์มาแต่กำเนิด กล่าวคือ บุคคลเกิดมาพร้อมสิทธิมนุษยชนที่ไม่ได้มาจากการยกให้หรือการซื้อขาย
2. เป็นสิทธิที่เป็นสากล คือ เมื่อเกิดเป็นมนุษย์ ไม่ว่าจะจะมีเชื้อชาติ เพศ หรือนับถือศาสนาใด หรือมาจากพื้นฐานทางสังคมอย่างไร หรือมาจากกระบวนการเมืองแบบใดก็ตาม ต้องได้รับการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนอย่างเท่าเทียมกัน
3. เป็นสิทธิที่ถ่ายโอนเปลี่ยนมือให้แก่กันไม่ได้ คือ ไม่มีบุคคลใดสามารถแย่งชิงสิทธิมนุษยชนไปจากบุคคลได้ สิทธิมนุษยชนเกิดขึ้นก่อนการบัญญัติของกฎหมายในการคุ้มครองสิทธิดังกล่าว การที่รัฐไม่มีกฎหมายคุ้มครองสิทธิมนุษยชน ไม่ได้หมายความว่าบุคคลนั้นปราศจากสิทธิมนุษยชน (สำนักงานแถลงข่าวสหประชาชาติ ม.ป.)
4. เป็นสิทธิที่ไม่สามารถแบ่งแยกออกจากกันได้ กล่าวคือ มนุษย์พึงมีสิทธิดังกล่าว มีศักดิ์ศรี เสรีภาพ ความมั่นคง และมาตรฐานการดำรงชีวิตที่เหมาะสมกับการเป็นมนุษย์

3. หลักสิทธิมนุษยชนในบริบทของไทย

ในกรณีของประเทศไทย หลักฐานทางประวัติศาสตร์ชี้ว่า การเลิกทาสในประเทศไทยในสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ถือเป็นเหตุการณ์สำคัญที่ยืนยันถึง การตระหนักถึงคุณค่าความเท่าเทียมกันของคนไทยทุกชีวิต ซึ่งถือว่าสอดคล้องกับมาตรา 4 ของปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนที่ประกาศว่า “บุคคลใดจะถูกบังคับให้เป็นทาสหรืออยู่ในภาวะจำยอมใดๆ มิได้ การเป็นทาสและการค้าทาสจะมีไม่ได้ในทุกรูปแบบ”

อย่างไรก็ตาม การเรียกร้องสิทธิของสตรีไทยเกี่ยวกับความเป็นมนุษย์ที่เท่ากันกับผู้ชายนั้น ปรากฏหลักฐานจากฎีกาของผู้หญิงสองคน (อามแดงเหมือนกับนายริดและอามแดงจัน) ที่ทำถึง

พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 4 เพื่อเรียกร้องขอความเป็นธรรมจากการที่ตนเอง จะโดนฟ้องโดยสายเลือดชายตนเพื่อให้ไปแต่งงานกับผู้อื่น ในขณะที่ตนมีคนรักอยู่แล้ว และอีกกรณีคือ การโดนสามีของตนขายเพื่อ “ซัดดอก” จากภรรยาหนีสิน ซึ่งมีผลให้รัชกาลที่ 4 ออกกฎหมายห้ามขาย ลูกสาวและภรรยาของตน ตามลำดับ (ประครอง แตกฉัตร 2558)

นอกเหนือจากเหตุการณ์ที่ได้เล่าข้างต้น ผู้วิจัยต้องยอมรับว่า แนวคิด “สิทธิมนุษยชน” ถือเป็นแนวคิดที่ไทยได้รับจากประเทศตะวันตกและองค์การสากล เมื่อปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนเป็นที่สนใจของประชาคมโลกกว้างขึ้น และไทยมีพันธกรณีต่อองค์การสากลในฐานะ ประเทศภาคีของสนธิสัญญาระหว่างประเทศอย่างน้อย 4 ฉบับ ได้แก่ อนุสัญญาว่าด้วยการต่อต้านการเลือกปฏิบัติต่อสตรีในทุกรูปแบบ ซึ่งไทยได้ให้สัตยาบันในปี พ.ศ. 2543 อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็กในปี พ.ศ. 2535 กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมืองซึ่งมีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ 29 มกราคม 2540 และกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม ซึ่งมีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ 5 ธันวาคม พ.ศ. 2542

การเข้าเป็นภาคีสนธิสัญญาต่างๆ ขององค์การสหประชาชาติ ทำให้รัฐบาลไทยมีพันธกรณีที่จะต้องส่งเสริมและพัฒนาหลักประกันว่า กฎหมาย แนวทางปฏิบัติภายในประเทศ และกลไกการบริหารประเทศต้องสอดคล้องกับหลักสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศที่ระบุในสนธิสัญญาเหล่านั้น รวมทั้งการจัดทำรายงานการปฏิบัติตามพันธกรณีเสนอต่อสหประชาชาติตามระยะเวลาที่กำหนดอีกด้วย

4. อนุสัญญาว่าด้วยการจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรีในทุกรูปแบบ (Convention on the Elimination of All Forms of Discrimination against Women) (CEDAW)

องค์การสหประชาชาติได้รับรองอนุสัญญาว่าด้วยการจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรีในทุกรูปแบบเมื่อวันที่ 18 ธันวาคม 2522 และมีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ 3 กันยายน 2524 สำหรับพิธีสารเลือกรับนั้น องค์การสหประชาชาติได้รับรองเมื่อวันที่ 6 ตุลาคม 2542 และมีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ 22 ธันวาคม 2543 อนุสัญญาดังกล่าวถือเป็นข้อตกลงสากลระหว่างไทยกับองค์การสหประชาชาติเพื่อพัฒนาสถานภาพสตรี และคุ้มครองสิทธิของสตรีตามหลักการว่าด้วยหลักสิทธิมนุษยชน (สหประชาชาติ 1979) สำคัญสำคัญของอนุสัญญาว่าด้วยการจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรีในทุกรูปแบบ มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

วัตถุประสงค์หลักของอนุสัญญานี้ คือ การจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรีทุก รูปแบบ รวมทั้งการประกันว่าสตรีและบุรุษมีสิทธิที่จะได้รับการปฏิบัติและดูแลจากรัฐอย่างเสมอภาคกัน อนุสัญญาว่าด้วยการจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรี ประกอบด้วยบทบัญญัติ 30 ข้อ ซึ่งแบ่งเป็น 6 ส่วน (สหประชาชาติ 2522) ดังนี้

ตอนที่ 1 (ข้อ 1 – 6) กล่าวถึง คำจำกัดความของคำว่า “การเลือกปฏิบัติต่อสตรี” พันธกรณีของรัฐภาคี มาตรการที่รัฐภาคีต้องดำเนินการเพื่อสนับสนุนความก้าวหน้าของสตรี มาตรการเร่งด่วนชั่วคราวเพื่อสร้างความเท่าเทียมกันระหว่างบุรุษและสตรีอย่างแท้จริง ซึ่งจะไม่ถือว่าเป็นการเลือกปฏิบัติด้วยเหตุแห่งความแตกต่างทางเพศ การปรับรูปแบบทางสังคมและวัฒนธรรมเพื่อให้เอื้อต่อการจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรีและการปราบปรามการลักลอบค้าและแสวงหาประโยชน์ทางเพศจากสตรี

ตอนที่ 2 (ข้อ 7 – 9) กล่าวถึง ความเท่าเทียมกันระหว่างบุรุษและสตรีในด้านการเมืองและการดำรงชีวิต ทั้งในระดับประเทศและระหว่างประเทศ เช่น สิทธิในการเลือกตั้ง การสนับสนุนให้ดำรงตำแหน่งที่สำคัญความเท่าเทียมกันในกฎหมายว่าด้วยสัญชาติ และการศึกษา

ตอนที่ 3 (ข้อ 10 – 14) กล่าวถึง การที่สตรีจะได้รับการดูแลทางเศรษฐกิจ โดยได้รับความเท่าเทียมกันในด้านสิทธิและโอกาสที่จะได้รับการจ้างงานและสิทธิด้านแรงงาน รวมถึงการป้องกันความรุนแรงต่อสตรีในสถานที่ทำงาน ความเท่าเทียมกันในการเข้าถึงบริการด้านสุขภาพ โดยเฉพาะสตรีมีครรภ์และหลังคลอดบุตร การที่รัฐภาคีจะประกันความเป็นอิสระของสตรีด้านการเงิน ความมั่นคงด้านสังคม และการให้ความสำคัญแก่สตรีในชนบททั้งในด้านแรงงานและความเป็นอยู่

ตอนที่ 4 (ข้อ 15 – 16) กล่าวถึง ความเท่าเทียมกันของบุรุษและสตรีในด้านกฎหมาย โดยเฉพาะในด้านกฎหมายแพ่ง และกฎหมายครอบครัว ซึ่งเป็นการประกันความเท่าเทียมกันในชีวิตส่วนบุคคล

ตอนที่ 5 (ข้อ 17 – 22) กล่าวถึง การจัดตั้งคณะกรรมการการจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรีในทุกรูปแบบ พันธกรณีในการจัดทำรายงานของรัฐภาคีการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการ และการมีส่วนร่วมของทบวงชำนาญพิเศษที่เกี่ยวข้อง

ตอนที่ 6 (ข้อ 23 – 30) กล่าวถึง การมิให้ตีความข้อบทของอนุสัญญาที่จะขัดต่อกฎหมายภายในที่ดำเนินการมากกว่าที่กำหนดไว้ในอนุสัญญาและกฎหมายระหว่างประเทศที่มีอยู่ การนำพันธกรณีไปปฏิบัติในระดับประเทศการเปิดให้ลงนามและกระบวนการเข้าเป็นภาคีของอนุสัญญา การแก้ไขอนุสัญญา เงื่อนไขการมีผลบังคับใช้ของอนุสัญญา การตั้งข้อสงวน การขัดแย้งในการตีความระหว่างรัฐภาคี

ประเทศไทยได้เข้าเป็นภาคีอนุสัญญาฉบับนี้โดยการภาคยานุวัติ เมื่อวันที่ 9 สิงหาคม 2528 และมีผลบังคับต่อรัฐบาลไทยต้องปฏิบัติตามพันธกรณี และออกกฎหมาย กลไกของรัฐ และมาตรการต่างๆ เพื่อคุ้มครองสิทธิของสตรีและจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรีในทุกรูปแบบ ยกเว้นข้อ 16 ในอนุสัญญาเรื่องความเสมอภาคในด้านครอบครัวและการสมรส และ ข้อ 29 เรื่องการให้อำนาจศาลโลกในการตัดสินกรณีข้อพิพาทที่ประเทศไทยยังสงวนขอยกเว้นไม่ผูกพันตามอนุสัญญาเดิม (สำนักงานกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว 2546)

ทฤษฎีสตรีนิยม (Theory of Feminism): มุมมองที่หลากหลายต่อสถานภาพสตรีในสังคม

การกล่าวถึงความเคลื่อนไหวของนักวิชาการด้านสตรีศึกษา ผู้วิจัยมีความจำเป็นที่จะต้องกำหนดข้อตกลงที่มีการถกเถียงกันเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ทางเพศที่ถูกกำหนดโดยชีวภาพและบทบาทหน้าที่ทางเพศที่กำหนดโดยระบบความคิดและขบวนการของสังคมเพื่อความเข้าใจร่วมกันเสียก่อน

ในระยะแรกของการอธิบายความจริงและการทำความเข้าใจเกี่ยวกับความเสมอภาคหญิงชายนั้น มักผูกติดอยู่กับแนวคิดเรื่องข้อกำหนดทางชีวภาพ (Biological Determinism) หรืออาจกล่าวได้ว่า ความแตกต่างทางสรีระของหญิงและชายเป็นตัวกำหนดบทบาทและรูปแบบความสัมพันธ์ของหญิงและชายในสังคม ผู้หญิงจะประกอบไปด้วยฮอร์โมนเอสโตรเจนและโปรเจสเทอโรน ส่วนผู้ชายประกอบด้วยเทสโทสเทอโรน ด้านสรีระนั้น ผู้ชายถูกสร้างมาให้มีโครงสร้างที่แข็งแรง

กว่าผู้หญิงและผู้หญิงมีความอ่อนแอกว่าผู้ชาย ซึ่งความอ่อนแอนี้เองส่งผลให้ผู้หญิงอยู่ในสถานภาพด้อยกว่า (Wikipedia 2558)

ในประเด็นข้อกำหนดทางชีวภาพนี้เอง อริสโตเติล ได้ชี้ว่า โดยธรรมชาติแล้วนั้น ผู้ชายมีความเหนือกว่าและเป็นผู้ปกครอง ส่วนผู้หญิงนั้นด้อยกว่าและต้องเป็นผู้ถูกปกครอง และยังกล่าวว่าผู้หญิงคือผู้ชายที่เสื่อมสมรรถภาพแล้ว (Woman is an impotent man) นอกจากนี้ Immanuel Kant (1764) ได้กล่าวว่า เป้าหมายหลักของผู้หญิงคือ การเป็นภรรยาและความดีงามของผู้หญิงจึงอยู่ที่ความสวยงาม ในลักษณะเดียวกัน Frederick Hegel ได้กล่าวว่า ชีวิตของผู้หญิงทั้งหมดอยู่ที่ครอบครัว ผู้หญิงนั้นขาดความสามารถในการใช้เหตุผลและพฤติกรรมของผู้หญิงมักอยู่บนพื้นฐานของอารมณ์หรือความรู้สึกเป็นหลัก ในขณะที่ชีวิตของผู้ชายอยู่ที่อาชีพและรัฐ (หมายถึงการปกครอง) ครอบครัวจึงเป็นเพียงส่วนหนึ่งของผู้ชายเท่านั้น ดังนั้น ความเชื่อเกี่ยวกับข้อจำกัดทางชีวภาพนี้เองจึงมองเรื่องความเสมอภาคหญิงชายเป็นเรื่องที่ไม่สามารถเปลี่ยนแปลงได้ (อ้างใน อานันท์ กาญจนพันธุ์ 2555)

อย่างไรก็ตาม แนวคิดเกี่ยวกับข้อจำกัดทางชีวภาพในฐานะตัวแปรสาเหตุที่สำคัญในการกำหนดบทบาทหญิงชายถูกคัดค้านโดยนักวิชาการสาขาสตรีศึกษาที่เชื่อว่า การแบ่งบทบาทที่ไม่เท่าเทียมกันหรือความไม่เสมอภาคหญิงชายนั้น เกิดจากความสัมพันธ์เชิงอำนาจระหว่างหญิงชาย โดยฝ่ายชายมักเป็นตัวแสดงหลักในการกำหนดโครงสร้างและรูปแบบของความสัมพันธ์ที่ไม่เสมอภาค นักวิชาการด้านสตรีนิยมพยายามที่จะอธิบายสถานะความไม่เสมอภาคทางเพศเกิดจากระบบความคิดและขบวนการทางสังคมที่สร้างความไม่เท่าเทียมทางเศรษฐกิจและสังคม การวิเคราะห์ส่วนใหญ่ของนักสตรีนิยมชี้ว่า ผู้ชายอยู่ในฐานะที่ได้เปรียบและสตรีอยู่ในฐานะที่เป็นรอง และเป้าหมายของกลุ่มสตรีนิยมคือ ความเท่าเทียมกัน โดยปลดปล่อยสตรีออกจากกรอบคิดและการทำลายอุปสรรคต่างๆ ที่กีดขวางความเท่าเทียมกันของหญิงชาย จากงานวิจัยของ วารุณี ภูริสินสิทธิ์ (2545) ได้แบ่งแยกแนวความคิดของการเคลื่อนไหวของกลุ่มสตรีนิยมออกเป็นสามช่วงดังต่อไปนี้

1. คลื่นลูกที่หนึ่ง (ช่วงศตวรรษที่ 17 – ศตวรรษที่ 19 และต้นศตวรรษที่ 20) ชี้ให้เห็นความสำคัญต่อประเด็นคุณธรรมของความเป็นหญิงเป็นชาย ความเป็นเหตุผลของชายที่ผู้หญิงไม่มีการเรียกร้องสิทธิของผู้หญิงจากความไม่เท่าเทียมกันระหว่างผู้ชายและผู้หญิง รวมทั้งความเป็นอิสระของหญิง คลื่นลูกที่หนึ่งยอมรับการแบ่งแยกระหว่างพื้นที่สาธารณะและพื้นที่ส่วนตัว โดยเรียกร้องให้ผู้หญิงออกไปสู่โลกสาธารณะมากขึ้น เพื่อสร้างความเท่าเทียมกับผู้ชาย และปลดปล่อยให้ตนเองเป็นอิสระจากความสัมพันธ์เชิงอำนาจระหว่างเพศ

2. คลื่นลูกที่สองนั้นเริ่มในทศวรรษ 1960 – 1980 ซึ่งเรียกร้องในเรื่องความเท่าเทียมระหว่างหญิงและชาย และเชื่อมั่นในความเป็นสากลของปัญหาความไม่เสมอภาคหญิงชาย นักวิชาการสตรีศึกษาพยายามกำหนดทางออกของผู้หญิง แนวคิดสตรีนิยมสายต่างๆ ได้ปรากฏขึ้นเพื่อใช้ในการอธิบาย “ความเป็นรอง” ของผู้หญิงในสังคมโดยรวม รวมทั้งการจัดความเป็นรองผู้หญิงนั้นเสีย

3. คลื่นลูกที่สาม (ช่วงคริสต์ศตวรรษ 1980 – ปัจจุบัน) เป็นช่วงที่เกิดคำถามต่อข้อเสนอของแนวคิดสตรีนิยมสายต่างๆ ที่ยังติดอยู่กับความเป็นสากลของปัญหา กล่าวคือ ความไม่เท่าเทียมระหว่างหญิงชายปรากฏเป็นปัญหาสังคมของทุกประเทศและเป็นช่วงที่เกิดระบบความคิดคู่ตรงข้าม (Binary Opposition) และความสงสัยในความรู้ที่ได้มาด้วยวิธีการทางวิทยาศาสตร์ แนวคิดช่วงนี้ได้ให้ความสำคัญต่อสิ่งที่ประกอบเป็นร่างกาย และมองว่าหญิงชายมีประสบการณ์ต่างกัน ตลอดจน

ปฏิเสศการแบ่งแยกระหว่างเพศทางชีวภาพและบทบาททางสังคม นักคิดในช่วงนี้ได้ให้ความสนใจในความเฉพาเจาะจง ความหลากหลาย และความแตกต่างของผู้หญิงในบริบทต่างๆ ความขัดแย้งรวมทั้งอัตลักษณ์ และสถานะความเป็นอื่น (Otherness) ของสังคมชายเป็นใหญ่

แนวคิดและหลักวิเคราะห์ของนักสตรีนิยมสามารถแบ่งออกเป็น 5 กลุ่มหลักๆ ซึ่งจะได้มีการอภิปรายในรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. แนวคิดสตรีนิยมสายเสรีนิยม (Liberal Feminism)

แนวคิดสตรีนิยมสายเสรีนิยมเชื่อในความสามารถของปัจเจกบุคคล ผู้หญิงและผู้ชายไม่ได้มีความแตกต่างกันในเรื่องของความสามารถ แต่หญิงชายถูกหล่อหลอมจากระบบการศึกษา ครอบครัว ตลอดจนระบบเศรษฐกิจที่แตกต่างกัน ซึ่งทำให้ผู้หญิงมีโอกาส ทางเลือก และกิจกรรมสาธารณะที่น้อยกว่าชาย (วารุณี ภูริสินสิทธิ์ 2545)

ดังนั้น นักสตรีนิยมสายเสรีนิยมจึงมองว่า การสร้างความเสมอภาคหญิงชายจะเกิดขึ้นได้ ต้องมีการเปลี่ยนแปลงข้อจำกัดทางประเพณีและกฎหมาย และเปิดโอกาสให้ผู้หญิงเดินเข้าสู่พื้นที่สาธารณะมากขึ้น เปิดโอกาสให้ผู้หญิงได้รับการศึกษา และทำงานได้อย่างทัดเทียมผู้ชาย ตลอดจนต้องลดภาระด้านงานบ้านของผู้หญิงอีกด้วย

จากการทบทวนวรรณกรรมของนักวิชาการด้านสตรีนิยมสายเสรีนิยม เช่น John Stuart Mill (1859) มองว่า ทั้งหญิงและชายควรได้รับการปฏิบัติอย่างเท่าเทียมภายใต้กฎหมาย จนกว่าความเสมอภาคระหว่างเพศได้เกิดขึ้นในสังคม ทั้งชายและหญิงควรได้รับโอกาสที่เสมอภาคกัน ในการพัฒนาศักยภาพของตนอย่างอิสระ Mill (1859) ได้ชี้ให้เห็นถึงความไม่สมดุลระหว่างหญิงชาย และกังขาถึงสภาวะความไร้การเห็นแก่ตัวอย่างแท้จริงโดยผู้หญิง ซึ่งสภาวะดังกล่าวจะเป็นสภาวะที่ทำให้สังคมมั่นคงและสถาบันครอบครัวจะเป็นสถาบันที่สมบูรณ์ที่สุด

ข้อวิพากษ์ต่อแนวคิดสตรีนิยมสายเสรีนิยมคือปัญหาการกำหนดสมมติฐานการวิเคราะห์อยู่ตัวปัจเจกบุคคล ซึ่งมองข้ามปัจจัยโครงสร้างสังคมและค่านิยมในสังคมที่ยังทำให้ผู้หญิงด้อยกว่า ยิ่งไปกว่านั้น แม้ว่าหญิงไม่จำเป็นต้องขึ้นอยู่กับชายแล้ว สภาพสังคมที่เต็มไปด้วยสภาวะ “ชายเป็นใหญ่” การเปลี่ยนแปลงเชิงโครงสร้างเช่น การอนุญาตให้ผู้หญิงออกมาเลือกตั้งได้นั้น ก็ไม่ใช่เงื่อนไขที่เพียงพอที่จะเปลี่ยนแปลงหรือปลดแอกสภาวะการกดขี่ของสังคมอยู่ดี

2. แนวคิดสตรีนิยมสายมาร์กซิสต์ (Marxist Feminism)

นักวิชาการสตรีนิยมสายมาร์กซิสต์มองว่า การกดขี่ผู้หญิง (Sexual Suppression) เป็นผลพวงจากระบบทุนนิยมและการเป็นเจ้าของปัจจัยการผลิต และการปลดปล่อยผู้หญิงออกจากระบบการกดขี่ได้นั้น ต้องอาศัยการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางเศรษฐกิจทุนนิยมที่ยังไม่ให้ความสำคัญของผู้หญิงในระบบเศรษฐกิจ การสร้างความเสมอภาคทางสังคม ไม่เพียงแต่ความเสมอภาคหญิงชายเท่านั้น จะเกิดขึ้นได้จากการทำลายระบบเศรษฐกิจทุนนิยมอย่างถอนรากถอนโคนสู่ระบบเศรษฐกิจสังคมนิยม (วารุณี ภูริสินสิทธิ์ 2545)

แนวคิดสตรีนิยมสายมาร์กซิสต์ มีรากฐานความคิดจากลัทธิมาร์กซิสต์ที่มองว่าระบบทุนนิยมเป็นระบบที่ให้ความสำคัญต่อปัจจัยการผลิต และมนุษย์ก็เป็นเพียงปัจจัยหนึ่งในปัจจัยการผลิตทั้งหมด นายทุนสามารถจะได้รับกำไรสูงสุดจากการลงทุนและแสวงหาผลประโยชน์สูงสุดจากระบบชนชั้น (Class System) ในลักษณะเดียวกัน นักวิชาการสตรีนิยมสายมาร์กซิสต์ได้ให้ความเห็น

ว่า การกดขี่ผู้หญิงไม่ใช่เรื่องของความแตกต่างทางชีวภาพแต่อย่างใด แต่เกิดจากความสัมพันธ์เชิงสังคมของระบบทุนนิยมที่เป็นอยู่ ระบบทุนนิยมที่มุ่งเน้นให้บุคคลสะสมทรัพย์สินส่วนบุคคลของผู้ชาย ทำให้ผู้ชายต้องการสืบทอดทรัพย์สินให้ลูกของตน โดยการทำลายระบบการสืบสกุลแบบเดิมจากแม่สู่ลูก โดยฝ่ายชายจะสร้างระบบความคิดเกี่ยวกับความบริสุทธิ์ทางเพศ ระบบการมีสามีเดียว และระบบการลงโทษของสังคมต่อผู้หญิงในรูปแบบต่างๆ ทำให้ผู้หญิงกลายเป็นเพียงสมบัติอย่างหนึ่งของผู้ชาย และเป็นเครื่องมือในการผลิตทายาทให้ผู้ชาย ผู้หญิงยังคงถูกจำกัดอยู่ในกิจกรรมของครัวเรือนที่เกี่ยวข้องกับการเจริญพันธุ์ ซึ่งเป็นแรงงานของผู้หญิงที่ไม่ได้รับการแสร้งและไม่ได้รับผลตอบแทนใดๆ ในระบบทุนนิยม ระบบความคิดดังกล่าวเป็นตัวจักรสำคัญในการสร้างการกดขี่ระหว่างชายหญิง โดยชายเปรียบเสมือนนายทุนในระบบทุนนิยม และผู้หญิงเปรียบเสมือนชนชั้นกรรมาชีพผู้ใช้แรงงานในระบบทุนนิยมเช่นกัน

ในมุมมองของนักสตรีนิยมสายมาร์กซิสต์ ทางออกของความเสมอภาคทางเพศคือการทำลายการกดขี่ทางชนชั้นให้หมดไป โดยอาศัยการปฏิวัติด้วยการรวมหญิงและชายเป็นชนชั้นแรงงานเพียงอย่างเดียว โดยไม่คำนึงถึงมิติของเพศในกลุ่มชนชั้นกรรมาชีพ และทดแทนระบบทุนนิยมด้วยระบบสังคมนิยม เพื่อให้เกิดความเสมอภาคทางสังคมเสียก่อน จากนั้น ความไม่เสมอภาคหญิงชายจะจางหายไปเองด้วยตัวระบบสังคมนิยมเองโดยสมบูรณ์

3. แนวคิดสตรีนิยมแบบสุดขั้วหรือแบบถอนรากถอนโคน (Radical Feminism)

นักวิชาการสตรีนิยมแบบสุดขั้วหรือแบบถอนรากถอนโคนเชื่อว่า การกดขี่ทางเพศระหว่างชายหญิงและความไม่เสมอภาคระหว่างหญิงชายนั้น เกิดขึ้นจากระบบความคิด “ชายเป็นใหญ่” ที่เป็นพื้นฐานหลักของความสัมพันธ์ต่างๆ ในสังคม การที่จะปลดปล่อยผู้หญิงออกจากสภาวะกดขี่ได้นั้น ต้องทำลายระบบความเชื่อ “ชายเป็นใหญ่” และจัดระเบียบสังคมอย่างถอนรากถอนโคนเสียใหม่เพื่อให้เกิดความสมดุลและความเสมอภาค แนวคิดสตรีนิยมแบบสุดขั้วหรือแบบถอนรากถอนโคน ถือเป็นการเคลื่อนไหวของสตรีในคลื่นลูกที่สองช่วง ค.ศ. 1960 ซึ่งมองว่าระบบชายเป็นใหญ่นั้นเป็นระบบการกดขี่ที่เกิดขึ้นก่อนยุคประวัติศาสตร์และเกิดขึ้นก่อนการกดขี่เชื้อชาติ ศาสนา และสีผิวเสียอีก

นักสตรีนิยมแบบสุดขั้วเชื่อว่า ความไม่เสมอภาคทางเพศและการกดขี่ทางเพศเป็นผลพวงที่เกิดขึ้นจากโครงสร้างวัฒนธรรมมากกว่าชีวภาพ และเป็นโครงสร้างวัฒนธรรมชายเป็นใหญ่ โดยมีชายเป็นผู้กดขี่และผู้หญิงเป็นผู้ถูกกดขี่ ระบบชายเป็นใหญ่สร้างความคิดกระแสหลักให้ชายเป็นเจ้าของสังคมและมองว่าผู้หญิงคือ “ความเป็นอื่น” ในสังคม การกดขี่เกิดขึ้นจากการเป็นผู้หญิงที่มีสิทธิ์เป็นผู้หญิง การยกเลิกการกดขี่ระหว่างเพศจะเกิดขึ้นได้ เมื่อสังคมเกิดความเท่ากันระหว่างผู้หญิงและผู้ชายอย่างสมบูรณ์ กล่าวคือ ผู้หญิงมีสิทธิที่จะทำแท้งตามที่ตนต้องการ การปฏิเสธการมีเพศสัมพันธ์กับชาย การเลี้ยงดูลูกต้องเป็นเรื่องของสังคม การควบคุมการเจริญพันธุ์ การปฏิเสธความคิดที่ว่าหญิงมีสัญชาติญาณความเป็นแม่

แนวคิดสตรีนิยมแบบสุดขั้วหรือแบบถอนรากถอนโคนมุ่งเน้นการแยกตัวของผู้หญิงออกจากระบบของชายเป็นใหญ่ในทุกด้าน และไม่ปฏิเสธความสัมพันธ์ทางเพศในรูปแบบของหญิงรักหญิง ที่สะท้อนออกมาจากความคิดต่อต้านระบบชายเป็นใหญ่อย่างสิ้นเชิง แนวคิดนี้จึงไม่ใช่เพียงการ

ปฏิเสธความไม่เท่าเทียมกันระหว่างเพศ แต่เป็นการปฏิเสธการกดขี่ทุกรูปแบบทั้งในระบบการเมือง เศรษฐกิจและสังคม

ปัญหาการค้าประเวณีและการถ่ายภาพอนาจารของผู้หญิงก็สะท้อนถึงแรงกดดันจาก สภาวะสังคมชายเป็นใหญ่ จากการศึกษาของ MacKinnon (1993) ซึ่งว่าผู้หญิงที่ประกอบอาชีพโสเภณี ส่วนใหญ่มีชีวิตที่ลำบาก และตรากตรำและต้องการที่จะยุติอาชีพดังกล่าว แต่ด้วยปัญหาทางการเงินที่ ผู้ชายยอมจ่ายให้เพื่อการใช้บริการนั้น ไม่ได้แสดงถึงความยินยอมของผู้หญิงในการมีเพศสัมพันธ์ด้วย แต่สะท้อนถึงเงินตราที่ผู้ชายกำหนดเป็นปัจจัยสำคัญเพื่อทำให้เกิดภาวะ “การข่มขืนที่สมยอม” (Consented Rape)

4. แนวคิดสตรีนิยมสายวัฒนธรรม (Cultural Feminism)

แนวคิดสตรีนิยมสายวัฒนธรรมเป็นแนวคิดที่ต้องการแยกผู้หญิงออกจากสังคมที่มี ชายเป็นใหญ่ เพื่อให้ผู้หญิงสามารถสร้างสังคม และอัตลักษณ์ของตนเอง แนวคิดสตรีนิยมสาย วัฒนธรรมมองว่าผู้หญิงแตกต่างจากผู้ชาย ความคิด ความเชื่อ และค่านิยมของผู้หญิงจะเป็นพลัง สำคัญของการเปลี่ยนแปลงรูปแบบความสัมพันธ์ของมนุษย์ โดยการสร้างสรรค์ “วัฒนธรรมของ ผู้หญิง” ที่เป็นเอกเทศออกจากชาย และไม่มุ่งเน้นที่การเปลี่ยนแปลงทางการเมือง สังคมและเศรษฐกิจ (Alcoff 1988)

แนวคิดสตรีนิยมสายวัฒนธรรมมองว่า การเปลี่ยนถ่ายจากสังคมที่มีชายเป็นใหญ่สู่ สังคมที่มีวัฒนธรรมและการปกครองที่กำหนดให้ผู้หญิงเป็นศูนย์กลางนั้น จะเป็นการแก้ปัญหาความไม่ เสมอภาคหญิงชายได้อย่างยั่งยืน วัฒนธรรมที่มีผู้หญิงเป็นศูนย์กลางนั้น จะเน้นที่ความอาทร การมี น้ำใจ การไม่เห็นแก่ตัว ซึ่งคุณค่าเหล่านี้มักถูกลดทอนในสังคมชายเป็นใหญ่ ผู้หญิงต้องออกมามี บทบาททางการเมือง และเรียกร้องให้สังคมได้เห็นคุณค่าของวัฒนธรรมแห่งผู้หญิงอย่างผู้หญิงเป็น

นอกจากนี้ แนวคิดสตรีนิยมสายวัฒนธรรมยังมองว่า บางศาสนา เช่น ศาสนาคริสต์ นิกายคาทอลิก และบางสังคมที่กดขี่ผู้หญิงเป็นอย่างมาก เป็นต้นเหตุของอคติที่มองผู้หญิงต่ำกว่า ด้อย กว่าและมาทีหลัง และต้องถูกควบคุมโดยผู้ชาย (Alcoff 1988) ดังนั้น นักวิชาการสตรีนิยมสาย วัฒนธรรมเชื่อว่า การแยกแยะวัฒนธรรมของผู้หญิงออกจากบริบทศาสนา ถือเป็นเงื่อนไขที่สำคัญและ ช่วยปลดแอกการกดขี่ต่อผู้หญิงจากความเชื่อทางศาสนา

5. สตรีนิยมสายหลังสมัยนิยม (Postmodern Feminism)

แนวความคิดสตรีนิยมหลังสมัยนิยมได้ให้ความสำคัญต่อ “วาทกรรม” (Discourse) เกี่ยวกับเพศเป็นปัจจัยที่แท้จริงในการยึดกุมและควบคุมการทำงานของอำนาจ ไม่ใช่ตัวพฤติกรรมทาง เพศหรือประวัติศาสตร์ที่เกี่ยวกับเพศ (อ้างใน อานันท์ กาญจนพันธุ์ 2555)

มิเชล ฟูโกต์ (อ้างใน อานันท์ กาญจนพันธุ์ 2555) เสนอว่า อัตลักษณ์ของผู้หญิง คนใดคนหนึ่งไม่ได้ประกอบขึ้นมาจากความเป็นเพศหญิงเพียงแต่อย่างเดียว แต่มีองค์ประกอบอื่นๆ ที่ เข้ามาดทับด้วย เช่น ชาติพันธุ์ ชนชั้น สีผิว ซึ่งเป็นตัวแปรสำคัญทำให้ความเป็นเพศหญิงไม่ได้มีความ สากลแต่อย่างใด แต่ต้องพิจารณาความเป็นเพศหญิงในบริบทของบุคคลตามบริบทวัฒนธรรม สังคม ความแตกต่างของครอบครัว และสถานะของผู้หญิงคนนั้นในครอบครัว

ดังนั้น ฟูโกต์จึงให้ความสนใจกับแนวคิดสตรีนิยมที่มีความเป็นท้องถิ่น บริบทของ ประวัติศาสตร์ ความเฉพาะเจาะจงมากกว่าความเป็นสากลทั่วไปของปัญหาการกดขี่ทางเพศ แนวคิดนี้

ปฏิเสธการค้นหารัศมีของความเป็นหญิงที่เป็นเนื้อแท้ แต่สนใจและให้ความสำคัญต่อการที่ผู้หญิงถูกสร้างขึ้นอย่างไรในสังคมเฉพาะอย่างมากกว่า

แนวคิดนี้มองว่า ภาษาเป็นกฎระเบียบทางสัญลักษณ์ และโครงสร้างของความหมายผ่านกระบวนการของความแตกต่างด้านความสัมพันธ์ที่เป็นขั้นๆ สูงต่ำ เพราะภาษาในฐานะเครื่องมือของวาทกรรมมักเป็นเครื่องมือที่ใช้กำหนดบทบาทของผู้หญิงในบริบทนั้นๆ จากศูนย์กลางที่มีชายในฐานะคู่ตรงข้ามเป็นผู้กำหนดสัญลักษณ์ดังกล่าวขึ้นมา ดังนั้น การปลดปล่อยให้ผู้หญิงหลุดพ้นจากการกดขี่จึงไม่มีทางออกเพียงทางเดียวที่เป็นแน่นอน แต่ต้องรื้อสร้างระบบความคิดเดิม ความเชื่อทางวัฒนธรรมและภาษาศาสตร์เพื่อเปิดโอกาสให้ทางออกของปัญหาได้ปรากฏขึ้นมา

แนวคิดนี้ได้ปฏิเสธแนวคิดความเป็นหญิงและชาย เพราะความเป็นหญิงเป็นชายถูกกำหนดขึ้นมาทีหลัง ความเป็นหญิงมีลักษณะความหลากหลายและมีความเป็นพหุ ไม่มีแก่นแท้ของคำจำกัดความของผู้หญิงที่เป็นเอกภาพ เนื่องจากความเป็นหญิงถูกกำหนดจากระบบความคิดคู่ตรงข้ามที่ผู้ชายยังคงควบคุมวิธีการกำหนดความหมายนั้นๆ

เพศ เพศสถานะ และบทบาททางเพศ

1. เพศ เพศสถานะ

1.1 เพศ หรือ Sex เป็นแนวคิดที่ใช้อธิบายความแตกต่างระหว่างหญิงชายอันเนื่องมาจากองค์ประกอบของร่างกายที่แตกต่างกันทางชีวภาพและกายภาพเป็นหลัก ผู้ชายมีลูกกระเดือก มีน้ำอสุจิ มีหนวดเครา ร่างกายแข็งแรงและกรำยำ มีองคชาติและอวัยวะ ในทางตรงกันข้ามผู้หญิงมีมดลูก การมีประจำเดือน ร่างกายบอบบางกว่า มีเต้านมและสามารถให้นมบุตรได้

ดังนั้นคำว่า “เพศ” ในการกลุ่มของนักวิชาการสตรีนิยม เป็นปรากฏการณ์ทางธรรมชาติ เป็นข้อกำหนดทางชีวภาพและไม่สามารถเปลี่ยนแปลงได้ (ยกเว้นในกรณีที่มีการเปลี่ยนแปลงข้ามเพศด้วยวิทยาศาสตร์การแพทย์) ความเชื่อของนักวิชาการก่อนการเคลื่อนไหวของนักสตรีนิยมมักเชื่อว่า ความไม่เสมอภาคทางเพศเกิดจากความแตกต่างกันทางเพศที่ธรรมชาติได้กำหนดไว้ (Biological Determinism)

1.2 เพศสถานะ หรือ Gender หมายถึง การกำหนดความสัมพันธ์ระหว่างเพศที่ถูกสร้างขึ้นโดยสังคม วัฒนธรรม ผลพวงของประวัติศาสตร์ และศาสนา เพศสถานะเป็นการให้ความหมายเรื่องเพศที่ถูกกำกับโดยสังคมหรือวัฒนธรรมให้แสดงบทบาทของชายหรือบทบาทของหญิง เนื่องจากเพศสถานะถูกกำหนดขึ้นมาจากตัวแปรทางสังคม วัฒนธรรม และประวัติศาสตร์ ดังนั้นโอกาสการเปลี่ยนเพศสถานะจึงเป็นไปได้ตามเงื่อนไขของสังคมที่เปลี่ยนไป

จากการศึกษาของ Joan Scott (อ้างใน ภัทรพร อ่อนใส 2548) ได้กล่าวไว้ว่า เพศสถานะถูกผูกติดกับเพศทางสรีระเนื่องจากประวัติศาสตร์เกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างเพศดังต่อไปนี้

1. เพศสถานะคือ ระบบของสัญลักษณ์ที่มีความหลากหลาย เช่น ผู้หญิงเป็นผู้ให้กำเนิดบุตร ต้องมีหน้าที่เลี้ยงดูบุตร การเลี้ยงดูบุตรหมายถึง การเตรียมอาหารการกินให้แก่บุตรและสามี ดังนั้นผู้หญิงจึงถูกผูกติดอยู่กับพื้นที่ภายในบ้าน (Domestic Sphere) นอกจากนั้น

เนื่องจากศาสดาหรือผู้นำทางศาสนามักเป็นชาย การปรากฏของผู้หญิงอาจเป็นอุปสรรคต่อศาสนา จึงถูกผูกมัดให้เกี่ยวกับกิเลส ราคะ และถูกปฏิเสธให้มีส่วนร่วมทางศาสนามาแต่อดีต

2. เพศสภาวะ คือ ผลลัพธ์ของการเลือกใช้ความหมายของสัญลักษณ์ที่ได้กล่าวไว้ข้างต้น เช่น ผู้ชายมีความแข็งแรงกว่าผู้หญิง ต้องเป็นผู้หาอาหารและล่าสัตว์ ผู้หญิงอ่อนแอกว่า มีน้ำนม ต้องมีบทบาทในการดูแลลูกๆ และความเป็นไปภายในครัวเรือน

3. เพศสภาวะกลายเป็นกฎเกณฑ์ของสถาบันทางสังคม ไม่ใช่เพียงแต่ประเด็นภายในหรือภายนอกครัวเรือนแต่ครอบคลุมไปในทุกมิติของเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง

4. เพศสภาวะกลายเป็นสัญลักษณ์ของแต่ละบุคคลเพื่อช่วยตนเองในการตีความหมายของวิถีชีวิต เช่น ผู้หญิงที่แต่งงานแต่ไม่มีบุตรและทำงานนอกบ้าน มีบทบาทในความเป็นแม่และภรรยาน้อยกว่าผู้หญิงที่แต่งงานแล้วมีบุตรและทำแต่งงานบ้าน ผู้ชายที่อยู่บ้านเตรียมอาหารให้แก่ครอบครัวหรือภรรยา ถือว่าเป็นบุคคลที่ไม่ประสบความสำเร็จ กลุ่มรกร่วมเพศหรือผู้ข้ามเพศเป็นกลุ่มที่แตกต่างและไม่ควรเอาเยี่ยงอย่าง

ในมุมมองของ ชลิตาภรณ์ ส่งสัมพันธ์ (2551) ความเป็นหญิงเป็นชายถูกสร้างขึ้นโดยสังคมที่กำหนดให้สิ่งต่างๆ มีลักษณะของคู่ตรงข้าม (Binary Opposition) เช่น ขาวกับดำ แข็งแรงกับอ่อนแอ ชายกับหญิง ลักษณะของคู่ตรงข้ามที่สังคมกำหนดให้ชายเป็นผู้มีเหตุผลและดูแลพื้นที่สาธารณะ ผู้หญิงจึงถูกมองเป็นบุคคลที่เจ้าอารมณ์และควรมีชีวิตในพื้นที่ส่วนตัว ซึ่งการกำหนดลักษณะคู่ตรงข้ามนี้เอง เป็นตัวกำหนดความเชื่อ ประเพณี จนกลายเป็นการสร้างบรรทัดฐานทางสังคม และกลายเป็นการสร้างมายาคติ (Myths) ให้กับสังคมอีกด้วย นอกเหนือจากประเด็นของคู่ตรงข้ามที่สังคมมักมีความถนัดในการกำหนดรูปแบบความสัมพันธ์ของสังคมแล้ว ในมุมมองของผู้วิจัยมีความสอดคล้องกับแนวคิดของ Barbara Marshall (2000) ที่ชี้ว่า นอกเหนือจากการกำหนดบทบาทหญิงชายในเชิงคู่ตรงข้ามแล้ว บทบาทและสถานะหญิงชายยังขาดความสมมาตรกัน (Asymmetrical) กล่าวคือ การกำหนดบทบาทหญิงชายที่ไม่สมดุลกันและก่อให้เกิดความไม่เท่าเทียมกันที่เกิดจากระบบของภาษา โครงสร้างของครอบครัว ระบบการศึกษา ศาสนา สื่อมวลชน การแพทย์ เป็นต้น ซึ่งล้วนเป็นกิจกรรมและสถาบันที่ต่อยอดความไม่สมดุลเชิงบทบาทของหญิงและชาย

กล่าวโดยสรุป เพศสภาวะเป็นแนวคิดที่กำหนดให้เพศแต่ละเพศมีบทบาทหน้าที่และสถานะที่แตกต่างกันที่มีผลมาจากโครงสร้างสังคม ความเชื่อ วัฒนธรรม ดังนั้น เพศสภาวะในสังคมหนึ่งไม่จำเป็นต้องมีลักษณะเดียวกันซึ่งขึ้นอยู่กับปัจจัยที่กล่าวมา และอาจเปลี่ยนแปลงไปตามสภาพสังคมและเวลา ตัวอย่างเช่น ชายอาจมีบทบาทในการเลี้ยงดูลูก และหญิงเป็นหัวหน้าครอบครัวได้ในวัฒนธรรมอื่นๆ (Matriarchy) สิ่งเหล่านี้ล้วนถูกจำกัดความและปลูกสร้างมาจากยุคหนึ่งสู่ยุคต่อไป ซึ่งอาจเปลี่ยนแปลงได้ตามกาลเวลาและการเปลี่ยนแปลงเงื่อนไขอื่นๆ

2. บทบาททางเพศ (Gender Role)

จากการศึกษาของ Bem (1993) ชี้ว่า มนุษย์มีธรรมชาติของการจัดระบบความคิดออกเป็นกลุ่มต่างๆ เพื่อง่ายต่อการประมวลข้อมูลที่เข้ามา มนุษย์จึงมีการจัดกลุ่มบุคคลในความคิดของตนออกเป็นกลุ่มตาม เชื้อชาติ อายุ ศาสนา เป็นต้น การจัดกลุ่มหรือแยกแยะบุคคลบนพื้นฐานของเพศได้กลายเป็นพฤติกรรมที่เป็นนิสัยและมีลักษณะอัตโนมัติ การแยกแยะบุคคลออกเป็น “ชาย” และ “หญิง” นั้น เป็นการสร้างความแตกต่างของกลุ่มบุคคลจนเกิดสภาวะ “การจัดแบ่งแบบสุดขั้ว”

(Extreme Categorization) ซึ่งเป็นช่องว่างที่ผู้หญิงและผู้ชายแตกต่างกันอย่างสิ้นเชิง แม้ว่าทั้งสองเพศจะมีลักษณะบางประการที่ทับซ้อนกันทางวิทยาศาสตร์ก็ตาม

สืบเนื่องจากเพศสภาพบนพื้นฐานของแนวคิดการแบ่งงานกันทำระหว่างหญิงชาย โดยสังคมกำหนดให้ฝ่ายหญิงถูกกดขี่ให้อยู่ต่ำกว่าผู้ชาย เพราะมีสรีระที่ด้อยกว่า หรือคิดไปเองว่าผู้หญิงเป็นเพศที่เจ้าอารมณ์มากกว่า ดังนั้น นับตั้งแต่อดีต ผู้หญิงมักถูกจำกัดให้อยู่ในพื้นที่ภายในบ้าน ให้เป็นแม่ที่ดี อบรมดูแลลูก และทำงานบ้านที่ไม่มีมูลค่าตัวออกเป็นตัวแทนเชิงเศรษฐกิจ ในขณะที่ผู้ชายกำหนดโอกาสตนเองให้จับจองพื้นที่นอกบ้านหรือพื้นที่สาธารณะ และต้องรับบทบาทจากแนวคิด “หัวหน้าครอบครัว”

นอกจากนั้น การหล่อหลอมเกลตาทางเพศเริ่มต้นตั้งแต่บุคคลถือกำเนิดขึ้นมา ตัวอย่างเช่น เมื่อเด็กทารกเกิด คำถามแรกๆ ของสังคมก็คือ “ทารกนั้นเกิดเป็นชายหรือเป็นหญิง” หลังจากนั้น เด็กๆ ก็จะได้รับ การหล่อหลอมความเป็นหญิงชายจากครอบครัว ครู (โรงเรียน) เพื่อนๆ และสื่อสาธารณะเกี่ยวกับบทบาทที่คาดหวังต่อความเป็นหญิงและความเป็นชาย (Masculinity VS Femininity)

การเหมารวมทางเพศ (Gender Stereotype) ก็เป็นอีกปรากฏการณ์หนึ่งที่น่าสนใจในการศึกษาความเสมอภาคหญิงชาย นักจิตวิทยาสังคมเชื่อว่า พฤติกรรมการเหมารวมทางเพศเป็นกระบวนการของการเรียนรู้ ผลิต ส่งต่อ ผลิตซ้ำและมีการเปลี่ยนแปลง การเหมารวมทางเพศเป็นกระบวนการรับรู้ เนื่องจากสังคมมีความหวังที่แตกต่างกันระหว่างความเป็นหญิงเป็นชาย ผู้ชายมักถูกจับคู่การผจญภัย อยากรู้อยากเห็น แข็งแกร่ง เป็นตัวของตัวเอง และมุ่งมั่น ในขณะที่ผู้หญิงถูกมองว่าเป็นคนเจ้าอารมณ์และอ่อนโยน ซึ่งการเหมารวมดังกล่าวได้บ่งชี้ถึงสถานะที่ผู้ชายมีความเหนือกว่าเด่นกว่า และสำคัญกว่าผู้หญิง (Campbell 2558)

ด้วยเหตุนี้เอง พิมพ์รำไพ สุนทรารชุน (2549) ได้บ่งชี้ว่า ความเป็นหญิงเป็นชาย เป็นเรื่องของวัฒนธรรมที่เป็นตัวแปรสำคัญในการหล่อหลอมกล่อมเกลตาให้เยาวชนหญิงชายมีบทบาทหน้าที่ที่ต่างกันและสืบทอดจากรุ่นสู่รุ่นจากฐานความคิดเก่าๆ และยังไม่ได้รับการเปลี่ยนแปลง ในเมื่อสังคมกำหนดคุณค่าและให้คุณค่าต่อความเป็นชายที่มีลักษณะกระตือรือร้น เข้มแข็ง มีอำนาจ และเด็ดขูด ลักษณะดังกล่าวเป็นสิ่งที่ปรารถนาของสังคมแล้ว ความเป็นหญิงจึงถูกกำหนดให้เป็นผู้อ่อนแอ ต้องพึ่งพิงผู้ชาย มีอารมณ์อ่อนไหว รวมทั้งกำหนดความเป็นแม่เลี้ยงในสัญชาติญาณของผู้หญิง จึงทำให้ผู้หญิงหนีไม่พ้นต่อบทบาทและหน้าที่ในการดูแลครอบครัว ดูแลลูกๆ การแบ่งบทบาทหน้าที่ของความ เป็นพ่อเป็นแม่เป็นไปอย่างสุดขีด ลูกชายต้องเลียนแบบลักษณะของพ่อ และลูกสาวต้องเรียนรู้ความเป็นหญิงจากแม่ ซึ่งถือเป็นการผลิตซ้ำของอุดมการณ์ชายเป็นใหญ่เสมอมา

ความคาดหวังของสังคมในปัจจุบันได้มีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างมาก ด้วยเหตุผลทางเศรษฐกิจ ผู้หญิงจำเป็นต้องออกมาทำงานตามอาชีพที่มีพื้นที่ภายนอกบ้านมากขึ้น อย่างไรก็ตาม สถานการณ์ดังกล่าวไม่ได้เป็นข้อบ่งชี้ว่า ผู้หญิงได้รับโอกาสภายนอกพื้นที่สาธารณะมากขึ้น แต่ผู้หญิงจำเป็นต้องรับผิดชอบทั้งงานภายในบ้านและงานนอกบ้าน ซึ่งสร้างความขัดแย้งเชิงบทบาทให้แก่ผู้หญิง เช่น ผู้หญิงจะเป็นแม่และภรรยาได้ดีที่สุดอย่างไร เมื่อเวลาหนึ่งในสามต่อวัน ต้องอยู่กับการทำงานนอกบ้าน ในขณะที่บทบาทของผู้ชายไม่ได้มีการเปลี่ยนแปลงหรือได้รับผลกระทบจากวิถีการดำรงชีวิตน้อยมาก ประเด็นเหล่านี้ทำให้เกิดความไม่เสมอภาคในบทบาทและหน้าที่หญิงชายที่ปรากฏและเห็น

ได้ทั่วไปในสังคม ความไม่สมดุลของบทบาทนี้เองได้จุดประกายให้ฝ่ายหญิงเรียกร้องสิทธิและการเอาใจใส่เพื่อสร้างสังคมที่ปลดปล่อยผู้หญิงออกจากกตัญญูของฝ่ายชายสู่ฝ่ายหญิง

ในกรณีของสังคมไทยนั้น สังคมไทยเป็นสังคมที่ผูกติดอยู่กับการปกครองและการศาสนา (ศาสนาพุทธในฐานะศาสนาประจำชาติ) มาแต่อดีตกาล การปกครองและการศาสนาเป็นมรดกสำคัญทางความคิดที่ตกย่ำสภาวะชายเป็นใหญ่ ในด้านการปกครอง ผู้ชายเท่านั้นที่ได้รับการยกย่องให้เป็นกษัตริย์ แม้ว่าจะปรากฏผู้นำที่เป็นหญิงบ้างแต่ก็ไม่ได้อยู่ในฐานะผู้นำสูงสุด การสู้รบ การปกป้องอธิปไตย การทำหน้าที่เป็นวีรของชาติยังเป็นวาทกรรมที่มุ่งเน้น ดอกย่ำและผลิดซ้ำความเป็นชายในฐานะเพศที่เหนือกว่ามาตลอด

ในประเด็นของศาสนาก็เช่นกัน ศาสนาพุทธในฐานะศาสนาประจำชาติยังคงมีการเลือกปฏิบัติให้ชายสามารถได้บวชเรียนในฐานะผู้อุปถัมภ์ศาสนา แต่กลับมองความเป็นหญิงที่สะท้อนถึงภาวะ “โลภียะ” ที่มีผลต่อการดำรงอยู่ของศาสนา ศาสนาในฐานะสถาบันหลักของสังคมในการอบรมสั่งสอนคนในสังคมยังให้คุณค่าของความเป็นหญิงด้อยกว่าความเป็นชายมาจนถึงปัจจุบัน ค่านิยมดังกล่าวย่อมมีผลต่อความรู้สึกนึกคิดของประชาชนถึงความสัมพันธ์เชิงอำนาจที่แตกต่างกันอย่างสิ้นเชิงระหว่างหญิงและชาย

นอกจากนั้น แนวความคิดเกี่ยวกับระบบการสืบสกุลที่ถือว่าผู้ชายเป็นผู้สืบทอดความเป็นตระกูล ครอบครัวและศักดิ์ศรี ในขณะที่สังคมมองว่าลูกสาวต้องตกเป็น “ทรัพย์สิน” ของตระกูลอื่น ก็เป็นระบบที่ตอกย้ำความไม่เสมอภาคจากความเป็นหญิงเป็นชาย ระบบการสืบสกุลโดยชาย ปราศจากการไตร่ตรองถึงการกดขี่ระหว่างเพศนี้ ก็สะท้อนถึงความสัมพันธ์เชิงอำนาจที่ชายและหญิงที่มีต่อกัน และเชื่อมโยงไปยังความไม่เสมอภาคในระดับครอบครัวอีกด้วย

จะเห็นได้ว่า ความสัมพันธ์ระหว่างชายหญิงถูกกำหนดและควบคุมด้วยบรรทัดฐานและค่านิยมของสังคม สังคมได้ตีกรอบบทบาทของผู้หญิงไว้โดยมีกลไกจากสังคมควบคุมต่อมาเรื่อยๆ สังคมและวัฒนธรรมที่ถือชายเป็นใหญ่เช่นสังคมไทย ได้ใช้กลไกทางวัฒนธรรมเป็นตัวกำหนดบุคลิกลักษณะ และบทบาทของผู้ชายว่า ต้องเป็นผู้ที่มีความเข้มแข็ง อดทน มีพลังและเป็นผู้นำ เป็นหัวหน้าครอบครัว เป็นต้น

ความเสมอภาคหญิงชาย: การถอดบทเรียนจากต่างประเทศ

ในการทบทวนวรรณกรรมส่วนที่ 5 นี้ ผู้วิจัยจะได้นำเสนอสถานการณ์ความเสมอภาคหญิงชายในสามประเทศที่น่าสนใจในการศึกษาคั้งนี้ ผู้วิจัยจำเป็นต้องเลือกประเทศต้นแบบที่สามารถใช้เป็นตัวแบบทางความคิด เพื่อใช้ข้อมูลดังกล่าวในการพัฒนาเครื่องมือของการวิจัยในลำดับต่อไป ผู้วิจัยได้เลือกศึกษาประเด็นความเสมอภาคหญิงชายในประเทศต้นแบบด้านความเสมอภาคหญิงชายดังต่อไปนี้

1. ประเทศฟินแลนด์
2. ประเทศฟิลิปปินส์
3. ประเทศนิวซีแลนด์

เหตุผลที่สำคัญของการเลือกประเทศทั้งสามประเทศข้างต้นคือ ในกรณีของประเทศฟินแลนด์ ถือว่าเป็นประเทศที่ถูกจัดโดย World Economic Forum (2013) ให้เป็นประเทศที่มีระดับ

ความเสมอภาคหญิงชายสูงมากในระดับต้นๆ ของโลก และประเทศฟิลิปปินส์ก็ถือเป็นประเทศในกลุ่มอาเซียน (ASEAN) ที่มีระดับการพัฒนาความเสมอภาคหญิงชายสูงกว่าทุกประเทศในกลุ่มประเทศสมาชิกและประเทศไทย แม้ว่าจะมีระดับการพัฒนาทางเศรษฐกิจน้อยกว่าประเทศไทยก็ตาม การศึกษาและทำความเข้าใจพัฒนาการความเสมอภาคหญิงชายของทั้งสองประเทศน่าจะเป็นข้อมูลที่ดีสำหรับผู้วิจัยในการทำความเข้าใจต่อความเสมอภาคหญิงชายในทั้งสองประเทศ

ในส่วนของ การเลือกประเทศนิวซีแลนด์เป็นกรณีศึกษานั้น ประเทศนิวซีแลนด์ถือเป็นประเทศเกิดใหม่ที่ได้รับวัฒนธรรมโดยตรงจากชาวอังกฤษและเป็นประเทศที่ให้ความสนใจต่อความเสมอภาคหญิงชายในทุกมิติของการบริหารงานของรัฐ การทำความเข้าใจต่อสถานการณ์ความเสมอภาคหญิงชายในประเทศนิวซีแลนด์ จะทำให้ผู้วิจัยเข้าใจถึงมิติและพลวัตของการพัฒนาความเสมอภาคหญิงชายในต่างประเทศมากยิ่งขึ้นและอาจใช้เป็นตัวแบบในการพัฒนามาตรการและกลไกในการสร้างความเสมอภาคหญิงชายในสังคมไทย

1. ประเทศฟินแลนด์

ประเทศฟินแลนด์ได้รับการจัดลำดับโดย World Economic Forum ให้เป็นประเทศที่มีความเสมอภาคหญิงชายเป็นอันดับสามของโลกรองลงมาจากประเทศนอร์เวย์ และประเทศไอซ์แลนด์ (WEF, 2013) ประเทศฟินแลนด์ถือเป็นประเทศรัฐสวัสดิการที่สมบูรณ์แบบ คนทุกคนในฟินแลนด์มีสิทธิเท่าเทียมกัน ซึ่งกฎหมายความเสมอภาคห้ามไม่ให้กีดกันหรือเลือกปฏิบัติอันเนื่องมาจากอายุ เชื้อชาติและเชื้อชาติดั้งเดิม สัญชาติ ภาษา ศาสนา ความเชื่อ ความคิดเห็น สภาพความพิการ และเพศโดยเด็ดขาด

หลักฐานทางวิชาการ (Qvist 2010) ได้ชี้ว่า ประเด็นความเสมอภาคหญิงชายในประเทศฟินแลนด์ได้เป็นประเด็นที่ถกเถียงกันในสังคมชาวฟินแลนด์ตั้งแต่ปี ค.ศ. 1960 โดยมุ่งเน้นให้ทั้งหญิงและชายมีบทบาทที่เท่ากันและสมดุลกันในการดูแลครอบครัวและสิทธิในการเข้าถึงการจ้างงานระหว่างหญิงชาย

รัฐบาลฟินแลนด์ได้อนุญาตให้ผู้หญิงมีสิทธิทางการเมืองและสามารถลงคะแนนเสียงเลือกตั้งเลือกตัวแทนทางการเมืองของตนได้ตั้งแต่ปี ค.ศ. 1906 ในปีถัดมาสัดส่วนของผู้หญิงในสภาผู้แทนราษฎรอยู่ที่ 19 ที่นั่งและเป็นผู้ชายทั้งหมด 181 ที่นั่ง แต่ในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในปี ค.ศ. 2003 สัดส่วนของผู้แทนราษฎรหญิงคิดเป็นร้อยละ 37.5 ของจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรทั้งหมด ซึ่งเป็นพัฒนาการของการมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้หญิงในระบบรัฐสภาที่สูงอย่างมากประเทศหนึ่ง

หลังจากการมีส่วนร่วมของผู้หญิงในระบบการเมืองมากขึ้นตามลำดับ หลังจากรัฐบาลฟินแลนด์ให้ความสำคัญต่อความเสมอภาคระหว่างหญิงชายในสังคมชาวฟินแลนด์ พบว่า นักการเมืองหญิงได้นำประเด็นทางสังคมที่นักการเมืองชายไม่ได้ให้ความสนใจมาเป็นวาระทางการเมือง เช่น สถานภาพของเด็กและสตรีที่ไม่ได้รับการคุ้มครอง สิทธิสตรีและความเสมอภาคหญิงชาย ซึ่งประเด็นเหล่านี้ถือเป็นประเด็นและพื้นฐานสำคัญของการสร้างรัฐสวัสดิการ ในปัจจุบัน พบว่าผู้หญิงเข้าสู่ระบบการเมืองในทุกระดับตั้งแต่ระดับชาติและระดับท้องถิ่น ในระดับชาติ นายกรัฐมนตรีหญิงคนแรกได้รับการเลือกตั้งในปี ค.ศ. 2003 และสามารถอยู่ในตำแหน่งได้ถึงสองสมัย ในการเมืองระดับท้องถิ่น พบว่า ผู้หญิงมีที่นั่งในสภาส่วนท้องถิ่นถึงร้อยละ 37 ของสมาชิกสภาทั้งหมดและ

คณะกรรมการอำนวยการสภาตำบลต้องรักษาสัดส่วนหญิงชายอยู่ที่ร้อยละ 40-60 ตามกฎหมาย โควตาผู้หญิงในการเมือง

แผนงานของรัฐบาลฟินแลนด์โดยกระทรวงกิจการสังคมและสุขภาพ (Ministry of Social Affairs and Health) เพื่อส่งเสริมความเสมอภาคหญิงชายครอบคลุมประเด็นสำคัญดังต่อไปนี้

- บูรณาการมิติหญิงชายและความเสมอภาคหญิงชายในการบริหารงานของรัฐ
ทั้งหมด

- ปฏิรูปกฎหมายความเสมอภาคหญิงชาย
- ส่งเสริมหลักการ “การจ่ายค่าตอบแทนที่เป็นธรรมสำหรับการทำงานที่มีคุณค่าเท่าเทียมกัน” (Equal Pay for Equal Value of Work)

- เพิ่มสัดส่วนของผู้หญิงในการตัดสินใจทางเศรษฐกิจและการเมือง
- ช่วยเหลือนายจ้างด้านต้นทุนแรงงานที่เกิดจากการลางานเพื่อครอบครัว เพื่อการลาคลอดและเพื่อดูแลบุตรและปรับปรุงเงื่อนไขการว่าจ้างให้ผู้หญิงและผู้ชายเข้ามามีส่วนร่วมในการทำงาน

- ประเมินสถานการณ์ความเสมอภาคหญิงชายจากมุมมองของผู้ชาย
- ป้องปรามปัญหาความรุนแรงในครอบครัวและการทำร้ายคู่ของตน
- ป้องปรามปัญหาการค้ามนุษย์อย่างจริงจัง
- ตรวจสอบคดีอาชญากรรมที่เกิดจากการขายบริการทางเพศ
บางตัวอย่างของกลไกของรัฐบาลฟินแลนด์ผ่านกระทรวงกิจการสังคมและสุขภาพ และกระทรวงอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมความเสมอภาคหญิงชายมีดังต่อไปนี้

หน่วยงานเพื่อความเสมอภาคหญิงชาย (Gender Equality Units) มีหน้าที่ในการจัดเตรียมนโยบายความเสมอภาคหญิงชายและบูรณาการความเสมอภาคหญิงชายให้แก่รัฐบาล จัดเตรียมกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับความเสมอภาคหญิงชาย

สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินเพื่อความเสมอภาค (Ombudsman for Equality) มีหน้าที่ให้หน่วยงานภาครัฐมีการบังคับใช้กฎหมายเพื่อยับยั้งการเลือกปฏิบัติต่อบุรุษและสตรี และวางแผนงานส่งเสริมความเสมอภาคหญิงชายให้เกิดขึ้นในที่ทำงาน

คณะกรรมการความเสมอภาคหญิงชาย (Gender Equality Board) ทำงานไปพร้อมๆ กับสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินเพื่อความเสมอภาคเพื่อบังคับใช้กฎหมายเพื่อสร้างความเสมอภาคหญิงชาย

สภาเพื่อความเสมอภาคหญิงชาย (The Council for Gender Equality) ทำหน้าที่ให้คำปรึกษาเกี่ยวกับความเสมอภาคหญิงชาย

ในประเทศฟินแลนด์นั้น ทุกกระทรวงต้องมีคณะทำงานที่เกี่ยวข้องกับความเสมอภาคหญิงชาย และหน่วยงานของรัฐ เช่น สำนักงานสถิติแห่งชาติฟินแลนด์ มหาวิทยาลัย สถานีถ่ายทอดรายการทางโทรทัศน์จะมีผู้เชี่ยวชาญด้านหญิงชายประจำการอยู่เสมอ

ในส่วนของการบูรณาการมิติหญิงชายในการบริหารงานของรัฐนั้น ระบบบริหารและระบบปฏิบัติการของทุกกระทรวงต้องมีแนวทางส่งเสริมความเสมอภาคหญิงชาย การร่างกฎหมายต้องนำข้อมูลการศึกษาเกี่ยวกับผลกระทบต่อสถานภาพหญิงชายเข้ามาศึกษาอย่างจริงจัง ระบบ

ฐานข้อมูลของประเทศที่รวบรวมโดยสำนักงานสถิติแห่งชาติต้องจำแนกข้อมูลหญิงชาย (Ministry of Social Affairs and Health 2006)

2. ประเทศฟิลิปปินส์

สาธารณรัฐฟิลิปปินส์ต้องตกเป็นอาณานิคมของประเทศสเปนและประเทศสหรัฐอเมริกาจนกระทั่งปี ค.ศ. 1935 จึงได้ประกาศเอกราชและประเทศต้องตกอยู่ในสภาวะความวุ่นวายทางการเมืองในระดับที่ธนาคารโลกจัดให้เป็นประเทศที่มีรายได้ปานกลางค่อนข้างต่ำประเทศหนึ่งในโลก อย่างไรก็ตาม จากการศึกษาในรายงาน Global Gender Gap ของ World Economic Forum ในปี 2014 ประเทศฟิลิปปินส์ได้ถูกจัดอันดับให้เป็นประเทศที่มีระดับความเสมอภาคหญิงชายอยู่ที่อันดับ 9 จากทั้งหมด 142 ประเทศ ซึ่งเป็นประเทศที่มีระดับความเสมอภาคหญิงชายสูงมากและเป็นอันดับต่ำลงมาจากประเทศในกลุ่มสแกนดิเนเวียเท่านั้น

2.1 การกำหนดแผนพัฒนาความเสมอภาคหญิงชายระดับชาติ

ประเทศฟิลิปปินส์เคยเป็นประเทศที่มีปัญหาด้านความไม่เสมอภาคหญิงชายประเทศหนึ่ง ซึ่งเป็นผลพวงมาจากวัฒนธรรมที่กำหนดให้ชายเป็นใหญ่ในปี ค.ศ. 1989 รัฐบาลฟิลิปปินส์ได้สังเกตเห็นถึงปัญหาดังกล่าวและได้บูรณาการประเด็นความเสมอภาคหญิงชายเข้าในแผนการพัฒนสตรีแห่งชาติปี ค.ศ. 1989 – 1992 (Philippines Development Plan for Women, 1989 - 1992) ซึ่งไม่เพียงแต่กำหนดประเด็นปัญหาทางสังคมเท่านั้น แต่ได้กำหนดประเด็นหญิงชายเข้าไว้ในทุกภาคส่วนไม่ว่าจะเป็นส่วนของเศรษฐกิจ สาธารณูปโภค และวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี รัฐบาลฟิลิปปินส์สังเกตเห็นว่าปัญหาความไม่เสมอภาคหญิงชายเป็นปัญหาที่แก้ไขได้ยาก จึงได้กำหนดแผนการพัฒนาที่ตอบสนองต่อประเด็นหญิงชายแห่งชาติ (Philippine Plan for Gender-Responsive Development) ที่มีระยะเวลาของแผนถึง 30 ปี ตั้งแต่ปี ค.ศ. 1995 – 2025 (Philippine Commission on Women 2014)

นอกจากนั้น รัฐบาลฟิลิปปินส์ได้ออกกฎหมายผู้หญิงในการพัฒนาและการสร้างชาติปี ค.ศ. 1992 ที่กำหนดให้ทุกหน่วยงานของภาครัฐต้องทบทวนกฎหมาย คำสั่ง และขั้นตอนที่ขัดต่อคตินทางเพศทั้งหมด กฎหมายฉบับนี้เองถือเป็นรากฐานที่สำคัญและเป็น “ไบเบิ้ลทาง” ให้ทุกหน่วยงานต้องทำงานประมาณที่มีมิติหญิงชาย และกำหนดให้ทุกหน่วยงานของรัฐจัดสรรเงินงบประมาณของหน่วยงานอย่างน้อยร้อยละ 5 เพื่อการพัฒนาความเสมอภาคหญิงชาย (Castro 2014)

2.2 กลไกที่ใช้ในการบูรณาการความเสมอภาคหญิงชายในระดับชาติและท้องถิ่น

ในช่วงระยะเวลาเพียงหนึ่งทศวรรษหลังจากการประกาศใช้แผนการพัฒนสตรีแห่งชาติ ผลลัพธ์ของการบูรณาการมิติหญิงชายเข้าสู่แผนพัฒนาแห่งชาติมีดังต่อไปนี้

1. การประสานงานที่มีประสิทธิภาพในการจัดทำข้อมูลแยกตามเพศและดัชนีชี้วัดที่สำคัญ 20 ตัวที่สะท้อนความเสมอภาคหญิงชาย เพื่อใช้เป็นกลไกตรวจสอบความก้าวหน้าของการปฏิบัติการความเสมอภาคหญิงชายตามอนุสัญญาว่าด้วยการขจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรีในทุกรูปแบบ (CEDAW) ข้อตกลงในแผนปฏิบัติการปักกิ่ง และเป้าหมายของแผนการพัฒนาแห่งสหประชาชาติและแผนพัฒนสตรีแห่งชาติ

2. เสริมสร้างสมรรถนะให้แก่ศูนย์ประสานงานด้านความเสมอภาคระหว่างหญิงชาย (Gender Focal Points) ในหน่วยงานระดับชาติและหน่วยงานระดับท้องถิ่นที่รับผิดชอบต่อแผนการพัฒนาความเสมอภาคหญิงชายและสนับสนุนการสร้างงบประมาณที่ค้ำประกันสิทธิหญิงชาย
3. ก่อตั้งศูนย์เพื่อจัดสรรทรัพยากรเกี่ยวกับความเสมอภาคหญิงชาย 8 แห่งทั่วประเทศ และกำหนดให้ผู้เชี่ยวชาญด้านสิทธิหญิงชายให้ความช่วยเหลือหน่วยงานต่างๆ ทั้งระดับภูมิภาคและระดับท้องถิ่น
4. จัดทำคู่มือการอบรมและคู่มือแนะนำแนวการบูรณาการสิทธิหญิงชาย
5. จัดทำข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการพัฒนาความเสมอภาคหญิงชายอย่างผสมผสาน เพื่อใช้เป็นหลักในการประเมินข้อเสนอโครงการต่างๆ ว่ามีการตอบสนองต่อความเสมอภาคหญิงชายหรือไม่ อย่างไร
6. พัฒนาเครื่องมือการประเมินเพื่อวัดการตอบสนองต่อสิทธิหญิงชายในการบริหารส่วนท้องถิ่น และผนวกตัวชี้วัดที่เกี่ยวกับสิทธิหญิงชายในการบริหารและควบคุมกิจกรรมภายในชุมชน
7. กำหนดให้มีการบูรณาการสิทธิหญิงชายในโครงการหลักๆ เช่น วิสาหกิจขนาดย่อม การบริหารและการควบคุมภาวะเจริญพันธุ์ และการกระทำความรุนแรงต่อผู้หญิง

2.3 การขจัดความรุนแรงในครอบครัวและการป้องปรามการค้ามนุษย์

ปัญหาการค้ามนุษย์และความรุนแรงในครอบครัวมีแนวโน้มสูงมากขึ้นในประเทศฟิลิปปินส์ เช่น ในปี 1996 มีรายงานการใช้ความรุนแรงต่อสตรีอยู่ที่ 1,100 คดี และได้เพิ่มขึ้นหกเท่าตัวเป็นจำนวน 6,500 คดีในปี 2005 ทางรัฐบาลฟิลิปปินส์ได้ร่วมมือกับองค์กรภาคประชาชนในการออกกฎหมายเพื่อต่อสู้กับปัญหาการคุกคามทางเพศ การข่มขืน การค้ามนุษย์ และการกระทำความรุนแรงในครอบครัว การจัดตั้งสภาระหว่างหน่วยงานภาครัฐและภาคประชาชนเพื่อการป้องปรามการค้ามนุษย์และการกระทำความรุนแรงในครอบครัวได้ผลักดันให้เกิดกฎหมายหลักๆ และกำหนดมาตรฐานการทำงานและการประเมินผลที่ตอบสนองต่อสิทธิหญิงชายในการแก้ไขปัญหาต่อผู้หญิงที่ตกเป็นเหยื่อโดยให้ตำรวจ อัยการ และนักสังคมสงเคราะห์เข้าร่วมแก้ไขปัญหาดังกล่าวทันทีที่มีเหตุตั้งกล่าวเกิดขึ้น

กฎหมายว่าด้วยการต่อต้านการกระทำความรุนแรงต่อเด็กและสตรีปี 2004 (Anti-Violence against Women and their Children Act of 2004) ถือเป็นกฎหมายที่คุ้มครองผู้หญิงและเด็กจากการกระทำความรุนแรงด้วยร่างกาย ทางเพศ ทางจิตใจ และการทรมาณในกรณีของคู่สามีภรรยาของตน กฎหมายนี้ ถือเป็นกฎหมายที่มีประสิทธิภาพฉบับหนึ่ง

หลักฐานทางสถิติชี้ว่า สองปีหลังจากการบังคับใช้กฎหมายต่อต้านการค้ามนุษย์ กรมสวัสดิการสังคมสามารถช่วยเหลือผู้หญิงที่ตกเป็นเหยื่อได้ถึง 380 คน และกรมการต่างประเทศของฟิลิปปินส์สามารถช่วยเหลือและส่งผู้หญิงที่ตกเป็นเหยื่อการค้ามนุษย์ได้อีก 224 คน เป็นต้น

ด้วยกลไกทางกฎหมาย ความร่วมมือจากทุกฝ่ายและความมุ่งมั่นของรัฐบาลฟิลิปปินส์นี้เอง ทำให้สถานภาพของผู้หญิงฟิลิปปินส์ได้รับการยกย่องและพัฒนาอย่างมาก ข้อมูลในปี 2009 ชี้ว่า จำนวนอัตราของเด็กผู้หญิงในฟิลิปปินส์ที่เข้าเรียนในระดับประถมศึกษาสูงกว่าเด็กชายร้อยละ

ละ 2 ร้อยละ 8 ในระดับมัธยมศึกษา และจำนวนนักศึกษาหญิงในระดับอุดมศึกษาสูงกว่านักศึกษาชายอย่างเห็นได้ชัด จำนวนของนักวิชาการหญิงมีมากกว่านักวิชาการชาย และผู้หญิงที่ได้รับโอกาสและทุนทางการศึกษามีระดับสูงขึ้นถึงร้อยละ 64

3. ประเทศนิวซีแลนด์

ประเทศนิวซีแลนด์เป็นประเทศที่เกิดใหม่และมีจำนวนประชากรประมาณ 4 ล้านคนและสืบทอดวัฒนธรรมมาจากชาวอังกฤษ ประเทศนิวซีแลนด์ได้ให้ความสำคัญต่อความเสมอภาคหญิงชายและถือเป็นแนวปฏิบัติของการบริหารงานของรัฐตั้งแต่คริสต์ทศวรรษที่ 1960 เป็นต้นมา ประเทศนิวซีแลนด์เป็นประเทศที่ให้สิทธิแก่ผู้หญิงในการออกเสียงเลือกตั้งเป็นครั้งแรกตั้งแต่ปี พ.ศ. 2436 และมีสัดส่วนของผู้หญิงที่เป็นทหารคิดเป็นร้อยละสูงกว่าประเทศอื่นๆ อีกด้วย ประเทศนิวซีแลนด์ถือเป็นประเทศที่มีผู้หญิงดำรงตำแหน่งสำคัญๆ ในหน่วยงานราชการไม่ว่าจะเป็นนายกรัฐมนตรี ประธานศาลยุติธรรม อัยการสูงสุด เป็นต้น

ตามรายงานของ World Economic Forum ประจำปี 2014 ประเทศนิวซีแลนด์ได้ถูกจัดอันดับให้เป็นประเทศที่มีความเสมอภาคหญิงชายเป็นอันดับที่ 13 จากประเทศที่ถูกจัดอันดับทั้งหมด 142 ประเทศ ซึ่งถือว่าเป็นประเทศที่ให้ความสำคัญต่อบทบาทหน้าที่ของผู้หญิงในการพัฒนาประเทศอีกประเทศหนึ่ง

ประเทศนิวซีแลนด์ได้ให้สัตยาบันตามอนุสัญญาว่าด้วยการขจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรีในทุกรูปแบบ (CEDAW) ในปี พ.ศ. 2527 และให้สัตยาบันปฏิญญาและแผนปฏิบัติการปักกิ่งในปี พ.ศ. 2528

รัฐบาลนิวซีแลนด์ได้กำหนดเป้าหมายเกี่ยวกับความเสมอภาคหญิงชาย กล่าวคือ “สตรีต้องมีทางเลือกที่แท้จริงและใช้ความเข้มแข็งของตนในการบรรลุความสำเร็จอย่างสูงสุดด้านสังคมและเศรษฐกิจ” โดยรัฐบาลได้กำหนดนโยบายให้ทุกหน่วยงานของภาครัฐบูรณาการและผนวกมิติหญิงชายไว้ในทุกระดับและทุกระบวนการของการพัฒนาประเทศ ทุกหน่วยงานจะต้องจัดทำถ้อยแถลงนัยด้านสตรี (Gender Implication Statement) รวมทั้งทำการวิเคราะห์ความเสมอภาคหญิงชายก่อนที่จะมีการประกาศใช้นโยบายหรือกฎหมายใดๆ ก็ตาม (Ministry of Social Development, New Zealand 2014)

3.1 นโยบายการส่งเสริมความเสมอภาคหญิงชาย

รัฐบาลนิวซีแลนด์ได้จัดทำแผนปฏิบัติการเพื่อสตรีชาวนิวซีแลนด์ (The Action Plan for New Zealand Women) ขึ้นในปี 2531 เพื่อใช้เป็นแนวทางการทำงานของหน่วยงานภาครัฐเพื่อเสริมสร้างความเท่าเทียม โอกาสและทางเลือก การมีส่วนร่วมของผู้หญิง เพื่อลดสภาวะการฉีกห่างทางเศรษฐกิจของสตรี รวมไปถึงนโยบายการเข้าถึงรายได้ที่ดี ทักษะ ความรู้ และเสริมสร้างความสมดุลระหว่างงานและการใช้ชีวิต

นอกจากนั้น รัฐบาลนิวซีแลนด์โดยกระทรวงกิจการสตรียังกำหนดตัวแบบในการวิเคราะห์มิติหญิงชาย เพื่อใช้เป็นตัวแบบในการพัฒนานโยบายและการจัดการบริการภาครัฐ และกำหนดให้หน่วยงานของรัฐจัดทำถ้อยแถลงนัยสตรี เพื่อรายงานเกี่ยวกับผลกระทบของนโยบายต่อความเสมอภาคหญิงชายทั้งทางตรงและทางอ้อม

รัฐบาลนิวซีแลนด์สนับสนุนให้มีกฎหมายโควตา (Gender Quota Act) ตัวแทนผู้หญิงในรัฐสภาเพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 50 ซึ่งเปลี่ยนแปลงจากระบบโควตาเดิมซึ่งอยู่ที่ร้อยละ 30 นอกจากนี้ ยังได้ออกกฎหมายส่งเสริมให้ผู้หญิงมีสิทธิและได้รับผลประโยชน์เท่าเทียมกับผู้ชาย ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของค่าจ้างและค่าตอบแทน การเข้าสู่ตำแหน่งผู้บริหาร และการอนุญาตให้ผู้หญิงสามารถลาหยุดเพื่อดูแลบุตรได้

3.2 หน่วยงานที่รับผิดชอบต่อความเสมอภาคหญิงชาย

รัฐบาลนิวซีแลนด์ได้จัดตั้งกระทรวง (Ministry of Women Affairs) ขึ้นมาทำหน้าที่ให้คำปรึกษาและคำแนะนำเกี่ยวกับความเสมอภาคหญิงชาย และรับผิดชอบต่อการกำหนดให้หน่วยงานของรัฐจัดทำถ้อยแถลงนโยบาย เพื่อให้ใช้เป็นเครื่องมือตรวจสอบว่า ทุกหน่วยงานและนโยบายของรัฐได้ผนวกมิติหญิงชาย และคำนึงถึงความเสมอภาคหญิงชายต่อทุกกิจกรรมหน่วยงานได้วางแผนไว้ กระทรวงกิจการสตรียังมีหน้าที่ในการกำกับดูแลด้านการเปลี่ยนแปลงเชิงบวกสำหรับสตรีให้บรรลุเป้าหมายของแผนปฏิบัติการสตรีชาวนิวซีแลนด์ และพัฒนากรอบการวิเคราะห์หญิงชาย เพื่อช่วยในการวิเคราะห์เชิงลึกเกี่ยวกับผลกระทบของนโยบายต่อสตรีอีกด้วย

นอกเหนือจากการจัดตั้งกระทรวงกิจการสตรี คณะกรรมการข้าราชการยังมีหน้าที่ในการควบคุมคุณภาพของการให้คำแนะนำก่อนที่จะส่งให้คณะรัฐมนตรี และต้องจัดทำถ้อยแถลงนโยบายด้านสตรีให้บรรลุไว้ในรายงานนโยบายความเสมอภาคอย่างเท่าเทียมกันระหว่างหญิงชายและในสังคม

สภาสตรีแห่งนิวซีแลนด์ (The National Council of Women of New Zealand) ถูกจัดตั้งขึ้นในปี พ.ศ. 2439 เป็นองค์กรหลักเพื่อเชื่อมโยงกับสมาคมระดับชาติต่างๆ และมี 26 สาขาทั่วประเทศ สภาสตรีแห่งนิวซีแลนด์ทำหน้าที่ดูแลสตรี ครอบครัวและชุมชนในระดับท้องถิ่น ระดับชาติและระดับนานาชาติ และมีหน้าที่โดยตรงในการทำวิจัยความต้องการของสตรีและครอบครัว เพื่อส่งเสริมการศึกษาสำหรับสตรี การพูดคุยสนทนา (Dialogue) และการปฏิบัติการ สภาสตรีแห่งนิวซีแลนด์ยังมีหน้าที่ในการปรับปรุงสถานะทางสังคม กฎหมาย และเศรษฐกิจของผู้หญิง โดยไม่จำกัดเชื้อชาติ ชนชั้น อายุ เพศ เป็นต้น

นอกจากนั้น หน่วยงานเพื่อการช่วยเหลือและการพัฒนาระหว่างประเทศแห่งนิวซีแลนด์ (New Zealand's International Aid and Development Agency) มีหน้าที่ให้การสนับสนุนสิทธิสตรีและการได้รับความเสมอภาคในทุกเพศ ทุกวัย และยังเป็นหน่วยงานปฏิบัติการร่วมกับกลุ่มภูมิภาคแปซิฟิกในการพัฒนาความเสมอภาคระหว่างหญิงชาย โดยรัฐบาลนิวซีแลนด์จะให้การสนับสนุนด้านเงินทุน คำแนะนำเชิงเทคนิค ตลอดจนการจัดการฝึกอบรม เพื่อให้ประเทศที่ได้รับความช่วยเหลือจากรัฐบาลนิวซีแลนด์เห็นความสำคัญของความเสมอภาคหญิงชายในกระบวนการพัฒนาประเทศอีกด้วย

3.3 ความก้าวหน้าด้านความเสมอภาคหญิงชายในประเทศนิวซีแลนด์ ในช่วงปี 1995 – 2014

3.3.1 การจัดการปัญหาความรุนแรงในครอบครัว

รัฐบาลนิวซีแลนด์มีความมุ่งมั่นในการให้ความคุ้มครองแก่เหยื่อ ผู้ถูกระทำจากปัญหาความรุนแรงในครอบครัว โดยได้ผ่านกฎหมายความรุนแรงในครอบครัว ค.ศ. 1995 (Act of Domestic Violence 1995) และกำหนดให้อำนาจแก่ตำรวจในการออกคำสั่งคุ้มครองความปลอดภัย (Police Safety Orders) ให้แก่เหยื่อผู้ถูกระทำ โดยตำรวจสามารถแยกผู้กระทำผิด ออกจากครอบครัวได้ทันทีเป็นระยะเวลา 5 วัน และศาลอาญามีอำนาจในการออกคำสั่งคุ้มครองเหยื่อ จากการกระทำรุนแรงในครอบครัว

รัฐบาลได้จัดทำแผนการรณรงค์ต่อต้านความรุนแรงในครอบครัว โดยใช้ ผลจากรายงานการวิจัยและสื่อสารมวลชนเพื่อนำสู่การเปลี่ยนแปลง นอกจากนี้ ยังได้ออกโครงการ เพื่อการปฏิบัติการ อีตูวาเนา (E Tu Whanau) โดยยึดตัวแบบการแก้ปัญหาความรุนแรงในครอบครัว ของผู้หญิงชนเผ่าเมาลีซึ่งเป็นกลุ่มที่อยู่ชายขอบของสังคมนิวซีแลนด์มากที่สุด

3.3.2 การแก้ปัญหาการจ้างงานของผู้หญิงที่มีบุตร

หลังจากกฎหมายแรงงานสัมพันธ์ปี ค.ศ. 2000 ได้มีผลในการใช้บังคับ ผลกระทบเชิงบวกต่อสภาพการทำงานของผู้หญิงนิวซีแลนด์มีดังต่อไปนี้

- ในปี ค.ศ. 2006 ได้กำหนดบทบัญญัติใหม่เกี่ยวกับความต่อเนื่องของ การจ้างงานในกรณีธุรกิจของผู้ว่าจ้างมีการปรับโครงสร้างหรือถูกผนวกกิจการจากผู้ลงทุนรายใหม่ บทบัญญัติกำหนดว่าจะต้องโอนย้ายพนักงานทั้งหมดบนเงื่อนไขการจ้างงานเดิมที่เคยมีอยู่ และต้องจัด ห้องดูแลบุตร ห้องอาหารและห้องทำความสะอาดเสื้อผ้าให้อยู่ในสภาพที่ถูกสุขอนามัย

- ในปี ค.ศ. 2007 การจัดระบบเวลาการทำงานในองค์กรต่างๆ ต้องมี ความยืดหยุ่นพอสมควรเพื่อให้ผู้หญิงที่มีลูกได้มีโอกาสเข้าถึงโอกาสการจ้างงาน และในปี ค.ศ. 2012 พนักงานมีสิทธิที่จะเรียกร้องตารางการทำงานที่มีความยืดหยุ่นเพื่อความสมดุลระหว่างการทำงานและ ชีวิตครอบครัว

- ในปี ค.ศ. 2008 บทบัญญัติทางกฎหมายได้ส่งเสริมและคุ้มครองการ เลี้ยงดูบุตรและการรับนมจากแม่ในที่ทำงาน และนายจ้างต้องจัดหาเครื่องมือเครื่องใช้และสิ่งอำนวยความสะดวกให้แก่แม่ที่มีบุตรและให้บุตรรับนมจากแม่ในที่ทำงาน

3.3.3 การส่งเสริมให้ผู้หญิงได้รับโอกาสในการเป็นผู้นำ

ประเทศนิวซีแลนด์ถือเป็นประเทศที่ได้รับการยอมรับเกี่ยวกับการ ส่งเสริมสตรีเข้าสู่ตำแหน่งผู้นำและตำแหน่งบริหาร สัดส่วนของผู้หญิงในคณะรัฐมนตรีเฉลี่ยอยู่ที่ร้อยละ 34 องค์กรที่เกี่ยวข้องกับสื่อสารมวลชนก็มีผู้นำองค์กรที่เป็นผู้หญิง และผู้หญิงในภาคเอกชนและ อยู่ในตำแหน่งผู้บริหารก็อยู่ในสัดส่วนที่สูง

ในปี ค.ศ. 2012 ตลาดหลักทรัพย์แห่งนิวซีแลนด์ได้กำหนดให้บริษัทที่จดทะเบียนอยู่ในตลาดหลักทรัพย์ต้องส่งรายงานประจำปี และมีการแยกแยะจำนวนของคณะกรรมการ อำนาจการและผู้บริหารออกตามเพศอีกด้วย

งานวิจัยอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาทั้งในต่างประเทศและภายในประเทศ

ในส่วนนี้ ผู้วิจัยจะนำเสนองานวิจัยในและต่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับการสำรวจเจตคติของประชาชนทั่วไปและ/หรือประชาชนบางกลุ่มเกี่ยวกับความเสมอภาคหญิงชายดังต่อไปนี้

1. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องในต่างประเทศ

การศึกษาของ Pew Research Center (2010) ชี้ว่า แม้ว่าแนวคิดเกี่ยวกับความเสมอภาคหญิงชายเป็นเงื่อนไขสำคัญที่ช่วยลดความเหลื่อมล้ำทางสังคมและค่านึงถึงหลักมนุษยชนขั้นพื้นฐาน แต่ปัญหาความไม่เสมอภาคหญิงชายยังเป็นปรากฏการณ์ที่เห็นประจักษ์ได้ทั่วโลก (Gender Equality Universally Embraced, but Inequalities Acknowledged) การศึกษาครั้งนี้ได้ศึกษาเจตคติของประชาชนทั้งหญิงและชายจำนวน 22 ประเทศโดยใช้ตัวอย่างทั้งหมดจำนวน 24,790 หน่วย ผลวิจัยชี้ว่าประชาชนในทุกประเทศเห็นความสำคัญของความเสมอภาคหญิงชาย และเห็นด้วยอย่างยิ่งว่า ผู้หญิงควรมีสื่อสิทธิทำงานนอกบ้าน สามีและภรรยาควรร่วมกันรับผิดชอบต่อการการเงินของครัวเรือนที่เกิดขึ้น และปฏิเสธแนวคิดการให้ความสำคัญต่อลูกชายมากกว่าลูกสาว

อย่างไรก็ตาม การศึกษานี้ชี้ว่า ปัญหาความเหลื่อมล้ำด้านโอกาสการจ้างงานยังปรากฏอยู่ โดยผู้ชายได้รับโอกาสที่ดีกว่า ยิ่งไปกว่านั้น ในภาวะสถานการณ์เศรษฐกิจที่ไม่ปกติหรือตกอยู่ในภาวะการจ้างงานน้อยหรือตกต่ำ คนส่วนใหญ่ในประเทศตุรกี ประเทศอียิปต์ ประเทศจอร์แดน ประเทศเลบานอน ประเทศอินเดีย ประเทศปากีสถาน ประเทศอินโดนีเซีย ประเทศจีน ประเทศเกาหลี และประเทศไนจีเรียยังเชื่อว่า ผู้ชายควรได้รับการสิทธิการจ้างงานมากกว่าผู้หญิง ประชาชนในกลุ่มประเทศมุสลิม เช่น อียิปต์และจอร์แดน ยังมองว่า เป็นการไม่สมควรให้ผู้หญิงทำงานนอกบ้านได้ อยู่ในสัดส่วนที่สูงมากถึงร้อยละ 40

ในประเด็นโอกาสทางการศึกษา การศึกษาเดียวกันชี้ว่า ประชาชนใน 18 ประเทศจากทั้งหมด 22 ประเทศไม่เห็นด้วยกับคำถามที่ว่า การศึกษาระดับอุดมศึกษามีความสำคัญสำหรับผู้ชายมากกว่าผู้หญิง แต่ก็พบว่า ประชาชนมากกว่ากึ่งหนึ่งในประเทศอินเดีย ประเทศปากีสถาน และประเทศจีน มองว่า การให้การศึกษาในระดับอุดมศึกษาแก่ผู้ชายสำคัญกว่าการให้การศึกษาในระดับเดียวกันแก่ผู้หญิงยังปรากฏชัดเจน และเมื่อวิเคราะห์ความแตกต่างของความคิดเห็นระหว่างผู้หญิงและผู้ชาย ผู้หญิงมีสัดส่วนที่ไม่เห็นด้วยต่อแนวคิดการสนับสนุนเด็กชายให้ได้รับการศึกษามากกว่าเด็กหญิงในระดับอุดมศึกษา

ในประเด็นการขับเคลื่อนความเสมอภาคหญิงชาย ประชาชนใน 18 ประเทศจาก 22 ประเทศให้ความเห็นว่า ความพยายามในการการขับเคลื่อนเพื่อความเสมอภาคหญิงชายยังเป็นสิ่งที่ต้องกระทำอย่างจริงจังต่อไปอีก ในขณะที่ประเทศที่เป็นมุสลิมอย่างเช่น ประเทศจอร์แดน ประเทศอินโดนีเซีย และประเทศอินเดียมองว่าความก้าวหน้าด้านการขับเคลื่อนด้านความเสมอภาคหญิงชายอยู่ในระดับที่เพียงพอแล้ว ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่า ช่องว่างการพัฒนาสถานภาพสตรีในบางส่วนของประเทศยังคงกว้างอยู่ และผู้หญิงส่วนใหญ่เป็นกลุ่มที่รู้สึกถึงความไม่เสมอภาคมากกว่าผู้ชาย

การศึกษาระดับสากลอีกชิ้นหนึ่งที่จัดทำโดย International Center for Research on Women (2011) ที่ศึกษาเจตคติของหญิงและชายอายุระหว่าง 18 ปี ถึง 59 ปี ในประเทศบราซิล ประเทศชิลี ประเทศโครเอเชีย ประเทศอินเดีย ประเทศเม็กซิโกและประเทศรวันดา เกี่ยวกับการกระทำความรุนแรงต่อผู้หญิง ปัญหาสุขภาพ การแบ่งงานกันทำในครัวเรือน การมีส่วนร่วม

ร่วมของผู้ชายในการเลี้ยงดูบุตร การค้าประเวณีและคุณภาพชีวิต ผลสรุปของการสำรวจเจตคติปรากฏผลดังต่อไปนี้

จากประชาชนในประเทศที่อยู่ในการศึกษา ผู้ชายร้อยละ 34 ถึงร้อยละ 88 ประสบปัญหาความเครียดที่เกิดจากการทำงาน และจำนวนรายได้ที่ไม่เพียงพอต่อค่าครองชีพส่งผลให้เกิดความคิดฆ่าตัวตาย การทำร้ายร่างกายและทำร้ายจิตใจคู่ครองของตน เจตคติความเสมอภาคหญิงชายมีความแตกต่างกันในประเทศต่างๆ ผู้ชายในประเทศอินเดียและประเทศรวันดามีระดับเจตคติความไม่เสมอภาคหญิงชายสูงที่สุดอยู่ที่ร้อยละ 61 และ ร้อยละ 80 ตามลำดับ แต่ผู้ชายที่มีระดับการศึกษาสูงและมีสถานภาพสมรสมีเจตคติที่เสมอภาคกว่าผู้ชายที่ยังไม่ได้แต่งงาน

ในประเด็นความรับผิดชอบต่องานบ้านเช่น การซักผ้า ซ่อมบ้าน จ่ายตลาด ทำความสะอาด เตรียมอาหาร การศึกษาชี้ว่า ผู้ชายในประเทศอินเดียมีส่วนร่วมในกิจกรรมดังกล่าวนี้มากเมื่อเปรียบเทียบกับประเทศอื่นๆ และผู้ชายที่มีส่วนร่วมในกิจกรรมงานบ้านให้ความเห็นว่า ตนเองมีความสุขกับการมีเพศสัมพันธ์กับคู่ครองของตนมากกว่ากลุ่มที่ไม่ชอบการมีส่วนร่วม นอกจากนี้ ผู้ชายที่มีการศึกษาและอายุน้อยกว่ามักจะขอลางานเมื่อภรรยาของตนคลอดลูก

การศึกษานี้เองยังชี้ว่า ผู้ชายที่ดื่มสุราอย่างหนักมักเป็นผู้ชายที่มีเจตคติที่ไม่ดีต่อความเสมอภาคหญิงชาย และผู้ชายที่มีเจตคติที่ไม่ดีต่อความเสมอภาคหญิงชายมักกระตุ้นให้คู่ครองของตนทำแท้งสำหรับบุตรในครรภ์ที่ตนไม่ต้องการ ผู้ชายที่มีเจตคติที่ไม่ดีต่อความเสมอภาคหญิงชาย มีความเครียดในการทำงานสูง และมีประวัติการถูกระงับความรุนแรงในวัยเด็กเป็นกลุ่มเสี่ยงที่สำคัญที่จะทำร้ายร่างกายจิตใจคู่ครองของตน และมีความเสี่ยงต่อการการกระทำใดๆ ที่มีความผิดทางอาญาได้มากกว่าผู้ชายที่มีเจตคติที่ดีต่อความเสมอภาคหญิงชาย นอกจากนี้ ผู้ชายที่มีเจตคติที่ดีต่อความเสมอภาคหญิงชาย และผู้ที่มีการศึกษาดีมีระดับของการซื้อบริการทางเพศน้อยกว่าอย่างมีนัยสำคัญ และมีความพึงพอใจต่อการมีเพศสัมพันธ์กับคู่ของตนมากกว่าผู้ชายที่มีเจตคติที่ไม่ดีด้านความเสมอภาคหญิงชาย

การศึกษา Gender Equality Barometer (2009) โดย Tarja Nieminen เป็นการศึกษากว้างเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงด้านความเสมอภาคหญิงชายในสังคมฟินแลนด์ ซึ่งถือว่าเป็นประเทศที่มีระดับความเสมอภาคหญิงชายสูงที่สุดประเทศหนึ่งของโลก การศึกษาชี้ว่า ไม่ว่าจะหญิงหรือชายในสังคมฟินแลนด์ สถานภาพของผู้หญิงไม่เคยเท่าเทียมสถานภาพของผู้ชาย แม้ว่าผู้หญิงจะได้รับการยอมรับและได้มีส่วนร่วมทางการเมืองและมีสัดส่วนอยู่ภาคธุรกิจมากขึ้นก็ตาม ในทางตรงกันข้าม สัดส่วนของผู้ชายในกลุ่มสวัสดิการและสาธารณสุขได้ลดลงตามลำดับ ผู้หญิงฟินแลนด์ยังเผชิญปัญหาความแตกต่างของรายได้ ปัญหาการยอมรับเข้าสู่วิชาชีพที่สำคัญ และปัญหาความก้าวหน้าในสายงาน

ในปัจจุบัน แม้ว่าผู้ชายฟินแลนด์ได้แบกรับหน้าที่ในการเลี้ยงดูบุตรและทำงานบ้านมากขึ้น แต่อย่างไรก็ตาม หน้าที่ดังกล่าวยังโอนเอนหนักไปทางผู้หญิงให้รับผิดชอบมากกว่า และผู้หญิงส่วนใหญ่ยังเห็นว่า ตนเองยังคงรับผิดชอบงานบ้านมากเกินไป สังคมฟินแลนด์ยังมองว่า การลาเพื่อเลี้ยงดูบุตรของผู้ชายเป็นสิ่งที่ไม่จำเป็นและเป็นเงื่อนไขของกฎหมายที่เปิดโอกาสให้ผู้ชายได้พักผ่อนมากกว่าเลี้ยงดูบุตรในความเป็นจริง นอกจากนี้ ทั้งผู้ชายและผู้หญิงมองว่า ปัญหาการแสดงออกทางเพศในที่สาธารณะ เช่น ภาพแสดงเรือนร่างของผู้หญิง ภาพโป๊เปลือย เป็นการแสดงออกที่แสดงถึงการกดขี่ทางเพศที่มีมากเกินไปผ่านสื่อสาธารณะต่างๆ และประชาชนมองว่า การลงโทษต่อผู้กระทำผิดใน

คติข่มขืนและคุกคามทางเพศยังเบาเกินไป ซึ่งถือว่าเป็นเจตคติที่ไม่ได้เปลี่ยนแปลงมากนักจากทศวรรษที่ผ่านมา

นอกเหนือจากงานวิจัยเชิงสำรวจในระดับมหภาคที่ศึกษาหลายๆ ตัวแปรพร้อมกันในงานวิจัยข้างต้นแล้ว งานวิจัยในต่างประเทศอีกหลายฉบับที่นำเสนอตัวแปรเดียวที่มีผลต่อเจตคติความเสมอภาคหญิงชายอีกด้วย การศึกษาของ Stephanie Sequino และ James Lovinsky (2009) ซึ่งชี้ความสัมพันธ์ระหว่างความเลื่อมใสในศาสนากับเจตคติหญิงชายโดยอาศัยฐานข้อมูลจาก World Values Survey พบว่า ความเชื่อและการยึดมั่นในหลักการของศาสนามีความสัมพันธ์ต่อความไม่เสมอภาคหญิงชาย เมื่อควบคุมตัวแปรประชากรด้านอื่นๆ แล้ว ผู้ชายเป็นเพศที่มีเจตคติความไม่เสมอภาคหญิงชายมากกว่าผู้หญิง หลักฐานเชิงประจักษ์ชี้ว่า ประเทศและบุคคลที่ยึดมั่นต่อหลักศาสนามากเท่าไร ระดับของความเชื่ออยู่ในการดำรงชีวิตที่ไม่คำนึงถึงความเสมอภาคหญิงชายมีแนวโน้มลดลง ผลกระทบของการนับถือศาสนาต่อความเสมอภาคหญิงชายเกิดจากผลกระทบ “เร้นลับ” (Stealth Effect) ที่ไม่สามารถอธิบายได้ด้วยหลักทางวิทยาศาสตร์ในกิจกรรมต่างๆ เช่น การจ้างงาน การแบ่งงานกันทำครัวเรือนระหว่างหญิงชาย การใช้จ่ายของรัฐบาลและการกระจายทรัพยากร

Jackie Filla และ Christopher W. Larimer (2011) ได้ทำการศึกษาเจตคติของประชาชนต่อการเปิดโอกาสให้ผู้หญิงได้รับการแต่งตั้งให้เป็นคณะกรรมการที่ปรึกษาและคณะกรรมการอำนวยการในหน่วยงานของรัฐเปรียบเทียบกันระหว่างมลรัฐ Iowa และมลรัฐ Pennsylvania จากงานวิจัยฉบับนี้ มลรัฐ Iowa ถือเป็นรัฐที่คำนึงถึงความเสมอภาคหญิงชายและได้ออกกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับผลประโยชน์ของผู้หญิงโดยตรง ในขณะที่มลรัฐ Pennsylvania มีระดับความเสมอภาคหญิงชายน้อยกว่า ผลของการสำรวจพบว่า ประชาชนใน Iowa จะเล็งเห็นและให้ความสำคัญของความเสมอภาคหญิงชาย ตระหนักถึงข้อดีของการมีส่วนร่วมของผู้หญิงในหน่วยงานของรัฐ และมองเห็นความสามารถของผู้หญิงในการบริหารมากกว่าประชาชนที่อาศัยอยู่ในมลรัฐ Pennsylvania

การศึกษาของ CARE เกี่ยวกับ “ผู้ชาย ความเสมอภาคหญิงชาย และความสัมพันธ์ของบทบาททางเพศในประเทศมาลี” (Men, Gender Equality and Gender Relations in Mali) (2013) ชี้ว่า ปัญหาความไม่เสมอภาคหญิงชายในประเทศมาลีอยู่ในระดับที่สูงมาก เนื่องจากความสัมพันธ์เชิงอำนาจระหว่างเพศ ผู้ชายยังเป็นผู้ควบคุมทรัพยากรในครัวเรือน ครอบงำการตัดสินใจทุกอย่าง ผู้หญิงมีโอกาสน้อยที่จำกัดในการเข้าถึงการศึกษา ตลอดจนวัฒนธรรมที่ยอมรับการกระทำที่รุนแรงต่อผู้หญิง ปัญหาความไม่เสมอภาคทางเพศในประเทศมาลีมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับวัฒนธรรมชายสามารถมีภรรยาหลายคน (Polygamy) ผู้ชายส่วนใหญ่ในประเทศมาลียังไม่ยอมรับให้ผู้หญิงทำงานนอกบ้าน ซึ่งเป็นเงื่อนไขที่สำคัญในการเสริมอำนาจทางเศรษฐกิจให้แก่ผู้หญิง

ระบบการมีภรรยา/สามีหลายคนในวัฒนธรรมของประเทศมาลียังเป็นที่ยอมรับในกลุ่มทั้งชายและหญิง แม้ว่าค่านิยมนี้มีแนวโน้มลดลงในกลุ่มของเยาวชนรุ่นใหม่ที่มีระดับการศึกษาสูงขึ้นก็ตาม นอกจากนี้ อัตราการทำร้ายคู่ครองของตนมีความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดกับประสบการณ์ของบุคคลที่เคยถูกทำร้ายหรือเห็นการถูกทำร้ายเมื่อวัยเด็ก และการศึกษาชี้ว่า วัฒนธรรมการมีภรรยา/สามีหลายคนในเวลาเดียวกันเป็นสาเหตุหลักของการกระทำรุนแรงต่อผู้หญิง และเป็นเงื่อนไขหรือสาเหตุที่สำคัญที่สร้างความเครียดให้แก่ผู้ชายในเชิงเศรษฐกิจที่พยายามจะหารายได้มาจุนเจือระบบครอบครัวหลายภรรยาดังกล่าว

การหล่อหลอมกลุ่มเกลาด้านบทบาททางเพศยังมีทิศทางที่ขัดแย้งกับความพยายามในการสร้างความเสมอภาคหญิงชาย ผู้ชายมีส่วนร่วมที่จำกัดอย่างมากในการทำงานบ้านและการดูแลบุตร ผู้หญิงร้อยละ 95 ชี้ว่า การทำหมันโดยการตัดมดลูกออกเป็นแนวปฏิบัติดั้งเดิมของชาวมาลีที่ใช้คุมกำเนิด และตนเองก็เคยมีประสบการณ์ดังกล่าวมาก่อนแล้ว

2. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องภายในประเทศ

งานวิจัยเรื่อง “งานบ้านของคนทำงานนอกบ้าน” (2553) ของ ชีวาพร เจนศิริ วณิชย์ ได้ศึกษาเจตคติด้านบทบาทและความเสมอภาคในงานบ้านของคนทำงานนอกบ้านของพนักงานการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทยจำนวน 204 คน พบว่า

1. ผู้หญิงเชื่อว่าตนเองสามารถทำงานของผู้ชายได้
2. งานบ้านไม่ได้มีกฎเกณฑ์บังคับว่างานใดเป็นของผู้ชาย งานใดเป็นของผู้หญิง
3. ในปัจจุบัน พ่อแม่อบรมสั่งสอนให้ลูกสาวและลูกชายช่วยกันทำงานบ้าน
4. ความเสมอภาคหญิงชายเริ่มต้นที่บ้าน
5. ผู้ชายและผู้หญิงควรรับผิดชอบงานด้านอาหารในบ้านร่วมกัน และ
6. ผู้หญิงต้องทำงานทั้งในบ้านและนอกบ้าน ในขณะที่ผู้ชายเห็นด้วยมากกว่า

ผู้หญิง คือ “โดยธรรมชาติ ผู้หญิงมีความถนัดในงานฝีมือมากกว่าผู้ชาย”

จากความรับผิดชอบในงานบ้านที่ปฏิบัติจริงพบว่า ผู้หญิงรับผิดชอบมากกว่าผู้ชาย ในงานด้านทำความสะอาด งานด้านการฝีมือ งานด้านอาหาร งานด้านดูแลบุตร ขณะที่ผู้ชายรับผิดชอบมากกว่าผู้หญิงในงานบ้านด้านการซ่อมแซมและด้านการเงิน อย่างไรก็ตาม การศึกษาชี้ว่า งานด้านรักษาซ่อมแซมที่ถูกมองว่าเป็นงานของผู้ชายจะลดลงเมื่อ

1. งานบ้านไม่ได้มีกฎเกณฑ์บังคับว่างานใดเป็นงานของผู้ชาย งานใดเป็นงานของผู้หญิง
2. ในสังคมไทยในปัจจุบัน พ่อแม่อบรมสั่งสอนลูกสาวและลูกชายให้ช่วยกันทำงานบ้าน
3. ความเสมอภาคหญิงชายเริ่มต้นที่งานบ้าน ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสรุปได้ว่า สถาบันครอบครัวควรเป็นจุดเริ่มต้นของความเสมอภาคหญิงชาย โดยกำหนดให้งานบ้านเป็นงานของทั้งสองเพศ

การศึกษาเรื่อง การสำรวจเจตคติของประชาชนด้านความเสมอภาคหญิงชาย จัดทำโดยสำนักงานกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว และศูนย์สาธารณสุขประโยชน์และประชาสังคม สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ (ตุลาคม 2555) เป็นการศึกษาเจตคติของประชาชนด้านความเสมอภาคหญิงชายเกี่ยวกับศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ระหว่างหญิงชายในการได้รับสิทธิและโอกาสในการเข้าถึงทรัพยากรต่างๆ 4 ด้าน ได้แก่

1. การศึกษา
2. อาชีพ/การจ้างงาน
3. การเป็นผู้นำ และ
4. การช่วยเหลือจากการถูกระงับความรุนแรง

โดยวัดเจตคติของประชาชนทั่วประเทศในส่วนภูมิภาคและกรุงเทพมหานคร จำนวน 8,090 คน ซึ่งเป็นตัวอย่างประชากรอายุ 18 - 65 ปี โดยมีสัดส่วนชายและหญิงใกล้เคียงกัน เพื่อเป็นข้อมูลสำหรับการดำเนินงานส่งเสริมความเสมอภาคหญิงชาย ผลการสำรวจโดยสรุป มีดังนี้

1. ค่าเฉลี่ยคะแนนเจตคติของประชาชนด้านความเสมอภาคหญิงชายเกี่ยวกับศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ระหว่างหญิงชายในการได้รับสิทธิและโอกาสในการเข้าถึงทรัพยากรต่างๆ 4 ด้าน อยู่ที่ 11.90 คะแนน จากคะแนนเต็ม 16 คะแนน แสดงว่า ประชาชนโดยทั่วไปมีเจตคติทางบวก/เจตคติที่ดีด้านความเสมอภาคหญิงชายในประเด็นดังกล่าว ทั้งนี้ ประชาชนที่อาศัยอยู่ในกรุงเทพมหานครและปริมณฑลมีระดับเจตคติทางบวกต่อประเด็นข้างต้นมากที่สุด (12.40 คะแนน) ตามด้วยภาคเหนือ (12.03 คะแนน) ภาคกลาง (11.98 คะแนน) ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (11.89 คะแนน) และภาคใต้ได้คะแนนต่ำสุด (11.40 คะแนน)

2. คะแนนด้านเจตคติของประชาชนด้านความเสมอภาคหญิงชายเกี่ยวกับศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ระหว่างหญิงชายในการได้รับสิทธิและโอกาสในการเข้าถึงทรัพยากรต่างๆ 4 ด้าน

2.1 การศึกษา มีระดับคะแนนเฉลี่ยสูงที่สุด 3.48 คะแนนจากคะแนนเต็ม 4 คะแนน โดยคะแนนเจตคติของประชาชนที่อาศัยอยู่ในกรุงเทพมหานครและปริมณฑลมีระดับสูงสุด (3.57 คะแนน) ตามด้วยภาคกลาง (3.50 คะแนน) ภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือได้คะแนนเท่ากับ (3.49 คะแนน) และภาคใต้ได้คะแนนต่ำสุด (3.37 คะแนน)

2.2 อาชีพ/การจ้างงาน มีระดับคะแนนเฉลี่ยต่ำสุดได้ 2.16 คะแนนจากคะแนนเต็ม 4 คะแนน โดยคะแนนเจตคติของประชาชนที่อาศัยอยู่ในภาคเหนือมีระดับสูงสุด (2.26 คะแนน) ตามด้วยกรุงเทพมหานครและปริมณฑล (2.23 คะแนน) ภาคกลาง (2.17 คะแนน) ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (2.13 คะแนน) และภาคใต้ได้คะแนนต่ำสุด (2.03 คะแนน)

2.3 การเป็นผู้นำ มีระดับคะแนนเฉลี่ยสูงเป็นอันดับสามได้ 3.06 คะแนนจากคะแนนเต็ม 4 คะแนน โดยคะแนนเจตคติของประชาชนที่อาศัยอยู่ในกรุงเทพมหานครและปริมณฑลมีระดับสูงสุด (3.19 คะแนน) ตามด้วยภาคเหนือ (3.13 คะแนน) ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (3.10 คะแนน) ภาคกลาง (3.02 คะแนน) และภาคใต้ได้คะแนนต่ำสุด (2.91 คะแนน)

2.4 การช่วยเหลือจากการถูกรังแกความรุนแรง มีระดับคะแนนเฉลี่ยสูงเป็นอันดับสอง ได้ 3.18 คะแนน โดยคะแนนเจตคติของประชาชนที่อาศัยอยู่ในกรุงเทพมหานครและปริมณฑลมีระดับสูงสุด (3.36 คะแนน) ตามด้วยภาคกลาง (3.25 คะแนน) ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (3.16 คะแนน) ภาคเหนือ (3.13 คะแนน) และภาคใต้ได้คะแนนต่ำสุด (3.09 คะแนน)

ทั้งนี้ ตัวแปรด้านภูมิภาคที่ตัวอย่างอาศัยอยู่มีอิทธิพลอย่างมากต่อระดับเจตคติเชิงบวกด้านความเสมอภาคหญิงชาย เช่นเดียวกันกับตัวแปรเพศ ระดับการศึกษา อาชีพ และระดับรายได้ส่วนตัวแปรเขตที่อยู่อาศัย (ในหรือนอกเขตเทศบาล) สถานภาพสมรส และอายุ ไม่มีอิทธิพลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติต่อค่าเฉลี่ยคะแนนเจตคติโดยรวมของประชาชนด้านความเสมอภาคหญิงชายแต่อย่างใด

ผลการสำรวจชี้ว่า โดยทั่วไปประชาชนไทยมีเจตคติที่ดีด้านความเสมอภาคหญิงชายเกี่ยวกับศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ระหว่างหญิงชายในการได้รับสิทธิและโอกาสในการเข้าถึงทรัพยากรต่างๆ 4 ด้านข้างต้น กล่าวคือ ประชาชนมีเจตคติที่ดีในการให้สิทธิและโอกาสในการเข้าถึงการศึกษาแก่ผู้หญิงอย่างเท่าเทียมผู้ชาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการเปิดโอกาสให้ผู้หญิงได้เข้าเรียนใน

โรงเรียน/สถาบันทางด้านทหาร ซึ่งในปัจจุบันยังคงจำกัดการรับเข้าเรียนแก่ผู้ชายเท่านั้น และยังไม่ได้เปิดรับผู้หญิงเข้าเรียน ทั้งมีเจตคติที่ดีต่อการช่วยเหลือผู้หญิงจากการถูกกระทำความรุนแรง และต่อการให้โอกาสผู้หญิงเป็นผู้นำในระดับต่างๆ ของสังคม อย่างไรก็ตาม ผู้หญิงไทยยังคงประสบปัญหาในการเข้าถึงทรัพยากรในด้านอาชีพ/การจ้างงาน ซึ่งผู้หญิงยังคงถูกเลือกปฏิบัติทั้งในการจ้างงาน ความมั่นคงในการทำงาน/การประกอบอาชีพ ค่าตอบแทน ตลอดจนการส่งเสริมสนับสนุนให้ก้าวหน้าในหน้าที่การงานเมื่อเทียบกับผู้ชายอันเนื่องมาจากสถานะ “ความเป็นผู้หญิง”

ผลของการสำรวจเจตคติครั้งนี้ มีข้อสรุปที่ชัดเจนว่า เจตคติที่ดีของประชาชนด้านความเสมอภาคหญิงชายได้รับผลกระทบโดยตรงจากระดับการพัฒนาคุณภาพของทรัพยากรมนุษย์ในสังคม ความเสมอภาคหญิงชายที่เกี่ยวกับสิทธิและโอกาสในการเข้าถึงทรัพยากรด้านการศึกษานำไปสู่โอกาสในการได้รับการจ้างงานและประกอบอาชีพที่มั่นคงต่อชีวิตและรายได้ที่ตามมา รวมทั้งโอกาสการขึ้นเป็นผู้นำและการช่วยเหลือจากการถูกเลือกปฏิบัติและการถูกกระทำความรุนแรง การศึกษาเรื่อง เจตคติของประชาชนด้านความเสมอภาคหญิงชาย โดยความร่วมมือของสำนักงานกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว และศูนย์สาธารณสุขประโยชน์และประชาสังคม (2555) เป็นการสำรวจความคิดเห็นของประชาชนด้านความเสมอภาคหญิงชายด้านความเสมอภาคในศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ และความเสมอภาคทางสังคม ในเขตกรุงเทพมหานคร ภาคกลาง ภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และภาคใต้ จำนวน 8,090 คน ที่มีอายุอยู่ในช่วง 18 ปี – 65 ปี

ด้านความเสมอภาคในศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์แบ่งออกเป็น 3 ด้าน คือ

1. เจตคติด้านศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ระหว่างหญิงชายในสังคมไทยพบว่า ร้อยละ 41.5 เห็นด้วยกับคำกล่าวที่ว่า “มีลูกสาวเหมือนมีส้วมอยู่หน้าบ้าน” ร้อยละ 54.1 เห็นด้วยว่าเนื้อหาในโฆษณาและละครยังใช้ภาพลักษณ์ของผู้หญิงเป็นสิ่งยั่วยวนทางเพศ ร้อยละ 74.4 เชื่อว่าข้อมูลข่าวสารที่เปิดกว้างมากขึ้นผ่านสื่ออินเทอร์เน็ตทำให้ผู้หญิงเรียกร้องสิทธิของตนมากขึ้น ร้อยละ 39.2 เห็นว่า ผู้หญิงที่หย่าร้างยังไม่ได้รับการยอมรับจากสังคมเมื่อเทียบกับผู้ชายที่หย่าร้าง และร้อยละ 17.4 ยังเห็นว่าภาระหน้าที่การเลี้ยงดูบุตรยังเป็นหน้าที่ของผู้หญิงเท่านั้น

2. เจตคติด้านศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์และความเสมอภาคหญิงชายตามอนุสัญญาว่าด้วยการขจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรีในทุกรูปแบบ (CEDAW) พบว่า ร้อยละ 69.4 เห็นว่าจำนวนผู้หญิงในระบบการเมืองยังมีไม่มากพอ จึงทำให้การผลักดันนโยบายที่เกี่ยวข้องกับสิทธิสตรียังขาดประสิทธิภาพ ร้อยละ 17.2 เห็นด้วยว่า สังคมไทยในปัจจุบัน ยังเชื่อว่า ผู้หญิงไม่จำเป็นต้องได้รับการศึกษาสูง เพราะผู้ชายยังเป็นหัวหน้าครอบครัว ร้อยละ 71.1 เห็นด้วยว่า ปัจจุบันยังมีผู้หญิงอีกหลายคนที่มีความสามารถเท่ากับผู้ชาย แต่ไม่ได้รับโอกาสให้เป็นผู้ผู้นำ ร้อยละ 40.7 เห็นว่า ในสังคมไทย แม้หญิงและชายจะมีความสามารถเท่ากัน แต่นายจ้างชอบจ้างผู้ชายมากกว่า ร้อยละ 90.2 เห็นด้วยว่า ผู้หญิงควรมีสิทธิเข้าเรียนในโรงเรียนเตรียมทหารเพื่อเข้าเรียนโรงเรียนนายร้อยทหาร ร้อยละ 86.5 เห็นว่า โรงเรียนเหล่าทัพควรเปิดโอกาสให้ผู้หญิงเข้าเรียน เนื่องจากผู้หญิงมีความสามารถเท่ากับผู้ชาย และร้อยละ 78.6 เห็นว่า แม้ว่าผู้หญิงอยู่ในกองทัพมากขึ้นแต่ยังไม่ได้รับการสนับสนุนให้ขึ้นดำรงตำแหน่งบัญชาการ

3. เจตคติด้านศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ในบริบทไทย พบว่า ร้อยละ 89.9 เห็นด้วยว่า การล่วงละเมิดทางเพศยังเป็นปัญหาที่ยังไม่ได้รับการแก้ไข ร้อยละ 85.7 เห็นว่า เจ้าหน้าที่ของรัฐส่วนใหญ่ไม่จริงจังที่จะแก้ปัญหาการล่วงละเมิดทางเพศ ร้อยละ 82.2 เห็นว่า ยังมีผู้หญิงที่ถูกกระทำ

รุนแรง ถูกข่มขืนหรือถูกทำร้ายร่างกายเป็นจำนวนมากกว่าที่รู้จักกันหลายเท่า ร้อยละ 28.1 ยังเห็นว่าการที่สามีทุบตีภรรยา ถือว่าเป็นเรื่องของลึนกับพื้น บุคคลภายนอกไม่ควรเข้าไปก้าวก่าย และร้อยละ 71.0 เชื่อว่า ยังมีผู้หญิงอีกจำนวนมากที่ถูกล่วงละเมิดทางเพศ แต่ไม่กล้าแจ้งความ

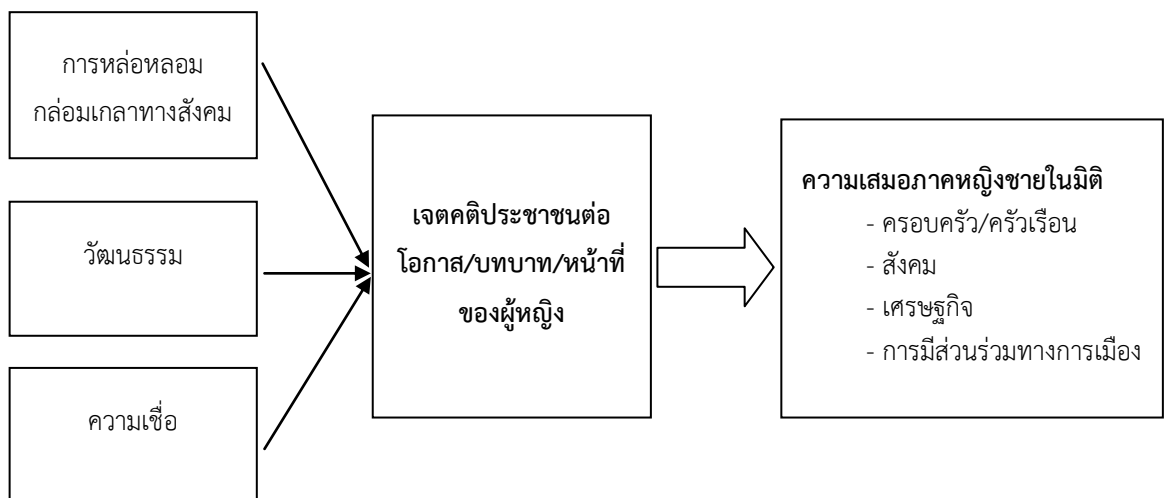
ด้านความเสมอภาคทางสังคม แบ่งออกเป็น 2 ประเด็นหลักดังต่อไปนี้

1. ร้อยละ 30.1 เห็นด้วยว่า คนไทยส่วนใหญ่ยังอยากได้ลูกชายมากกว่าลูกสาว ร้อยละ 20.2 เชื่อว่า สังคมไทยมองว่าการคุมกำเนิดเป็นเรื่องของผู้หญิงเท่านั้น ร้อยละ 11.1 เห็นว่า ในภาวะยากจน ลูกชายควรได้รับการศึกษามากกว่าลูกสาว ร้อยละ 15.9 เห็นว่า แม้ปัจจุบันผู้หญิงมีหน้าที่ต้องทำงานทั้งในบ้านและนอกบ้าน แต่หน้าที่ของผู้ชายคือ ทำงานนอกบ้านเพียงอย่างเดียว ร้อยละ 35.5 เชื่อว่า ผู้ชายที่นอกใจภรรยา มักได้รับการอภัย แต่ผู้หญิงที่นอกใจสามีจะถูกสังคมประณาม ร้อยละ 20.1 เห็นว่า ลูกชายมักเป็นผู้ดูแลพ่อแม่ในวัยชรา และร้อยละ 12.6 เชื่อว่า ในยามเศรษฐกิจตกต่ำ พนักงานหญิงจะถูกให้ออกจากงานก่อนผู้ชาย

2. ในประเด็นกิจกรรมครอบครัวที่ผู้หญิงและผู้ชายควรร่วมกันรับผิดชอบ พบว่า ร้อยละ 65.7 เห็นว่า ผู้ชายมีชั่วโมงว่างระหว่างวันมากกว่าผู้หญิง ร้อยละ 66.5 ระบุว่า ผู้ชายมีชั่วโมงการพักผ่อนมากกว่าผู้หญิง ร้อยละ 90.3 ระบุว่า ผู้ชายไปสังสรรค์กับเพื่อนๆ มากกว่าผู้หญิง ร้อยละ 5.6 เห็นว่า ผู้ชายใช้เวลาแก่บุตรมากกว่าผู้หญิงและร้อยละ 17.5 ระบุว่า ผู้ชายไปรับส่งบุตรที่โรงเรียนมากกว่าผู้หญิง

กรอบแนวคิดของการวิจัย

ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดกรอบแนวคิดของการวิจัยดังตามแผนภาพ 2-2 ดังต่อไปนี้

หมายเหตุ: → (ตัวแปรที่ไม่ได้อยู่ในการศึกษาครั้งนี้)

⇒ (กรอบแนวคิดที่อยู่ในการศึกษา)

จากแผนภาพ 2-2 กรอบแนวคิดของการวิจัยครั้งนี้ข้างต้น ชี้ว่าเจตคติของประชาชนต่อโอกาส บทบาท และหน้าที่ของผู้หญิงไทยได้ถูกกำหนดโดยตัวแปรที่มีขนาดใหญ่ ได้แก่ การหล่อหลอม กลุ่มเกลาของบุคคลในสังคมทุกระดับ ระบบโครงสร้างวัฒนธรรมที่กำหนดไว้ชายสำคัญกว่า และระบบความเชื่อที่สืบทอดมาจากอดีต เป็นตัวปัจจัยที่สำคัญที่ทำให้เกิดการสร้างเจตคติของบุคคลต่อผู้หญิงไทย

ดังนั้น การศึกษาเจตคติประชาชนที่มีต่อโอกาส บทบาท และหน้าที่ของผู้หญิงไทย ทำให้ผู้วิจัยสามารถเข้าใจถึงความเสมอภาคหญิงชายในมิติต่างๆ ได้เป็นอย่างดี

บทที่ 3

วิธีการดำเนินงานวิจัย

ในบทนี้ ผู้วิจัยจะได้ทำการอภิปรายขั้นตอนและระเบียบวิธีการวิจัยอย่างละเอียด เพื่อให้ผู้อ่านได้เข้าใจถึงการได้มาซึ่งข้อมูลที่มีความถูกต้อง (Validity) และมีความน่าเชื่อถือ (Reliability) และผู้วิจัยสามารถใช้ข้อมูลดังกล่าวเพื่อสร้างชุดข้อความทางทฤษฎี (Theoretical Generalizations) ที่สามารถและมีอำนาจในการอธิบาย ตลอดจนพยากรณ์ลักษณะของความเสมอภาคหญิงชายในสังคมไทย เพื่อเป็นฐานข้อมูลที่สำคัญแก่ผู้วิจัยในการวิเคราะห์ทฤษฎี เพื่อพัฒนาสถานภาพสตรีไทยในลำดับต่อไป

ตามที่ได้กล่าวแล้วในบทนำ การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และเป็นการศึกษาแบบตัดขวาง (Cross-Sectional Study) โดยอาศัยแบบสอบถามที่ได้รับการตรวจสอบจากผู้ทรงคุณวุฒิแล้ว เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลแบบสอบถามในฐานะเครื่องมือของการวิจัยครั้งนี้ใช้วัดเจตคติของประชาชนเกี่ยวกับความเสมอภาคหญิงชายในมิติต่างๆ ที่ผู้วิจัยได้ทำข้อตกลงกับผู้อ่านไว้แล้วข้างต้น กล่าวคือ ความเสมอภาคหญิงชายในมิติครัวเรือน มิติสังคม มิติการเมือง และมิติเศรษฐกิจ

ในลักษณะเดียวกับที่ผู้วิจัยได้กล่าวไว้ก่อนหน้านี้ การแบ่งแยกมิติออกเป็นสี่ส่วนเพื่อทำความเข้าใจต่อสภาพปัญหาความเสมอภาคหญิงชายในสังคมไทย เพื่อความสะดวกในการอภิปรายผลการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เท่านั้น แต่ในความเป็นจริงปัญหาความเสมอภาคหญิงชายในสังคมไทยนั้นเป็นปัญหาที่มีพลวัตสูงมาก มีความซับซ้อน และมีผลกระทบต่อกันตลอดเวลา และไม่สามารถแยกทำความเข้าใจเรื่องดังกล่าวจากมิติใดมิติหนึ่ง โดยปราศจากการไตร่ตรองและย้อนคิดถึงมิติอื่นๆ ที่ผูกพันกันจนเหนียวแน่น

ดังนั้น การอภิปรายวิธีการดำเนินงานวิจัยครั้งนี้ครอบคลุมประเด็นหลักๆ อย่างน้อย 6 ประเด็น โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. การกำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
2. วิธีการเลือกตัวอย่างและการสุ่มตัวอย่าง
3. การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
4. การทดสอบเครื่องมือก่อนการวิจัย
5. การรวบรวมข้อมูลภาคสนาม
6. การวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ

การกำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

การศึกษาเรื่องความเสมอภาคหญิงชายในสังคมไทยนั้น ผู้วิจัยต้องอาศัยฐานข้อมูลจำนวนประชากรไทยจากกรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย ปี พ.ศ. 2553 (อ้างในศูนย์สารสนเทศประโยชน์และประชาสังคม 2555) ประชากรไทยทั่วประเทศมีจำนวนรวมทั้งสิ้น 63,878,267

คน แบ่งเป็น ผู้ชาย 31,451,801 คน และผู้หญิง 32,426,466 คน คิดเป็นร้อยละ 49.3 และ 50.8 ตามลำดับ ซึ่งถือว่าเป็นสัดส่วนที่ค่อนข้างใกล้เคียงกัน ฐานข้อมูลดังกล่าวชี้ว่าจำนวนของผู้หญิงและผู้ชายในแต่ละจังหวัดส่วนใหญ่มีความแตกต่างกันไม่เกินร้อยละ 2.0

ตารางที่ 3 - 1 จำนวนและร้อยละของประชากรไทยในปี พ.ศ. 2553 จำแนกตามภูมิภาคและเพศ

ภูมิภาค	จำนวนคนไทย		รวม (ร้อยละ)
	ผู้ชาย (ร้อยละ)	ผู้หญิง (ร้อยละ)	
กรุงเทพมหานครและปริมณฑล	4,919,813 (47.64)	5,406,280 (52.36)	10,326,093 (100.00)
ภาคกลาง	5,560,359 (49.22)	5,737,036 (50.78)	11,297,395 (100.00)
ภาคเหนือ	5,812,340 (49.31)	5,976,071 (50.69)	11,788,411 (100.00)
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	10,766,709 (49.90)	10,806,609 (51.10)	21,573,315 (100.00)
ภาคใต้	4,392,580 (49.39)	4,500,470 (50.61)	8,893,050 (100.00)
ทั่วประเทศ	31,451,801 (49.24)	32,426,466 (50.76)	63,878,267 (100.00)

ที่มา: กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย, 2556.

จากตารางที่ 3 - 1 พบว่า ประชากรผู้หญิงมีสัดส่วนมากกว่าผู้ชายเล็กน้อย ภูมิภาคที่มีประชากรหนาแน่นมากที่สุดคือภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และภาคใต้มีความหนาแน่นของประชากรน้อยที่สุด

ในการศึกษาครั้งนี้ กลุ่มเป้าหมายของการสำรวจเจตคติความเสมอภาคหญิงชาย คือ คนไทยที่มีอายุ 18 - 65 ปี ที่กระจายอยู่ทั่วประเทศ มีจำนวนรวมทั้งสิ้น 42,606,826 คน แบ่งเป็นผู้ชาย 20,865,215 คน และเป็นผู้หญิง 21,741,611 คน คิดเป็นร้อยละ 48.97 และ 51.03 ตามลำดับ การเลือกกลุ่มตัวอย่างตามช่วงอายุดังกล่าวอยู่บนพื้นฐานสมมติฐานที่ว่า ประชาชนชาวไทยดังกล่าวได้ถูกหล่อหลอมกลมกล่อมเกลาพฤติกรรมและมีเจตคติความเชื่อ และความรู้สึกร่วมกันเกี่ยวกับความเท่าเทียมหญิงชายแล้วเป็นอย่างดี นอกจากนั้นช่วงกลุ่มอายุดังกล่าวถือเป็นกลุ่มที่มีอิทธิพลต่อการสร้าง และเปลี่ยนแปลงรูปแบบของสังคมไทยได้อีกด้วย ดังนั้นการวัดเจตคติความเสมอภาคหญิงชายจากกลุ่มประชากรดังกล่าวจะทำให้ผู้วิจัยสามารถเข้าใจถึงลักษณะปัญหาความเสมอภาคหญิงชายในสังคมไทยได้เป็นอย่างดี โดยแยกกลุ่มของประชากรออกตามช่วงอายุเป็นสี่ช่วงอายุ กล่าวคือช่วงอายุ 18 - 25 ปี ช่วงอายุ 26 - 35 ปี ช่วงอายุ 36 - 55 ปี และช่วงอายุ 56 - 65 ปี จำนวนประชากรแยกตามภูมิภาคและช่วงอายุที่กล่าวมาแล้ว มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ตารางที่ 3 – 2 จำนวนของประชากรไทยที่มีอายุระหว่าง 18–65 ปี ในปี พ.ศ. 2553 แยกตามภูมิภาค

ภูมิภาค	อายุ (ปี)				รวม (คน)
	18 - 25	26 - 35	36 - 55	56 - 65	
กรุงเทพมหานครและ ปริมณฑล	1,109,375	1,672,885	3,344,951	909,314	7,036,525
ภาคกลาง	1,311,607	1,815,187	3,450,056	935,728	7,512,578
ภาคเหนือ	1,340,690	1,769,708	3,723,375	1,082,548	7,916,321
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	2,567,807	3,621,264	6,566,444	1,757,261	14,512,776
ภาคใต้	1,137,807	1,428,771	2,372,563	639,979	5,579,120
ทั่วประเทศ	7,467,286	10,307,815	19,457,389	5,324,830	42,557,320

ที่มา: กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย, 2556.

วิธีการเลือกตัวอย่างและการสุ่มตัวอย่าง

กรอบการศึกษาครั้งนี้ กำหนดให้ใช้การสำรวจด้วยตัวอย่างเกี่ยวกับเจตคติประชาชน และผู้วิจัยกำหนดให้ความคลาดเคลื่อนของการสุ่มตัวอย่าง (e) ต้องไม่เกิน 0.05 และมีระดับความเชื่อมั่น (Confidence Interval) อยู่ที่ร้อยละ 95 หลักฐานทางสถิติที่ได้รับการพิสูจน์แล้ว (Willem Schrijver 2013) ระบุว่า เมื่อประชากรมีขนาดเล็ก ขนาดของตัวอย่างในการศึกษาจะมีความใกล้เคียงกับขนาดของประชากร เมื่อขนาดประชากรในการศึกษามีขนาดใหญ่ขึ้น ขนาดตัวอย่างก็จะมีขนาดใหญ่ขึ้นตามลำดับ แต่เมื่อขนาดของประชากรมีขนาดใหญ่มากจนถึงจำนวนอนันต์ (Infinity) เช่น มากกว่าหนึ่งล้านหน่วยจนถึงจำนวนประชากรที่เป็นอนันต์ ขนาดตัวอย่างที่เหมาะสมจะอยู่ในระดับที่คงที่ กล่าวคือ ไม่เกิน 400 หน่วย ตามหลักฐานทางสถิติที่แสดงไว้ตามตารางที่ 3 - 3

ตารางที่ 3 – 3 ขนาดตัวอย่างตามจำนวนประชากรระดับต่างกันแยกตามระดับความเชื่อมั่นและความคลาดเคลื่อนที่เกิดจากการสุ่ม (e)

ขนาดประชากร	ระดับความเชื่อมั่นที่ร้อยละ 95			ระดับความเชื่อมั่นที่ร้อยละ 99		
	ความคลาดเคลื่อนจากการสุ่ม ที่ระดับต่างๆ (e)			ความคลาดเคลื่อนจากการสุ่ม ที่ระดับต่างๆ (e)		
	ร้อยละ 5	ร้อยละ 2.5	ร้อยละ 1	ร้อยละ 5	ร้อยละ 2.5	ร้อยละ 1
100	80	94	99	87	96	99
500	217	377	475	285	421	485
1,000	278	606	906	399	727	943
10,000	370	1,332	4,899	622	2,098	6,293
100,000	383	1,513	8,762	659	2,585	14,227
500,000	384	1,532	9,423	663	2,640	16,055
1 ล้านหรือจำนวนอนันต์	384	1,534	9,512	663	2,647	16,317

ที่มา: Schrijver, Willem. “How to estimate your population and survey sample size?”, 2013.

เนื่องด้วยข้อจำกัดด้านงบประมาณ และกรอบเวลาของการทำวิจัยครั้งนี้ ประกอบกับ หลักฐานทางสถิติข้างต้นที่ชี้ว่า เมื่อประชากรไทยมีระดับที่มากกว่า 1 ล้านหน่วย หรือมากกว่า ขนาดตัวอย่างที่เหมาะสมควรอยู่ที่ 384 หน่วยตัวอย่าง หากลักษณะของประชากรมีความคล้ายคลึงกันมาก ด้านปัจจัยทางประชากร อย่างไรก็ตาม นักวิชาการทางสถิติหลายท่านชี้ว่า แม้ว่าขนาดตัวอย่างที่ 400 หน่วย เป็นขนาดตัวอย่างที่เป็นตัวแทนประชากรในการศึกษาเชิงสำรวจได้ก็ตาม ผู้วิจัยเชิงสำรวจควร พึงระวังจำนวนของขนาดตัวอย่างที่อาจไม่เพียงพอ เมื่อทำการวิเคราะห์แยกตัวอย่างออกเป็นกลุ่มย่อยๆ เช่น กลุ่มเพศ กลุ่มอาชีพ กลุ่มอายุ กลุ่มศาสนา กลุ่มประชากรตามที่พักอาศัย กลุ่มรายได้ เป็นต้น

ดังนั้น เพื่อหลีกเลี่ยงปัญหาขนาดตัวอย่างที่ไม่เพียงพอ เมื่อทำการวิเคราะห์เจตคติความเสมอภาคหญิงชายแยกตามกลุ่มต่างๆ ผู้วิจัยจึงกำหนดให้ขนาดตัวอย่างในการศึกษานี้ไม่น้อยกว่า 1,000 หน่วย (คน) เพื่อให้การวิเคราะห์ทางสถิติมีความถูกต้องแม่นยำมากขึ้น และข้อสรุปผลการวิจัยสามารถอนุมานคุณลักษณะ และสะท้อนความเป็นจริงของประชากรได้อย่างถูกต้องมากขึ้นอีกด้วย

เนื่องจากงบประมาณและความเป็นไปได้ของการศึกษานี้ตามกรอบเวลาที่ได้กำหนดไว้ และให้ได้มาซึ่งข้อมูลที่มีความถูกต้องและน่าเชื่อถือได้นั้น ผู้วิจัยมีความจำเป็นต้องผสมผสานเทคนิคการสุ่มตัวอย่างหลายแบบอย่าง (Mixed Techniques of Random Sampling) เข้าไว้ใน การศึกษานี้

การศึกษานี้ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบพื้นที่ตัวแทน และใช้ความน่าจะเป็น (Selected Area Random Sampling) ในการเลือกตัวอย่างเพื่อทำการสำรวจเจตคติด้านความเสมอภาคหญิงชาย โดยผู้วิจัยจะเลือกจังหวัดจำนวนสองจังหวัดให้เป็นตัวแทนของภูมิภาคที่อยู่อาศัย จังหวัดแรกที่ถูกเลือกมาเป็นตัวแทนของภูมิภาคจะเป็นจังหวัดที่มีความหนาแน่นของประชากรสูง และมีระดับของการพัฒนาสูงกว่าจังหวัดอื่นๆ ในภูมิภาคเพื่อเป็นตัวแทน (Proxy) ความเป็นเมืองของ ภูมิภาคนั้นๆ (Urban Area) และจังหวัดที่สองเป็นจังหวัดขนาดเล็กกว่าที่มีระดับของการพัฒนาน้อยกว่า และมีความหนาแน่นของประชากรน้อยกว่า เพื่อใช้เป็นตัวแทนความเป็นชนบทของภูมิภาค (Rural Area) นั้นๆ ตัวอย่างเช่น กรุงเทพมหานครและจังหวัดนนทบุรี ถือเป็นจังหวัดตัวแทนของพื้นที่ กรุงเทพมหานครและปริมณฑล โดยกรุงเทพมหานครถูกเลือกเป็นจังหวัดที่มีความหนาแน่นของ ประชากรและระดับการพัฒนาสูงกว่าจังหวัดอื่นๆ ในขณะที่จังหวัดนนทบุรีถือเป็นจังหวัดตัวแทนที่มีความหนาแน่นของประชากรน้อยกว่าและมีระดับการพัฒนาน้อยกว่ากรุงเทพมหานคร ดังนั้น กรุงเทพมหานครและจังหวัดนนทบุรีถือเป็นจังหวัดตัวแทน และเป็นจังหวัดที่ถูกใช้เป็นกรอบประชากร สำหรับการเลือกหน่วยตัวอย่าง (Sampling Frame) ที่เป็นตัวแทนประชาชนไทยที่มีภูมิลำเนาอาศัย อยู่ในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล

การสุ่มเลือกจังหวัดสองจังหวัดเพื่อเป็นตัวแทนภูมิภาค ผู้วิจัยจำเป็นต้องใช้วิธีการเลือก จังหวัดแบบเจาะจง (Purposeful Sampling) หลังจากนั้น ผู้วิจัยจึงใช้การสุ่มเลือกตัวอย่างในจังหวัด ตัวแทน โดยสุ่มตัวอย่างด้วยวิธีการสุ่มแบบง่ายและใช้ความน่าจะเป็นเพื่อเป็นกลุ่มเป้าหมายตัวอย่าง สำหรับผู้วิจัยในการขอเข้าสัมภาษณ์และเก็บข้อมูลภาคสนาม จังหวัดที่เป็นตัวแทนภูมิภาคต่างๆ และความหนาแน่นของประชากรตลอดจนขนาดตัวอย่างในแต่ละจังหวัดที่คาดหวังไว้ ได้นำเสนอไว้ตาม ตารางที่ 3 - 4

ตารางที่ 3 – 4 ภูมิภาค จังหวัดตัวแทน จำนวนประชากรเป้าหมายและขนาดตัวอย่างที่คาดหวังจากการสุ่มตัวอย่าง

ภูมิภาค	จังหวัดตัวแทน	จำนวนประชากรเป้าหมายในจังหวัด	ขนาดตัวอย่างโดยประมาณตามสัดส่วนประชากร
กรุงเทพมหานคร และ ปริมณฑล	กรุงเทพมหานคร	3,865,442	374
	นนทบุรี	759,760	73
ภาคกลาง	ชลบุรี	884,736	86
	นครนายก	168,916	16
ภาคเหนือ	เชียงใหม่	1,080,328	104
	อุทัยธานี	218,622	21
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	นครราชสีมา	1,736,631	168
	ยโสธร	370,734	36
ภาคใต้	นครศรีธรรมราช	987,069	95
	กระบี่	275,257	27
รวม		10,347,495	1,000

ที่มา: กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย, 2556.

แผนการสุ่มตัวอย่างในแต่ละจังหวัด เป็นการสุ่มเลือกตัวอย่างเป้าหมายแบบง่ายและใช้ความน่าจะเป็น โดยผู้วิจัยกำหนดให้ขนาดตัวอย่างผู้หญิงและตัวอย่างผู้ชายมีสัดส่วนที่เท่ากัน กล่าวคือ ร้อยละ 50 ผู้วิจัยได้พัฒนาแบบสอบถามที่มีคำถามปลายปิดทั้งหมดเป็นเครื่องมือของการสำรวจ (ซึ่งจะได้มีการอภิปรายในลำดับต่อไป) และใช้การสัมภาษณ์แบบตัวต่อตัว (Face-to-Face Interview) เพื่อลดปัญหาอัตราการไม่ตอบกลับ (non-response rate) และปัญหาการไม่ให้ความมือในการตอบแบบสอบถาม

การเก็บข้อมูลภาคสนามในพื้นที่ทั้งหมด ผู้วิจัยได้จัดทีมผู้ช่วยผู้วิจัยจำนวน 10 คนลงพื้นที่ตามจังหวัดที่ได้กำหนดไว้ข้างต้น และให้ผู้ช่วยผู้วิจัยขอความร่วมมือจากตัวอย่างในการตอบแบบสอบถามที่กำหนดไว้ หลังจากได้แบบสอบถามทั้งหมดแล้ว ผู้วิจัยได้ทำการตรวจสอบความครบถ้วนและความสมบูรณ์ของข้อมูลที่ได้รับมา ในกรณีที่แบบสอบถามที่ได้รับการตอบกลับไม่สมบูรณ์ด้วยเหตุผลใดก็ตามแต่ ผู้ช่วยผู้วิจัยต้องลงพื้นที่ซ้ำอีกครั้งเพื่อเก็บข้อมูลให้ครบตามจำนวนแบบสอบถามที่ผู้วิจัยกำหนดเป็นเป้าหมายไว้

หน่วยการวิเคราะห์ข้อมูล (Unit of Analysis) ในการศึกษาครั้งนี้อยู่ในระดับบุคคล แต่การนำเสนอผลการสำรวจนั้น ผู้วิจัยจะนำเสนอภาพรวมปัญหาความเสมอภาคหญิงชายในสังคมไทย โดยไม่มีการระบุถึงตัวบุคคลใดบุคคลหนึ่งแต่อย่างใด และข้อมูลเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถามจะถูกเก็บไว้เป็นความลับเพื่อให้สอดคล้องกับจริยธรรมของการทำวิจัยฉบับนี้

ตัวแปร และการวัดตัวแปร

ตัวแปรที่ผู้วิจัยให้ความสำคัญและสนใจในการศึกษาครั้งนี้ คือ “เจตคติ” ของประชาชน ต่อโอกาส บทบาท และหน้าที่ ที่สังคมไทยกำหนดไว้ให้แก่ผู้หญิง

ตัวแปร

ด้านตัวแปรเจตคติด้านความเสมอภาคหญิงชาย ผู้วิจัยได้แบ่งแยกตัวแปรเจตคติ ประชาชนออกเป็นสี่ด้าน กล่าวคือ

- ตัวแปรเจตคติด้านความเสมอภาคหญิงชายในมิติครัวเรือน/ครอบครัว
- ตัวแปรเจตคติด้านความเสมอภาคหญิงชายในมิติสังคม
- ตัวแปรเจตคติด้านความเสมอภาคหญิงชายในมิติเศรษฐกิจ
- ตัวแปรเจตคติด้านความเสมอภาคหญิงชายในมิติการมีส่วนร่วมทางการเมือง

การทำความเข้าใจต่อตัวแปรเจตคติด้านความเสมอภาคหญิงชายในมิติที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้น ผู้วิจัยได้ทำการทบทวนวรรณกรรม และอ้างอิงเอกสาร “มาตรฐานและตัวชี้วัดความเสมอภาคระหว่างหญิงชาย” ที่ได้รับการพัฒนาโดยผู้เชี่ยวชาญด้านสตรีศึกษาแห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ เพื่อใช้เป็นฐานในการพัฒนาตัวชี้วัด (Indicator) ตามที่ปรากฏในแบบสอบถามที่ใช้เป็นเครื่องมือในการรวบรวมข้อมูลของการวิจัยครั้งนี้

การวัดตัวแปร

การวัดตัวแปรในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยเลือกที่จะวัดตัวแปร และตัวชี้วัด โดยกำหนดให้แต่ละตัวชี้วัดอยู่ในระดับนามบัญญัติ หรือ Nominal Scale เนื่องจากการวัดเจตคติของประชาชน ด้านความเสมอภาคหญิงชายในมิติต่างๆ ที่ได้กล่าวมาแล้ว ควรบอกทิศทางเจตคติของประชาชนอย่างชัดเจน

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงกำหนดข้อความที่ใช้วัด เจตคติความเสมอภาคหญิงชาย และกำหนดให้กลุ่มตัวอย่างระบุตัวตนเอง “เห็นด้วย” หรือ “ไม่เห็นด้วย” และ “ใช่” หรือ “ไม่ใช่” เพื่อเข้าใจถึงเจตคติของประชาชนให้ชัดเจน

การใช้การวัดแบบนามบัญญัติ ทำให้ผู้วิจัยสามารถวิเคราะห์ข้อมูลที่รวบรวมได้ในเชิงความถี่ สถิติพรรณนา และการใช้เครื่องมือทางสถิติไคกำลังสอง (Chi-Square Test) เพื่อทดสอบความแตกต่างด้านเจตคติของตัวอย่างระหว่างกลุ่มที่มีพื้นฐานทางข้อมูลประชากรที่แตกต่างกันได้

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้แบบสอบถามที่ประกอบด้วยข้อคำถามปลายปิดทั้งหมดเป็นเครื่องมือในการวิจัย ในแต่ละคำถามระบุให้ตัวอย่างแสดงความคิดเห็นของตนเองเพียงระบุว่าเป็น เห็นด้วย หรือไม่เห็นด้วย (Dichotomous Choices) ต่อข้อความที่ผู้วิจัยได้กำหนดไว้ ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยพยายามหลีกเลี่ยงการใช้มาตราวัดแบบช่วง (Interval Scale) เพื่อลดปัญหาการไม่ตัดสินใจตอบของผู้ถูกสัมภาษณ์

แบบสอบถามที่ใช้ในการสำรวจประกอบด้วยข้อคำถามที่สามารถแบ่งออกได้อย่างน้อย 5 ส่วนดังต่อไปนี้

ส่วนที่หนึ่ง เป็นส่วนของข้อมูลเกี่ยวกับประชากร ประกอบด้วยข้อมูลเพศ ช่วงอายุ ช่วงรายได้ ประเภทของอาชีพ เขตที่พักอาศัย เป็นต้น ข้อมูลประชากรในส่วนนี้ถือว่ามีความสำคัญอย่างมาก เนื่องจากผู้วิจัยสามารถนำข้อมูลที่รวบรวมมาเพื่อวิเคราะห์แยกกลุ่มและสามารถเข้าใจถึง “ระดับ” เจตคติของแต่ละกลุ่มย่อยๆ ได้เป็นอย่างดี

ส่วนที่สอง เป็นส่วนของชุดคำถามวัดเจตคติของประชาชนเกี่ยวกับความเสมอภาคหญิงชายในครัวเรือนหรือครอบครัว ประกอบไปด้วยคำถามทั้งหมด 7 ข้อ

ส่วนที่สาม เป็นส่วนของชุดคำถามวัดเจตคติของประชาชนด้านความเสมอภาคหญิงชายในด้านสังคม ประกอบด้วยคำถามทั้งหมด 8 ข้อ

ส่วนที่สี่ เป็นส่วนของชุดคำถามวัดเจตคติประชาชนด้านความเสมอภาคหญิงชายในด้านการมีส่วนร่วมทางเศรษฐกิจ ประกอบด้วยคำถามทั้งหมด 6 ข้อ

ส่วนที่ห้า เป็นส่วนของชุดคำถามเพื่อวัดเจตคติของประชาชนด้านความเสมอภาคหญิงชายในมิติการมีส่วนร่วมทางการเมือง ประกอบด้วยคำถามทั้งหมด 8 ข้อ

ในการพัฒนาแบบสอบถามเพื่อวัดเจตคติของประชาชนด้านความเสมอภาคหญิงชาย ผู้วิจัยได้รวบรวมประเด็นต่างๆ จากการได้พูดคุยกับผู้เชี่ยวชาญด้านสตรีศึกษา ทบพวงงานวิจัย และกำหนดคำถามโดยอ้างอิงจากคู่มือ “มาตรฐานและตัวชี้วัดความเสมอภาคหญิงชาย” (2552) ที่พัฒนาโดยนักวิชาการที่ได้รับการยอมรับด้านสตรีศึกษาแห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

หลังจากผู้วิจัยได้พัฒนาตัวร่างของแบบสอบถามเพื่อวัดเจตคติประชาชนด้านความเสมอภาคหญิงชายแล้ว ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามดังกล่าวส่งให้ผู้เชี่ยวชาญด้านสตรีศึกษาเพื่อทำการตรวจสอบความถูกต้องของเนื้อหาและความน่าเชื่อถือได้ของการวัด

การทดสอบเครื่องมือก่อนการวิจัย

ก่อนที่ผู้วิจัยจะลงเก็บข้อมูลภาคสนาม ผู้วิจัยได้ทำการทดสอบเครื่องมือการวิจัย (แบบสอบถาม) โดยขอให้ศูนย์สำรวจความคิดเห็นประชาชน สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ทำการติดต่อกลุ่มเป้าหมายทางโทรศัพท์เพื่อทำการสัมภาษณ์ และรวบรวมข้อมูลจากตัวอย่างทั้งหมด 50 คน

เมื่อได้ข้อมูลจากการทดสอบเครื่องมือเป็นที่เรียบร้อยแล้ว ผู้วิจัยได้ทำการตรวจสอบความเที่ยงตรงภายในของเนื้อหา (Internal Consistency) และตรวจสอบค่าความเชื่อมั่น (Reliability Alpha Value) ของเนื้อหาเพื่อการพัฒนาและปรับปรุงข้อความในแบบสอบถามให้มีความกระชับ และถูกต้องมากยิ่งขึ้นในลำดับต่อไป โดยกำหนดให้ค่าความน่าเชื่อถือในทุกข้อคำถามในแบบสอบถามต้องมีค่าไม่ต่ำกว่า 0.7 ซึ่งเป็นระดับค่าความน่าเชื่อถือของข้อมูลที่ยอมรับได้ในแวดวงวิชาการสากล หากข้อคำถามใดก็ตามปรากฏค่าความน่าเชื่อถือน้อยกว่า 0.7 ผู้วิจัยจะได้ทำการปรับปรุงเพิ่มหรือตัดออกข้อคำถามนั้นๆ

การรวบรวมข้อมูลภาคสนาม

หลังจากผู้วิจัยได้ทำการปรับปรุงและมีความมั่นใจต่อความเที่ยงตรงของแบบสอบถาม ผู้วิจัยได้กำหนดทีมผู้ช่วยนักวิจัยทั้งหมด 5 ทีม โดยแต่ละทีมมีสมาชิก 2 คน เพื่อลงเก็บข้อมูลตามเงื่อนไขการวิจัย และตามภูมิภาคที่ผู้วิจัยได้กล่าวไว้ข้างต้น

ผู้ช่วยนักวิจัยได้รับการอบรมการลงเก็บข้อมูลภาคสนามก่อนที่จะลงไปเก็บข้อมูลตามพื้นที่ที่กำหนดให้ ผู้ช่วยนักวิจัยไปประจำอยู่ที่ห้างสรรพสินค้า มหาวิทยาลัย และชุมชน โดยทำการสุ่มเลือกตัวอย่างโดยนับกลุ่มเป้าหมายที่เดินผ่านตนเองทุกลำดับที่ 10 จนกว่าจะครบจำนวนของแบบสอบถามที่ผู้วิจัยได้ตกลงไว้เบื้องต้น ผู้ช่วยนักวิจัยต้องขออนุญาตผู้ถูกสัมภาษณ์ และขอความร่วมมือจากกลุ่มเป้าหมายในการช่วยตอบแบบสอบถามโดยผู้ช่วยนักวิจัยจะไม่มีส่วนร่วมใดๆ ในการช่วยผู้ให้สัมภาษณ์ในการตอบแบบสอบถาม เพื่อหลีกเลี่ยงปัญหาอคติต่อข้อมูลที่เกิดจากการปรากฏตัวของผู้ทำวิจัย

การวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ

เมื่อผู้วิจัยได้รับข้อมูลภาคสนามครบถ้วนตามเงื่อนไขขนาดตัวอย่างที่ตกลงไว้แล้ว เบื้องต้น ผู้วิจัยจะได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมการประมวลผลข้อมูลทางสถิติทางสังคมศาสตร์ หรือ Statistical Package for Social Science for Personal Computer Plus (SPSSPC+) ผู้วิจัยจะทำการวิเคราะห์ข้อมูลที่รวบรวมได้จากแบบสอบถามด้วยเครื่องมือทางสถิติ ได้แก่ ข้อมูลสถิติพรรณนา การทดสอบความแตกต่างด้านเจตคติของประชาชนระหว่างกลุ่ม หรือ การทดสอบไคกำลังสอง การวิเคราะห์ตารางไขว้กับตัวแปรประชากร เพื่อให้ผู้วิจัยสามารถได้รับข้อมูลที่บ่งชี้สถานการณ์ความเสมอภาคหญิงชายในสังคมไทย และเป็นข้อมูลหลักที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาแผนการปรับปรุงสภาพสตรีไทยในลำดับต่อไป

บทที่ 4

ผลการวิจัย

ในบทที่ 4 นี้ ผู้วิจัยจะได้นำเสนอผลของการสำรวจเจตคติของประชาชนไทยด้านความเสมอภาคหญิงชายในสังคมไทย โดยผู้วิจัยได้แยกการอธิบายผลของการสำรวจออกเป็น 5 ส่วนดังต่อไปนี้

1. ลักษณะทางประชากรของตัวอย่าง
2. ความเสมอภาคหญิงชายในมิติครัวเรือน/ครอบครัว
3. ความเสมอภาคหญิงชายในมิติสังคม
4. ความเสมอภาคหญิงชายในมิติเศรษฐกิจ
5. ความเสมอภาคหญิงชายในมิติการมีส่วนร่วมทางการเมือง

การนำเสนอผลการวิจัยในบทนี้ ผู้วิจัยได้นำเสนอข้อมูลเชิงประจักษ์ที่รวบรวมได้จากการเก็บข้อมูลภาคสนาม แบบสอบถาม และนำเสนอโดยแจกแจงข้อมูลในรูปแบบของความถี่และร้อยละ ตลอดจนการนำเสนอการทดสอบความแตกต่างของเจตคติของตัวอย่างด้านความเสมอภาคหญิงชายที่แบ่งตามกลุ่มลักษณะประชากรกล่าวคือ ภูมิภาค เขตที่พิกอาศัย (ในเขตเทศบาล นอกเขตเทศบาล และเขตในกรุงเทพมหานคร) อายุ เพศ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา ประเภทของอาชีพ และรายได้ต่อเดือนด้วยเทคนิคทางสถิติที่เกี่ยวข้อง (การทดสอบไคกำลังสอง) ข้อมูลที่ผู้วิจัยได้วิเคราะห์และสังเคราะห์ในบทนี้จะถูกใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานเพื่อการวางแผนมาตรการและกลไกที่เหมาะสมกับทุกภาคส่วน เพื่อการพัฒนาสถานภาพสตรีไทยในลำดับต่อไป

ลักษณะทางประชากรของตัวอย่าง

ผู้วิจัยได้ลงเก็บข้อมูลภาคสนามทั้งหมดใน 10 จังหวัดด้วยวิธีการสุ่มตัวอย่างตามพื้นที่ที่กำหนด และสุ่มเลือกตัวอย่างแบบง่ายโดยใช้ความน่าจะเป็น เพื่อเข้าถึงผู้ให้สัมภาษณ์ตามที่ได้ระบุไว้ในบทที่ 3 ผู้วิจัยได้กำหนดจังหวัดตัวแทน 2 จังหวัดที่เป็นภูมิภาคทั้ง 5 ภูมิภาคตามที่พิกอาศัยของตัวอย่างกล่าวคือ กรุงเทพมหานครและปริมณฑล ภาคกลาง ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคเหนือและภาคใต้ เพื่อศึกษาถึงเจตคติของประชาชนด้านความเสมอภาคหญิงชายทั้ง 4 มิติตามที่ได้ตกลงไว้ในกรอบการศึกษาก่อนหน้านี้ ขนาดของตัวอย่างที่สุ่มได้และได้รับแบบสอบถามตอบกลับทั้งหมดจำนวนทั้งสิ้น 1,058 ฉบับ รายละเอียดของตัวอย่างแยกตามภูมิภาคที่ผู้วิจัยได้ลงเก็บข้อมูลปรากฏตามตารางที่ 4 - 1

ตารางที่ 4 – 1 จำนวนและร้อยละของตัวอย่างแยกตามภูมิภาค

ภูมิภาค	จำนวน	ร้อยละ
กรุงเทพมหานครและปริมณฑล	476	45.0
ภาคกลาง	110	10.4
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	215	20.3
ภาคเหนือ	127	12.0
ภาคใต้	130	12.3
รวม	1,058	100.0

จากตารางที่ 4 – 1 ผู้วิจัยกำหนดให้ขนาดของตัวอย่างต้องมีขนาดไม่น้อยกว่า 1,000 หน่วย เพื่อป้องกันปัญหาขนาดตัวอย่างที่ไม่เพียงพอในการวิเคราะห์แยกกลุ่ม (Categorical Analysis) เมื่อวิเคราะห์แยกเจตคติของประชาชนตามลักษณะประชากรที่กำหนดไว้ในการศึกษาครั้งนี้ นอกจากนั้น ผู้วิจัยได้กำหนดให้ขนาดตัวอย่างให้มีขนาดที่สอดคล้องกับความหนาแน่นของประชากร (Proportionate Distribution of Samples) ในแต่ละภูมิภาค

จากตัวอย่างจำนวนทั้งสิ้น 1,058 ตัวอย่างและตามตารางการกระจายของตัวอย่างแยกตามภูมิภาค พบว่าประชาชนตัวอย่างจำนวน 476 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 45.0 ของตัวอย่างทั้งหมด เป็นประชาชนที่มีภูมิลำเนาในกรุงเทพมหานครและจังหวัดปริมณฑล ซึ่งถือเป็นภูมิภาคที่มีประชากรหนาแน่นมากที่สุด ตัวอย่างจำนวน 110 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 10.4 เป็นประชาชนที่มีภูมิลำเนาอยู่ในภาคกลาง ตัวอย่างจำนวน 215 คน หรือร้อยละ 20.3 เป็นประชาชนที่มีภูมิลำเนาอยู่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และตัวอย่างจำนวน 130 คน หรือร้อยละ 12.3 เป็นประชาชนที่มีภูมิลำเนาอยู่ในภาคใต้ ตามลำดับ

ตารางที่ 4 – 2 จำนวนและร้อยละของตัวอย่างแยกตามจังหวัดที่เป็นตัวแทนภูมิภาค

ภูมิภาค	จังหวัด	จำนวน	ร้อยละ
กรุงเทพมหานครและปริมณฑล	กรุงเทพมหานคร	391	37.0
	นนทบุรี	85	8.0
ภาคกลาง	ชลบุรี	91	8.6
	นครนายก	19	1.8
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	นครราชสีมา	178	16.8
	ยโสธร	37	3.5
ภาคเหนือ	เชียงใหม่	106	10.0
	อุทัยธานี	21	2.0
ภาคใต้	นครศรีธรรมราช	101	9.5
	กระบี่	29	2.7
รวม		1,058	100.0

ดังที่ได้กล่าวไว้ในส่วนของบทที่ 3 ระเบียบวิธีการวิจัย ผู้วิจัยมีความจำเป็นที่จะต้องเลือกจังหวัดจำนวน 2 จังหวัด เป็นจังหวัดตัวแทนภูมิภาคที่อยู่อาศัยของประชากร โดยกำหนดให้จังหวัดแรกเป็นจังหวัดใหญ่ที่มีความหนาแน่นและระดับการพัฒนาสูงกว่า และจังหวัดที่สองเป็นจังหวัดขนาดเล็กที่มีความหนาแน่นของประชากรน้อยกว่าและมีระดับการพัฒนาที่น้อยกว่า จากขนาดตัวอย่างเป้าหมายทั้งสิ้น 1,000 หน่วย ผู้วิจัยได้กำหนดขนาดของตัวอย่างในแต่ละจังหวัดให้มีความสอดคล้องกับความหนาแน่นของประชากรในจังหวัดนั้นๆ

ผู้วิจัยได้กำหนดให้กรุงเทพมหานครและจังหวัดนนทบุรีเป็นจังหวัดตัวแทนของกรุงเทพมหานครและจังหวัดปริมณฑล จังหวัดชลบุรีและจังหวัดนครนายกเป็นจังหวัดตัวแทนภาคกลาง จังหวัดนครราชสีมาและจังหวัดยโสธรเป็นจังหวัดตัวแทนภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จังหวัดเชียงใหม่และจังหวัดอุทัยธานีเป็นจังหวัดตัวแทนภาคเหนือ และจังหวัดนครศรีธรรมราชและจังหวัดกระบี่เป็นจังหวัดตัวแทนภาคใต้

ผู้วิจัยได้รับแบบสอบถามตอบกลับจากการลงภาคสนามจากทั้ง 10 จังหวัดข้างต้น และเก็บข้อมูลจากประชาชนที่อาศัยอยู่ในกรุงเทพมหานครจำนวนทั้งสิ้น 391 คน คิดเป็นร้อยละ 37.0 ตัวอย่าง ประชาชนจากจังหวัดนนทบุรีจำนวน 85 ตัวอย่าง คิดเป็นร้อยละ 8.0 จังหวัดชลบุรีและจังหวัดนครนายกจำนวน 91 ตัวอย่างและ 19 ตัวอย่าง คิดเป็นร้อยละ 8.6 และ 1.8 ตามลำดับ จังหวัดนครราชสีมาและจังหวัดยโสธรจำนวน 178 ตัวอย่างและ 37 ตัวอย่าง คิดเป็นร้อยละ 16.8 และ 3.5 ตามลำดับ จังหวัดเชียงใหม่และจังหวัดอุทัยธานีจำนวน 106 ตัวอย่างและ 21 ตัวอย่าง คิดเป็นร้อยละ 10.0 และ 2.0 ตามลำดับ และจังหวัดนครศรีธรรมราชและกระบี่จำนวน 101 ตัวอย่างและ 29 ตัวอย่าง คิดเป็นร้อยละ 9.5 และ 2.7 ตามลำดับ ขนาดตัวอย่างจากทั้ง 10 จังหวัดที่เป็นตัวแทนภูมิภาคทั้ง 5 ภูมิภาครวมทั้งสิ้น 1,058 ตัวอย่างที่อยู่ในการศึกษาครั้งนี้

ตารางที่ 4 – 3 จำนวนและร้อยละของตัวอย่างแยกตามเขตที่พักอาศัย

เขตที่พักอาศัย	จำนวน	ร้อยละ
ในเขตเทศบาล	337	32.4
นอกเขตเทศบาล	332	31.9
เขตภายในกรุงเทพมหานคร	371	35.7
รวม	1,040	100.0

จากตัวอย่างทั้งหมด 1,040 ตัวอย่างที่กระจายอยู่ทั่วประเทศ ผู้วิจัยสามารถแบ่งตัวอย่างทั้งหมดออกตามพื้นที่อาศัยได้ทั้งหมด 3 ประเภท ตัวอย่างกลุ่มที่หนึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่างที่มีที่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาลจำนวน 337 คน คิดเป็นร้อยละ 32.4 ตัวอย่างกลุ่มที่สองเป็นกลุ่มตัวอย่างที่อาศัยอยู่นอกเขตเทศบาลจำนวน 332 คน คิดเป็นร้อยละ 31.9 และกลุ่มที่สามเป็นกลุ่มตัวอย่างที่อาศัยในเขตต่างๆ ภายในกรุงเทพมหานคร (เนื่องจากกรุงเทพมหานครเป็นพื้นที่ที่มีการปกครองส่วนท้องถิ่นแบบพิเศษและไม่มีการแบ่งแยกออกเป็นเขตเทศบาล) จำนวน 371 คน คิดเป็นร้อยละ 35.7

ตารางที่ 4 – 4 จำนวนและร้อยละของตัวอย่างแยกตามเพศ

เพศ	จำนวน	ร้อยละ
ชาย	528	49.9
หญิง	530	50.1
รวม	1,058	100.0

จากตัวอย่างทั้งหมดจำนวน 1,058 คน สามารถแยกออกตามเพศของตัวอย่าง พบว่าเป็นชาย 528 คน คิดเป็นร้อยละ 49.9 และเป็นตัวอย่างเพศหญิงจำนวน 530 คน คิดเป็นร้อยละ 50.1 ซึ่งสะท้อนข้อเท็จจริงที่ว่าปัจจุบันประชากรหญิงไทยมีจำนวนมากกว่าประชากรชายเล็กน้อย

ตารางที่ 4 – 5 จำนวนและร้อยละของตัวอย่างแยกตามกลุ่มอายุ

กลุ่มอายุ	จำนวน	ร้อยละ
18-25 ปี	129	12.2
26-35 ปี	215	20.3
36-45 ปี	271	25.6
46-60 ปี	367	34.7
61-65 ปี	76	7.2
รวม	1,058	100.0

จากตัวอย่างทั้งหมดในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดแผนการเก็บข้อมูลจากประชาชนที่มีอายุตั้งแต่ 18 ปีถึง 65 ปี เท่านั้น พบว่ากลุ่มตัวอย่างมีอายุเฉลี่ยอยู่ที่ 42.28 ปี และมีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของปัจจัยอายุอยู่ที่ 12.578 ปี นอกจากนั้น ผู้วิจัยได้แบ่งกลุ่มตัวอย่างออกเป็น 5 กลุ่มอายุ กลุ่มตัวอย่างที่มีอายุตั้งแต่ 18 – 25 ปีมีจำนวน 129 คน คิดเป็นร้อยละ 12.2 กลุ่มอายุ 26 – 35 ปีมีจำนวน 215 คน คิดเป็นร้อยละ 20.3 กลุ่มตัวอย่างที่มีอายุ 36-45 ปีมีจำนวน 271 คน คิดเป็นร้อยละ 25.6 กลุ่มตัวอย่างที่มีอายุตั้งแต่ 46-60 ปี คิดเป็นร้อยละ 34.7 ซึ่งถือเป็นกลุ่มอายุของตัวอย่างที่ใหญ่ที่สุดในการศึกษาครั้งนี้ และกลุ่มตัวอย่างที่มีอายุตั้งแต่ 61-65 ปีมีจำนวน 76 คน คิดเป็นร้อยละ 7.2

ตารางที่ 4 – 6 จำนวนและร้อยละของตัวอย่างแยกตามสถานภาพสมรส

สถานภาพสมรส	จำนวน	ร้อยละ
โสด	344	32.6
สมรส	680	64.4
อื่นๆ (หย่าร้าง หม้าย แยกกันอยู่)	32	3.0
รวม	1,056	100.0

จากตารางที่ 4 – 6 กลุ่มตัวอย่างทั้งหมดสามารถแยกเป็นกลุ่มผู้มิสสถานภาพโสดจำนวน 344 คน คิดเป็นร้อยละ 32.6 กลุ่มผู้มิสสถานภาพสมรสจำนวน 680 คน คิดเป็นร้อยละ 64.4 ซึ่งถือเป็นกลุ่มที่ใหญ่ที่สุดเมื่อแยกตัวอย่างตามตัวแปรสถานภาพสมรส และกลุ่มผู้มิสสถานภาพอื่นๆ เช่น หย่าร้าง จำนวน 32 คน คิดเป็นร้อยละ 3.0

ตารางที่ 4 – 7 จำนวนและร้อยละของตัวอย่างแยกตามระดับการศึกษา

ระดับการศึกษา	จำนวน	ร้อยละ
ประถมศึกษาหรือต่ำกว่า	251	23.7
มัธยมศึกษาหรือประกาศนียบัตรวิชาชีพ	303	28.6
อนุปริญญาหรือเทียบเท่า	71	6.7
ปริญญาตรีหรือสูงกว่า	433	40.9
รวม	1,058	100.0

เมื่อพิจารณากลุ่มตัวอย่างทั้งหมดตามปัจจัยระดับการศึกษา พบว่า ตัวอย่างจำนวน 251 คน คิดเป็นร้อยละ 23.7 สำเร็จการศึกษาระดับประถมศึกษาหรือต่ำกว่า ตัวอย่างจำนวน 303 คน คิดเป็นร้อยละ 28.6 มีการศึกษาระดับมัธยมศึกษาหรือประกาศนียบัตรวิชาชีพขั้นต้น ตัวอย่างจำนวน 71 คน คิดเป็นร้อยละ 6.7 มีการศึกษาระดับอนุปริญญาหรือประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง และตัวอย่างจำนวน 433 คน คิดเป็นร้อยละ 40.9 มีการศึกษาในระดับปริญญาตรีหรือสูงกว่าปริญญาตรี และถือเป็นกลุ่มการศึกษาที่มีขนาดใหญ่ที่สุดในการศึกษาครั้งนี้

ตารางที่ 4 – 8 จำนวนและร้อยละของตัวอย่างแยกตามประเภทของอาชีพ

อาชีพ	จำนวน	ร้อยละ
ข้าราชการ/พนักงานรัฐวิสาหกิจ	132	12.8
พนักงานเอกชน	218	21.2
เจ้าของกิจการ/ค้าขาย	271	26.3
รับจ้างทั่วไป	141	13.7
เกษตรกรและชาวประมง	100	9.7
แม่บ้าน/พ่อบ้าน	94	9.1
ผู้ว่างงาน	15	1.5
นักเรียน นักศึกษา	58	5.6
รวม	1,029	100.0

เมื่อพิจารณากลุ่มตัวอย่างตามอาชีพ ผู้ที่ประกอบอาชีพค้าขาย อาชีพอิสระ และผู้เป็นเจ้าของกิจการถือเป็นกลุ่มตัวอย่างอาชีพที่ใหญ่ที่สุดมีจำนวนทั้งสิ้น 271 คน คิดเป็นร้อยละ 26.3 ตามด้วยผู้ประกอบอาชีพเป็นพนักงานภาคเอกชนจำนวน 218 คน คิดเป็นร้อยละ 21.2 ผู้รับจ้างทั่วไปจำนวน 141 คน คิดเป็นร้อยละ 13.7 ข้าราชการและพนักงานรัฐวิสาหกิจจำนวน 132 คน คิดเป็นร้อยละ 12.8 นักเรียน/นักศึกษาจำนวน 58 คน คิดเป็นร้อยละ 5.6 และผู้ว่างงานจำนวน 15 คน คิดเป็นร้อยละ 1.5

ตารางที่ 4 – 9 จำนวนและร้อยละของตัวอย่างแยกตามระดับรายได้ต่อเดือน

รายได้ต่อเดือน	จำนวน	ร้อยละ
ไม่มีรายได้	143	13.7
รายได้ไม่เกิน 10,000 บาท	175	16.7
10,001-25,000 บาท	420	39.9
25,001-40,000 บาท	152	14.6
40,001-60,000 บาท	90	8.7
มากกว่า 60,000 บาท	67	6.3
รวม	1,047	100.0

เมื่อผู้วิจัยพิจารณาลักษณะของกลุ่มตัวอย่างตามตัวแปรรายได้ พบว่า ตัวอย่างจำนวน 143 คน คิดเป็นร้อยละ 13.7 เป็นผู้ไม่มีรายได้ ตัวอย่างจำนวน 175 คน คิดเป็นร้อยละ 16.7 เป็นผู้มียาได้น้อยกว่า 10,000 บาท ตัวอย่างจำนวน 420 คน คิดเป็นร้อยละ 39.9 เป็นผู้มียาได้ระหว่าง 10,001-25,000 บาท และถือเป็นกลุ่มรายได้ที่ใหญ่ที่สุด ผู้ที่มีรายได้ 25,001-40,000 บาท มีจำนวน 152 คน คิดเป็นร้อยละ 14.6 ผู้ที่มีรายได้ระหว่าง 40,001-60,000 บาท มีจำนวน 90 คน คิดเป็นร้อยละ 8.7 และผู้ที่มีรายได้มากกว่า 60,000 บาทมีจำนวน 67 คนคิดเป็นร้อยละ 6.3

ความเสมอภาคหญิงชายในมิติครัวเรือน/ครอบครัว

ในการศึกษาเจตคติของประชาชนด้านความเสมอภาคหญิงชายในมิติครัวเรือน/ครอบครัว ผู้วิจัยพยายามทำความเข้าใจต่อการแบ่งบทบาทหน้าที่หญิงชายในครัวเรือนและภาระที่ผู้หญิงต้องรับผิดชอบภายในครัวเรือนเมื่อเปรียบเทียบกับผู้ชาย การกำหนดบทบาททางเพศให้แก่ผู้หญิงและการจำกัดหน้าที่ของผู้หญิงให้อยู่ในบริบทครัวเรือนมากกว่าผู้ชาย ปัญหาความรุนแรงที่เกิดขึ้นในครอบครัว ตลอดจนการเปรียบเทียบลักษณะกิจกรรมในครัวเรือนของหญิงชายในบริบทของครัวเรือน

เพื่อทำความเข้าใจต่อความเสมอภาคหญิงชายในครัวเรือน ผู้วิจัยได้ใช้ข้อความทั้งสิ้น 6 ข้อความโดยกำหนดให้ตัวอย่างระบุว่า ตนเห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วยต่อข้อความดังกล่าว นอกจากนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดประเภทของกิจกรรมในครัวเรือนอีก 7 กิจกรรม และกำหนดให้ตัวอย่างระบุว่าผู้หญิงหรือผู้ชายกระทำกิจกรรมนั้นมากกว่ากัน ผลของการศึกษาความเสมอภาคหญิงชายในมิติครอบครัว/ครัวเรือนมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ตารางที่ 4 – 10 จำนวนและร้อยละของเจตคติของตัวอย่างต่อข้อความ “แม้ว่าผู้ชายทำงานนอกบ้าน แต่ในปัจจุบันผู้หญิงต้องทำงานนอกบ้านและทำงานภายในบ้านอีกด้วย” แยกตามเพศ

เพศ	“แม้ว่าผู้ชายทำงานนอกบ้าน แต่ในปัจจุบันผู้หญิงต้องทำงานนอกบ้านและทำงานภายในบ้านอีกด้วย”		รวม (ร้อยละ)
	เห็นด้วย (ร้อยละ)	ไม่เห็นด้วย (ร้อยละ)	
ชาย	282 (53.4)	246 (46.6)	528 (100.0)
หญิง	348 (65.7)	182 (34.3)	530 (100.0)
รวม	630 (59.5)	428 (40.5)	1,058 (100.0)

จากตารางที่ 4 – 10 พบว่า ตัวอย่างส่วนใหญ่จำนวน 630 คน คิดเป็นร้อยละ 59.5 เห็นด้วยกับข้อความที่ว่า “แม้ว่าผู้ชายทำงานนอกบ้าน แต่ในปัจจุบันผู้หญิงต้องทำงานนอกบ้านและทำงานภายในบ้านอีกด้วย” ซึ่งชี้ให้เห็นว่าในปัจจุบัน ผู้หญิงไทยไม่ได้มีความรับผิดชอบและหน้าที่ในบริษัทของครัวเรือนเหมือนในอดีตเท่านั้น แต่ด้วยภาวะทางเศรษฐกิจและขีดความสามารถของผู้หญิงในสังคมไทยที่มากขึ้น ผู้หญิงต้องออกจากบริษัทครัวเรือนและเป็นส่วนหนึ่งของครอบครัวในการทำงานนอกบ้านเพื่อหารายได้มาจุนเจือครอบครัวเช่นเดียวกับสามี ซึ่งทำให้ผู้หญิงไทยในปัจจุบันต้องแบกรับหน้าที่และความรับผิดชอบทั้งงานนอกบ้านและงานในบ้านอีกด้วย ในขณะที่ผู้ชายหรือสามียังคงมีบทบาทนอกครัวเรือนเท่านั้น ผลการสำรวจดังกล่าวชี้ให้เห็นว่า สภาวะดังกล่าวได้สะท้อนถึงความไม่เสมอภาคหญิงชายที่เกิดขึ้นในมิติครัวเรือน/ครอบครัว เนื่องจากผู้หญิงในยุคปัจจุบันต้องมีการหน้าที่ที่มากขึ้นเป็นสองเท่า ในขณะที่ภาระหน้าที่ของชายต่อครอบครัวไม่ได้เปลี่ยนแปลงมากนัก

เมื่อผู้วิจัยทำการทดสอบความแตกต่างด้านเจตคติระหว่างตัวอย่างหญิงและชายต่อประเด็นนี้ พบว่าผู้หญิง (ร้อยละ 65.7) เห็นด้วยต่อข้อความดังกล่าวมากกว่าผู้ชาย (ร้อยละ 53.4) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งชี้ให้เห็นว่า ผู้หญิงเป็นฝ่ายที่รู้สึกว่าการภาระหน้าที่ในครัวเรือนที่มากขึ้นเป็นสองเท่าเกี่ยวกับงานที่ต้องปฏิบัตินอกครัวเรือนและงานในครัวเรือนที่ยังไม่ได้รับการแบ่งเบาจากผู้ชายมากนัก

นอกเหนือจากตัวแปรเพศที่สามารถอธิบายความแตกต่างของเจตคติของประชาชนในประเด็นนี้ได้ ผู้ที่อาศัยอยู่ภูมิภาคต่างกัน ผู้ที่อาศัยในเขตพื้นที่ต่างกัน และผู้มีระดับรายได้ต่างกันก็เห็นด้วยต่อข้อความดังกล่าวในระดับที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 ผู้ที่มีภูมิลำเนาในภาคเหนือ (ร้อยละ 74.8) เป็นกลุ่มที่เห็นด้วยต่อข้อความนี้มากที่สุด ตามด้วยผู้อยู่อาศัยในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (ร้อยละ 69.8) ผู้อยู่อาศัยในภาคใต้ (ร้อยละ 64.6) ผู้อยู่อาศัยในภาคกลาง (ร้อยละ 52.7) และผู้อยู่อาศัยในกรุงเทพมหานครและจังหวัดปริมณฑลเห็นด้วยกับข้อความนี้น้อยที่สุด (ร้อยละ 51.1 ซึ่งต่ำกว่าค่าเฉลี่ยร้อยละของตัวอย่างทั้งหมด)

เมื่อพิจารณาตามเขตที่พักอาศัย ผู้ที่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาล (ร้อยละ 65.6) เห็นด้วยต่อข้อความนี้มากที่สุด ตามด้วยผู้ที่อาศัยอยู่นอกเขตเทศบาล (ร้อยละ 62.0) และผู้ที่อาศัยอยู่ในเขตต่างๆ ในกรุงเทพมหานคร (ร้อยละ 49.9) เห็นด้วยต่อข้อความนี้น้อยที่สุด เมื่อพิจารณาความแตกต่างด้านเจตคติของประชาชนตามตัวแปรรายได้ พบว่า ผู้มีรายได้น้อยกว่า 25,000 และกลุ่มผู้ไม่มีรายได้ (ร้อยละ 61.2 - ร้อยละ 67.4) เห็นด้วยต่อข้อความดังกล่าวมากกว่าผู้ที่มีรายได้สูงตั้งแต่ 25,001 บาทขึ้นไป (ร้อยละ 48 - ร้อยละ 59.7)

ดังนั้น ผู้วิจัยสามารถสรุปได้ว่า ความเป็นเมืองของพื้นที่อาศัย (ภูมิภาคและเขตพื้นที่ที่อาศัย) และสถานะเศรษฐกิจของครอบครัวเป็นตัวแปรที่สำคัญอย่างยิ่งที่กำหนดให้ทั้งหญิงและชายต้องปรับเปลี่ยนวิถีการดำรงชีวิตที่ชายจ้างจ้งพื้นที่นอกครัวเรือนและหญิงจ้างจ้งพื้นที่ภายในครัวเรือน และต้องออกนอกบริบทบ้านเพื่อทำงานและต้องแบ่งแยกหน้าที่และความรับผิดชอบระหว่างสามี ภรรยาในการจัดการกิจกรรมในครัวเรือนมากขึ้น แนวโน้มนี้ชี้ให้เห็นว่า ประชาชนที่อยู่ในเขตเมืองเช่น ผู้อาศัยอยู่ในกรุงเทพมหานคร ผู้อาศัยในเขตเทศบาล ผู้ที่อาศัยอยู่ในภาคกลางมีระดับความเข้าใจต่อความเสมอภาคหญิงชายในประเด็นนี้มากขึ้น

ตารางที่ 4 - 11 จำนวนและร้อยละของเจตคติของตัวอย่างต่อข้อความ “เนื่องจากสามีเป็นหัวหน้าครอบครัว ภรรยาควรมีหน้าที่ดูแลลูกและสามี” แยกตามเพศ

เพศ	“เนื่องจากสามีเป็นหัวหน้าครอบครัว ภรรยาควรมีหน้าที่ดูแลลูกและสามี”		รวม (ร้อยละ)
	เห็นด้วย (ร้อยละ)	ไม่เห็นด้วย (ร้อยละ)	
ชาย	313 (59.3)	215 (40.7)	528 (100.0)
หญิง	309 (58.3)	221 (41.7)	530 (100.0)
รวม	622 (58.8)	436 (41.2)	1,058 (100.0)

จากข้อความที่ว่า “เนื่องจากสามีเป็นหัวหน้าครอบครัว ภรรยาควรมีหน้าที่ดูแลลูกและสามี” พบว่า ตัวอย่างจำนวน 622 คน คิดเป็นร้อยละ 58.8 เห็นด้วยกับข้อความดังกล่าว ผลจากการสำรวจชี้ว่า สังคมไทยส่วนใหญ่ยังมองว่า ผู้ชายมีบทบาทเป็นหัวหน้าในครอบครัว และผู้หญิงต้องเป็นผู้ดูแลลูกและสามี คำว่า “หัวหน้าครอบครัว” ในที่นี้ ผู้วิจัยได้ให้ขอบเขตของความหมายคือ สามีต้องรับบทบาทในการเป็นผู้นำของครอบครัว เป็นผู้หารายได้เข้ามาจุนเจือครอบครัว และเป็นผู้ตัดสินใจเกี่ยวกับทรัพยากรที่มีอยู่ในครัวเรือนเพื่อประโยชน์สูงสุดของครอบครัว การกำหนดให้ผู้ชายเป็นหัวหน้าครอบครัว และภรรยาเป็นผู้ดูแลลูกและลูกนั้นถือเป็นแนวคิด ความเชื่อ และแนวปฏิบัติในสังคมไทยที่สืบทอดกันมาตั้งแต่ในอดีต โดยกำหนดให้สามีเป็นหรือผู้ชายเป็นใหญ่ในครอบครัวและภรรยาเป็นผู้ปฏิบัติตาม และยังคงจำกัดพื้นที่ให้อยู่ในครัวเรือนเท่านั้น นอกจากนั้นจากการสำรวจเจตคติในประเด็นดังกล่าวครั้งนี้ ทั้งผู้หญิงและผู้ชายมีความคิดเห็นต่อการแบ่งแยกบทบาทหญิงชายในครัวเรือนในระดับที่ใกล้เคียงกัน ซึ่งบ่งชี้ให้เห็นว่า สังคมไทยยังเป็นสังคมที่ถือชายเป็นใหญ่ในบ้านเหมือนในอดีตและยังไม่มีเปลี่ยนแปลงแนวคิดนี้มาแต่อดีต นอกจากนั้นผลการทดสอบทางสถิติชี้ว่า ไม่พบความแตกต่างด้านเจตคติต่อข้อความนี้ระหว่างกลุ่มผู้หญิงและชายอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

เมื่อนำตัวแปรประชากรที่กำหนดไว้ในการศึกษาครั้งนี้ นอกเหนือจากตัวแปรเพศเข้ามา วิเคราะห์ความแตกต่างด้านเจตคติของประชาชนในประเด็นนี้ พบว่าประชาชนที่อาศัยอยู่ในภูมิภาค ต่างกัน ผู้มีระดับการศึกษาต่างกัน ผู้ประกอบอาชีพที่ต่างกันและผู้มีระดับรายได้ที่ต่างกันเห็นด้วยต่อ ข้อความนี้ในระดับที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 ประชาชนที่อาศัยอยู่ในภาค ตะวันออกเฉียงเหนือ (ร้อยละ 67.0)และภาคเหนือเห็นด้วย (ร้อยละ 66.9) กับข้อความนี้มากกว่า ประชาชนที่อาศัยอยู่ในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล (ร้อยละ 54.2) และภาคกลาง (ร้อยละ 57.3) ผู้ที่มีการศึกษาน้อยกว่า (ร้อยละ 67.3 ของผู้มีการศึกษาระดับมัธยมศึกษาหรือต่ำกว่า) เห็นด้วยต่อ ข้อความนี้มากกว่าผู้ที่มีการศึกษาระดับปริญญาตรีหรือสูงกว่า (ร้อยละ 51.0) ผู้ที่ประกอบอาชีพ รับจ้าง (ร้อยละ 71.6) เกษตรกรและชาวประมง (ร้อยละ 67.0) และแม่บ้านพ่อบ้าน (ร้อยละ 68.1) เห็นด้วยต่อข้อความนี้มากกว่าข้าราชการ (ร้อยละ 52.3) พนักงานเอกชน (ร้อยละ 52.8) และผู้เป็น เจ้าของกิจการ (ร้อยละ 54.6) ผู้ที่มีรายได้ไม่เกิน 10,000 บาท (ร้อยละ 70.3) เห็นด้วยกับข้อความนี้ มากกว่าผู้มีรายได้มากกว่า 25,001 ขึ้นไป (ร้อยละ 48.0 – 59.7)

ผลการสำรวจข้างต้น ผู้วิจัยสามารถกล่าวได้โดยสรุปว่า ผู้ที่อาศัยในภาค ตะวันออกเฉียงเหนือและภาคเหนือที่มีการศึกษาน้อยกว่า ประกอบอาชีพที่มีความไม่มั่นคงและผู้ที่มี รายได้น้อยกว่ายังยึดติดอยู่กับค่านิยมและความเชื่อดั้งเดิมของสังคมไทยที่กำหนดให้ผู้ชายเป็นหัวหน้า ครอบครัวหรือชายเป็นใหญ่และผู้หญิงต้องทำหน้าที่ดูแลหัวหน้าครอบครัวและลูกๆ ซึ่งถือว่าเป็นกลุ่มที่มี เจตคติไม่เอื้อต่อการพัฒนาความเสมอภาคหญิงชายในสังคมไทย

ตารางที่ 4 – 12 จำนวนและร้อยละของเจตคติของตัวอย่างต่อข้อความ คำกล่าวที่ว่า “ชายเป็นข้าง ทำหน้า หญิงเป็นข้างทำหลัง” ยังเป็นจริงในสังคมไทย แยกตามเพศ

เพศ	คำกล่าวที่ว่า “ชายเป็นข้างทำหน้า หญิงเป็น ข้างทำหลัง” ยังเป็นจริงในสังคมไทย		รวม (ร้อยละ)
	เห็นด้วย (ร้อยละ)	ไม่เห็นด้วย (ร้อยละ)	
ชาย	151 (28.6)	377 (71.4)	528 (100.0)
หญิง	143 (27.0)	387 (73.0)	530 (100.0)
รวม	294 (27.8)	764 (72.2)	1,058 (100.0)

ความไม่เสมอภาคระหว่างหญิงชายเกิดขึ้นจากเจตคติของสังคมที่กำหนดให้ชายเป็นใหญ่ และเป็นผู้นำ ด้วยความสัมพันธ์เชิงอำนาจระหว่างเพศ เพื่อทำเข้าใจต่อสภาวะความไม่เสมอภาคหญิง ชายดังกล่าว จากข้อความที่ว่า คำกล่าวที่ว่า “ชายเป็นข้างทำหน้า หญิงเป็นข้างทำหลัง” ยังเป็น จริงในสังคมไทย” ผลการสำรวจชี้ว่า ตัวอย่างส่วนใหญ่จำนวน 764 คน คิดเป็นร้อยละ 72.2 ไม่เห็น ด้วยกับข้อความดังกล่าว ซึ่งชี้ให้เห็นว่า สังคมไทยโดยรวมในปัจจุบันมองเห็นความสำคัญของผู้หญิงมี บทบาททัดเทียมกับผู้ชายมากขึ้น คำกล่าวที่ว่า “ชายเป็นข้างทำหน้า” นั้น หมายถึงการกำหนด บทบาทให้ผู้ชายเป็นผู้นำ และคำกล่าวที่ว่า “หญิงเป็นข้างทำหลัง” หมายถึงการกำหนดให้ผู้หญิงเป็น ผู้ตาม ผลการสำรวจครั้งนี้ชี้ว่า ประชาชนมากกว่าร้อยละ 70 ไม่ได้ยึดติดกับความคิดความเชื่อดังกล่าว อีกต่อไป และน่าจะมองว่าทั้งหญิงและชายควรก้าวไปพร้อมๆ กันในบริบทของครัวเรือน ข้อค้นพบใน ส่วนนี้อาจขัดแย้งกับสิ่งที่ผู้วิจัยได้อภิปรายไว้ในส่วนที่แล้ว ซึ่งประชาชนมองว่า ชายเป็นหัวหน้า

ครอบครัว แต่ในประเด็นนี้ ชายเป็นช่างเท้าหน้านั้นอาจสื่อความหมายที่กว้างกว่า ซึ่งรวมถึงบทบาทของชายในฐานะผู้นำในบริบทของครัวเรือนและบริบทอื่นๆ ในสังคมด้วยเช่น การเป็นผู้นำนอกครัวเรือน นอกจากนี้กลุ่มตัวอย่างหญิงและชายมีระดับความคิดเห็นต่อข้อความนี้ในระดับที่ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 แต่อย่างไรก็ตาม ซึ่งแสดงว่า ในภาพรวมของสังคมไทย ทั้งหญิงและชายมีความเห็นที่ใกล้เคียงกันต่อประเด็น “ชายเป็นช่างเท้าหน้า และหญิงเป็นช่างเท้าหลัง” นั้นไม่เป็นจริงแล้วในสังคมไทย

อย่างไรก็ตาม ผู้วิจัยมีความสนใจต่อกลุ่มตัวอย่างที่มีเจตคติความไม่เสมอภาคระหว่างหญิงชาย ซึ่งเป็นกลุ่มที่เห็นด้วยต่อข้อความนี้ และมีขนาดของตัวอย่างค่อนข้างมากกล่าวคือ ร้อยละ 27.8 ของตัวอย่างทั้งหมด ผลจากการวิเคราะห์ความแตกต่างด้านความคิดเห็นระหว่างกลุ่มประชากรที่กำหนดไว้ในการศึกษาครั้งนี้ พบว่าตัวอย่างที่อาศัยอยู่ในภูมิภาคที่แตกต่างกัน และผู้ที่อาศัยอยู่ในเขตที่พำนักอาศัยที่แตกต่างกัน ผู้มีระดับการศึกษาที่แตกต่างกัน ผู้ประกอบอาชีพที่แตกต่างกันและมีรายได้ที่แตกต่างกันมีระดับความเห็นด้วยต่อข้อความนี้ในระดับที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ประชาชนที่อาศัยอยู่ในภาคเหนือ (ร้อยละ 37.7) เห็นด้วยต่อข้อความนี้มากกว่าผู้ที่อาศัยอยู่ในกรุงเทพฯ และปริมณฑล (ร้อยละ 23.9) และผู้ที่อาศัยอยู่ในภาคกลาง (ร้อยละ 28.2) ผู้ที่อาศัยอยู่ในเขตต่างจังหวัดนอกเหนือจากเขตต่างๆ ในกรุงเทพมหานคร (ร้อยละ 31.0) เห็นด้วยต่อข้อความนี้มากกว่าคนที่อาศัยอยู่ในเขตของกรุงเทพมหานคร (ร้อยละ 23.5) ผู้ที่มีการศึกษาน้อยกว่า (ร้อยละ 36.7 ของผู้มีการศึกษาระดับประถมศึกษาหรือต่ำกว่า) เห็นด้วยต่อข้อความนี้มากกว่าผู้ที่มีการศึกษาระดับปริญญาตรีหรือสูงกว่า (ร้อยละ 19.9) ผู้ประกอบอาชีพรับจ้างทั่วไป (ร้อยละ 37.6) เกษตรกรและชาวประมง (ร้อยละ 36.0) แม่บ้านพ่อบ้าน (ร้อยละ 34) เห็นด้วยต่อข้อความนี้มากกว่าข้าราชการและพนักงานรัฐวิสาหกิจ (ร้อยละ 19.7) พนักงานเอกชน (ร้อยละ 22.9) และผู้เป็นเจ้าของกิจการ (ร้อยละ 24.0) ผู้มีรายได้น้อยกว่า 10,000 บาท (ร้อยละ 37.7) และผู้ไม่มีรายได้ (ร้อยละ 33.6) เห็นด้วยต่อข้อความนี้มากกว่าผู้ที่มีรายได้มากกว่า 25,001 (ร้อยละ 23.9) ขึ้นไป อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากผลการสำรวจดังกล่าว ผู้วิจัยสามารถสรุปได้ว่าผู้ที่อาศัยอยู่ในภูมิภาคเหนือและภาคใต้ และมีที่อยู่อาศัยนอกเขตเทศบาล มีการศึกษาระดับต่ำ ประกอบอาชีพที่ไม่มั่นคงและผู้มีรายได้น้อยยังมีเจตคติที่กำหนดให้ชายเป็นผู้นำ ผู้หญิงยังมีบทบาทในฐานะผู้ตาม และเชื่อว่า ผู้ชายยังมีอำนาจในครัวเรือนมากกว่าหญิง ซึ่งเป็นเจตคติที่ไม่เอื้อต่อความเสมอภาคหญิงชายในมิติครัวเรือน/ครอบครัวในสังคมไทย

ตารางที่ 4 – 13 จำนวนและร้อยละของเจตคติของตัวอย่างต่อข้อความ “ผู้หญิงมีหน้าที่ในครัวเรือนมากกว่าผู้ชาย ในขณะที่ผู้ชายใช้เวลาอยู่นอกบ้านมากกว่า” แยกตามเพศ

เพศ	“ผู้หญิงมีหน้าที่ในครัวเรือนมากกว่าผู้ชาย ในขณะที่ผู้ชายใช้เวลาอยู่นอกบ้านมากกว่า”		รวม (ร้อยละ)
	เห็นด้วย (ร้อยละ)	ไม่เห็นด้วย (ร้อยละ)	
ชาย	246 (46.9)	279 (53.1)	525 (100.0)
หญิง	246 (46.4)	284 (53.6)	530 (100.0)
รวม	492 (46.6)	563 (53.4)	1,055 (100)

จากข้อความที่ว่า “ผู้หญิงมีหน้าที่ในครัวเรือนมากกว่าผู้ชาย ในขณะที่ผู้ชายใช้เวลาอยู่นอกบ้านมากกว่า” พบว่า ตัวอย่างส่วนใหญ่จำนวน 563 คน คิดเป็นร้อยละ 53.4 ไม่เห็นด้วยกับข้อความดังกล่าว ซึ่งชี้ให้เห็นว่า ประชาชนส่วนใหญ่ (มากกว่ากึ่งหนึ่งของตัวอย่างทั้งหมด) มีเจตคติที่ดีต่อการแบ่งบทบาทหน้าที่ของผู้หญิงและผู้ชายภายในและภายนอกครัวเรือน (Domestic versus Public Sphere) และบทบาทหน้าที่ในครัวเรือนนั้นควรเป็นหน้าที่ของทั้งผู้ชายและผู้หญิง สังคมไทยในอดีตมองว่า ผู้หญิงต้องมีหน้าที่ในการดูแลความเรียบร้อยในครัวเรือนเท่านั้น ในขณะที่ผู้ชายจะใช้เวลาอยู่นอกครัวเรือนเพื่อหารายได้เข้ามาจุนเจือครอบครัว ประเด็นการแบ่งแยกหน้าที่ภายในและภายนอกครัวเรือนนี้สะท้อนถึงโอกาสในการจับจองพื้นที่สาธารณะของฝ่ายชายที่ได้เปรียบกว่าฝ่ายหญิง เนื่องการจับจองพื้นที่สาธารณะนั้นย่อมหมาถึงโอกาสทางสังคมและการเป็นผู้นำในภาคส่วนต่างๆ และการได้มาซึ่งอำนาจในบริบทอื่นๆ ได้แก่ สังคม เศรษฐกิจและการเมืองอีกด้วย เมื่อผู้วิจัยทำการทดสอบระดับความแตกต่างด้านเจตคติของกลุ่มผู้ชายและหญิงพบว่า ระดับความคิดเห็นของทั้งหญิงและชายไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งแสดงให้เห็นว่า ทั้งชายและหญิงมีระดับเจตคติที่ใกล้เคียงกันต่อการแบ่งบทบาทหน้าที่ครัวเรือนและโอกาสในการใช้เวลาอยู่นอกบ้านมากขึ้นในปัจจุบัน

เมื่อผู้วิจัยทำการทดสอบความแตกต่างด้านเจตคติของประชาชนต่อข้อความดังกล่าวกับตัวแปรประชากรอื่นๆ พบว่าผู้ที่อาศัยต่างภูมิภาค ผู้ที่อาศัยต่างเขตที่พัก ผู้ที่มีสถานภาพสมรสที่ต่างกัน ผู้มีระดับการศึกษาที่ต่างกัน ผู้ที่มีอาชีพที่ต่างกันและผู้ที่มีระดับรายได้ที่ต่างกันเห็นด้วยต่อข้อความดังกล่าวแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 กล่าวคือ ผู้ที่อาศัยอยู่ในภาคเหนือ (ร้อยละ 59.1) ภาคใต้ (ร้อยละ 53.5) และภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (ร้อยละ 57.0) เห็นด้วยต่อข้อความดังกล่าวมากกว่าผู้ที่มีภูมิลำเนาในกรุงเทพมหานคร และปริมณฑล (ร้อยละ 42.3) และผู้ที่อยู่ในภาคกลาง (ร้อยละ 25.5) ผู้ที่อาศัยอยู่นอกเขตเทศบาล (ร้อยละ 52.3) เห็นด้วยต่อข้อความนี้มากกว่าผู้ที่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาล (ร้อยละ 45.8) และผู้ที่อาศัยอยู่ในเขตของกรุงเทพมหานคร (ร้อยละ 42.7) ผู้ที่หย่าร้าง (ร้อยละ 50.0) และผู้สมรสแล้ว (ร้อยละ 49.2) เห็นด้วยต่อข้อความนี้มากกว่าผู้ที่มีสถานภาพโสด (ร้อยละ 41.0) ผู้ที่มีการศึกษาน้อยกว่า (ร้อยละ 54.0 ของผู้มีการศึกษาระดับประถมศึกษาหรือต่ำกว่า) เห็นด้วยต่อข้อความนี้มากกว่าผู้ที่มีการศึกษาสูงกว่า (ร้อยละ 41.3 ของผู้มีการศึกษาระดับปริญญาตรีหรือสูงกว่า) กลุ่มพ่อบ้านแม่บ้าน (ร้อยละ 60) และเกษตรกรและชาวประมง (ร้อยละ 51.0) เห็นด้วย

ต่อข้อความนี้มากกว่าข้าราชการและพนักงานรัฐวิสาหกิจ (ร้อยละ 50) พนักงานเอกชน (ร้อยละ 42.9) และผู้เป็นเจ้าของกิจการ (ร้อยละ 45.2) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ผู้วิจัยจึงสามารถสรุปได้ว่า ผู้ที่อาศัยในภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือและภาคใต้ ซึ่งมีที่อยู่นอกเขตเทศบาล มีการศึกษาน้อย มีอาชีพที่ไม่มั่นคงหรือไม่มีรายได้ถือเป็นกลุ่มที่ยังมีเจตคติความเสมอภาคหญิงชายที่กำหนดให้หญิงจำกัดอยู่ในพื้นที่ส่วนตัว ในขณะที่ชายมักอยู่ในพื้นที่สาธารณะซึ่งเป็นปัจจัยหลักของโอกาสทางสังคมและอำนาจทางสังคมที่ชายไทยยังได้เปรียบมากกว่าผู้หญิง

ตารางที่ 4 – 14 จำนวนและร้อยละของเจตคติของตัวอย่างต่อข้อความ “สังคมไทยมองว่า การทុปติระหว่างสามีและภรรยาเป็นเรื่องส่วนตัว คนนอกไม่ควรเข้าไปยุ่งเกี่ยว” แยกตามเพศ

เพศ	“สังคมไทยมองว่า การทុปติระหว่างสามีและภรรยา เป็นเรื่องส่วนตัว คนนอกไม่ควรเข้าไปยุ่งเกี่ยว”		รวม (ร้อยละ)
	เห็นด้วย (ร้อยละ)	ไม่เห็นด้วย (ร้อยละ)	
ชาย	139 (26.3)	389 (73.7)	528 (100.0)
หญิง	173 (32.6)	357 (67.4)	530 (100.0)
รวม	312 (29.5)	746 (70.5)	1,058 (100.0)

ปัญหาความรุนแรงในครอบครัวได้ถือเป็นปัญหาสังคมที่สำคัญ ในอดีต การทำร้ายคู่ครองของตนไม่ว่าจะเป็นสามีหรือภรรยาเป็นผู้กระทำด้วยการทำร้ายร่างกายหรือด้วยวาจาที่ทำให้ผู้ถูกกระทำถูกลดทอนศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ไม่ค่อยเป็นประเด็นมากนัก เนื่องจากสังคมไทยในอดีตมองว่า การทำร้ายกันภายในครัวเรือนเป็นเรื่องของ “ลึนกับพื้น” ซึ่งคนนอกไม่ควรเข้าไปยุ่งเกี่ยวนั้น ได้ถูกจัดเป็นความไม่เสมอภาคหญิงชายที่เกิดขึ้นในบริบทของครอบครัว จากข้อความที่ว่า “สังคมไทยมองว่า การทុปติระหว่างสามีและภรรยาเป็นเรื่องส่วนตัว คนนอกไม่ควรเข้าไปยุ่งเกี่ยว” พบว่า ตัวอย่างส่วนใหญ่จำนวน 746 คนคิดเป็นร้อยละ 70.5 ไม่เห็นด้วยต่อข้อความดังกล่าว ซึ่งชี้ให้เห็นว่าสังคมไทยเริ่มตระหนักว่า ปัญหาความรุนแรงในครอบครัวนั้นได้กลายเป็นปัญหาระดับสังคมที่ทุกคนควรเอาใจใส่ และไม่ควรมองปัญหาความรุนแรงในครอบครัวเป็นเพียงปัญหาในครัวเรือนที่ปล่อยให้ผู้หญิงต้องเป็นผู้รับชะตากรรมของปัญหาครอบครัว ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสรุปได้ว่า กลุ่มตัวอย่างที่เห็นด้วยต่อข้อความดังกล่าวน่าจะเป็นผู้ที่ยังขาดความเข้าใจต่อปัญหาความเสมอภาคหญิงชายในครัวเรือนอย่างถ่องแท้ เป็นที่น่าแปลกใจว่า กลุ่มผู้หญิง (ร้อยละ 32.6) เห็นด้วยต่อข้อความนี้มากกว่าผู้ชาย (ร้อยละ 26.3) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ปรากฏการณ์ดังกล่าวอาจอธิบายได้ว่า ผู้หญิงไทยมักมองเรื่องราวต่างๆ ภายในครอบครัวเป็นเรื่องของคนสองคนระหว่างสามีภรรยาที่ต้องหาทางแก้ไขด้วยตนเอง และยังมียึดติดกับค่านิยมที่ว่า “ความในอย่านำออก ความนอกอย่านำเข้า” และมองเรื่องของสามีและภรรยาเป็นปัญหาส่วนบุคคลมากกว่าปัญหาสังคมนอกจากนั้น ผู้หญิงอาจมีความอับอายมากกว่าผู้ชายในการที่จะให้ผู้อื่นเข้ามารับรู้สิ่งต่างๆ ที่เกิดขึ้นภายในครอบครัว รวมถึงการทำร้ายกันภายในครัวเรือนมากกว่าผู้ชายอีกด้วย

เมื่อผู้วิจัยทำการทดสอบความแตกต่างด้านเจตคติของประชาชนต่อข้อความนี้กับตัวแปรประชากรตัวอื่นๆ ที่กำหนดไว้ในการศึกษาครั้งนี้ พบว่า ผู้ที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกันและผู้ที่มี

ระดับรายได้แตกต่างกันเห็นด้วยต่อข้อความนี้แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ผู้ที่มีการศึกษาต่ำ (ร้อยละ 37.8 ของผู้มีการศึกษาระดับประถมศึกษาหรือต่ำกว่า) เห็นด้วยต่อข้อความนี้มากกว่าผู้ที่มีการศึกษาสูงกว่า (ร้อยละ 24.2 ของผู้มีการศึกษาระดับปริญญาตรี) และผู้ที่มีรายได้น้อย (ร้อยละ 39.4 ของผู้มีรายได้ไม่เกิน 10,000 บาท) และผู้ไม่มีรายได้ (ร้อยละ 32.2) เห็นด้วยต่อข้อความนี้มากกว่าผู้มีรายได้สูง (ร้อยละ 26.7) และผู้มีรายได้สูงมาก (ร้อยละ 19.4) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ดังนั้น จึงพอสรุปได้ว่า ระดับการศึกษาและความมั่นคงทางเศรษฐกิจของครอบครัวมีอิทธิพลอย่างยิ่งต่อเจตคติด้านการกระทำความรุนแรงภายในครอบครัวและมีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกันในเชิงลบ

ตารางที่ 4 – 15 จำนวนและร้อยละของเจตคติของตัวอย่างต่อข้อความ “สังคมไทยให้ความสำคัญกับลูกชายมากกว่าลูกสาว เนื่องจากลูกชายเป็นผู้สืบสกุล” แยกตามเพศ

เพศ	“สังคมไทยให้ความสำคัญกับลูกชายมากกว่าลูกสาว เนื่องจากลูกชายเป็นผู้สืบสกุล”		รวม (ร้อยละ)
	เห็นด้วย (ร้อยละ)	ไม่เห็นด้วย (ร้อยละ)	
ชาย	74 (14.0)	453 (86.0)	527 (100.0)
หญิง	75 (14.2)	453 (85.8)	528 (100.0)
รวม	149 (14.1)	906 (85.9)	1,055 (100.0)

สังคมไทยในอดีตก่อนพระราชบัญญัติชื่อบุคคลปี พ.ศ. 2542 กำหนดให้ผู้หญิงที่สมรสแล้วและมีบุตรต้องใช้นามสกุลของฝ่ายสามี ทำให้บทบาทการสืบทอดทางสายเลือด การสืบทอดมรดก โอกาสทางการศึกษาของผู้หญิงได้รับผลกระทบในทางลบเป็นอย่างมาก ดังนั้น ผู้วิจัยจึงต้องการวัดแนวคิดชายเป็นใหญ่ที่อาจยังปรากฏอยู่ในสังคมเกี่ยวกับการสืบสกุล จากข้อความที่ว่า “สังคมไทยให้ความสำคัญกับลูกชายมากกว่าลูกสาว เนื่องจากลูกชายเป็นผู้สืบสกุล” พบว่า ตัวอย่างในสัดส่วนที่สูงมากจำนวน 906 คน คิดเป็นร้อยละ 85.9 ไม่เห็นด้วยต่อข้อความนี้ ระดับความเห็นของประชาชนต่อความเป็นชายและการสืบสกุลตามฝ่ายชายได้เปลี่ยนแปลงไปอย่างมากในสังคมไทยหลังจากการประกาศใช้พระราชบัญญัติชื่อบุคคลปี พ.ศ. 2542 สังคมไทยนั้นได้มีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงกฎหมายที่กำหนดให้ผู้หญิงหรือลูกสาวที่แต่งงานและมีบุตรสามารถเลือกใช้นามสกุลเดิมของตนหรือนามสกุลของสามีได้อย่างเสรี ตลอดจนการเปิดโอกาสให้ผู้หญิงสามารถเลือกใช้นามสกุลตามตนเองเห็นชอบ ทำให้ผู้หญิงได้รับโอกาสในการสืบสกุลของครอบครัวตนเองได้มากขึ้นและส่งผลกระทบต่อระบบและความคิดดั้งเดิมเกี่ยวกับการสืบสกุลที่ยึดนามสกุลของสามีเป็นหลักในการสืบทอดทางสายเลือดตามฝ่ายชายได้ลดความสำคัญลงไปอย่างมาก นอกจากนั้นเหตุผลการเปลี่ยนแปลงทางกฎหมายแล้ว ในสังคมไทยปรากฏว่า ผู้หญิงที่แต่งงานแล้วนำสามีและบุตรมารวมอยู่อาศัยกับครอบครัวของฝ่ายหญิงก็ปรากฏมากขึ้นตามลำดับ เนื่องจากผู้หญิงมักรับบทบาทในการดูแลพ่อแม่ของตนเองในยามชราหรือป่วย ทำให้ระบบการสืบสกุลที่ยึดครอบครัวสามีเป็นใหญ่ได้ลดความสำคัญลงไปอย่างมากเช่นกัน

เมื่อผู้วิจัยทำการทดสอบความแตกต่างด้านเจตคติของประชาชนต่อประเด็นการสืบสกุลและความเป็นหญิงชายกับตัวแปรเพศ พบว่า เจตคติของผู้หญิงและผู้ชายต่อประเด็นการสืบสกุลและ

ความสำคัญของเพศชายไม่ปรากฏความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งชี้ให้เห็นว่าชายและหญิงไทยมีความเห็นใกล้เคียงกันว่า ความเป็นชายและการสืบสกุลตามสายเลือดของฝ่ายชายได้เป็นประเด็นที่ล้ำหลังแล้วในสังคมไทย

อย่างไรก็ตาม ผลจากการสำรวจชี้ว่า ร้อยละ 14.1 ของกลุ่มตัวอย่างยังมีความเชื่อและเจตคติต่อความเป็นชายและการสืบสกุล ย่อมหมายถึงว่า สังคมไทยบางส่วนยังมีเจตคติที่ไม่เอื้อต่อการสร้างสังคมที่มีความเสมอภาคหญิงชายในมิติครัวเรือน ผลจากการทดสอบความแตกต่างของเจตคติระหว่างกลุ่มกับตัวแปรประชากรตัวอื่นๆ พบว่าผู้ที่อาศัยอยู่ในภูมิภาคที่แตกต่างกันและผู้มีระดับการศึกษาที่ต่างกันเห็นด้วยต่อข้อความนี้แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 กล่าวคือ ผู้ที่ภูมิลำเนาในภาคใต้ (ร้อยละ 22.7) ภาคเหนือ (ร้อยละ 16.5) และภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (ร้อยละ 14.0) เห็นด้วยต่อข้อความนี้มากกว่าผู้ที่มีภูมิลำเนาในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล (ร้อยละ 12.6) และผู้ที่อาศัยอยู่ในภาคกลาง (ร้อยละ 8.2) ผู้ที่มีการศึกษาน้อยกว่าระดับปริญญาตรี (ร้อยละ 17.2 ของผู้มีการศึกษาระดับประถมศึกษาหรือต่ำกว่า) เห็นด้วยต่อข้อความนี้มากกว่าผู้ที่มีการศึกษาระดับปริญญาตรีหรือสูงกว่า (ร้อยละ 9.0) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ดังนั้นผู้วิจัยจึงสรุปได้ว่า ประชาชนไทยส่วนใหญ่มองว่าระบบการสืบสกุลตามฝ่ายสามีด้วยการเปลี่ยนนามสกุลของภรรยาและบุตรตามสกุลของสามีได้เป็นประเด็นความไม่เสมอภาคหญิงชายที่ได้รับการแก้ไขไปแล้ว อย่างไรก็ตาม ผู้ที่อาศัยอยู่ในภูมิภาคอื่นๆ นอกจากกรุงเทพมหานครและปริมณฑลและผู้ที่มีการศึกษาน้อยยังคงมีเจตคติที่มองว่า การสืบสกุลนั้นควรยึดสกุลของฝ่ายชายเป็นหลัก แม้ว่าระบบความเชื่อดังกล่าวได้ลดความสำคัญไปอย่างมากแล้วในสังคมไทย

ตารางที่ 4 – 16 จำนวนและร้อยละของตัวอย่างที่ระบุว่า **กิจกรรมในครัวเรือนที่ผู้ชายหรือผู้หญิงหรือทั้งสองกลุ่มกระทำมากกว่ากัน**

ประเภทของกิจกรรม	กิจกรรมในครัวเรือนที่ผู้ชาย หรือผู้หญิง หรือทั้งสองกลุ่มกระทำมากกว่ากัน			
	ชายกระทำมากกว่า (ร้อยละ)	หญิงกระทำมากกว่า (ร้อยละ)	ทั้งสองกลุ่มกระทำเท่าๆ กัน (ร้อยละ)	รวม (ร้อยละ)
มีเวลาพักผ่อนมากกว่า	448 (42.3)	446 (44.0)	144 (13.6)	1,058 (100.0)
มีเวลาดูแลอบรมบุตร	129 (12.2)	771 (72.9)	158 (14.9)	1,058 (100.0)
รับส่งบุตรไป-กลับโรงเรียน	287 (27.1)	589 (55.7)	182 (17.2)	1,058 (100.0)
พบปะสังสรรค์กับเพื่อน	702 (66.4)	229 (21.6)	127 (12.0)	1,058 (100.0)
วางแผนการศึกษาให้บุตร	214 (20.2)	666 (62.9)	177 (16.7)	1,057 (100.0)
เป็นผู้ถูกคุมกำเนิด	123 (11.7)	871 (82.6)	60 (5.7)	1,054 (100.0)
ดูแลบิดามารดาที่ชราหรือป่วย	119 (11.3)	776 (73.4)	162 (15.3)	1,057 (100.0)

เมื่อผู้วิจัยต้องการทราบถึงการแบ่งแยกบทบาทหน้าที่และกิจกรรมในครัวเรือนระหว่างผู้หญิงและผู้ชาย ผู้วิจัยจึงได้ระบุกิจกรรมในครัวเรือนทั้งหมด 7 กิจกรรมและกำหนดให้ตัวอย่างระบุว่า

หญิงหรือชายหรือทั้งสองกลุ่มทำกิจกรรมดังกล่าวมากกว่ากัน ผลของการสำรวจความคิดเห็นของตัวอย่างปรากฏตามตารางที่ 4 – 16 นี้

จากตารางที่ 4 – 16 พบว่าจำนวน 5 กิจกรรมใน 7 กิจกรรมในครัวเรือนเป็นกิจกรรมที่ตัวอย่างส่วนใหญ่ (มากกว่าร้อยละ 50) ระบุว่า ผู้หญิงเป็นผู้กระทำกิจกรรมดังกล่าวมากกว่าผู้ชาย ยกเว้นการมีเวลาพักผ่อนที่ผู้หญิงถูกระบุว่ามีเวลาพักผ่อนมากกว่าผู้ชาย นอกจากนี้ จำนวนของตัวอย่างที่ระบุว่า กิจกรรมข้างต้นเป็นกิจกรรมของทั้งผู้ชายและผู้หญิงมีจำนวนและสัดส่วนที่ไม่สูงมากนัก ซึ่งไม่มีผลต่อการตีความหมายด้านความเสมอภาคหญิงชายในครัวเรือน/ครอบครัว ผู้วิจัยจึงให้ความสำคัญต่อจำนวนและร้อยละของตัวอย่างหญิงชายกับประเภทของกิจกรรมในครัวเรือนเท่านั้น โดยกำหนดจุดแบ่งกึ่งกลางในการตัดสินว่า กิจกรรมในครัวเรือนใดเป็นกิจกรรมที่กระทำโดยชายหรือหญิงมากกว่ากันที่ร้อยละ 50

ผลการสำรวจชี้ว่า ร้อยละ 72.9 ของตัวอย่างทั้งหมดระบุว่า ผู้หญิงใช้เวลาในการดูแลและอบรมบุตรมากกว่าผู้ชาย ร้อยละ 55.7 ระบุว่าผู้หญิงมีหน้าที่รับส่งบุตรไปโรงเรียนมากกว่าผู้ชาย ร้อยละ 63.0 ระบุว่าผู้หญิงวางแผนการศึกษาให้แก่บุตรมากกว่าผู้ชาย ร้อยละ 82.6 ระบุว่าผู้หญิงเป็นผู้ถูกคุมกำเนิดมากกว่าผู้ชาย และร้อยละ 73.4 ระบุว่า ผู้หญิงมีหน้าที่ดูแลพ่อแม่ที่ชราหรือป่วยมากกว่าผู้ชาย ในทางกลับกัน ร้อยละ 66.4 ของตัวอย่างทั้งหมดระบุว่า ผู้ชายใช้เวลาในการพบปะสังสรรค์กับเพื่อนมากกว่าผู้หญิง

เมื่อเปรียบเทียบประเด็นการพักผ่อนที่ตัวอย่างร้อยละ 44 ระบุว่าผู้หญิงมีเวลาในการพักผ่อนมากกว่าผู้ชาย และตัวอย่างร้อยละ 42.3 ระบุว่าผู้ชายมีเวลาในการพักผ่อนมากกว่าผู้หญิงนั้น ผู้วิจัยมีความเห็นว่า ผู้หญิงไทยส่วนหนึ่งทำหน้าที่เพียงแม่บ้านและดูแลความเรียบร้อยภายในบ้าน การที่ผู้หญิงเป็นผู้ดูแลพื้นที่ภายในบ้านและไม่ได้ออกไปทำงานนอกบ้านเช่นเดียวกับผู้ชาย อาจถูกแปลความได้ว่า ผู้หญิงนั้นมีโอกาสพักผ่อนระหว่างวันได้มากกว่าชาย โดยตัวอย่างกลุ่มนี้อาจไม่ได้พิจารณางานบ้านและงานในครัวเรือนเป็นกิจกรรมที่สร้างรายได้และเป็นกิจกรรมที่ไม่สำคัญมากนักต่อความอยู่รอดของครอบครัว

จากผลการสำรวจข้างต้นชี้ชัดเจนว่า ผู้หญิงยังมีบทบาทในครัวเรือนมากกว่าผู้ชายในทุกมิติเช่น การเลี้ยงดูและอบรมบุตร งานบ้าน การวางแผนครอบครัว และการดูแลพ่อแม่ยามชราหรือป่วย ในขณะที่ผู้ชายมีโอกาสดำเนินงานนอกบ้าน และมีเวลาพบปะเพื่อนๆ ได้มากกว่าผู้หญิง ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่า ผู้หญิงยังต้องแบกรับหน้าที่ในครัวเรือนมากกว่าชายอย่างชัดเจน

ผู้วิจัยทำการทดสอบความแตกต่างด้านความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างในประเด็นกิจกรรมในครัวเรือน ในส่วนของการมีชั่วโมงพักผ่อนที่มากกว่านั้น ผู้ที่มีภูมิลำเนาต่างภูมิภาค ผู้หญิงและผู้ชายและผู้มีรายได้ที่ต่างกันมีความเห็นต่อประเด็นดังกล่าวที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ผู้ที่มีภูมิลำเนาในภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือและภาคใต้ระบุว่า ผู้ชายมีชั่วโมงพักผ่อนมากกว่าผู้หญิง ในขณะที่ผู้ที่มีภูมิลำเนาในภาคกลางและกรุงเทพมหานครและปริมณฑลระบุว่า ผู้หญิงมีชั่วโมงพักผ่อนมากกว่าผู้ชาย นอกจากนี้ ในกลุ่มเพศ ผู้ชายระบุว่า ผู้หญิงมีเวลาพักผ่อนมากกว่าตนเอง แต่ผู้หญิงกลับระบุว่า ผู้ชายมีเวลาพักผ่อนมากกว่าผู้หญิง ผู้ที่มีรายได้มากกว่า 10,001 บาทขึ้นไปรวมทั้งกลุ่มผู้มีรายได้สูงและสูงมากระบุว่า ผู้หญิงมีเวลาพักผ่อนมากกว่าผู้ชาย

ในลักษณะเดียวกันกับกิจกรรมในครัวเรือนอื่นๆ ที่อยู่ในการศึกษาคั้งนี้ ตัวอย่างที่มีภูมิลำเนาในภูมิภาคที่แตกต่างกัน ผู้ที่อาศัยอยู่ในเขตที่พิกแตกต่างกัน ผู้ที่มีเพศที่แตกต่างกัน ผู้ที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกัน ผู้ที่มีอาชีพแตกต่างกัน และผู้ที่มีรายได้แตกต่างกัน มีระดับความคิดเห็นที่แตกต่างกันต่อกิจกรรมที่ผู้ชายและผู้หญิงกระทำในครัวเรือนเช่น การดูแลบุตร การไปรับส่งบุตรไปโรงเรียน โอกาสการพบปะสังสรรค์กับเพื่อน การวางแผนการศึกษาให้บุตร การถูกคุมกำเนิด และหน้าที่การดูแลพ่อแม่ยามชราหรือป่วย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

กล่าวได้โดยสรุปคือ ผู้หญิงมีหน้าที่ในครัวเรือนมากกว่าผู้ชายเกือบทุกมิติของกิจกรรม ในสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปกำหนดให้ผู้หญิงต้องทำงานนอกครัวเรือนมากขึ้น เพื่อหารายได้เข้ามาจุนเจือครอบครัวมากขึ้น อย่างไรก็ตาม บทบาทของผู้ชายกลับไม่มีการเปลี่ยนแปลงมากนัก แต่บทบาทหน้าที่ของผู้หญิงกลับเพิ่มขึ้นเป็นสองเท่ากล่าวคือ ทำงานนอกบ้านและงานครัวเรือนอีกด้วย โดยผู้ชายไม่ได้เข้ามามีบทบาทในการลดภาระดังกล่าวอย่างมีนัยสำคัญ นอกจากนั้น ระดับการศึกษา ระดับรายได้ และอาชีพของประชาชนมีอิทธิพลอย่างยิ่งต่อการแบ่งเบาหน้าที่และความรับผิดชอบของผู้หญิงที่เพิ่มขึ้นเป็นสองเท่าอีกด้วย

ความเสมอภาคหญิงชายในมิติสังคม

ในการนำเสนอผลการวิจัยเกี่ยวกับความเสมอภาคหญิงชายในมิติสังคม ผู้วิจัยจะได้อภิปรายถึงภาพลักษณ์ของผู้หญิงไทย ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สถานภาพทางสังคมของผู้หญิง ค่านิยมในสังคมที่มองผู้หญิงสูงเสียดทำให้ครอบครัวเสื่อมเสียชื่อเสียงมากกว่าผู้ชาย ตลอดจนโอกาสทางสังคมที่ผู้หญิงได้รับ ผู้วิจัยได้ใช้ข้อความทั้งหมด 8 ข้อความและกำหนดให้กลุ่มตัวอย่างระบุว่าตนเองเห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วยกับข้อความที่ผู้วิจัยได้กำหนดไว้ ผู้วิจัยได้อธิบายรายละเอียดของผลการศึกษาดังต่อไปนี้

ตารางที่ 4 – 17 จำนวนและร้อยละของเจตคติของตัวอย่างต่อข้อความ “**ละครและโฆษณานำเสนอภาพลักษณ์ของผู้หญิงในลักษณะวัตถุทางเพศมากกว่าความสามารถที่แท้จริง**” แยกตามเพศ

เพศ	“ละครและโฆษณานำเสนอภาพลักษณ์ของผู้หญิงในลักษณะวัตถุทางเพศมากกว่าความสามารถที่แท้จริง”		รวม (ร้อยละ)
	เห็นด้วย (ร้อยละ)	ไม่เห็นด้วย (ร้อยละ)	
ชาย	183 (34.7)	344 (65.3)	527 (100.0)
หญิง	224 (42.3)	306 (57.7)	530 (100.0)
รวม	407 (38.5)	650 (61.5)	1,057 (100.0)

ในปัจจุบันไม่ว่าจะเป็นละครหรือโฆษณามักจะใช้เรือนร่างของผู้หญิงในการนำเสนอภาพลักษณ์ของสินค้าโดยแฝงภาพลักษณ์ของผู้หญิงเป็นวัตถุทางเพศและไม่สะท้อนถึงความสามารถของผู้หญิงแต่อย่างใด จากข้อความที่ว่า “**ละครและโฆษณานำเสนอภาพลักษณ์ของผู้หญิงในลักษณะวัตถุทางเพศมากกว่าความสามารถที่แท้จริง**” ผลการสำรวจชี้ว่า ตัวอย่างส่วนใหญ่จำนวน 650 คนคิดเป็นร้อยละ 61.5 ไม่เห็นด้วยกับข้อความนี้ ซึ่งแสดงให้เห็นว่า **คนส่วนใหญ่เชื่อว่า ละคร**

และโฆษณาไม่ได้มีการแอบแฝงการนำเสนอภาพลักษณ์ของผู้หญิงในลักษณะวัตถุทางเพศ และอาจจะนำเสนอภาพลักษณ์ของผู้หญิงในรูปแบบของความสามารถของผู้หญิงอย่างแท้จริง ในขณะที่ร้อยละ 38.5 เห็นด้วยต่อข้อความดังกล่าว ข้อมูลจากการสำรวจนี้ชี้ให้เห็นว่า ประชาชนส่วนมาก (มากกว่ากึ่งหนึ่ง) ไม่เชื่อว่า ละครและโฆษณายังนำเสนอภาพลักษณ์ของผู้หญิงที่เน้นเรือนร่าง สีสผิวและความงาม และกำหนดให้คุณลักษณะดังกล่าวเป็นตัวแทนของความเป็นหญิงมากกว่าการนำเสนอภาพลักษณ์ของผู้หญิงด้านความสามารถในวิชาชีพต่างๆ ในความเป็นจริงแล้ว ไม่ว่าจะเป็นอย่างใด โฆษณาหรือการนำเสนอละครยังแสดงภาพลักษณ์ของผู้หญิงกับความสวยงาม เรือนร่าง สีสผิวที่ขาว และได้กำหนดให้เป็นคำจำกัดความของความเป็นหญิงมากกว่ากิจกรรมและประโยชน์ที่ผู้หญิงสามารถทำได้ตามความสามารถที่แท้จริง โดยทั่วไป ในโฆษณาที่ประชาชนได้เห็นอยู่ทุกวัน ล้วนมีกลุ่มเป้าหมายไปที่ผู้หญิงไม่ว่าจะเป็นเครื่องสำอาง สินค้าบำรุงผิวพรรณ อาหารเสริม ตลอดจนยาลดความอ้วน โดยนำเสนอภาพลักษณ์ของผู้หญิงที่ได้รับการยอมรับในสังคมต้องมีผิวที่เนียนขาว มีรูปร่างดี และไม่อ้วน แต่น้อยครั้งนักที่โฆษณาจะนำเสนอภาพลักษณ์ของผู้หญิงในฐานะผู้นำในภาคส่วนต่างๆ และผู้เชี่ยวชาญในสาขาวิชาชีพต่างๆ

เมื่อผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ความแตกต่างของเจตคติของประชาชนที่เห็นด้วยกับข้อความนี้ ซึ่งสะท้อนความเป็นจริงของสังคมมากกว่ากับตัวแปรประชากรที่อยู่ในการศึกษา พบว่า ตัวแปรภูมิภาค พื้นที่ที่อาศัย และเพศมีอิทธิพลต่อเจตคติของประชาชนด้านภาพลักษณ์ของผู้หญิงในฐานะวัตถุทางเพศอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ผู้ที่อาศัยในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล (ร้อยละ 48.4) และผู้มีภูมิลำเนาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (ร้อยละ 39.5) เห็นด้วยต่อข้อความดังกล่าวมากกว่าผู้อาศัยอยู่ในภาคเหนือและภาคใต้ ผู้ที่อาศัยอยู่ในเขตต่าง ๆ ในกรุงเทพมหานคร (ร้อยละ 46.2) เห็นด้วยมากกว่าผู้ที่อาศัยอยู่ในต่างจังหวัดไม่ว่าจะเป็นในเขตเทศบาล (ร้อยละ 32.9) หรือนอกเขตเทศบาล (ร้อยละ 34.3) นอกจากนั้น ผู้หญิง (ร้อยละ 42.3) เห็นด้วยต่อข้อความนี้มากกว่าผู้ชาย (ร้อยละ 34.7) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสามารถสรุปได้ว่า ผู้หญิงที่อาศัยในเขตเมืองและอาศัยอยู่ในเมืองหลวง (ซึ่งมักเป็นผู้มีระดับการศึกษาสูงกว่า มีระดับรายได้ที่ดีกว่า และประกอบอาชีพที่มั่นคงกว่า) มีความเข้าใจต่อการนำเสนอภาพลักษณ์ของผู้หญิงในฐานะวัตถุทางเพศผ่านโฆษณาและละครมากกว่าผู้ชาย และผู้ที่อาศัยอยู่นอกเขตเทศบาลและต่างจังหวัด

ตารางที่ 4 – 18 จำนวนและร้อยละของเจตคติของตัวอย่างต่อข้อความ “ครูในโรงเรียนเชื่อว่า นักเรียนชายมีโอกาสนักเรียนชายมีโอกาสนักเรียนหญิง” แยกตามเพศ

เพศ	“ครูในโรงเรียนเชื่อว่า นักเรียนชายมีโอกาสนักเรียนหญิง”		รวม (ร้อยละ)
	เห็นด้วย (ร้อยละ)	ไม่เห็นด้วย (ร้อยละ)	
ชาย	110 (20.9)	417 (79.1)	527 (100.0)
หญิง	98 (18.5)	432 (81.5)	530 (100.0)
รวม	208 (19.7)	849 (80.3)	1,057 (100.0)

ในประเด็นต่อไป ผู้วิจัยต้องการให้ตัวอย่างประเมินความรู้สึกของครูซึ่งถือว่าเป็นต้นแบบเชิงบทบาทของสังคมมีเจตคติอย่างไรต่อความเป็นหญิงและชายและโอกาสการเป็นผู้นำ จากข้อความที่ว่า “ครูในโรงเรียนเชื่อว่า นักเรียนชายมีโอกาสในการเป็นผู้นำมากกว่านักเรียนหญิง” ผลการสำรวจพบว่า ตัวอย่างส่วนใหญ่จำนวน 849 คนจาก 1,057 คนคิดเป็นร้อยละ 80.3 ไม่เห็นด้วยต่อข้อความดังกล่าว ผลการสำรวจนี้ชี้ว่า ประชาชนส่วนใหญ่มีความเชื่อมั่นและศรัทธาต่อบุคลากรครูในโรงเรียนซึ่งถือว่าเป็นต้นแบบทางบทบาทของนักเรียน ไม่ควรมีเจตคติที่ลำเอียงและเลือกปฏิบัติต่อเพศใดเพศหนึ่งเป็นพิเศษ สังคมไทยมักมองบุคลากรครูเป็นผู้สั่งสอนอบรม ให้ความรู้ ปลูกฝังความคิดและค่านิยมที่ดีให้แก่เยาวชน และมีความเชื่อมั่นว่า ครูต้องมีความเข้าใจปัญหาความเสมอภาคหญิงชายเป็นอย่างดีมากกว่าผู้ปกครอง และการเลือกปฏิบัติต่อเพศใดเพศหนึ่งเป็นสิ่งที่ยอมรับไม่ได้ในระบบการศึกษา

ในทางตรงข้าม งานวิจัยของศูนย์สาธารณสุขประโยชน์และประชาสังคม (2557) ชี้ว่า ในระบบของโรงเรียนและครูในฐานะบุคลากรที่สำคัญในการถ่ายทอดความรู้และค่านิยมความเสมอภาคในสังคมให้แก่เยาวชนก็ยังคงขาดความรู้ความเข้าใจต่อความเสมอภาคหญิงชายในโรงเรียนและสังคม ครูยังมีเจตคติที่ลำเอียงและเลือกปฏิบัติต่อนักเรียนหญิงด้วยความตั้งใจหรือไม่ก็ตาม ครูยังมีอคติและภาพเหมารวมความเป็นผู้นำของนักเรียนชายที่สูงกว่านักเรียนหญิง คุณลักษณะที่แตกต่างกันของบุคลิกภาพที่ครูยอมรับได้ของนักเรียนชายและหญิง ตลอดจนระบบของสถาบันการศึกษาที่เป็นภาพสะท้อนของสังคมขนาดเล็กที่นักเรียนชายยังมีสถานภาพที่ดีกว่า เหนือกว่า และได้เปรียบกว่านักเรียนหญิง และปรากฏระบบสองมาตรฐานในการตัดสินพฤติกรรมของนักเรียนหญิงและชาย

เมื่อผู้วิจัยทำการทดสอบข้อความนี้กับตัวแปรประชากรในการศึกษาคั้งนี้ทั้งหมด ผู้วิจัยไม่พบความแตกต่างระหว่างกลุ่มของเจตคติของประชาชนในประเด็นดังกล่าวกับตัวแปรประชากรทุกตัวอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ผลการทดสอบทางสถิติดังกล่าวทำให้ผู้วิจัยเชื่อมั่นว่า ประชาชนไทยยังมีความรู้สึกนึกคิดที่ว่า ครูเป็นผู้มีความเข้าใจต่อปัญหาความเสมอภาคหญิงชายเป็นอย่างดี และครูจะไม่เลือกปฏิบัติใดๆ ที่ทำให้นักเรียนหญิงอยู่ในสถานภาพที่ด้อยกว่านักเรียนชาย

ตารางที่ 4 – 19 จำนวนและร้อยละของเจตคติของตัวอย่างต่อข้อความ “ผู้หญิงจำนวนไม่น้อยที่ประสบปัญหาการถูกข่มขืนและการล่วงละเมิดทางเพศไม่กล้าแจ้งความกับตำรวจเนื่องจากกลัวอับอายและเสียชื่อเสียง” แยกตามเพศ

เพศ	“ผู้หญิงจำนวนไม่น้อยที่ประสบปัญหาการถูกข่มขืนและการล่วงละเมิดทางเพศไม่กล้าแจ้งความกับตำรวจเนื่องจากกลัวอับอายและเสียชื่อเสียง”		รวม (ร้อยละ)
	เห็นด้วย (ร้อยละ)	ไม่เห็นด้วย (ร้อยละ)	
ชาย	336 (63.6)	192 (36.4)	528 (100.0)
หญิง	217 (40.9)	313 (59.1)	530 (100.0)
รวม	553 (52.3)	505 (47.7)	1,058 (100.0)

ปัญหาการล่วงละเมิดทางเพศและการคุกคามทางเพศถือเป็นประเด็นที่สำคัญอย่างยิ่งในการศึกษาความเสมอภาคหญิงชายในสังคมไทย จากข้อความที่ว่า “ผู้หญิงจำนวนไม่น้อยที่ประสบ

ปัญหาการถูกข่มขืนและการล่วงละเมิดทางเพศไม่กล้าแจ้งความกับตำรวจเนื่องจากกลัวอับอายและเสียชื่อเสียง” พบว่า ตัวอย่างส่วนใหญ่จำนวน 553 คน คิดเป็นร้อยละ 52.3 เห็นด้วยกับข้อความดังกล่าว ผลการสำรวจนี้ชี้ว่า ผู้หญิงยังคงประสบปัญหาการคุกคามทางเพศและการล่วงละเมิดทางเพศแต่ไม่กล้าแจ้งความต่อเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบ เนื่องจากผู้หญิงในฐานะผู้ถูกระทำกลัวที่ตนเองจะต้องอับอายและเสียชื่อเสียง การคุกคามทางเพศและการล่วงละเมิดทางเพศถือเป็นปัญหาความไม่เสมอภาคทางเพศที่หลบซ่อนอยู่ “ที่มีด” ของสังคมไทย เนื่องจากระบบวัฒนธรรม ค่านิยม และความเชื่อที่กำหนดให้ผู้หญิงไทยต้องรู้จักการ “รักษานวลสงวนตัว” การ “ไม่ชิงสุกก่อนห่าม” และ “ความบริสุทธิ์ทางเพศ” ก่อนการแต่งงานเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งต่อความเป็นหญิงไทย การถูกข่มขืนและถูกล่วงละเมิดทางเพศถูกมองเป็นเรื่องของความประมาทส่วนบุคคล ชะตากรรม และความโชคร้ายมากกว่าเจตนาการทำลายศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของผู้หญิง แม้ว่าการถูกคุกคามทางเพศและการถูกล่วงละเมิดทางเพศถือเป็นคดีอาญาในสังคมไทย แต่ผู้หญิงบางส่วนกลับเลือกที่จะเพิกเฉยไม่เอาผิดต่อผู้กระทำผิดเนื่องจาก “การถูกข่มขืน” และ “การเสียตัว” นอกบรรลวงของสังคมไทยยังไม่เป็นที่ยอมรับและยังเป็นการตีตราต่อผู้หญิงที่ถูกระทำอีกด้วย

เมื่อผู้วิจัยทำการทดสอบความแตกต่างของเจตคติของประชาชนในประเด็นนี้กับตัวแปรประชากรพบว่า ตัวแปรภูมิภาค พื้นที่ที่อยู่อาศัย เพศ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา อาชีพ และตัวแปรรายได้มีอิทธิพลต่อเจตคติของประชาชนในประเด็นดังกล่าวอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ผู้ที่อาศัยอยู่ในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล (ร้อยละ 56.1) และผู้ที่อาศัยอยู่ในภาคเหนือ (ร้อยละ 64.6) เห็นด้วยกับประเด็นนี้มากกว่าผู้ที่อาศัยอยู่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (ร้อยละ 45.6) และภาคใต้ (ร้อยละ 34.6) คนที่อาศัยอยู่ในเขตของกรุงเทพมหานคร (ร้อยละ 58.2) และผู้ที่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาล (ร้อยละ 52.2) เห็นด้วยมากกว่าผู้อาศัยอยู่นอกเขตเทศบาล (ร้อยละ 46.1) ผู้ชาย (ร้อยละ 63.6) เห็นด้วยมากกว่าผู้หญิง (ร้อยละ 40.9) ผู้มีสถานภาพหย่าร้าง (ร้อยละ 71.9) เห็นด้วยมากกว่าผู้เป็นโสด (ร้อยละ 54.1) และผู้ที่มีสมรสแล้ว (ร้อยละ 50.6) ผู้มีการศึกษาสูง (ปริญญาตรีหรือสูงกว่า) (ร้อยละ 59.1) เห็นด้วยมากกว่าผู้ที่มีระดับการศึกษาน้อยกว่า (ร้อยละ 42.6 ของผู้มีการศึกษาระดับประถมศึกษาหรือต่ำกว่า) ข้าราชการและพนักงานรัฐวิสาหกิจ (ร้อยละ 60.6) พนักงานเอกชน (ร้อยละ 59.6) และเจ้าของกิจการ (ร้อยละ 55.0) เห็นด้วยมากกว่าเกษตรกรและชาวประมง (ร้อยละ 39.0) และกลุ่มพ่อบ้านแม่บ้าน (ร้อยละ 38.3) ผู้มีรายได้สูงมาก (มากกว่า 60,000 บาท) (ร้อยละ 64.2) เห็นด้วยมากกว่าผู้ไม่มีรายได้ (ร้อยละ 45.5) และผู้ที่มีรายได้น้อยกว่าทุกกลุ่ม (ร้อยละ 42.9 ของผู้ที่มีรายได้น้อยกว่า 10,000 บาท) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

กล่าวโดยสรุปคือ ผู้ที่มีการศึกษา ประกอบอาชีพที่มั่นคง มีรายได้สูง และอาศัยอยู่ในเมืองหลวงและในเขตเทศบาลมีความเข้าใจปัญหาการล่วงละเมิดทางเพศและการคุกคามทางเพศว่าเป็นปัญหาความไม่เสมอภาคหญิงชายที่ซ่อนเร้นอยู่ในสังคมไทยและยังไม่ได้รับการแก้ไขอย่างจริงจังจากทุกฝ่าย นอกจากนี้ การกำหนดให้ผู้หญิงกับความบริสุทธิ์ทางเพศเป็นของคู่กันย่อมทำให้ปัญหานี้ยากแก่การแก้ไขอีกด้วย

ตารางที่ 4 – 20 จำนวนและร้อยละของเจตคติของตัวอย่างต่อข้อความ “ผู้หญิงที่ผ่านการหย่าร้างและแต่งงานใหม่ได้รับการยอมรับน้อยกว่าผู้ชายที่ผ่านการหย่าร้างและแต่งงานใหม่” แยกตามเพศ

เพศ	“ผู้หญิงที่ผ่านการหย่าร้างและแต่งงานใหม่ได้รับการยอมรับน้อยกว่าผู้ชายที่ผ่านการหย่าร้างและแต่งงานใหม่”		รวม (ร้อยละ)
	เห็นด้วย (ร้อยละ)	ไม่เห็นด้วย (ร้อยละ)	
ชาย	182 (34.7)	343 (65.3)	525 (100.0)
หญิง	202 (38.2)	327 (61.8)	529 (100.0)
รวม	384 (36.4)	670 (63.6)	1,054 (100.0)

เนื่องจากสังคมไทยในอดีตมีความเชื่อเกี่ยวกับการมีสามีเดียวในชีวิตและความบริสุทธิ์ทางเพศก่อนการแต่งงาน ผู้วิจัยจึงต้องการวัดเจตคติของประชาชนต่อประเด็นดังกล่าว จากข้อความที่ว่า “ผู้หญิงที่ผ่านการหย่าร้างและแต่งงานใหม่ได้รับการยอมรับน้อยกว่าผู้ชายที่ผ่านการหย่าร้างและแต่งงานใหม่” ผลการสำรวจชี้ว่า ตัวอย่างส่วนใหญ่จำนวน 670 คนคิดเป็นร้อยละ 63.6 ไม่เห็นด้วยต่อข้อความดังกล่าว ผลการสำรวจส่วนนี้ได้ชี้ว่า สังคมไทยได้ยอมรับมากขึ้นต่อผู้หญิงที่ผ่านการหย่าร้างจากสามีเก่าและเริ่มต้นชีวิตใหม่ด้วยการแต่งงานใหม่ ในอดีต สังคมไทยที่มีลักษณะ “ชายเป็นใหญ่” การแต่งงานใหม่ของผู้หญิงเนื่องจากการหย่าร้างจากอดีตสามีอาจเป็นเรื่องที่ยอมรับไม่ได้ แต่ด้วยกระแสความคิดจากประเทศตะวันตกและการยอมรับแนวคิดหลักสิทธิมนุษยชน แนวความคิดว่าด้วยศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ และอิทธิพลของสื่อและตัวแบบเชิงบทบาททางสังคมที่มีอิทธิพลต่อสังคมไทย จึงทำให้ผู้หญิงที่ต้องหย่าร้างและแต่งงานใหม่ได้รับการยอมรับในสังคมไทยมากขึ้นตามลำดับ

อย่างไรก็ตาม สิ่งที่น่าสนใจในการศึกษาคั้งนี้คือ ตัวอย่างมากกว่าร้อยละ 35 ของตัวอย่างทั้งหมดซึ่งถือว่าเป็นกลุ่มบุคคลจำนวนที่ใหญ่พอสมควร ระบุว่าตนเองเห็นด้วยกับข้อความนี้ กล่าวคือ ผู้หญิงที่หย่าร้างและแต่งงานใหม่ได้รับการยอมรับน้อยกว่าผู้ชายที่อยู่ในสถานภาพเดียวกัน ดังนั้น ผู้วิจัยจึงทำการทดสอบความแตกต่างของเจตคติของประชาชนในประเด็นนี้กับตัวแปรประชากรที่กำหนดไว้ในการศึกษาคั้งนี้ พบว่า ตัวแปรภูมิภาค พื้นที่ที่อยู่อาศัย ระดับการศึกษา อาชีพ และระดับรายได้มีอิทธิพลต่อเจตคติของประชาชนในประเด็นนี้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ผู้ที่อาศัยอยู่ในภาคเหนือ (ร้อยละ 48.0) และภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (ร้อยละ 41.8) เห็นด้วยต่อข้อความนี้มากกว่าผู้อาศัยอยู่ในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล (ร้อยละ 32.6) และผู้ที่อาศัยอยู่ภาคกลาง (ร้อยละ 27.3) ผู้ที่อาศัยอยู่นอกเขตเทศบาล (ร้อยละ 43.8) เห็นด้วยกับข้อความนี้มากกว่าคนที่อาศัยอยู่ในกรุงเทพมหานคร (ร้อยละ 32.3) และคนที่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาล (ร้อยละ 34.5) ผู้ที่มีการศึกษาระดับประถมศึกษาหรือต่ำกว่า (ร้อยละ 45.6) เห็นด้วยมากกว่าผู้ที่มีการศึกษาสูงกว่าทุกระดับ (ร้อยละ 34.3) ของผู้มีการศึกษาระดับปริญญาตรีหรือสูงกว่า) และ ผู้ว่างงาน (ร้อยละ 60.0) ผู้รับจ้างทั่วไป (ร้อยละ 42.1) เกษตรกรและชาวประมง (ร้อยละ 42.9) แม่บ้านพ่อบ้าน (ร้อยละ 43.6) เห็นด้วยต่อข้อความนี้มากกว่าข้าราชการและพนักงานรัฐวิสาหกิจ (ร้อยละ 35.9) พนักงานเอกชน (ร้อยละ 32.6) และเจ้าของกิจการ (ร้อยละ 31.0) นอกจากนั้น ผู้ไม่มีรายได้ (ร้อยละ 41.3)

และผู้มีรายได้ไม่เกิน 10,000 บาท (ร้อยละ 45.4) เห็นด้วยกับข้อความดังกล่าวมากกว่าผู้ที่รายได้มากกว่าทุกระดับ (ร้อยละ 25 ของผู้มีรายได้มากกว่า 60,000 บาท) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสามารถสรุปได้ว่า สถานภาพของผู้หญิงที่หย่าร้างและแต่งงานใหม่ได้รับการยอมรับมากกว่าในกลุ่มผู้ที่อาศัยในเมืองหลวงและผู้อาศัยในเขตเทศบาลที่มีระดับการศึกษาดี ประกอบอาชีพที่มั่นคงและมีรายได้ในระดับที่สูง

ตารางที่ 4 – 21 จำนวนและร้อยละของเจตคติของตัวอย่างต่อข้อความ คำกล่าวที่ว่า “การมีลูกสาวเหมือนมีสัวมอยู่หน้าบ้าน” ยังเป็นจริงในสังคมไทย แยกตามเพศ

เพศ	คำกล่าวที่ว่า “การมีลูกสาวเหมือนมีสัวมอยู่หน้าบ้าน” ยังเป็นจริงในสังคมไทย		รวม (ร้อยละ)
	เห็นด้วย (ร้อยละ)	ไม่เห็นด้วย (ร้อยละ)	
ชาย	133 (25.3)	392 (74.7)	525 (100.0)
หญิง	166 (31.5)	361 (68.5)	527 (100.0)
รวม	299 (28.4)	753 (71.6)	1,052 (100.0)

จากข้อความที่ว่า คำกล่าวที่ว่า “การมีลูกสาวเหมือนมีสัวมอยู่หน้าบ้าน” ยังเป็นจริงในสังคมไทย ผลการสำรวจชี้ว่า คนส่วนใหญ่จำนวน 753 คน คิดเป็นร้อยละ 71.6 ไม่เห็นด้วยกับคำกล่าวดังกล่าว ซึ่งแสดงให้เห็นว่า สังคมไทยได้มีเจตคติที่ดีขึ้นต่อสถานภาพสตรีไทย คำกล่าวที่ว่า “มีลูกสาวเหมือนมีสัวมอยู่หน้าบ้าน” ถือเป็นการอุปมาอุปไมยเปรียบเทียบถึงครอบครัวที่มีลูกสาวและลูกสาวจะนำมาซึ่งความเสื่อมเสียชื่อเสียงของครอบครัวและวงศ์ตระกูล เนื่องจากลูกสาวมีโอกาสที่จะตั้งท้องก่อนการยินยอมของพ่อแม่หรือก่อนพิธีการแต่งงานที่สังคมยอมรับ รวมถึงการกินอยู่ฉันทามิตรรยากับผู้ชายก่อนแต่งงาน และการกระทำอื่นๆ ที่สุ่มเสี่ยงทำให้ครอบครัวต้องเสียชื่อเสียงได้มากกว่าลูกชาย

การเปรียบเทียบลูกสาวเหมือนสัวมนั้น ถือเป็นเจตคติที่ลดทอนศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของผู้หญิงเป็นอย่างมาก ด้วยลักษณะของสังคมไทยที่กำหนดให้ชายเป็นใหญ่ การที่ผู้ชายมีภรรยา มากกว่าหนึ่งมักถูกมองเป็นเรื่องปกติ หากผู้ชายคนดังกล่าวสามารถเลี้ยงดูภรรยาทุกคนได้เป็นอย่างดี และในบางครั้ง ถือเป็นสัญลักษณ์ที่สะท้อนถึงระดับทางเศรษฐกิจที่ดีของผู้ชาย ในทางตรงกันข้าม อคติของสังคมที่กำหนดให้ผู้หญิงห้ามมีเพศสัมพันธ์ ต้องรู้จักความรกรกนวลสงวนตัวและเรียบร้อย และห้ามทำให้ชื่อเสียงของครอบครัวเสื่อมเสีย นั้น ถือเป็นแนวคิดสองมาตรฐานที่ลดทอนศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของผู้หญิงในสังคมไทยโดยสิ้นเชิง

แม้ว่าสังคมไทยได้มีการปรับตัวมากขึ้นในประเด็นความเสมอภาคหญิงชายและยอมรับความรู้ความสามารถของผู้หญิงมากขึ้นตามลำดับ จากการสำรวจครั้งนี้กลับพบว่า ตัวอย่างร้อยละ 28.4 ระบุว่า การมีลูกสาวเหมือนมีสัวมอยู่หน้าบ้าน ยังถือเป็นแนวความคิด ความเชื่อ และค่านิยมที่ประชาชนกลุ่มหนึ่งในสังคมไทยยังเชื่อและยึดถือกันอยู่ และเป็นเจตคติที่ไม่เอื้อต่อการพัฒนาความเสมอภาคหญิงชายและสถานภาพสตรีในสังคมไทย ดังนั้น ผู้วิจัยจึงดำเนินการทดสอบความแตกต่างของเจตคติของประชาชนกับตัวแปรประชากรที่กำหนดไว้ในการศึกษาครั้งนี้ เพื่อเข้าใจถึงคุณลักษณะของประชาชนส่วนนี้ พบว่า ตัวแปรภูมิภาค เขตพื้นที่พักอาศัย เพศ ระดับการศึกษา และรายได้ต่อเดือนมีอิทธิพลต่อระดับเจตคติของประชาชนในประเด็นดังกล่าวอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ผู้ที่อาศัยอยู่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (ร้อยละ 36.4) และภาคใต้ (ร้อยละ 35.7) เห็นด้วยกับข้อความนี้มากกว่าผู้ที่อาศัยอยู่ในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล (ร้อยละ 21.3) และผู้ที่อาศัยอยู่ในภาคกลาง (ร้อยละ 30.9) ผู้ที่อาศัยอยู่นอกเขตเทศบาล (ร้อยละ 38.1) เห็นด้วยมากกว่าผู้ที่อาศัยอยู่ในเขตของกรุงเทพมหานคร (ร้อยละ 22.4) และผู้ที่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาล (ร้อยละ 26.4) ผู้หญิง (ร้อยละ 31.5) เห็นด้วยมากกว่าผู้ชาย (ร้อยละ 25.3) ผู้มีการศึกษาระดับประถมศึกษาหรือต่ำกว่า (ร้อยละ 34.8) เห็นด้วยมากกว่าผู้ที่มีการศึกษาสูงกว่าในทุกระดับ (ร้อยละ 23.9 ของผู้ที่มีการศึกษาระดับปริญญาตรีหรือสูงกว่า) และผู้ที่มีรายได้ไม่เกิน 10,000 บาท (ร้อยละ 37.2) เห็นด้วยกับข้อความนี้มากกว่าผู้ที่มีรายได้สูงกว่าในทุกระดับ (ร้อยละ 19.4 ของผู้ที่มีรายได้มากกว่า 60,000 บาท) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

กล่าวโดยสรุปได้ว่า ผู้ที่มีสถานภาพทางสังคมและเศรษฐกิจที่ด้อยกว่ายังคงมีความเชื่อที่ว่า ลูกสาวมีโอกาสที่จะสร้างความเสื่อมเสียชื่อเสียงของครอบครัวมากกว่าลูกชาย เนื่องจากอคติต่อความเป็นหญิง

ตารางที่ 4 – 22 จำนวนและร้อยละของเจตคติของตัวอย่างต่อข้อความ “**โดยทั่วไปแล้ว สังคมไทยยังมองว่า ผู้ชายยังเป็นเพศที่มีบทบาทในสังคมมากกว่าผู้หญิง**” แยกตามเพศ

เพศ	“โดยทั่วไปแล้ว สังคมไทยยังมองว่า ผู้ชายยังเป็นเพศที่มีบทบาทในสังคมมากกว่าผู้หญิง”		รวม (ร้อยละ)
	เห็นด้วย (ร้อยละ)	ไม่เห็นด้วย (ร้อยละ)	
ชาย	202 (38.3)	325 (61.7)	527 (100.0)
หญิง	225 (42.5)	305 (57.5)	530 (100.0)
รวม	427 (40.4)	630 (59.6)	1,057 (100.0)

ผู้วิจัยต้องการทำความเข้าใจต่อประเด็นบทบาททางสังคมของหญิงและชายในสังคมไทย จากข้อความที่ว่า “**โดยทั่วไปแล้ว สังคมไทยยังมองว่า ผู้ชายยังเป็นเพศที่มีบทบาทในสังคมมากกว่าผู้หญิง**” พบว่าตัวอย่างส่วนใหญ่จำนวน 630 คน คิดเป็นร้อยละ 59.6 ไม่เห็นด้วยกับข้อความดังกล่าว ซึ่งแสดงว่า ประชาชนส่วนใหญ่ยังคงมีเจตคติที่ดีและเอื้อต่อการพัฒนาความเสมอภาคหญิงชายในสังคมไทย การที่ผู้วิจัยได้กำหนดข้อความนี้มีวัตถุประสงค์ต้องการให้ผู้ตอบแบบสอบถามประเมินเจตคติของตนเองและประเมินทิศทางของบทบาทหญิงชายในสังคมไทย เป็นที่ยอมรับและพบเห็นได้อย่างทั่วไปว่า ผู้ชายมักได้รับบทบาททางสังคมที่ดีกว่า เด่นกว่าและเหนือกว่าผู้หญิงในเกือบทุกมิติของสังคม ในความเป็นจริงผู้ชายมักได้รับการยกย่องให้เป็นผู้นำทางความคิด การทหาร ข้าราชการระดับสูง นักวิชาการ และอื่นๆ มากกว่าผู้หญิง ในขณะที่ผู้หญิงแม้ว่าจะมีบทบาทมากขึ้นในสังคมไทย แต่ก็ถูกมองหมายให้รับผิดชอบและมีหน้าที่อยู่ติดกับกิจกรรมในครัวเรือนและครอบครัวมากกว่า ประกอบอาชีพที่ด้อยกว่า และได้รับผลตอบแทนและสิทธิประโยชน์จากสังคมที่น้อยกว่าผู้ชาย

ผู้ชายมักถูกหยิบยอกกับการจับจองพื้นที่สาธารณะเช่น การเป็นผู้นำในทุกภาคส่วน ผู้นำทางจิตวิญญาณ และได้รับโอกาสในการแสดงบทบาทของตนได้มากกว่าผู้หญิง ในขณะที่ผู้หญิงถูกกำหนดให้มีบทบาทอยู่ในพื้นที่ส่วนตัว มีหน้าที่ในสังคมที่จำกัดกว่า และได้รับการยอมรับจากสังคมน้อยกว่า

จากการสำรวจความคิดเห็นประชาชนในประเด็นดังกล่าว พบว่ากลุ่มที่เห็นด้วยต่อแนวคิดที่ว่าผู้ชายมีบทบาทในสังคมมากกว่าผู้หญิงมีมากถึงร้อยละ 40.4 ของตัวอย่างทั้งหมด ซึ่งเป็นข้อบ่งชี้ว่า ยังมีประชาชนจำนวนไม่น้อยที่เชื่อว่า ผู้หญิงมีบทบาททางสังคมที่น้อยกว่าหรือเท่ากับชาย ดังนั้น หน่วยงานที่เกี่ยวข้องทุกภาคส่วนไม่ว่าจะเป็นหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชนและภาคประชาชนที่ขับเคลื่อนความเสมอภาคหญิงชายในสังคมไทยยังคงต้องพยายามอย่างหนักในการปรับเปลี่ยนเจตคติของประชาชนให้เอื้อต่อสังคมที่ค้ำประกันถึงมิติหญิงชายมากขึ้น จากการทดสอบความแตกต่างของเจตคติของประชาชนกับตัวแปรประชากรที่กำหนดไว้ในการศึกษาครั้งนี้ พบว่าตัวแปรภูมิภาค เขตที่พักอาศัย และสถานภาพสมรสของตัวอย่างมีอิทธิพลต่อเจตคติที่ดีของประชาชนต่อประเด็นดังกล่าวอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ผู้ที่อาศัยอยู่ในภาคใต้ (ร้อยละ 55.0) และภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (ร้อยละ 49.3) เห็นด้วยต่อข้อความนี้มากกว่าผู้ที่อาศัยอยู่ในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล (ร้อยละ 33.8) และผู้ที่อาศัยอยู่ในภาคกลาง (ร้อยละ 28.2) ผู้ที่อาศัยอยู่นอกเขตเทศบาล (ร้อยละ 47.7) เห็นด้วยมากกว่าผู้ที่อาศัยอยู่ในเขตของกรุงเทพมหานคร (ร้อยละ 31.8) และผู้ที่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาล (ร้อยละ 40.7) นอกจากนี้ ผู้ที่มีสถานภาพหย่าร้างหรือหม้าย (ร้อยละ 60.5) เห็นด้วยกับข้อความนี้มากกว่าผู้เป็นโสด (ร้อยละ 40.1) และผู้ที่สมรสแล้ว (ร้อยละ 39.3) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ตารางที่ 4 – 23 จำนวนและร้อยละของเจตคติของตัวอย่างต่อข้อความ “**ผู้หญิงที่ตั้งครรภ์ก่อนวัยอันสมควรได้รับการประณามจากสังคมมากกว่าผู้ชายที่ทำให้ตั้งครรภ์**” แยกตามเพศ

เพศ	“ผู้หญิงที่ตั้งครรภ์ก่อนวัยอันสมควรได้รับการประณามจากสังคมมากกว่าผู้ชายที่ทำให้ตั้งครรภ์”		รวม (ร้อยละ)
	เห็นด้วย (ร้อยละ)	ไม่เห็นด้วย (ร้อยละ)	
ชาย	236 (44.8)	291 (55.2)	527 (100.0)
หญิง	232 (43.8)	298 (56.2)	530 (100.0)
รวม	468 (44.3)	589 (55.7)	1,057 (100.0)

การตั้งท้องในผู้หญิงก่อนการแต่งงานในสังคมไทยถือเป็นประเด็นอคติทางเพศที่มีต่อผู้หญิงอย่างมากจากข้อความที่ว่า “**ผู้หญิงที่ตั้งครรภ์ก่อนวัยอันสมควรได้รับการประณามจากสังคมมากกว่าผู้ชายที่ทำให้ตั้งครรภ์**” ผลจากการสำรวจพบว่า ตัวอย่างส่วนใหญ่จำนวน 589 คน คิดเป็นร้อยละ 55.7 ระบุว่า ตนไม่เห็นด้วยกับข้อความดังกล่าว ผลการสำรวจที่ปรากฏนั้น ผู้วิจัยวิเคราะห์ว่า ผู้ตอบแบบสอบถามได้ให้คำตอบเชิงอุดมคติที่เอื้อต่อการพัฒนาความเสมอภาคหญิงชายในสังคมไทยอย่างไรก็ตาม เมื่อผู้วิจัยดูรายละเอียดของข้อมูลอย่างถี่ถ้วนและรอบครอบแล้ว ข้อความนี้สามารถตีความหมายได้สองระดับ กล่าวคือ ความหมายของข้อความตามสถานการณ์ความจริงและความหมายของข้อความในเชิงอุดมคติ

ความหมายของข้อความที่ว่า “**ผู้หญิงที่ตั้งครรภ์ก่อนวัยอันสมควรได้รับการประณามจากสังคมมากกว่าผู้ชายที่ทำให้ตั้งครรภ์**” ตามความเป็นจริงนั้น ในสังคมไทยยังมีความลำเอียงและอคติอย่างมากต่อผู้หญิงที่ตั้งท้องก่อนวัยอันสมควร ในขณะที่ผู้ชายที่ทำให้ผู้หญิงตั้งท้องกลับไม่ได้รับการ

ลงโทษจากสังคมมากนัก ในส่วนของตัวอย่างที่แปลความหมายของความนี้ตามความเป็นจริงของสังคมไทยน่าจะระบุว่า ตนเองเห็นด้วยกับข้อความดังกล่าว ในทางตรงกันข้าม ตัวอย่างที่แปลความหมายของข้อความเดียวกันในเชิงอุดมคติมีความคิดที่ว่า ทั้งหญิงที่ตั้งท้องก่อนวัยอันสมควรและผู้ชายที่ทำให้เกิดการตั้งท้องนั้นควรได้รับการประณามพร้อมๆ กัน ตลอดจนการลงโทษจากสังคมในระดับที่เท่าๆ กัน น่าจะเป็นกลุ่มตัวอย่างที่ระบุว่าตนไม่เห็นด้วยกับข้อความดังกล่าว

อย่างไรก็ตาม ไม่ว่าจะกลุ่มตัวอย่างจะแปลความหมายของข้อความนี้ตามความเป็นจริงของสถานการณ์หรือตามอุดมคติของสังคมไทย ข้อเท็จจริงของสังคมไทยคือ ผู้หญิงที่ตั้งท้องก่อนวัยอันสมควรมักได้รับการประณามมากกว่าผู้ชายที่ทำให้ท้อง ซึ่งแสดงให้เห็นถึงค่านิยมสองมาตรฐานที่ตัดสินการกระทำที่ผิดของผู้ชายและผู้หญิงอย่างแตกต่างกันโดยสิ้นเชิง

เมื่อผู้วิจัยตรวจสอบรายละเอียดของข้อมูลพบว่า คนที่อาศัยอยู่ในกรุงเทพฯ และปริมณฑล (ร้อยละ 50.6 ซึ่งสูงกว่าผู้ตอบเห็นด้วยต่อข้อความนี้เป็นอย่างมาก) เห็นด้วยกับข้อความนี้ตามสถานการณ์ที่เป็นจริงมากกว่าภูมิภาคอื่น ในขณะที่ผู้ที่อาศัยอยู่ในภาคกลาง (ร้อยละ 72.7 ซึ่งสูงกว่าค่าเฉลี่ยร้อยละของผู้ตอบไม่เห็นด้วยเป็นอย่างมาก) ไม่เห็นด้วยกับข้อความนี้มากกว่าผู้ที่อาศัยอยู่ในภูมิภาคอื่นๆ ในเชิงอุดมคติที่ว่า ผู้หญิงที่ตั้งท้องก่อนวัยอันสมควรและผู้ชายที่ทำให้ท้องนั้นควรได้รับการประณามจากสังคมทั้งสองฝ่ายและในระดับที่เท่าเทียมกัน นอกจากนี้ผู้ที่อาศัยอยู่ในเขตกรุงเทพมหานคร (ร้อยละ 53.6) เห็นด้วยกับข้อความนี้ตามสถานการณ์ที่เป็นจริงมากกว่าผู้ที่อาศัยอยู่ในต่างจังหวัด อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ร้อยละ 0.05

นอกเหนือจากตัวแปรภูมิภาคและพื้นที่ที่อยู่อาศัย ตัวแปรประชากรอื่นๆ ได้แก่ อายุ เพศ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา ประเภทของอาชีพและระดับรายได้ไม่สามารถอธิบายความแตกต่างของเจตคติของประชาชนต่อข้อความที่ว่า “ผู้หญิงที่ตั้งครรภ์ก่อนวัยอันสมควรได้รับการประณามจากสังคมมากกว่าผู้ชายที่ทำให้ตั้งครรรภ์” อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 แต่อย่างใด

ตารางที่ 4 – 24 จำนวนและร้อยละของเจตคติของตัวอย่างต่อข้อความ “ศาสนาคควรเปิดโอกาสให้ผู้หญิงสามารถบวชเรียนเป็นพระภิกษุณีได้เท่ากับผู้ชาย” แยกตามเพศ

เพศ	“ศาสนาคควรเปิดโอกาสให้ผู้หญิงสามารถบวชเรียนเป็นพระภิกษุณีได้เท่ากับผู้ชาย”		รวม (ร้อยละ)
	เห็นด้วย (ร้อยละ)	ไม่เห็นด้วย (ร้อยละ)	
ชาย	234 (44.3)	294 (55.7)	528 (100.0)
หญิง	219 (41.5)	309 (58.5)	528 (100.0)
รวม	453 (42.9)	603 (57.1)	1,056 (100.0)

ในประเด็นต่อไปที่เกี่ยวข้องกับโอกาสทางสังคมคือ การแบ่งแยกความเป็นหญิงและชายกับระบบศาสนาของชาติที่ผู้ชายยังได้รับโอกาสในการเป็นพระภิกษุหรือผู้นำด้านจิตวิญญาณมากกว่าผู้หญิง จากข้อความที่ว่า “ศาสนาคควรเปิดโอกาสให้ผู้หญิงสามารถบวชเรียนเป็นพระภิกษุณีได้เท่ากับผู้ชาย” ผลจากการสำรวจชี้ว่า ตัวอย่างจำนวน 603 คน จาก 1,056 คน คิดเป็นร้อยละ 57.1 ไม่เห็นด้วยต่อการเปิดโอกาสให้ผู้หญิงสามารถบวชเรียนเป็นพระภิกษุณีได้เท่ากับผู้ชาย ซึ่งถือเป็นเจตคติของประชาชนส่วนใหญ่ที่ยังไม่เอื้อต่อความเสมอภาคหญิงชายในสังคมไทย นอกเหนือจากความเป็น

รัฐและสถาบันพระมหากษัตริย์ เป็นที่ยอมรับกันว่า สถาบันศาสนาหรือสถาบันสงฆ์ถือเป็นสถาบันที่มีความสำคัญอย่างยิ่งในการกำหนดแนวทางการดำรงชีวิต ค่านิยมของสังคม วัฒนธรรม โครงสร้าง ความเชื่อและความประพฤติของคนในสังคม อย่างไรก็ตามสถาบันศาสนาในสังคมไทยยังถือเป็นสถาบันที่ยังไม่เปิดโอกาสให้ผู้หญิงเข้าไปมีส่วนร่วมและอุทิศตนเป็นผู้สืบทอดเจตนารมณ์ของศาสนา ไม่ว่าจะเป็นเหตุผลทางกฎหมายหรือพระธรรมวินัย หรือด้วยเหตุผลเกี่ยวกับแนวปฏิบัติและการยอมรับของสังคมที่ผู้หญิงยังถูกเลือกปฏิบัติไม่ให้มีส่วนร่วมในฐานะผู้สืบทอดด้านศาสนาในแวดวงการศึกษาในสถานภาพเดียวกันกับผู้ชาย

นอกเหนือจากการกีดกันผู้หญิงออกจากความเป็นพระภิกษุณีในพุทธศาสนาซึ่งเป็นศาสนาประจำชาติ ความเป็นหญิงยังถูกมองว่าเป็นปัจจัยที่อาจนำความเสื่อมเสียและล่มสลายต่อการทำลายความมั่นคงของศาสนาพุทธอีกด้วย ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่า ผู้หญิงนอกจากถูกปฏิเสธในการมีส่วนร่วมในการเป็นสมาชิกที่มีสิทธิเท่าเทียมกับผู้ชาย แต่ยังถูกมองว่าเป็นเงื่อนไขที่อาจนำความเสื่อมสลายสู่ศาสนาอีกด้วย ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสามารถกล่าวได้ว่า ศาสนจักรถือเป็นสถาบันและกลไกของสังคมที่มองความเป็นหญิงเป็น “สิ่งต้องห้าม” และสะท้อนถึงความไม่เสมอภาคหญิงชายได้อย่างชัดเจนในสังคมไทย

แม้ว่า ประชาชนบางส่วนมองว่า การเปิดโอกาสให้ผู้หญิงเป็นชีได้ในระบบของศาสนาพุทธนั้นเปรียบได้กับโอกาสที่ผู้หญิงต้องการอุทิศตนแก่ศาสนา การเป็นชีของผู้หญิงไม่ได้หมายถึงโอกาส สิทธิ และการได้รับการยอมรับเท่ากับพระภิกษุแต่อย่างใด การดำรงชีวิตของชีภายในวัดยังคงลำบาก และถือเป็น “ประชาชนชั้นสาม” รองลงมาจากพระภิกษุและสามเณรอีกด้วย ผู้หญิงที่บวชเป็นชีไม่ได้ถือเป็นผู้สืบทอดเจตนารมณ์ของศาสนาพุทธ แต่ต้องถือศีลและข้อบังคับที่มากกว่าและเคร่งครัดกว่า ในขณะที่เดียวกัน ยังต้องเป็นผู้อำนวยความสะดวกให้แก่สงฆ์และสามเณรอีกด้วย การสำรวจเรื่องบทบาทหญิงชายในศาสนาพุทธอาจเป็นเรื่องที่ค่อนข้างอ่อนไหวต่อการวิพากษ์วิจารณ์และนำมาซึ่งการถกเถียงกันได้ แต่ผู้วิจัยต้องจำแนกกับหลักฐานที่ปรากฏอยู่ในสังคมไทยที่ว่า ศาสนจักรยังคงเป็นสถาบันที่สำคัญที่ยังกีดกันการมีส่วนร่วมของผู้หญิงในระดับที่เท่าเทียมกับผู้ชาย และยังคงกีดกันความเป็นหญิงออกจากสถาบันดังกล่าวอย่างสิ้นเชิง

เมื่อผู้วิจัยทำการทดสอบความแตกต่างของเจตคติของประชาชนต่อประเด็นความเป็นหญิงและการบวชเรียนเป็นพระภิกษุณี พบว่า ตัวแปรภูมิภาคเพียงตัวแปรเดียวที่สามารถความแตกต่างของเจตคติของประชาชนในประเด็นนี้ กล่าวคือ ผู้ที่อาศัยอยู่ในภาคกลาง (ร้อยละ 18.3) มีระดับความเห็นด้วยต่อการบวชเรียนเป็นพระภิกษุณีของผู้หญิงน้อยกว่าผู้ที่อาศัยอยู่ในภูมิภาคอื่น (ร้อยละ 45.2 ของผู้อาศัยอยู่ในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ร้อยละ 48.8 ของผู้อาศัยอยู่ในภาคเหนือ เป็นต้น) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ในทางกลับกัน ตัวแปรประชากรอื่นในการศึกษาครั้งนี้ได้แก่ พื้นที่ที่อยู่อาศัย อายุ เพศ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา อาชีพและระดับของรายได้ไม่มีอิทธิพลต่อเจตคติของประชาชนต่อประเด็นการมีส่วนร่วมของผู้หญิงในศาสนาในฐานะพระภิกษุณี ซึ่งสามารถสรุปได้ว่า ประชาชนส่วนใหญ่ (มากกว่ากึ่งหนึ่ง) มีเจตคติร่วมกันต่อประเด็นศาสนา ความเป็นหญิงและโอกาสในการบวชเรียนในพุทธศาสนาที่กำหนดว่า ศาสนาไม่ควรเปิดโอกาสให้ผู้หญิงบวชเรียนในฐานะพระภิกษุณีได้เหมือนกับผู้ชาย

ความเสมอภาคหญิงชายในมิติเศรษฐกิจ

ในส่วนของความเสมอภาคหญิงชายในมิติเศรษฐกิจ ผู้วิจัยจะได้อภิปรายความเสมอภาคหญิงชายในประเด็นการจ้างงาน การเลือกปฏิบัติในการจ้างงาน ความแตกต่างด้านค่าตอบแทนและสิทธิประโยชน์ โอกาสในการจ้างงาน ตลอดจนการเหมารวมทางเพศด้านอาชีพ

ผู้วิจัยได้พัฒนาข้อคำถามจำนวน 5 ข้อ และกำหนดให้ตัวอย่างระบุว่า ตนเองเห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วยต่อข้อความดังกล่าว นอกจากนี้ ผู้วิจัยได้ระบุประเภทของอาชีพและกำหนดให้ตัวอย่างระบุว่า อาชีพที่กำหนดมานั้นเป็นอาชีพที่เหมาะสมกับผู้ชายหรือผู้หญิงหรือเหมาะสมกับทั้งสองกลุ่ม เพื่อใช้ในการประเมินการเหมารวมและอคติทางเพศของประชาชนด้านอาชีพ

ตารางที่ 4 – 25 จำนวนและร้อยละของเจตคติของตัวอย่างต่อข้อความ “**แม่ชายและหญิงจะมีความสามารถเท่าเทียมกัน แต่นายจ้างยังชอบที่จะจ้างลูกจ้างชายมากกว่า**” แยกตามเพศ

เพศ	“แม่ชายและหญิงจะมีความสามารถเท่าเทียมกัน แต่นายจ้างยังชอบที่จะจ้างลูกจ้างชายมากกว่า”		รวม (ร้อยละ)
	เห็นด้วย (ร้อยละ)	ไม่เห็นด้วย (ร้อยละ)	
ชาย	201 (38.1)	326 (61.9)	527 (100.0)
หญิง	212 (40.0)	318 (60.0)	530 (100.0)
รวม	413 (39.1)	644 (60.9)	1,057 (100.0)

ในประเด็นความได้เปรียบในการจ้างงานและความเป็นหญิงและชาย จากข้อความที่ว่า “**แม่ชายและหญิงจะมีความสามารถเท่าเทียมกัน แต่นายจ้างยังชอบที่จะจ้างลูกจ้างชายมากกว่า**” ผลการสำรวจชี้ว่า ตัวอย่างส่วนใหญ่จำนวน 644 คน คิดเป็นร้อยละ 60.9 ไม่เห็นด้วยกับข้อความดังกล่าว ซึ่งแสดงว่า ประชาชนส่วนใหญ่เชื่อว่าปัจจัยเพศไม่ใช่ปัจจัยหลักต่อนายจ้างในการคัดเลือกพนักงานเข้ามาทำงานให้แก่ตนเอง ข้อสำรวจในประเด็นนี้ชี้ว่า ประชาชนมีเจตคติที่ดีต่อความเสมอภาคหญิงชายในประเด็นของการจ้างงาน เหตุผลหลักที่สามารถอธิบายปรากฏการณ์นี้ต่อความเสมอภาคหญิงชายในมิติเศรษฐกิจคือ ความสามารถของลูกจ้างถือเป็นปัจจัยหลักในการคัดเลือกพนักงานเข้ามาทำงานในองค์กรของนายจ้าง

นอกเหนือจากประเด็นความสามารถของลูกจ้างแล้ว ผู้วิจัยมีความเห็นว่าลักษณะงานและประเภทของงานถือเป็นตัวแปรที่สำคัญที่นายจ้างใช้ในการเลือกจ้างพนักงานหญิงหรือพนักงานชาย นอกเหนือจากระดับของความสามารถ ตัวอย่างเช่น สังคมไทยยังมองว่า งานช่างกลยังเป็นงานที่เหมาะสมกับผู้ชายมากกว่าผู้หญิง แต่งานของเลขานุการและพยาบาลเป็นงานที่เหมาะสมกับผู้หญิงมากกว่าผู้ชาย แม้ว่าทั้งสองเพศจะมีระดับความสามารถเท่ากันก็ตาม ในความเป็นจริงนั้น สังคมไทยได้ถูกปลูกฝังการเหมารวมทางเพศด้านอาชีพ โดยการจัดสรรอาชีพบางอย่างและกำหนดให้อาชีพนั้นๆเหมาะสมกับเพศใดเพศหนึ่งเท่านั้น (การอภิปรายผลการสำรวจเกี่ยวกับการเหมารวมทางเพศด้านอาชีพนั้น ผู้วิจัยจะได้ทำการอภิปรายในลำดับต่อไป) ดังนั้น แม้ว่าผลการสำรวจในส่วนนี้ชี้ว่า ความเป็นหญิงและชายไม่ใช่เพียงตัวแปรเดียวที่มีความสำคัญในการเลือกจ้างพนักงานหญิงหรือชาย แต่ประเภท

ของงานและลักษณะของงานน่าจะเป็นตัวแปรกลาง (Intermediate Factor) ที่สำคัญอย่างยิ่งในการอธิบายการเลือกปฏิบัติต่อผู้หญิงในการจ้างงานและโอกาสในการจ้างงานอีกด้วย

อย่างไรก็ตาม เมื่อผู้วิจัยตรวจสอบข้อมูลของผู้ที่เห็นด้วยกับปัจจัยเพศและโอกาสการจ้างงาน พบว่า ตัวอย่างมากกว่าร้อยละ 35 เชื่อว่า ด้วยความสามารถที่เท่ากัน ความเป็นหญิงชายมีอิทธิพลต่อโอกาสการจ้างงานในระดับที่ค่อนข้างสูง ดังนั้นผู้วิจัยจึงทำการทดสอบความแตกต่างของเจตคติของประชาชนกับตัวแปรประชากรที่กำหนดไว้ในการศึกษาครั้งนี้ พบว่าตัวแปรภูมิภาคและเขตที่พักอาศัยมีอิทธิพลต่อเจตคติของประชาชนในประเด็นนี้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ผู้ที่อาศัยอยู่ในภาคเหนือ (ร้อยละ 49.6) และภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (ร้อยละ 44.2) เห็นด้วยต่อข้อความนี้มากกว่าผู้ที่อาศัยอยู่ในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล (ร้อยละ 34.2) และผู้ที่อาศัยอยู่ในภาคกลาง (ร้อยละ 41.8) และผู้ที่อาศัยอยู่นอกเขตเทศบาล (ร้อยละ 45.5) เห็นด้วยต่อข้อความนี้มากกว่าผู้ที่อาศัยอยู่ในกรุงเทพมหานคร (ร้อยละ 37.2) และผู้ที่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาล (ร้อยละ 35.6) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ในขณะที่ตัวแปรประชากรอื่นๆ ในการศึกษาครั้งนี้ไม่สามารถอธิบายความแตกต่างของเจตคติของประชาชนในประเด็นดังกล่าวอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ตารางที่ 4 – 26 จำนวนและร้อยละของเจตคติของตัวอย่างต่อข้อความ “ในช่วงเศรษฐกิจตกต่ำ ลูกจ้างหญิงมักถูกกดดันให้ลาออกจากงานมากกว่าลูกจ้างชาย” แยกตามเพศ

เพศ	“ในช่วงเศรษฐกิจตกต่ำ ลูกจ้างหญิงมักถูกกดดันให้ลาออกจากงานมากกว่าลูกจ้างชาย”		รวม (ร้อยละ)
	เห็นด้วย (ร้อยละ)	ไม่เห็นด้วย (ร้อยละ)	
ชาย	135 (25.6)	393 (74.4)	528 (100.0)
หญิง	156 (29.5)	373 (70.5)	529 (100.0)
รวม	291 (27.5)	766 (72.5)	1,057 (100.0)

ในประเด็นความเสมอภาคหญิงชายในโอกาสการจ้างงาน จากข้อความที่ว่า “ในช่วงเศรษฐกิจตกต่ำ ลูกจ้างหญิงมักถูกกดดันให้ลาออกจากงานมากกว่าลูกจ้างชาย” พบว่า ตัวอย่างจำนวน 766 คน คิดเป็นร้อยละ 72.5 ไม่เห็นด้วยกับข้อความดังกล่าว ซึ่งถือว่าประชาชนชาวไทยส่วนใหญ่ยังมีเจตคติที่ดีต่อความเสมอภาคหญิงชายในประเด็นความเป็นหญิงชายกับโอกาสในการทำงานต่อไปในช่วงเศรษฐกิจตกต่ำ ในลักษณะเดียวกันกับประเด็นความเสมอภาคในการจ้างงานกับความเป็นหญิงและชาย ความเป็นหญิงเป็นชายอาจไม่ใช่ตัวแปรหลักในการกำหนดการตัดสินใจของนายจ้างที่จะกดดันพนักงานหญิงให้ออกจากงานในช่วงเศรษฐกิจที่ตกต่ำ แต่ผู้วิจัยเห็นว่า ตัวแปรตำแหน่งของงานน่าจะเป็นสาเหตุหลักในการกำหนดการตัดสินใจของนายจ้างในการเลิกจ้างมากกว่า

คำว่า “ตำแหน่งของงาน” ในที่นี้ หมายถึง บุคลากรที่ทำงานอยู่ในสายสนับสนุนหรือผู้ที่ไม่ได้ปฏิบัติงานในสายหลักที่เกี่ยวข้องการผลิตตัวสินค้าและบริการที่นายจ้างเล็งเห็นว่ามีมีความสำคัญต่อการอยู่รอดขององค์กรและผู้ที่ทำงานอยู่ในสายหลักที่เกี่ยวข้องกับสินค้าและบริการโดยตรง ในช่วงเศรษฐกิจถดถอย พนักงานในสายสนับสนุนน่าจะเป็นกลุ่มที่ถูกบอกเลิกจ้างก่อนผู้ปฏิบัติการในสายงานหลักเช่น พนักงานต้อนรับ พนักงานประชาสัมพันธ์ เลขานุการ เจ้าหน้าที่สนับสนุนการดำเนินงานของ

ฝ่ายต่าง ๆ เป็นต้น บุคลากรสายสนับสนุนที่ผู้วิจัยหมายถึงมักประกอบด้วยพนักงานหญิงในสัดส่วนและจำนวนที่มากกว่าชายอย่างมาก เนื่องจากอาชีพที่ได้กล่าวมาแล้วในสายสนับสนุนได้ถูกกำหนดโดยสังคมให้เป็นอาชีพที่เหมาะสมกับผู้หญิงมากกว่าผู้ชาย ดังนั้น ในสภาวะที่เศรษฐกิจตกต่ำ พนักงานในสายสนับสนุนที่ประกอบด้วยผู้หญิงจำนวนมากจึงมักถูกกดดันให้ออกจากงานก่อนผู้ปฏิบัติงานสายหลักขององค์กร

ผู้วิจัยจึงสรุปได้ว่า ตัวแปรเพศอาจไม่ใช่ตัวแปรสาเหตุที่สำคัญที่สุดต่อการจ้างงานต่อในช่วงเศรษฐกิจตกต่ำ แต่ตำแหน่งงานในสายสนับสนุนที่เป็นต้นทุนหรือค่าใช้จ่ายของกิจการมากกว่ากำไรและประกอบด้วยผู้หญิงจำนวนมากถือเป็นตัวแปรกลางที่สำคัญในการตัดสินใจของนายจ้างในการปลดคนงานหญิงออกจากตำแหน่งงานเพื่อความอยู่รอดขององค์กร ดังนั้น ในสภาวะเศรษฐกิจตกต่ำจึงปรากฏพนักงานหญิงที่ถูกกดดันให้ออกจากงานมากกว่าพนักงานชาย

เมื่อผู้วิจัยทำการทดสอบความแตกต่างของเจตคติของประชาชนต่อข้อความดังกล่าว พบว่า ตัวแปรภูมิภาคเพียงตัวแปรเดียวที่มีอิทธิพลต่อเจตคติของประชาชนต่อประเด็นนี้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ผู้ที่อาศัยอยู่ในภาคเหนือ (ร้อยละ 41.7) เห็นด้วยกับการเลิกจ้างพนักงานหญิงมากกว่าพนักงานชายในช่วงเศรษฐกิจตกต่ำมากกว่าผู้ที่อาศัยอยู่ในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล (ร้อยละ 23.6) และภูมิภาคอื่นๆ (ร้อยละ 30.9) ของผู้อาศัยอยู่ในภาคกลาง) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ในขณะที่ตัวแปรประชากรอื่นๆ ที่กำหนดไว้ในการศึกษาไม่สามารถอธิบายความแตกต่างด้านเจตคติของประชาชนในประเด็นนี้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ตารางที่ 4 – 27 จำนวนและร้อยละของเจตคติของตัวอย่างต่อข้อความ “แม้ชายและหญิงจะมีความสามารถเท่าเทียมกัน ลูกจ้างหญิงมักจะได้รับค่าตอบแทนและสิทธิประโยชน์น้อยกว่าลูกจ้างชาย” แยกตามเพศ

เพศ	“แม้ชายและหญิงจะมีความสามารถเท่าเทียมกัน ลูกจ้างหญิงมักจะได้รับค่าตอบแทนและสิทธิ ประโยชน์น้อยกว่าลูกจ้างชาย”		รวม (ร้อยละ)
	เห็นด้วย (ร้อยละ)	ไม่เห็นด้วย (ร้อยละ)	
ชาย	94 (17.8)	434 (82.2)	528 (100.0)
หญิง	161 (30.4)	369 (69.6)	530 (100.0)
รวม	255 (24.1)	803 (75.9)	1,058 (100.0)

ในประเด็นความเสมอภาคหญิงชายและผลตอบแทนและสิทธิประโยชน์ในการจ้างงานที่ได้รับ จากข้อความที่ว่า “แม้ชายและหญิงจะมีความสามารถเท่าเทียมกัน ลูกจ้างหญิงมักจะได้รับค่าตอบแทนและสิทธิประโยชน์น้อยกว่าลูกจ้างชาย” พบว่า ตัวอย่างส่วนใหญ่จำนวน 803 คนคิดเป็นร้อยละ 75.9 ไม่เห็นด้วยกับข้อความดังกล่าว ซึ่งชี้ให้เห็นว่า ประชาชนไทยส่วนใหญ่มีเจตคติความเสมอภาคหญิงชายที่ดีในประเด็นความเป็นหญิงและชายกับการได้รับผลตอบแทนและสิทธิประโยชน์ที่เสมอภาคกันจากการจ้างงาน ในสภาพความเป็นจริงแล้ว ความเป็นหญิงชายและผลตอบแทนที่เป็นธรรมในการจ้างงานนั้นมักไม่ใช่ประเด็นที่เกิดขึ้นมากนักกับผู้หญิงและผู้ชายที่มีการศึกษาสูงและผู้เป็น

ชนชั้นกลางในสังคมไทย แต่ความไม่เสมอภาคในการจ้างงานด้านผลตอบแทนและสิทธิประโยชน์มักปรากฏขึ้นในกลุ่มของผู้หญิงที่มีการศึกษาต่ำและประกอบอาชีพรับจ้างทั่วไป

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงทำการทดสอบความแตกต่างของเจตคติของประชาชนกับตัวแปรประชากรที่อยู่ในการศึกษารั้งนี้ พบว่า ตัวแปรเพศและตัวแปรรายได้มีอิทธิพลต่อเจตคติความไม่เสมอภาคหญิงชายด้านการจ้างงานและผลตอบแทนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 กล่าวโดยสรุปคือ ผู้หญิง (ร้อยละ 30.4) เห็นด้วยกับข้อความนี้มากกว่าผู้ชาย (ร้อยละ 17.8) ว่า ตนเองได้รับผลตอบแทนและสิทธิประโยชน์จากการจ้างงานน้อยกว่าผู้ชาย นอกจากนี้ผู้ไม่มีรายได้ (ร้อยละ 31.5) และผู้ที่มีรายได้น้อยกว่า 10,000 บาท (ร้อยละ 32.6) เห็นด้วยต่อข้อความนี้มากกว่าผู้ที่มีรายได้ระดับปานกลาง (ร้อยละ 19.1) ผู้มีรายได้สูง (ร้อยละ 17.8) และผู้ที่มีรายได้สูงมาก (ร้อยละ 13.4) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ตารางที่ 4 – 28 จำนวนและร้อยละของเจตคติของตัวอย่างต่อข้อความ “**ผู้หญิงที่มีอายุ 45 ปีจะหางานทำได้ยากกว่าผู้ชายที่มีอายุมากกว่า 45 ปีในงานประเภทเดียวกัน**” แยกตามเพศ

เพศ	“ผู้หญิงที่มีอายุ 45 ปีจะหางานทำได้ยากกว่าผู้ชายที่มีอายุมากกว่า 45 ปีในงานประเภทเดียวกัน”		รวม (ร้อยละ)
	เห็นด้วย (ร้อยละ)	ไม่เห็นด้วย (ร้อยละ)	
ชาย	307 (58.1)	221 (41.9)	528 (100.0)
หญิง	288 (54.3)	242 (45.7)	530 (100.0)
รวม	595 (56.2)	463 (43.8)	1,058 (100.0)

ในประเด็นของโอกาสในการจ้างงานของผู้หญิงที่อายุมากขึ้นก็เป็นประเด็นความเสมอภาคหญิงชายในมิติเศรษฐกิจที่ควรศึกษา จากข้อความที่ว่า “**ผู้หญิงที่มีอายุ 45 ปีจะหางานทำได้ยากกว่าผู้ชายที่มีอายุมากกว่า 45 ปีในงานประเภทเดียวกัน**” ผลการสำรวจชี้ว่า ตัวอย่างส่วนใหญ่จำนวน 595 คน คิดเป็นร้อยละ 56.2 เห็นด้วยกับข้อความนี้ ซึ่งชี้ให้เห็นว่า ในสังคมไทยยังคงเจตคติความไม่เสมอภาคและผู้หญิงยังเผชิญอคติด้านการจ้างงานมากกว่าผู้ชาย ผู้วิจัยมีความเห็น ผู้หญิงในวัย 45 ปีถือเป็นผู้หญิงในช่วงอายุที่มักจะมีครอบครัวและมีบุตร และสังคมไทยยังกำหนดให้ผู้หญิงมีบทบาทหน้าที่และภาระในการเลี้ยงดูลูกๆ ตั้งแต่การดูแลเตรียมอาหาร การรับส่งบุตร การดูแลพ่อแม่ของตนและสามีที่ชราหรือป่วยมากกว่าผู้ชายหรือสามี เมื่อบุตรเริ่มโตขึ้นและสามารถดูแลตนเองได้ จึงเป็นช่วงอายุที่ผู้หญิงอาจออกจากครัวเรือนเพื่อหางานทำอีกครั้ง จากผลการสำรวจที่ผู้วิจัยได้นำเสนอไว้ในตอนต้น นายจ้างมักมีอคติและเหมารวมเอาว่า ผู้หญิงในวัยดังกล่าวไม่สามารถทุ่มเทตนเองให้กับงานได้มากเท่ากับผู้ชาย เนื่องจากผู้หญิงต้องแบ่งรับบทบาทระหว่างการดูแลครัวเรือนของตนและการทำงานไปพร้อมๆ กัน ซึ่งอาจส่งผลให้การทำงานตามที่นายจ้างต้องการขาดตกบกพร่องและไม่มีประสิทธิภาพตามที่นายจ้างคาดหวัง ในขณะที่ผู้ชายในวัยเดียวกันที่กำลังมองหางานและการจ้างงานในประเภทเดียวกันกลับไม่ได้ถูกเหมารวมในประเด็นความรับผิดชอบและหน้าที่ในครัวเรือน ผู้ชายจึงเป็นฝ่ายที่ได้เปรียบในประเด็นของโอกาสในการจ้างงานมากกว่าผู้หญิงในวัยเดียวกัน เนื่องจากสังคมไทยยังกำหนดให้งานบ้านและครัวเรือนเป็นงานของผู้หญิงเท่านั้น

การเหมารวมและอคติดังกล่าว ตลอดจนข้อเท็จจริงที่ผู้หญิงไทยยังคงแบกรับหน้าที่ในครัวเรือนในสัดส่วนที่สูงกว่าชายอย่างมากเป็นการกีดกันโอกาสผู้หญิงที่มีครอบครัวแล้วออกจากโอกาสในการจ้างงานเมื่อเปรียบเทียบกับผู้ชายในวัยเดียวกัน เมื่อผู้วิจัยทำการทดสอบความแตกต่างของเจตคติของประชาชนกับกลุ่มตัวแปรประชากร พบว่า ตัวแปรภูมิภาคและเขตที่พักอาศัยมีอิทธิพลต่อเจตคติของประชาชนในด้านโอกาสการจ้างงานผู้หญิงในวัย 45 ปีขึ้นไปเมื่อเปรียบเทียบกับผู้ชาย กล่าวคือ คนที่อาศัยอยู่ในภาคเหนือ (ร้อยละ 70.1) เห็นด้วยต่อข้อความนี้มากกว่าผู้ที่อาศัยในภูมิภาคอื่นๆ ทุกภูมิภาค (ร้อยละ 38.2 ของผู้อาศัยอยู่ในภาคกลาง) นอกจากนี้ ผู้ที่อาศัยในเขตของกรุงเทพมหานคร (ร้อยละ 62.8) เห็นด้วยต่อประเด็นนี้มากกว่าผู้ที่อาศัยในเขตเทศบาล (ร้อยละ 49.6) และผู้อาศัยอยู่นอกเขตเทศบาล (ร้อยละ 56.3) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ตารางที่ 4 – 29 จำนวนและร้อยละของเจตคติของตัวอย่างต่อข้อความ “สังคมไทยยังมองว่าแรงงานในครัวเรือนเป็นแรงงานที่ไม่สร้างมูลค่าทางเศรษฐกิจ” แยกตามเพศ

เพศ	“สังคมไทยยังมองว่า แรงงานในครัวเรือนเป็นแรงงานที่ไม่สร้างมูลค่าทางเศรษฐกิจ”		รวม (ร้อยละ)
	เห็นด้วย (ร้อยละ)	ไม่เห็นด้วย (ร้อยละ)	
ชาย	159 (30.2)	367 (69.8)	526 (100.0)
หญิง	171 (32.3)	358 (67.7)	529 (100.0)
รวม	330 (31.3)	725 (68.7)	1,055 (100.0)

จากข้อความที่ว่า “สังคมไทยยังมองว่า แรงงานในครัวเรือนเป็นแรงงานที่ไม่สร้างมูลค่าทางเศรษฐกิจ” ผลการสำรวจชี้ว่า ตัวอย่างส่วนใหญ่จำนวน 725 คน คิดเป็นร้อยละ 68.7 ของตัวอย่างทั้งหมดไม่เห็นด้วยกับข้อความดังกล่าว ผลการสำรวจในส่วนนี้ชี้ให้เห็นว่า ประชาชนส่วนใหญ่ใหญ่มองเห็นคุณค่าและความสำคัญของแรงงานในครัวเรือนไม่ว่าจะเป็นแม่บ้านที่คอยดูแลความเรียบร้อยภายในครอบครัวที่ต้องปฏิบัติหน้าที่และรับภาระ “งานแม่บ้าน” และกิจกรรมต่างๆ ที่เกิดขึ้นภายในครัวเรือน ซึ่งบทบาทดังกล่าวมักเป็นบทบาทที่ผู้หญิงในสังคมไทยต้องปฏิบัติมากกว่าผู้ชายอย่างมีนัยสำคัญ

หากพิจารณาประเด็นแรงงานในครัวเรือนในเชิงเศรษฐศาสตร์แล้ว เป็นที่ยอมรับกันว่า แม้ว่าแรงงานในครัวเรือนไม่ว่าจะเป็นงานบ้านตลอดจนกิจกรรมที่มีรายได้เล็กน้อยในครอบครัวไม่ถูกจัดเป็นส่วนหนึ่งของผลิตภัณฑ์มวลรวมประชาชาติ (Gross Domestic Products) แต่ประชาชนส่วนใหญ่ก็ยังเล็งเห็นความสำคัญและประโยชน์ของกิจกรรมครัวเรือนที่กระทำโดยผู้หญิงเป็นส่วนใหญ่ในฐานะที่ทำให้ระบบเศรษฐกิจที่แท้จริง (Real Economic Sector) สามารถบรรลุวัตถุประสงค์ของชาติได้สมบูรณ์แบบและไม่ก่อปัญหาทางสังคมอีกด้วย ผู้หญิงในฐานะที่เป็นผู้มีบทบาทหน้าที่ในครัวเรือนมากกว่าผู้ชายได้มีส่วนในการทำให้ระบบเศรษฐกิจของไทยดีขึ้น และกิจกรรมในครัวเรือนดังกล่าวที่ผู้หญิงทำอยู่สามารถเปรียบได้กับการ “ปิดทองหลังพระ” ที่ระบบเศรษฐกิจที่แท้จริงยังไม่คำนึงถึงคุณค่าและประโยชน์ในเชิงตัวเลขทางเศรษฐกิจเลย หน้าที่ในครัวเรือนถูกมองว่าไม่ได้ก่อให้เกิดการผลิต การบริการ การจ้างงาน ตลอดจนรายได้ที่เป็นตัวเงิน

เมื่อผู้วิจัยทำการทดสอบความแตกต่างของเจตคติของประชาชนในประเด็นคุณค่าของแรงงานในครัวเรือนที่มีกปฏิบัติโดยผู้หญิงกับระบบเศรษฐกิจ พบว่า ตัวแปรภูมิภาค ระดับการศึกษา และระดับรายได้มีอิทธิพลต่อเจตคติของประชาชนในประเด็นดังกล่าวอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ผู้ที่อาศัยอยู่ในภาคกลาง (ร้อยละ 83.6) และผู้ที่อาศัยอยู่ในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล (ร้อยละ 71.7) ไม่เห็นด้วยกับข้อความนี้มากกว่าผู้ที่อาศัยอยู่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (ร้อยละ 67.8) ภาคเหนือ (ร้อยละ 56.7) และภาคใต้ (ร้อยละ 58.5) ผู้ที่มีการศึกษาในระดับปริญญาตรีหรือสูงกว่า (ร้อยละ 74.0) ไม่เห็นด้วยกับข้อความนี้มากกว่าผู้ที่มีการศึกษต่ำกว่าในทุกระดับ (ร้อยละ 59.2 ของผู้มีการศึกษาระดับประถมศึกษาหรือต่ำกว่า) และผู้ที่มีรายได้สูงมาก (ร้อยละ 74.6) และผู้ที่มีรายได้สูง (ร้อยละ 74.4) ไม่เห็นด้วยกับข้อความนี้มากกว่าผู้ที่ไม่มียาได้ (ร้อยละ 65.5) และผู้ที่มีรายได้น้อยกว่าทุกระดับ (ร้อยละ 56.0 ของผู้มีรายได้ไม่เกิน 10,000 บาทต่อเดือน) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ตารางที่ 4 – 30 จำนวนและร้อยละของตัวอย่างที่ระบุว่าเป็น อาชีพที่เหมาะสมกับผู้หญิง หรือ ผู้ชาย หรือทั้งสองกลุ่ม

อาชีพ	อาชีพที่เหมาะสมกับ		
	ชายมากกว่า (ร้อยละ)	หญิงมากกว่า (ร้อยละ)	เหมาะสมกับทั้งสอง เพศ (ร้อยละ)
แพทย์	540 (51.0)	263 (24.9)	255 (24.1)
ครูในโรงเรียน	131 (12.4)	665 (62.9)	262 (24.8)
พยาบาล	19 (1.8)	994 (94.0)	45 (4.3)
วิศวกร	935 (88.4)	47 (4.4)	76 (7.2)
เลขานุการ	51 (4.8)	947 (89.5)	60 (5.7)
ผู้บริหารระดับสูง	627 (59.3)	192 (18.1)	239 (22.6)
พนักงานประชาสัมพันธ์	51 (4.8)	948 (89.6)	59 (5.6)

การอภิปรายผลการสำรวจในส่วนนี้ ผู้วิจัยมีวัตถุประสงค์ที่ต้องการวัดเจตคติของประชาชนในประเด็นการแบ่งแยกอาชีพที่สำคัญสำหรับสังคมไทยตามความเป็นชายและหญิง ซึ่งเรียกได้ในภาษาวិชาการด้านสตรีศึกษาว่า “การเหมารวมทางเพศด้านอาชีพ” (Gender Stereotype in Professions) หรือ “การแบ่งแยกประเภทของอาชีพตามเพศ” (Genderization of Professions) ผู้วิจัยต้องทำความเข้าใจเกี่ยวกับการแบ่งแยกประเภทของอาชีพตามเพศหรือการเหมารวมด้านอาชีพให้ผู้อ่านเข้าใจเสียก่อนที่จะอภิปรายถึงผลการสำรวจว่า ในกลุ่มนักวิชาการสตรีศึกษามองว่า การแบ่งแยกอาชีพตามเพศถือเป็นเจตคติ ค่านิยมและแนวปฏิบัติทางสังคมที่ไม่เอื้อต่อความเสมอภาคหญิงชายในมิติเศรษฐกิจ เนื่องจากอาชีพถือเป็นปัจจัยที่สำคัญต่อการได้รับโอกาสที่ดีในสังคมเช่น รายได้ โอกาสการเป็นผู้นำ ภาวะพึ่งพาตนเอง การเข้าสู่ตำแหน่งที่สำคัญในสังคมที่มีเกียรติและสิทธิประโยชน์ และความมั่นคงในอาชีพ การแบ่งแยกอาชีพในสังคมไทยมีลักษณะที่ไม่แตกต่างจากลักษณะการแบ่งแยกอาชีพตามเพศในประเทศอื่นๆ มากนัก กล่าวคือ เจตคติของสังคมมักกำหนดให้อาชีพที่สำคัญต่อความมั่นคงของชาติเป็นอาชีพของผู้ชายมากกว่าผู้หญิง อาชีพที่สามารถก่อให้เกิดรายได้สูงมักเป็น

อาชีพที่ผู้ชายผูกขาด อาชีพที่เป็นงานสายหลักของธุรกิจมักถูกรอบงำโดยผู้ชาย แต่ผู้หญิงมักทำหน้าที่สายสนับสนุนในองค์กร

จากผลการสำรวจการแบ่งแยกอาชีพตามเพศ พบว่าจากอาชีพทั้งหมด 7 อาชีพ ตัวอย่างที่ระบุว่าอาชีพที่ผู้วิจัยได้กำหนดขึ้นมาเป็นอาชีพที่เหมาะสมกับทั้งสองกลุ่มเพศมีจำนวนและสัดส่วนไม่มากและไม่มีนัยสำคัญมากนักในการแปลความด้านการแบ่งแยกประเภทของอาชีพตามเพศ ในทางตรงกันข้าม ตัวอย่างส่วนใหญ่กล่าวคือ มากกว่าร้อยละ 50 ของตัวอย่างทั้งหมดระบุว่า อาชีพที่ผู้วิจัยกำหนดมาเป็นอาชีพที่เหมาะสมกับเพศหนึ่งเพศใดเท่านั้น ซึ่งบ่งชี้ว่าสังคมไทยยังคงแบ่งแยกประเภทของอาชีพออกตามความเป็นชายและหญิงอย่างค่อนข้างชัดเจน

ร้อยละ 51.0 ระบุว่า อาชีพแพทย์เป็นอาชีพของผู้ชาย ร้อยละ 62.9 ระบุว่า อาชีพครูในโรงเรียนเป็นอาชีพของผู้หญิง ร้อยละ 94.0 ระบุว่า อาชีพพยาบาลเป็นอาชีพของผู้หญิง ร้อยละ 88.4 ระบุว่า อาชีพวิศวกรเป็นอาชีพของผู้ชาย ร้อยละ 89.5 ระบุว่า อาชีพเลขานุการเป็นอาชีพของผู้หญิง ร้อยละ 59.3 ระบุว่า การเป็นผู้บริหารระดับสูงเป็นอาชีพที่เหมาะสมกับผู้ชายมากกว่าผู้หญิง และร้อยละ 89.6 ระบุว่า อาชีพการเป็นพนักงานประชาสัมพันธ์เป็นอาชีพที่เหมาะสมกับผู้หญิงมากกว่าผู้ชาย

สิ่งที่น่าสังเกตจากผลการสำรวจนี้คือ สังคมมักกำหนดให้ผู้ชายมีความเหมาะสมต่ออาชีพที่มีความสำคัญต่อสังคมและองค์กรมากกว่าผู้หญิง การเป็นแพทย์ถูกมองว่าเป็นอาชีพของชาย ในขณะที่การเป็นพยาบาลซึ่งเป็นอาชีพที่มีตำแหน่งรองกว่าเป็นอาชีพของผู้หญิง การเป็นผู้บริหารระดับสูงเป็นอาชีพที่เหมาะสมกับผู้ชาย แต่การเป็นเลขานุการซึ่งเป็นตำแหน่งงานที่เป็นผู้ตามและมีสถานภาพด้อยกว่ากลายเป็นอาชีพของผู้หญิง ข้อค้นพบนี้เองยืนยันว่า สังคมไทยยังคงแบ่งอาชีพซึ่งเป็นตัวแปรสำคัญต่อรายได้ สถานภาพและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ออกตามเพศอย่างชัดเจน โดยกำหนดให้ผู้ชายประกอบอาชีพที่สำคัญกว่า เด่นกว่า และมีเกียรติมากกว่าผู้หญิง การแบ่งแยกอาชีพออกตามเพศนี้ถือเป็นเครื่องมือทางสังคมที่ผู้ชายใช้เป็นกลไกรักษาสถานภาพเชิงอำนาจของตน และเป็นกลไกในการกดขี่ให้ผู้หญิงอยู่ในสถานภาพที่ด้อยกว่าผู้ชายเสมอมา

ในการวิเคราะห์การแบ่งแยกอาชีพตามเพศและตัวแปรประชากรนั้น ผู้วิจัยทำการอภิปรายรายละเอียดความแตกต่างของเจตคติของประชาชนต่อประเด็นอาชีพแยกตามเพศเพียงสองอาชีพตัวอย่าง กล่าวคือ อาชีพแพทย์และครู เท่านั้น เพื่อความกระชับและลดความสับสนในการทำ ความเข้าใจต่ออิทธิพลของตัวแปรประชากรกับความรู้สึคนึกคิดในการแบ่งแยกอาชีพตามความเป็นหญิงชาย ในส่วนของอาชีพอื่นๆ นั้นที่อยู่ในการศึกษา ผู้วิจัยขออนุญาตระบุเพียงตัวแปรที่มีผลต่อเจตคติดังกล่าว โดยไม่ขอลงไปในรายละเอียดของแต่ละกลุ่ม

เมื่อผู้วิจัยทำการทดสอบความแตกต่างของความเห็นของประชาชนต่อประเด็นการแบ่งแยกอาชีพที่กำหนดไว้ในการศึกษาครั้งนี้กับตัวแปรประชากรในการศึกษา สำหรับอาชีพแพทย์ ผู้ที่อาศัยอยู่ในภาคเหนือและภาคใต้มองว่า อาชีพแพทย์เหมาะสมกับผู้ชายมากกว่าผู้หญิง ผู้ที่อาศัยอยู่ในเขตของกรุงเทพมหานครมองว่า อาชีพแพทย์เป็นอาชีพที่เหมาะสมกับทั้งสองเพศมากกว่าผู้อาศัยอยู่ต่างจังหวัด ผู้ที่มีอายุระหว่าง 18-25 ปีมองว่า แพทย์ควรเป็นผู้ชายมากกว่ากลุ่มอายุอื่น ผู้ที่หย่าร้างและหม้ายมองว่า แพทย์ควรเป็นผู้ชายมากกว่ากลุ่มโสดและผู้ที่มีสมรสแล้ว ผู้ไม่มีรายได้และผู้มีรายได้น้อยกว่า 10,000 มองว่า แพทย์ควรเป็นผู้ชายมากกว่าผู้ที่มีรายได้สูงกว่าทุกกลุ่ม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

สำหรับอาชีพครู ผู้อาศัยอยู่ในภาคใต้และกรุงเทพมหานครและปริมณฑลมองว่า ครูควรเป็นผู้หญิงมากกว่าผู้ที่อาศัยอยู่ในภูมิภาคอื่น ผู้ที่อาศัยอยู่ในเขตของกรุงเทพมหานครมองว่า ครูควรเป็นผู้หญิงมากกว่าผู้อาศัยอยู่ในต่างจังหวัด ผู้ที่มีอายุระหว่าง 60-65 ปีมองว่า ทั้งหญิงและชายสามารถเป็นครูมากกว่าผู้มีอายุน้อยกว่าทุกกลุ่ม ผู้หญิงมองว่า ครูควรเป็นผู้หญิงมากกว่าผู้ชาย ผู้มีรายได้สูงมากมองว่า ครูเป็นอาชีพของทั้งหญิงและชายมากกว่าผู้มีรายได้น้อยกว่าทุกกลุ่ม ผู้มีการศึกษาสูงมองว่า ครูควรเป็นผู้หญิงมากกว่าผู้มีการศึกษาน้อยกว่าทุกระดับ พนักงานเอกชนและเจ้าของกิจการมองว่า ครูควรเป็นผู้หญิงมากกว่าผู้ประกอบการอาชีพอื่น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

สำหรับอาชีพพยาบาลนั้น ตัวแปรภูมิภาค เขตที่อาศัย และเพศมีอิทธิพลต่อเจตคติการเหมารวมให้แก่ผู้หญิงประกอบอาชีพพยาบาล ตัวแปรภูมิภาค เพศ ระดับการศึกษาและอาชีพมีอิทธิพลต่อการเหมารวมอาชีพ เลขานุการให้เป็นงานที่เหมาะสมกับผู้หญิง ตัวแปรภูมิภาค เขตพื้นที่อาศัย และระดับการศึกษามีอิทธิพลต่อการเหมารวมให้การเป็นผู้บริหารระดับสูงเป็นอาชีพของผู้ชาย และ ตัวแปรภูมิภาค เขตพื้นที่อาศัย ประเภทของอาชีพ และระดับของรายได้มีอิทธิพลต่อการเหมารวมให้งานของพนักงานประชาสัมพันธ์เป็นงานของผู้หญิง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ความเสมอภาคหญิงชายในมิตินการมีส่วนร่วมทางการเมือง

ในส่วนนี้ ผู้วิจัยจะได้อภิปรายผลการสำรวจความคิดเห็นหรือเจตคติของประชาชนในประเด็นความเสมอภาคหญิงชายในมิตินการมีส่วนร่วมทางการเมือง ได้แก่ ระบบการเมืองที่ครอบงำโดยผู้ชาย ภาวะผู้นำทางการเมืองของผู้หญิง ภาพลักษณ์และบทบาทของผู้นำทางการเมืองหญิง และโอกาสและการยอมรับของสังคมต่อผู้นำทางการเมืองหญิง

ผู้วิจัยได้ใช้ข้อความที่ใช้วัดเจตคติของประชาชนต่อประเด็นความเสมอภาคหญิงชายในมิตินการมีส่วนร่วมทางการเมืองจำนวน 8 ข้อความ โดยกำหนดให้ตัวอย่างระบุว่า ตนเองเห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วยต่อข้อความ ผลการสำรวจเจตคติในมิตินดังกล่าวมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ตารางที่ 4 – 31 จำนวนและร้อยละของเจตคติของตัวอย่างต่อข้อความ “ระบบการเมืองไทยยังถูกครอบงำจากนักการเมืองผู้ชายเกือบทั้งหมด” แยกตามเพศ

เพศ	“ระบบการเมืองไทยยังถูกครอบงำจากนักการเมืองผู้ชายเกือบทั้งหมด”		รวม (ร้อยละ)
	เห็นด้วย (ร้อยละ)	ไม่เห็นด้วย (ร้อยละ)	
ชาย	297 (56.4)	230 (43.6)	527 (100.0)
หญิง	307 (58.1)	221 (41.9)	528 (100.0)
รวม	604 (57.3)	451 (42.7)	1,055 (100.0)

ในประเด็นข้อเท็จจริงที่นักการเมืองชายเป็นผู้ควบคุมระบบการเมืองไทยนั้น จากข้อความที่กล่าวว่า “ระบบการเมืองไทยยังถูกครอบงำจากนักการเมืองผู้ชายเกือบทั้งหมด” ผลการสำรวจชี้ว่า ตัวอย่างส่วนใหญ่จำนวน 604 คน คิดเป็นร้อยละ 57.3 เห็นด้วยกับข้อความดังกล่าว ซึ่งบ่งชี้ให้เห็นว่า ประชาชนมีความเข้าใจถึงสภาพการเมืองไทยที่ผู้ชายยังครอบงำกิจกรรมทางการเมือง

เกือบทั้งหมด ในสังคมไทยนั้น การเมืองและการมีส่วนร่วมทางการเมืองถูกมองว่าเป็นเรื่องของผู้ชาย นอกจากนั้น กิจกรรมทางการเมืองถือเป็นกิจกรรมที่อยู่ในพื้นที่สาธารณะที่เปิดโอกาสให้ผู้ชายได้เข้ามามีอำนาจในการตัดสินใจในเรื่องต่างๆ ของประเทศ ในขณะที่ผู้หญิงมักถูกจำกัดอยู่ในพื้นที่ส่วนตัวที่เกี่ยวข้องกับครอบครัวและกิจกรรมทางครัวเรือน

การศึกษาความเสมอภาคหญิงชายในมิติการมีส่วนร่วมทางการเมืองได้มีงานวิจัยหลายฉบับที่บ่งชี้ว่า ระบบการเมืองไทยยังถูกครอบงำโดยผู้ชายและเครือข่ายของผู้ชาย (Old Boys' Network) ที่รวมตัวกันเป็นกลุ่มไม่ว่าเป็นระบบเครือข่ายและพวกพ้อง โดยมีระบบอุปถัมภ์เป็นโครงสร้างและวัฒนธรรมของความสัมพันธ์ระหว่างนักการเมืองชายด้วยกัน โดยกีดกันผู้หญิงออกจากการมีส่วนร่วมทางการเมือง ซึ่งส่งผลให้จำนวนนักการเมืองหญิงและชายมีจำนวนและสัดส่วนในระดับที่ไม่สมดุลกันอย่างมากระหว่างกัน นอกจากนั้น การมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้หญิงยังมีความสัมพันธ์กับระดับของการเมืองอีกด้วย ผู้หญิงถือว่ามียุทธศาสตร์ทางการเมืองค่อนข้างน้อยในการเมืองระดับชาติ ยิ่งไปกว่านั้น ในระบบการเมืองส่วนท้องถิ่นที่มีระดับความซับซ้อนน้อยกว่า และน่าจะเป็นหนทางในการเสริมกำลังให้ผู้หญิงเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองและพัฒนาตนเองให้เป็นผู้บริหารทางการเมืองในระดับที่เล็กได้มากขึ้น อย่างไรก็ตาม ข้อเท็จจริงกลับชี้ว่า การมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้หญิงในระบบการเมืองส่วนท้องถิ่นกลับยิ่งน้อยกว่าชายในระบบการเมืองระดับชาติเสียอีก ปรากฏการณ์นี้ชี้ให้เห็นว่า ผู้หญิงยังถูกกีดกันออกจากพื้นที่สาธารณะและโอกาสในการเป็นผู้นำทางการเมืองไปโดยปริยาย เนื่องจากจำนวนและสัดส่วนของผู้หญิงในระบบการเมืองทั้งสองระดับยังอยู่ในระดับที่ต่ำเกินไปในการที่จะก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงเชิงนโยบายสาธารณะที่เป็นประโยชน์ต่อผู้หญิงด้วยกัน สัดส่วนและจำนวนของผู้หญิงในระบบการเมืองที่ไม่สมดุลนี้เองเป็นสาเหตุหลักที่ทำให้ผู้หญิงขาดโอกาสในการพัฒนาภาวะผู้นำทางการเมืองอีกด้วย

เมื่อผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ความแตกต่างของเจตคติของประชาชนต่อประเด็นนักการเมืองชายและการครอบงำทางการเมือง พบว่า ตัวแปรภูมิภาค พื้นที่ที่อยู่อาศัย และระดับการศึกษาของประชาชนสามารถอธิบายความแตกต่างของเจตคติในประเด็นดังกล่าวอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 กล่าวคือ ผู้ที่อาศัยอยู่ในภาคเหนือ (ร้อยละ 67.7) เห็นด้วยกับข้อความนี้มากกว่าผู้อาศัยอยู่ในภูมิภาคอื่น (ร้อยละ 58.1 ของผู้อาศัยอยู่ในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล) ผู้ที่อาศัยอยู่ในเขตของกรุงเทพมหานคร (ร้อยละ 61.4) เห็นด้วยมากกว่าผู้ที่อาศัยอยู่ในต่างจังหวัด (ร้อยละ 51.0 ของผู้อาศัยในเขตเทศบาล) นอกจากนั้น ผู้ที่มีการศึกษาระดับปริญญาตรีหรือสูงกว่า (ร้อยละ 61.3) เห็นด้วยกับข้อความนี้มากกว่าผู้มีการศึกษาต่ำกว่าทุกกลุ่ม (ร้อยละ 54.6 ของผู้มีการศึกษาระดับประถมศึกษาหรือต่ำกว่า) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ตารางที่ 4 – 32 จำนวนและร้อยละของเจตคติของตัวอย่างต่อข้อความ “**นายกรัฐมนตรีหญิงหรือชายไม่มีความแตกต่างด้านความสามารถในการบริหารราชการแผ่นดิน**” แยกตามเพศ

เพศ	“นายกรัฐมนตรีหญิงหรือชายไม่มีความแตกต่างด้านความสามารถในการบริหารราชการแผ่นดิน”		รวม (ร้อยละ)
	เห็นด้วย (ร้อยละ)	ไม่เห็นด้วย (ร้อยละ)	
ชาย	312 (59.1)	216 (40.9)	528 (100.0)
หญิง	297 (56.0)	233 (44.0)	530 (100.0)
รวม	609 (57.6)	449 (42.4)	1,058 (100.0)

ในประเด็นความเป็นหญิงและชายกับความสามารถในการบริหารราชการแผ่นดินนั้น จากข้อความที่ว่า “**นายกรัฐมนตรีหญิงหรือชายไม่มีความแตกต่างด้านความสามารถในการบริหารราชการแผ่นดิน**” ผลการสำรวจชี้ว่า ตัวอย่างส่วนใหญ่จำนวน 609 คน คิดเป็นร้อยละ 57.6 เห็นด้วยกับข้อความดังกล่าว ผลสำรวจในส่วนนี้บ่งชี้ว่า ประชาชนมีเจตคติที่ดีต่อความเสมอภาคหญิงชายในมิติการมีส่วนร่วมทางการเมือง โดยไม่พิจารณาปัจจัยเพศมีความสัมพันธ์ต่อความสามารถในการบริหารราชการแผ่นดิน ปรากฏการณ์นี้สามารถอธิบายได้ด้วยเหตุผลที่ว่า ในปัจจุบัน ประเทศไทยได้มีนายกรัฐมนตรีที่เป็นผู้หญิงเป็นคนแรกแล้ว และนโยบายของรัฐบาลที่นำโดยนายกรัฐมนตรีหญิงได้ตอบสนองความต้องการของประชาชนบางส่วนและกลุ่มผลประโยชน์ได้เป็นอย่างดี แม้ว่าปรากฏว่าประชาชนบางกลุ่มไม่เห็นด้วยต่อนโยบายของนายกรัฐมนตรีหญิงคนนั้นก็ตาม

เมื่อผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ความแตกต่างของเจตคติของประชาชนต่อประเด็นเพศและความสามารถในการบริหารราชการแผ่นดิน พบว่า ตัวแปรประชากรตัวอื่น ยกเว้นตัวแปรภูมิภาคสามารถอธิบายความแตกต่างของเจตคติของประชาชนในประเด็นดังกล่าวอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 กล่าวคือ ผู้ที่อาศัยอยู่ในภาคเหนือ (ร้อยละ 67.7) และภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (ร้อยละ 61.4) เห็นด้วยต่อข้อความนี้มากกว่าผู้ที่อาศัยในภูมิภาคอื่นทั้งหมด โดยเฉพาะผู้ที่อาศัยอยู่ในภาคใต้ (ร้อยละ 46.9) เห็นด้วยต่อข้อความนี้น้อยที่สุด อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ตารางที่ 4 – 33 จำนวนและร้อยละของเจตคติของตัวอย่างต่อข้อความ “**ผู้หญิงไม่สามารถเป็นผู้นำทางการเมืองที่ดีได้ เนื่องจากมีภาวะผู้นำน้อยกว่านักการเมืองชาย**” แยกตามเพศ

เพศ	“ผู้หญิงไม่สามารถเป็นผู้นำทางการเมืองที่ดีได้เนื่องจากมีภาวะผู้นำน้อยกว่านักการเมืองชาย”		รวม (ร้อยละ)
	เห็นด้วย (ร้อยละ)	ไม่เห็นด้วย (ร้อยละ)	
ชาย	217 (41.2)	310 (58.8)	527 (100.0)
หญิง	183 (34.5)	347 (65.5)	530 (100.0)
รวม	400 (37.8)	657 (62.2)	1,057 (100.0)

ในประเด็นต่อไป ผู้วิจัยจะได้อภิปรายถึงความสัมพันธ์ระหว่างเพศและภาวะผู้นำ จากข้อความที่ว่า “**ผู้หญิงไม่สามารถเป็นผู้นำทางการเมืองที่ดีได้ เนื่องจากมีภาวะผู้นำน้อยกว่านักการเมืองชาย**” พบว่า ตัวอย่างส่วนใหญ่จำนวน 657 คน คิดเป็นร้อยละ 62.2 ไม่เห็นด้วยกับ

ข้อความนี้ ซึ่งบ่งชี้ว่าความเป็นชายหญิงไม่มีส่วนเกี่ยวข้องกับระดับภาวะผู้นำ ความคิดเห็นของประชาชนในประเด็นนี้บ่งชี้ว่า คนส่วนใหญ่ของประเทศ (อย่างน้อยมากกว่ากึ่งหนึ่ง) มีเจตคติที่ดีต่อความเสมอภาคหญิงชายในประเด็นเพศและภาวะผู้นำทางการเมือง

อย่างไรก็ตาม ยังปรากฏประชาชนจำนวนไม่น้อยที่มองว่า ผู้หญิงไม่สามารถเป็นผู้นำทางการเมืองที่ดีได้ เนื่องจากขาดภาวะผู้นำหรือมีภาวะผู้นำน้อยกว่าชายซึ่งคิดเป็นร้อยละ 37.8 ประชาชนกลุ่มนี้เองอาจมองไปยังประเด็นที่ว่า ผู้หญิงไทยยังขาดประสบการณ์ ทักษะ และโอกาสในการบริหารประเทศเนื่องจากวัฒนธรรมไทย ค่านิยมละความเชื่อดั้งเดิมยังกำหนดให้ผู้หญิงมีบทบาทในครอบครัวมากกว่าการเป็นผู้นำ นอกจากนี้ ประชาชนส่วนนี้เป็นกลุ่มที่มองว่า การเมืองนั้นเป็นเรื่องของผู้ชายมากกว่าผู้หญิงจะเข้ามาเกี่ยวข้อง

ปัจจุบัน ผู้หญิงไทยได้รับการศึกษาสูงขึ้นและได้รับโอกาสทางสังคมมากขึ้น โอกาสในการฝึกฝนตนเองให้เป็นผู้นำทางการเมืองก็มีมากขึ้นตามลำดับ ในการศึกษาของต่างประเทศชี้ว่า ผู้นำทางการเมืองหญิงมีความสามารถในการแก้ปัญหาที่เกี่ยวข้องกับเด็ก เยาวชนและสตรีได้ดีกว่าผู้นำทางการเมืองชาย โดยผู้นำทางการเมืองหญิงมักบรรจุประเด็นที่สำคัญต่อสถานภาพของผู้หญิง เด็ก และผู้ด้อยโอกาสให้เป็นวาระของชาติมากกว่าผู้นำทางการเมืองชาย ในทางตรงกันข้าม ผู้นำทางการเมืองชายจะใส่ใจประเด็นเศรษฐกิจ การทหาร และความมั่นคงของชาติมากขึ้นไป และมักละเลยปัญหาที่เกิดขึ้นกับผู้ถูกเอาเปรียบทางสังคม

เมื่อผู้วิจัยทำการทดสอบความแตกต่างของเจตคติของประชาชนในประเด็นนี้ พบว่า ตัวแปรภูมิภาคและเพศสามารถอธิบายความแตกต่างของเจตคติของประชาชนในประเด็นนี้ได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ผู้ที่อาศัยอยู่ในภาคกลาง (ร้อยละ 73.6) และผู้อาศัยอยู่ในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล (ร้อยละ 65.5) ไม่เห็นด้วยต่อข้อความนี้มากกว่าผู้อาศัยในภูมิภาคอื่น นอกจากนั้น ผู้หญิง (ร้อยละ 65.5) ไม่เห็นด้วยต่อข้อความนี้มากกว่าผู้ชาย (ร้อยละ 58.8) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ตารางที่ 4 – 34 จำนวนและร้อยละของเจตคติของตัวอย่างต่อข้อความ “ผู้หญิงยังได้รับโอกาสในการเป็นผู้นำทางการเมืองน้อยกว่าผู้ชาย” แยกตามเพศ

เพศ	“ผู้หญิงยังได้รับโอกาสในการเป็นผู้นำทางการเมืองน้อยกว่าผู้ชาย”		รวม (ร้อยละ)
	เห็นด้วย (ร้อยละ)	ไม่เห็นด้วย (ร้อยละ)	
ชาย	297 (56.2)	231 (43.8)	528 (100.0)
หญิง	354 (66.8)	176 (33.2)	530 (100.0)
รวม	651 (61.5)	407 (38.5)	1,058 (100.0)

ในประเด็นต่อไปที่ผู้วิจัยจะอภิปรายเกี่ยวกับโอกาสของผู้หญิงในบริบทของการเป็นผู้นำทางการเมือง จากข้อความที่ว่า “ผู้หญิงยังได้รับโอกาสในการเป็นผู้นำทางการเมืองน้อยกว่าผู้ชาย” ผลการสำรวจชี้ว่า ตัวอย่างส่วนใหญ่จำนวน 682 คน คิดเป็นร้อยละ 64.5 เห็นด้วยว่า ในระบบการเมืองไทย ผู้หญิงได้รับโอกาสในการเป็นผู้นำน้อยกว่าชาย

จากข้อเท็จจริงที่ว่า จำนวนและสัดส่วนของผู้หญิงในระบบการเมืองไทยยังอยู่ในระดับที่ค่อนข้างต่ำกล่าวคือ มีผู้หญิงในระบบการเมืองทั้งระบบเพียงร้อยละ 16 เท่านั้นเมื่อเปรียบเทียบกับนักการเมืองชาย นอกจากนั้น ระบบการเมืองส่วนท้องถิ่นก็ยังไม่เปิดโอกาสให้ผู้หญิงเข้าไปมีส่วนร่วมเช่นกันเมื่อเปรียบเทียบกับระบบการเมืองระดับชาติ ทั้งนี้ ปรากฏการณ์ดังกล่าวสามารถอธิบายได้จากลักษณะวัฒนธรรม ค่านิยมและความเชื่อดั้งเดิมของสังคมไทยที่กำหนดให้ผู้หญิงควรเป็นผู้ “อยู่กับเหย้า ใฝ่กับเรือน” และกำหนดให้ผู้หญิงมีบทบาทอย่างมากในครอบครัวและครัวเรือนมากกว่าการพัฒนาศักยภาพของผู้หญิงให้เป็นผู้มีผู้นำ นอกจากนั้น สังคมไทยยังกำหนดให้ผู้ชายเป็นผู้มีโอกาสนในการครอบครองพื้นที่สาธารณะและมีโอกาสเป็นผู้มีผู้นำในทุกระดับมากกว่าผู้หญิง การแบ่งแยกพื้นที่ระหว่างหญิงและชายออกเป็นพื้นที่ส่วนตัวและพื้นที่สาธารณะเริ่มลดน้อยลงเมื่อผู้หญิงได้รับการศึกษามากขึ้นเป็นตัวของตัวเองมากขึ้น และสามารถพึ่งพาตนเองได้มากขึ้นส่งผลให้เกิดการแย่งชิงและต่อรองพื้นที่สาธารณะระหว่างผู้ชายและผู้หญิงมากขึ้นตามลำดับ อย่างไรก็ตาม ปัจจัยการศึกษาที่มีอิทธิพลต่อเจตคติความเสมอภาคหญิงชายในการเป็นผู้มีผู้นำไม่สามารถเห็นผลลัพธ์ได้ในระยะสั้น จึงยังปรากฏว่าประชาชนบางส่วนยังคงมองว่า ผู้หญิงได้รับโอกาสในการเป็นผู้มีผู้นำทางการเมืองน้อยกว่าผู้ชายอยู่ดี

เมื่อผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ความแตกต่างของเจตคติของประชาชนกับตัวแปรประชากรที่มีอยู่ในการศึกษาครั้งนี้ พบว่า ตัวแปรภูมิภาค พื้นที่ที่อาศัยและเพศมีอิทธิพลต่อเจตคติของประชาชนด้านโอกาสของผู้หญิงในการเป็นผู้มีผู้นำทางการเมืองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 กล่าวคือ ผู้ที่อาศัยอยู่ในภาคเหนือ (ร้อยละ 81.1) เห็นด้วยกับข้อความนี้มากกว่าผู้ที่อาศัยอยู่ในภูมิภาคอื่นทุกภาค (ร้อยละ 58.2 ของผู้ที่อาศัยอยู่ในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล) ผู้ที่อาศัยอยู่นอกเขตเทศบาล (ร้อยละ 66.9) เห็นด้วยกับข้อความนี้มากกว่าผู้ที่อยู่ในเขตของกรุงเทพมหานคร (ร้อยละ 58.0) และผู้ที่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาล (ร้อยละ 59.1) และผู้หญิง (ร้อยละ 66.8) เห็นด้วยกับข้อความดังกล่าวมากกว่าผู้ชาย (ร้อยละ 56.3) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ตารางที่ 4 – 35 จำนวนและร้อยละของเจตคติของตัวอย่างต่อข้อความ “ผู้หญิงได้รับการยอมรับให้เป็นผู้นำทางการเมืองน้อยกว่าผู้ชาย” แยกตามเพศ

เพศ	“ผู้หญิงได้รับการยอมรับให้เป็นผู้นำทางการเมืองน้อยกว่าผู้ชาย”		รวม (ร้อยละ)
	เห็นด้วย (ร้อยละ)	ไม่เห็นด้วย (ร้อยละ)	
ชาย	320 (60.6)	208 (39.4)	528 (100.0)
หญิง	362 (68.4)	167 (31.6)	529 (100.0)
รวม	682 (64.5)	375 (35.5)	1,057 (100.0)

นอกเหนือจากโอกาสในการเป็นผู้มีผู้นำทางการเมืองของผู้หญิงไทยแล้ว ผู้วิจัยต้องการทราบถึงการยอมรับของสังคมไทยต่อผู้นำทางการเมืองหญิง จากข้อความที่ว่า “ผู้หญิงได้รับการยอมรับให้เป็นผู้นำทางการเมืองน้อยกว่าผู้ชาย” พบว่า ตัวอย่างส่วนใหญ่จำนวน 684 คน คิดเป็นร้อยละ 64.5 เห็นด้วยว่า ผู้หญิงได้รับการยอมรับให้เป็นผู้นำทางการเมืองน้อยกว่าผู้ชาย ซึ่งแสดงถึงอคติของสังคมไทยต่อการเป็นผู้นำของผู้หญิง และสะท้อนความไม่เสมอภาคหญิงชายในมิติการมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้หญิงอีกด้วย

ผู้วิจัยมีความเห็นว่า ประชาชนไทยยังมีอคติที่มองผู้นำทางการเมืองหญิงมีลักษณะของผู้นำที่น้อยกว่าและด้อยกว่า และยังมีการเหมารวมทางเพศว่า ผู้นำทางการเมืองหญิงใส่ใจในรายละเอียดของปัญหามากกว่าจะสนใจในแก่นสาระของปัญหาของบ้านเมือง ผู้นำทางการเมืองหญิงมักถูกมองว่า “ชอบจับผิด” “จุกจิก” “เจ้าอารมณ์มากกว่าการใช้เหตุผล” “ขาดความมั่นใจในตัวเอง” และยังเป็นสิ่งที่พึงพาให้แก่ประชาชนได้น้อยกว่าผู้นำทางการเมืองชาย ผู้หญิงที่มีโอกาสเป็นผู้นำทางการเมืองไม่ว่าจะเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภา ผู้หญิงเหล่านั้นต้องทำงานและพยายามอย่างหนักกว่าผู้ชายเป็นหลายเท่าเพื่อเข้าสู่ระบบการเมืองที่ครอบงำโดยผู้ชาย การทำงานและความพยายามอย่างหนักเพื่อเอาชนะ “เพดานแก้ว” หรือข้อจำกัดต่อผู้หญิงในการเข้าสู่ตำแหน่งที่สูงกว่านักการเมืองชายนั้น บ่อยครั้งมากที่ถูกมองว่า เป็นการหาผลประโยชน์ให้แก่ตนเอง เป็นต้น อคติต่อคุณลักษณะของผู้หญิงดังกล่าวสืบเนื่องจากการเหมารวมทางเพศด้านบุคลิกภาพที่แตกต่างกันระหว่างหญิงและชายที่มีมาตั้งแต่ในอดีต และยังคงมีอิทธิพลต่อความรู้สึกนึกคิดของคนทั่วไปในสังคมไทย

เมื่อผู้วิจัยทำการทดสอบความแตกต่างด้านความคิดเห็นของประชาชนด้านการยอมรับผู้นำทางการเมืองที่เป็นผู้หญิง พบว่า ตัวแปรภูมิภาคและเพศเป็นตัวแปรที่สามารถอธิบายความแตกต่างของความคิดเห็นของประชาชนในประเด็นดังกล่าวอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 กล่าวคือ ผู้ที่อาศัยอยู่ในภาคเหนือ (ร้อยละ 74.8) เห็นด้วยต่อข้อความนี้มากกว่าผู้ที่อาศัยอยู่ในภูมิภาคอื่นทุกภาค (ร้อยละ 57.3 ของผู้ที่อาศัยอยู่ในภาคกลาง) และผู้หญิง (ร้อยละ 68.4) เห็นด้วยกับข้อความนี้มากกว่าผู้ชาย (ร้อยละ 60.6) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่า ผู้หญิงรู้สึกว่าการยอมรับทางการเมืองน้อยกว่าผู้ชาย

ตารางที่ 4 – 36 จำนวนและร้อยละของเจตคติของตัวอย่างต่อข้อความ “ผู้หญิงยังขาดต้นแบบทางบทบาทที่ดีในการเป็นผู้นำทางการเมือง” แยกตามเพศ

เพศ	“ผู้หญิงยังขาดต้นแบบทางบทบาทที่ดีในการเป็นผู้นำทางการเมือง”		รวม (ร้อยละ)
	เห็นด้วย (ร้อยละ)	ไม่เห็นด้วย (ร้อยละ)	
ชาย	264 (50.1)	263 (49.9)	527 (100.0)
หญิง	292 (55.1)	238 (44.9)	530 (100.0)
รวม	556 (52.6)	501 (47.4)	1,057 (100.0)

ประเด็นที่สืบเนื่องจากโอกาสและการยอมรับผู้นำทางการเมืองหญิงในสังคมไทย ผู้วิจัยได้ทำการสำรวจความคิดเห็นของประชาชนด้านตัวแบบเชิงบทบาททางการเมืองของผู้นำทางการเมืองหญิง จากข้อความที่ว่า “ผู้หญิงยังขาดต้นแบบทางบทบาทที่ดีในการเป็นผู้นำทางการเมือง” พบว่า ตัวอย่างส่วนใหญ่จำนวน 556 คน คิดเป็นร้อยละ 52.6 เห็นด้วยกับข้อความดังกล่าว การขาดตัวแบบเชิงบทบาทของผู้หญิงในการเป็นผู้นำทางการเมืองทำให้การพัฒนาศักยภาพของผู้หญิงในเวทิน้อยลง

เหตุผลหลักที่สามารถอธิบายการขาดตัวแบบเชิงบทบาทที่ดีในการเป็นนักการเมืองที่ดีนั้นมีด้วยกันหลายเหตุผล ประการแรก ระบบการเมืองของไทยยังไม่เอื้อให้ผู้หญิงที่มีความรู้

ความสามารถเข้าสู่เวทีทางการเมืองได้ ซึ่งทำให้จำนวนและสัดส่วนของนักการเมืองหญิงมีจำนวนน้อยมากเมื่อเทียบกับจำนวนของนักการเมืองชาย จำนวนที่น้อยและจำกัดของนักการเมืองหญิงที่ดีทำให้ผู้หญิงที่คาดหวังที่จะเข้าสู่เวทีการเมืองต้องพยายามค้นหาอัตลักษณ์ของตนด้วยการต่อสู้และแย่งชิงกับนักการเมืองชาย และบ่อยครั้งที่ผู้หญิงค้นหาอัตลักษณ์ของตนโดยยึดตัวแบบที่เป็นชาย ทำให้สังคมมองว่า ก้าวร้าว ความประพฤติไม่เหมาะสม และใส่ใจรายละเอียดมากเกินไป ประการที่สอง คุณลักษณะของวัฒนธรรมไทยที่กำหนดให้ผู้หญิงต้องมีความเรียบร้อย สะอาดสะอาด ใจเย็นเนื้อใจเย็นตัว ทำให้ผู้หญิงมีความขัดแย้งด้านบุคลิกภาพ เมื่อตนเองต้องเข้าสู่เวทีการเมืองที่ความขัดแย้งและการต่อรองถือเป็นแนวปฏิบัติทั่วไปในระบบการเมืองที่ถูกครอบงำโดยนักการเมืองชาย ประการที่สามสืบเนื่องจากประการที่สอง ระบบการศึกษาของไทยยังบ่มเพาะให้ผู้หญิงเป็นแม่บ้านที่ดี ภรรยาที่ดี และแม่ที่ดี มากกว่าการเป็นนักการเมืองที่ดี จึงทำให้ผู้หญิงขาดภาวะผู้นำ ขาดความมั่นใจในตนเอง และติดอยู่ในกรอบความประพฤติที่สังคมกำหนดให้ ผู้หญิงไทยที่ต้องการเข้าสู่ระบบการเมืองและคาดหวังที่จะเป็นผู้นำทางการเมืองไม่มีแนวทางความประพฤติ และขาดความมั่นใจในการเป็นผู้นำ เนื่องจากระบบการศึกษายังตอกย้ำให้ผู้หญิงรับบทบาทของผู้ตามมาตลอด

เมื่อผู้วิจัยทำการทดสอบความแตกต่างของเจตคติของประชาชนด้านตัวแบบเชิงบทบาทของนักการเมืองหญิงกับตัวแปรประชากร พบว่า ตัวแปรภูมิภาคและระดับการศึกษาสามารถอธิบายความแตกต่างของเจตคติของประชาชนในประเด็นนี้ได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 กล่าวคือ ผู้ที่อาศัยอยู่ภาคใต้ (ร้อยละ 65.1) เห็นด้วยกับข้อความนี้มากกว่าผู้อาศัยอยู่ในภูมิภาคอื่นๆ (ร้อยละ 34.5 ของผู้อาศัยอยู่ในภาคกลาง) และผู้ที่อาศัยในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล (ร้อยละ 48.9) เห็นด้วยกับข้อความนี้น้อยที่สุด นอกจากนี้ ผู้ที่มีการศึกษาในระดับประถมศึกษาหรือต่ำกว่า (ร้อยละ 59.6) เห็นด้วยกับข้อความนี้มากกว่าผู้ที่มีการศึกษาสูงกว่าทุกกลุ่ม (ร้อยละ 50.1 ของผู้มีการศึกษาระดับปริญญาตรีหรือสูงกว่า) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ตารางที่ 4 – 37 จำนวนและร้อยละของเจตคติของตัวอย่างต่อข้อความ นักการเมืองหญิงยังถูกมองเป็น “ไม่ประดับ” ในระบบการเมืองไทย แยกตามเพศ

เพศ	“นักการเมืองหญิงยังถูกมองเป็น “ไม่ประดับ” ในระบบการเมืองไทย”		รวม (ร้อยละ)
	เห็นด้วย (ร้อยละ)	ไม่เห็นด้วย (ร้อยละ)	
ชาย	215 (40.8)	312 (59.2)	527 (100.0)
หญิง	247 (46.6)	283 (53.4)	530 (100.0)
รวม	462 (43.7)	595 (56.3)	1,057 (100.0)

เนื่องจากสังคมไทยยังมีอคติและภาพเหมารวมทางเพศต่อผู้หญิงในการเป็นผู้นำทางการเมือง ผู้วิจัยจึงต้องการทราบความคิดเห็นของประชาชนต่อนักการเมืองหญิงเปรียบเสมือน “ไม่ประดับ” ในเวทีการเมืองของไทย ผู้วิจัยลงความเห็นว่าเป็น “ไม่ประดับ” ในเวทีการเมืองไทยหมายถึงนักการเมืองหญิงถูกมองเป็นส่วนเติมเต็มของระบบการเมืองเพื่อให้ตัวระบบการเมืองมีส่วนประกอบครบทั้งสองเพศ นอกจากนั้น คำว่า “ไม่ประดับ” สื่อความหมายถึง การเหยียดเพศที่มองผู้หญิงในเวทีการเมืองว่าขาดความสามารถ ไม่มีความเป็นผู้นำ การเป็นได้แค่ส่วนประกอบเล็กๆ การทำให้เวที

การเมืองมี “สี่สັນ” แต่ขาดแก่นสาร จากข้อความที่ว่า **นักการเมืองหญิงยังถูกมองเป็น “ไม้ประดับ” ในระบบการเมืองไทย** นั้น พบว่า ตัวอย่างส่วนใหญ่จำนวน 595 คน คิดเป็นร้อยละ 56.3 ไม่เห็นด้วยกับข้อความดังกล่าว ซึ่งบ่งชี้ว่า ประชาชนไทยส่วนใหญ่ยังมีเจตคติที่ดีต่อบทบาทของผู้หญิงในเวทีการเมือง และไม่ใช่เพียง “ไม้ประดับ” แต่มีความสามารถในการเปลี่ยนแปลงสังคมไทยผ่านเวทีการเมืองให้ดีขึ้น

อย่างไรก็ตาม จำนวนและสัดส่วนของประชาชนที่เห็นด้วยกับข้อความนี้ กล่าวคือ นักการเมืองหญิงเป็นเพียงไม้ประดับในระบบการเมืองไทย ถือว่าค่อนข้างสูงกล่าวคือคิดเป็นร้อยละ 43.7 ของตัวอย่างทั้งหมด ซึ่งชี้ให้เห็นว่า คนจำนวนมากมองนักการเมืองหญิงเป็นผู้ขาดความสามารถ เป็นเพียงส่วนประกอบที่ไม่สำคัญในระบบการเมือง และยังขาดแก่นสารและความสามารถในการขับเคลื่อนให้เกิดการพัฒนาของสังคมไทยได้ แนวคิด “ไม้ประดับ” ถือเป็นกรณีศึกษาพิเศษหญิงลดทอนความเป็นมนุษย์ และมีอคติอย่างมากต่อผู้หญิงที่อยู่ในระบบการเมืองของไทย เหตุผลหลักที่สามารถอธิบายความรู้สึกนึกคิดดังกล่าวของประชาชนกลุ่มนี้คือ ผู้หญิงไทยไม่ได้ถูกหล่อหลอมกลมกลืนให้เป็นผู้ผู้นำและผู้เปลี่ยนแปลงสังคมแต่อย่างใด ผู้หญิงไทยกับการเมืองถูกมองเป็นเรื่องที่ขัดแย้งกับคุณลักษณะที่ดีของความเป็นหญิงไทย การเป็นนักการเมืองของผู้หญิงขัดแย้งต่อแนวคิด “เจียมเนื้อเจียมตัว” “เรียบร้อย” และ “สุภาพ” ที่สังคมไทยพยายามปลูกฝังลงในจิตสำนึกของความเป็นหญิงไทย ด้วยเหตุผลนี้เอง จึงไม่แปลกเลยที่ ตัวอย่างมากกว่าร้อยละ 40 ยังเชื่อว่า นักการเมืองหญิงไม่ได้มีบทบาทสำคัญใดๆ ในเวทีการเมืองนอกจากทำให้ระบบการเมืองมีตัวแทนของเพศหญิงเข้าสู่ระบบการเมืองบ้าง

เมื่อผู้วิจัยทำการทดสอบความแตกต่างของเจตคติของประชาชนด้านความรู้สึกนึกคิดที่มองนักการเมืองหญิงเป็น “ไม้ประดับ” ในเวทีการเมืองกับตัวแปรประชากรที่อยู่ในการศึกษา พบว่า ตัวแปรภูมิภาค อายุ เพศ และระดับรายได้มีอิทธิพลต่อเจตคติของประชาชนในประเด็นดังกล่าวอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 กล่าวคือ ผู้ที่อาศัยอยู่ในภาคเหนือ (ร้อยละ 56.7) เห็นด้วยกับข้อความดังกล่าวมากกว่าผู้ที่อาศัยอยู่ในภูมิภาคอื่น (ร้อยละ 40.8 ของผู้ที่อาศัยอยู่ในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล) ผู้ที่มีอายุระหว่าง 18-25 ปี (ร้อยละ 57.4) เห็นด้วยกับผู้ที่มียุมากกว่าผู้ที่มีอายุมากกว่าทุกกลุ่ม (ร้อยละ 34.2 ของผู้ที่มีอายุ 60-65 ปี) ผู้หญิง (ร้อยละ 46.6) เห็นด้วยมากกว่าผู้ชาย (ร้อยละ 40.8) และผู้มีรายได้ไม่เกิน 10,000 บาทต่อเดือน (ร้อยละ 52.6) เห็นด้วยกับข้อความนี้มากกว่าผู้ไม่มีรายได้ (ร้อยละ 47.6) และผู้มีรายได้สูงกว่าทุกกลุ่ม (ร้อยละ 44.8 ของผู้ที่มีรายได้สูงมาก) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ตารางที่ 4 – 38 จำนวนและร้อยละของเจตคติของตัวอย่างต่อข้อความ “หากระบบการเมืองไทยมีนักการเมืองผู้หญิงมากขึ้นจะทำให้ปัญหาสังคมที่เกี่ยวกับผู้หญิงได้รับการแก้ไขมากขึ้น”

แยกตามเพศ

เพศ	“หากระบบการเมืองไทยมีนักการเมืองผู้หญิงมากขึ้นจะทำให้ปัญหาสังคมที่เกี่ยวกับผู้หญิงได้รับการแก้ไขมากขึ้น”		รวม (ร้อยละ)
	เห็นด้วย (ร้อยละ)	ไม่เห็นด้วย (ร้อยละ)	
ชาย	274 (52.1)	252 (47.9)	526 (100.0)
หญิง	361 (68.1)	169 (31.9)	530 (100.0)
รวม	635 (60.1)	421 (39.9)	1,056 (100.0)

นอกเหนือจากโอกาสและบทบาทของผู้หญิงในระบบการเมืองไทย ผู้วิจัยต้องการทราบถึงเจตคติของประชาชนต่อบทบาทของนักการเมืองหญิงในการแก้ปัญหาสังคมที่เกี่ยวกับผู้หญิง จากข้อความที่ว่า “หากระบบการเมืองไทยมีนักการเมืองผู้หญิงมากขึ้นจะทำให้ปัญหาสังคมที่เกี่ยวกับผู้หญิงได้รับการแก้ไขมากขึ้น” พบว่า ตัวอย่างจำนวน 635 คน คิดเป็นร้อยละ 60.1 เห็นด้วยกับข้อความดังกล่าว ซึ่งถือเป็นเจตคติที่ดีของประชาชนส่วนใหญ่ที่ต้องการเพิ่มจำนวนผู้หญิงในระบบการเมืองไทยให้มากขึ้น และต้องการให้ปัญหาสังคมที่เกี่ยวข้องกับผู้หญิงได้รับการแก้ไขอย่างจริงจัง

ผู้วิจัยมีความเห็นว่า การเพิ่มจำนวนนักการเมืองหญิงในระบบเวทีการเมืองจะทำให้ปัญหาที่เกี่ยวข้องกับผู้หญิง เด็ก ครอบครัว และปัญหาของผู้ด้อยโอกาสทางสังคมที่มักไม่ได้รับความสนใจจากนักการเมืองชายมากขึ้นจะถูกจัดเป็นวาระสำคัญแห่งชาติมากขึ้น งานวิจัยอื่นๆ ในต่างประเทศก็ชี้ไปในทิศทางเดียวกันว่า การเพิ่มจำนวนนักการเมืองหญิงในเชิงปริมาณเข้าสู่ระบบการเมืองทำให้ปัญหาความเสมอภาคหญิงชายได้รับแก้ไขมากขึ้น ปัญหาการค้ามนุษย์ การค้าประเวณีที่ผิดกฎหมาย การกระทำความรุนแรงในครอบครัว และปัญหาสาธารณสุขได้รับการแก้ไขและปรับปรุงให้ดีขึ้น ปริมาณนักการเมืองหญิงที่เพิ่มขึ้นในระบบการเมืองมีความสอดคล้องต่อจำนวนการผ่านกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับสตรี เด็ก ผู้พิการและสถาบันครอบครัว นอกจากนี้ การเพิ่มจำนวนและสัดส่วนของนักการเมืองหญิงมีความสัมพันธ์เชิงลบกับปัญหาการทุจริตคอร์รัปชันในทุกระดับการเมืองอีกด้วย

เมื่อผู้วิจัยทำการทดสอบความแตกต่างของเจตคติของประชาชนด้านการเพิ่มจำนวนนักการเมืองหญิงในเวทีการเมืองกับตัวแปรประชากรที่อยู่ในการศึกษา พบว่า ตัวแปรภูมิภาค เพศ ระดับการศึกษาและระดับการศึกษาสามารถอธิบายความแตกต่างด้านเจตคติของประชาชนในประเด็นนี้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 กล่าวคือ ผู้ที่อาศัยอยู่ในภาคใต้ (ร้อยละ 73.4) และภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (ร้อยละ 72.6) เห็นด้วยต่อข้อความนี้มากกว่าผู้ที่อาศัยอยู่ในภูมิภาคอื่น (ร้อยละ 26.4 ของผู้อาศัยอยู่ในภาคกลาง) ผู้หญิง (ร้อยละ 68.1) เห็นด้วยมากกว่าผู้ชาย (ร้อยละ 52.1) ผู้มีรายได้ไม่เกิน 10,000 บาท (ร้อยละ 70.1) เห็นด้วยกับข้อความนี้มากกว่าผู้ที่มีรายได้สูงกว่าทุกกลุ่ม (ร้อยละ 46.3 ของผู้ที่มีรายได้สูงมาก) และผู้ที่มีการศึกษาระดับประถมศึกษาหรือต่ำกว่า (ร้อยละ 67.1) เห็นด้วยกับข้อความนี้มากกว่าผู้มีการศึกษาสูงกว่าทุกกลุ่ม (ร้อยละ 56.1 ของผู้มีการศึกษาระดับปริญญาตรีหรือสูงกว่า) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

สรุป

จากแบบสอบถามตอบกลับทั้งสิ้นจำนวน 1,058 ฉบับ ผู้วิจัยสามารถสรุปผลการวิจัยเจตคติของประชาชนด้านความเสมอภาคหญิงชายในมิติต่างๆ ได้ดังต่อไปนี้

ด้านความเสมอภาคหญิงชายในมิติครัวเรือน พบว่า ร้อยละ 60 ของตัวอย่างระบุว่า ในปัจจุบันผู้หญิงต้องทำงานบ้านและทำงานนอกบ้านเพื่อจุนเจือครอบครัว ร้อยละ 59 ระบุว่า ผู้หญิงควรมีหน้าที่เป็นภรรยาและแม่ที่ทำหน้าที่ดูแลสามีและลูกเท่านั้น ร้อยละ 28 ยังมีความรู้สึกนึกคิดที่ว่าชายเป็นช้างเท้าหน้าและหญิงต้องเป็นช้างเท้าหลัง ร้อยละ 47 ระบุว่า ผู้หญิงมีหน้าที่ในครัวเรือนมากกว่าผู้ชาย ร้อยละ 30 ระบุว่า การทำร้ายร่างกายระหว่างสามีภรรยาเป็นเรื่องส่วนบุคคลบุคคลภายนอกไม่ควรเข้าไปเกี่ยวข้อง ร้อยละ 14 ระบุว่า สังคมไทยให้ความสำคัญกับลูกชายมากกว่าลูกสาวเนื่องจากระบบสืบสกุล นอกจากนี้ ตัวอย่างมากกว่ากึ่งหนึ่งระบุว่า ผู้หญิงมีหน้าที่ในการดูแลอบรมบุตร รับผิดชอบไปกลับโรงเรียน วางแผนการศึกษาให้บุตร เป็นผู้ถูกคุมกำเนิด และต้องดูแลพ่อแม่ยามชราหรือป่วย ในขณะที่ผู้ชายใช้เวลาพบปะสังสรรค์กับเพื่อนๆ มากกว่าผู้หญิง

ด้านความเสมอภาคหญิงชายในมิติสังคม พบว่า ร้อยละ 39 ระบุว่า ละครและโฆษณา นำเสนอภาพลักษณ์ของผู้หญิงในฐานะวัตถุทางเพศมากกว่านำเสนอความสามารถของผู้หญิง ร้อยละ 20 ระบุว่า ครมมองว่า นักเรียนชายมีโอกาสในการเป็นผู้นำมากกว่านักเรียนหญิง ร้อยละ 52 ระบุว่า ผู้หญิงจำนวนไม่น้อยเผชิญปัญหาการคุกคามทางเพศแต่ไม่กล้าแจ้งความ เนื่องจากกลัวเสียชื่อเสียงและความอับอาย ร้อยละ 36 ระบุว่า ผู้หญิงที่ผ่านการหย่าร้างและแต่งงานใหม่ได้รับการยอมรับน้อยกว่าผู้ชายในสถานภาพเดียวกัน ร้อยละ 28 ยังมีความเชื่อที่ว่า การมีลูกสาวเหมือนมีส้วมอยู่หน้าบ้าน ร้อยละ 40 ของตัวอย่างระบุว่า สังคมไทยมองว่า ผู้ชายเป็นเพศที่มีบทบาททางสังคมสูงกว่าผู้หญิง ร้อยละ 44 ระบุว่า ผู้หญิงที่ตั้งท้องก่อนวัยอันควรได้รับการประณามจากสังคมมากกว่าผู้ชายผู้เป็นพ่อ และ ร้อยละ 43 ระบุว่า ศาสนาควรเปิดโอกาสให้ผู้หญิงมีบทบาทมากขึ้นเท่าเทียมกับผู้ชาย

ด้านความเสมอภาคหญิงชายในมิติเศรษฐกิจ ผลวิจัยชี้ว่า ร้อยละ 39 ของตัวอย่างระบุว่า แม้ว่าชายและหญิงมีความสามารถเท่ากัน นายจ้างยังชอบที่จะจ้างลูกจ้างชายมากกว่า ร้อยละ 28 ระบุว่า ในช่วงเศรษฐกิจตกต่ำ ลูกจ้างหญิงมักถูกกดดันให้ออกจากงานมากกว่าลูกจ้างชาย ร้อยละ 24 ระบุว่า แม้ว่าชายและหญิงมีความสามารถเท่ากัน ลูกจ้างหญิงมักได้รับค่าตอบแทนและสวัสดิการน้อยกว่าลูกจ้างชาย ร้อยละ 56 ระบุว่า ผู้หญิงที่มีอายุมากกว่า 45 ปีจะหางานยากกว่าผู้ชายในวัยเดียวกันในงานประเภทเดียวกัน และ ร้อยละ 31 ระบุว่า แรงงานในครัวเรือนเป็นแรงงานที่ไม่มีมูลค่าทางเศรษฐกิจ นอกจากนี้ สังคมไทยยังมีอคติทางเพศกำหนดให้อาชีพที่เหมาะสมกับชายและหญิงที่แตกต่างกัน โดยระบุให้อาชีพที่มีสถานภาพดีกว่าและสูงกว่าเป็นอาชีพของผู้ชายมากกว่าผู้หญิง

ด้านความเสมอภาคหญิงชายในมิติการมีส่วนร่วมทางการเมือง ผลวิจัยชี้ว่า ร้อยละ 57 ของตัวอย่างระบุว่า ระบบการเมืองไทยยังถูกครอบงำจากนักการเมืองชายเกือบทั้งหมด ร้อยละ 38 ระบุว่า ผู้หญิงไม่สามารถเป็นผู้นำทางการเมืองที่ดีได้ เนื่องจากมีภาวะผู้นำน้อยกว่านักการเมืองชาย ร้อยละ 62 ระบุว่า ผู้หญิงได้รับโอกาสในการเป็นผู้นำทางการเมืองน้อยกว่าผู้ชาย ร้อยละ 65 ระบุว่า ผู้หญิงได้รับการยอมรับให้เป็นผู้นำทางการเมืองน้อยกว่าผู้ชาย ร้อยละ 52 ระบุว่า ผู้หญิงยังขาดต้นแบบทางบทบาทที่ดีในการเป็นนักการเมืองที่ดี ร้อยละ 44 ระบุว่า นักการเมืองหญิงถูกมองเป็น

“ไม่ประทับใจ” ในระบบการเมืองไทย และ ร้อยละ 60 ระบุว่า การเพิ่มสัดส่วนของนักการเมืองผู้หญิงให้มากขึ้นจะช่วยทำให้ปัญหาที่เกี่ยวกับผู้หญิงได้รับการแก้ไขมากขึ้น

นอกจากนั้น ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทำการทดสอบความแตกต่างของระดับเจตคติของประชาชนด้านความเสมอภาคหญิงชายในทุกประเด็นกับปัจจัยด้านประชากรด้วยเทคนิคทางสถิติไคกำลังสอง พบว่า เจตคติที่ดีของประชาชนด้านความเสมอภาคหญิงชายในทุกมิติมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับระดับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของประเทศ กล่าวคือ ภูมิภาคที่อยู่อาศัย เขตที่พักอาศัย ระดับการศึกษา ระดับรายได้ ประเภทของอาชีพ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และพบว่าตัวแปรอายุและสถานภาพสมรสมีความสัมพันธ์กับเจตคติของประชาชนไทยด้านความเสมอภาคหญิงชายน้อยกว่าตัวแปรอื่นที่ได้กล่าวมาแล้ว

บทที่ 5

การพัฒนาสถานภาพสตรีไทย สรุป การอภิปราย และข้อเสนอแนะ

การศึกษาครั้งนี้ถือเป็นการศึกษาสถานภาพสตรีไทยด้านความเสมอภาคหญิงชายที่ครอบคลุมในทุกมิติและมีขอบเขตการศึกษาที่กว้างมากฉบับหนึ่ง การศึกษาครั้งนี้ได้มุ่งประเด็นการศึกษาไปยังความเสมอภาคหญิงชายในมิติครอบครัว/ครัวเรือน ความเสมอภาคหญิงชายในมิติสังคม ความเสมอภาคหญิงชายในมิติเศรษฐกิจและความเสมอภาคหญิงชายในมิติการมีส่วนร่วมทางการเมือง โดยผู้วิจัยได้ใช้การวิจัยเชิงสำรวจแบบตัดขวาง และเก็บข้อมูลด้านเจตคติของประชาชนไทยในทุกภูมิภาคจำนวน 1,058 คน ด้วยแบบสอบถามที่ได้รับการตรวจสอบด้านเนื้อหาและมีมาตรฐาน การอภิปรายรายละเอียดในบทที่ 5 นี้ ผู้วิจัยจะได้สรุปข้อค้นพบและอภิปรายผลจากการศึกษา และขอเสนอแนะแนวทางการพัฒนาสถานภาพผู้หญิงไทยไว้ในส่วนที่สองของบทนี้ในลำดับต่อไป

บทสรุปและการอภิปรายผลการศึกษา

ในส่วนนี้ ผู้วิจัยจะได้ขอสรุปและอภิปรายผลการศึกษาถึงลักษณะของปัญหาความเสมอภาคหญิงชายในสังคมไทย โดยแบ่งการอภิปรายออกตามมิติที่สำคัญได้แก่ ความเสมอภาคหญิงชายในครัวเรือน/ครอบครัว ในมิติสังคม ในมิติเศรษฐกิจ และในมิติการมีส่วนร่วมทางการเมือง ตามลำดับ

ผลการศึกษาครั้งนี้ยืนยันให้ผู้วิจัยได้ทราบว่า ปัญหาความยากจนและระดับการพัฒนาของทรัพยากรมนุษย์ด้านการศึกษา โอกาสทางสังคม และโอกาสทางเศรษฐกิจ ตลอดจนค่านิยมดั้งเดิมและวัฒนธรรมชายเป็นใหญ่ยังเป็นสาเหตุหลักของเจตคติความไม่เสมอภาคหญิงชายที่ยังปรากฏอยู่ในสังคมไทย การศึกษาครั้งนี้ได้ชี้ว่า เมื่อประชาชนได้รับการศึกษา และมีโอกาสในชีวิตที่ดีขึ้นในมิติต่างๆ และมีความเข้าใจต่อประเด็นความเสมอภาคหญิงชายมากขึ้น เจตคติของประชาชนต่อการกดขี่บทบาทและหน้าที่ของผู้หญิงในสังคมจะลดลงตามลำดับ

ความเสมอภาคหญิงชายในมิติครัวเรือน/ครอบครัว

การศึกษาเชิงประจักษ์ชี้ว่า ความสัมพันธ์และบทบาทหญิงชายในสังคมไทยปัจจุบันได้มีการเปลี่ยนแปลงไปตามเงื่อนไขของเวลาและระดับการพัฒนาตามลำดับ สังคมไทยที่เคยเป็นสังคมเกษตรกรรม ความสัมพันธ์ระหว่างหญิงและชายได้ถูกกำหนดขึ้นให้ผู้หญิงในฐานะภรรยาและแม่เป็นผู้ดูแลความเรียบร้อยของครอบครัว และเป็นผู้รับผิดชอบหน้าที่กิจกรรมในครัวเรือนเป็นหลัก ในขณะที่สังคมไทยกำหนดให้ผู้ชายมีหน้าที่ทำไร่ทำนาและเลี้ยงสัตว์เพื่อจุนเจือครอบครัว ความสัมพันธ์ดังกล่าวถือเป็นความสัมพันธ์ของการแบ่งบทบาทหน้าที่ในครัวเรือนระหว่างสามีภรรยาเพื่อให้ครอบครัวสามารถดำเนินไปตามวิถีของสังคมที่ไม่มีความสลับซับซ้อนได้

อย่างไรก็ตาม เมื่อสังคมไทยต้องเปิดรับกระแสแนวคิด “ความทันสมัย” จากประเทศตะวันตก ระบบเศรษฐกิจที่มีการแข่งขันเสรีมากขึ้น การแบ่งงานกันทำตามความเชี่ยวชาญของกลุ่มคน การแบ่งแยกกลุ่มอาชีพและวิชาชีพ ตลอดจนระบบเศรษฐกิจแบบอุตสาหกรรมได้เข้ามาทดแทนระบบเศรษฐกิจการเกษตร ทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างหญิงชายที่มีมาแต่ก่อนได้เปลี่ยนแปลงไปอย่างมาก ระบบการศึกษาที่เป็นบ้านห้อมและตัวจักรที่มีความสำคัญอย่างยิ่งในการผลิตบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถเข้าสู่ระบบเศรษฐกิจอุตสาหกรรมเป็นตัวแปรที่สำคัญของการเปลี่ยนแปลงลักษณะความสัมพันธ์หญิงชายที่มีอยู่มาแต่ดั้งเดิม ผู้หญิงและผู้ชายในเมืองหลวงและพื้นที่ต่างๆ ถูกดึงเข้าสู่ระบบการศึกษาเพื่อฝึกฝนฝีมือและพัฒนาศักยภาพเพื่อเป็นแรงงานที่มีความรู้ความสามารถและสามารถปฏิบัติงานได้ในยุคของเศรษฐกิจอุตสาหกรรม

ทั้งผู้หญิงและผู้ชายมีความรู้ความสามารถมากขึ้นจากระบบการศึกษาที่มีความเป็นสถาบันสูงมากทำให้เกิดการแบ่งงานกันทำมากขึ้นในระบบเศรษฐกิจอุตสาหกรรม สภาพของการเป็นอุตสาหกรรมทำให้เกิดเศรษฐกิจที่ใช้ “เงินตรา” เป็นเครื่องมือของการแลกเปลี่ยนสิ่งที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิต ได้ทำให้ผู้หญิงและผู้ชายมีความจำเป็นต้องเข้าสู่ตลาดแรงงาน เพื่อหารายได้มาจุนเจือครอบครัว สิ่งที่ปรากฏขึ้นในสังคมคือ มิติการพัฒนาสู่ความเป็นอุตสาหกรรมและการปรับตัวของสังคมจากการเกษตรสู่ความเป็นอุตสาหกรรม แต่วัฒนธรรมเชิงโครงสร้าง ค่านิยมดั้งเดิม ความรู้สึกนึกคิด และความเชื่อต่อความสัมพันธ์ระหว่างหญิงชายไม่ได้ถูกปรับเปลี่ยนให้เท่าทันสภาพการณ์ของการเปลี่ยนแปลงของระบบเศรษฐกิจแต่อย่างใด ผู้ชายและผู้หญิงต้องออกจากบริบทครัวเรือนเพื่อเป็นแรงงานในภาคอุตสาหกรรมมากขึ้น เพื่อรองรับการเจริญเติบโตของภาคเศรษฐกิจ แต่ผู้หญิงกลับยังคงต้องแบกรับภาระและหน้าที่ที่กำหนดบทบาทหน้าที่ของผู้หญิงในฐานะ “แม่บ้าน” ผู้ต้องทำงานนอกบ้านอีกด้วยเช่นในอดีตไว้อีกด้วย แต่บทบาทและหน้าที่ของผู้ชายที่เคยอยู่ในภาคเกษตรได้เปลี่ยนแปลงเป็นแรงงานในภาคอุตสาหกรรมเพียงเท่านั้น

นอกเหนือจากบทบาทของผู้หญิงในฐานะแรงงานในตลาดแรงงานและภาระหน้าที่ในการเป็นภรรยาและแม่ในเวลาเดียวกัน ถือเป็นภาระที่หนักอย่างมากต่อผู้หญิง การศึกษาครั้งนี้ชี้ชัดว่าผู้หญิงที่มีระดับการศึกษาน้อย มีรายได้น้อย และประกอบอาชีพที่ไม่มั่นคง ได้กลายเป็นประชาชน “ชายขอบ” ที่ถูกเอารัดเอาเปรียบ และยังเป็นกลุ่มผู้ที่ต้องแบกรับภาระทั้งสองด้านไว้อย่างหนัก และยังขาดการแบ่งเบาภาระหน้าที่ดังกล่าวจากผู้ชายโดยสิ้นเชิง ผู้หญิงได้กลายเป็นแรงงานทั้งภายในบ้านและนอกบ้านไปพร้อมๆ กัน

ในทางทฤษฎีนั้น ผู้วิจัยตระหนักดีว่า ระดับของการพัฒนาในเชิงโครงสร้างทางเศรษฐกิจมักเกิดขึ้นในเมืองหลวง เมืองใหญ่ๆ ในภูมิภาค และเขตเทศบาลในระดับจังหวัดก่อน เนื่องจากการกระจุกตัวของการพัฒนาในสังคมไทยที่เป็นศูนย์กลางของเศรษฐกิจ ก่อให้เกิดระดับการพัฒนาที่ไม่เสมอภาคและขาดความสมดุลและยั่งยืน นอกจากนั้น ตัวแปรการศึกษาและโอกาสทางการศึกษามีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญอย่างมากต่อโอกาสและทางเลือกด้านอาชีพซึ่งเป็นเงื่อนไขสำคัญในการกำหนดระดับรายได้ที่บุคคลจะได้รับ ดังนั้นโอกาสและการเข้าถึงการศึกษาระดับสูงย่อมเป็นเพียงโอกาสของผู้ที่มีรายได้ระดับสูงเช่นกัน วงจรแห่งความยากจนนี้เป็นสาเหตุหลักของความไม่เสมอภาคหญิงชายที่ปรากฏอยู่ในสังคมไทย การศึกษาครั้งนี้ได้ชี้ให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างบทบาทหน้าที่ของหญิงและชายต่อเจตคติความเสมอภาคทางเพศไว้อย่างชัดเจน ประชาชนบางส่วนยังยึดติดอยู่กับ

ค่านิยม ความเชื่อ “ชายเป็นใหญ่” “ชายคือหัวหน้าครอบครัว” “ชายคือผู้นำ” ที่ทำให้เกิดความสัมพันธ์เชิงอำนาจ (Power Relations) ระหว่างหญิงชาย และผู้หญิงยังต้องพึ่งพิงผู้ชายด้านเศรษฐกิจและความอยู่รอด เนื่องจากผู้หญิงมักเป็นกลุ่มที่มีการศึกษาน้อยกว่า ได้รับโอกาสทางเศรษฐกิจที่น้อยกว่า และได้รับบทบาทสังคมที่ด้อยกว่าชาย

การศึกษาครั้งนี้ชี้ให้เห็นว่า ผู้หญิงถูกกำหนดบทบาทและหน้าที่ให้ทำกิจกรรมในครัวเรือนมากกว่าผู้ชายอย่างชัดเจน นอกจากนี้ สืบเนื่องจากโครงสร้างของวัฒนธรรมเก่าที่มีชายเป็นใหญ่ ผู้หญิงจึงได้รับการอบรมบ่มเพาะและหล่อหลอมกลมกล่อมจากระบบการศึกษาที่มีชายเป็นใหญ่ ว่า การเป็นผู้หญิงที่ดีคือ การเป็นแม่และภรรยาที่ดีเพียงเท่านั้น เมื่อสถานะทางเศรษฐกิจที่บีบบังคับให้ผู้หญิงต้องเป็นแรงงานในตลาดระบบทุนนิยมที่ให้ความสำคัญแก่การสะสมทุนและความมั่งคั่งตลอดจนโอกาสและความสามารถของผู้หญิงจากการที่ได้รับการศึกษาที่เพิ่มมากขึ้น ผู้หญิงต้องออกจากบริบทครัวเรือนเข้าสู่ตลาดแรงงานเพื่อหารายได้เช่นเดียวกับผู้ชาย แต่บทบาทหน้าที่ในฐานะที่ต้องเป็นแม่ที่ดีและภรรยาที่ดีไม่ได้รับการลดทอนหรือการแบ่งเบาจากผู้ชายแต่อย่างใด ความเป็นหญิงได้ผูกโยงกับพื้นที่ในครัวเรือนอย่างเหนียวแน่น ค่านิยมความเชื่อได้จำกัดพื้นที่และประเภทของกิจกรรมที่ผู้หญิงสามารถกระทำได้ภายใต้วัฒนธรรมชายเป็นใหญ่ ดังนั้น ผู้หญิงยังคงมีกรอบความประพฤติที่ยังไม่หลุดพ้นการเป็นภรรยาและแม่เท่านั้น ในรูปแบบของการเป็นภรรยาและการเป็นแม่เท่านั้นทำให้เกิดภาวะพึ่งพิงของผู้หญิงต่อผู้ชาย เนื่องจากผู้ชายมักเป็นผู้นำทรัพยากรเข้ามาจุนเจือการดำรงชีวิตของสมาชิกของครอบครัว ภาวะการพึ่งพิงระหว่างหญิงชายนี้เอง ก่อให้เกิดความได้เปรียบเสียเปรียบเชิงบทบาทของผู้หญิงและผู้ชายขึ้นในสังคม

ความได้เปรียบเสียเปรียบเชิงบทบาทของผู้หญิงและผู้ชายที่เกิดขึ้นในสังคมมักนำไปสู่ปัญหาการกระทำความรุนแรงภายในครอบครัว (Domestic Violence) ซึ่งถือเป็นประเด็นความไม่เสมอภาคหญิงชายที่มีระดับความรุนแรงมากขึ้นเรื่อยๆ การศึกษาของศูนย์ช่วยเหลือเด็กและผู้หญิงที่ถูกกระทำความรุนแรง (2013) ชี้ว่า คดีการกระทำความรุนแรงในครอบครัวได้เพิ่มขึ้นจาก 32 กรณี เป็น 71 กรณีต่อวัน ในช่วงปีพ.ศ. 2543 - 2554 ซึ่งเป็นการกระทำความรุนแรงจากสามีต่อภรรยาถึงร้อยละ 90 นอกจากนี้ ผลจากการศึกษาครั้งนี้ ประชาชนเกือบหนึ่งในสามยังมองว่า การทุบตีทำร้ายกันระหว่างสามีและภรรยาถือเป็นเรื่องของบุคคลสองคน โดยที่คนนอกไม่ควรเข้าไปเกี่ยววุ่นสะทอนให้เห็นว่า ตามหลักฐานเชิงประจักษ์ที่ผู้หญิงในฐานะผู้ที่ถูกกระทำมากกว่าผู้ชายยังมีสถานภาพที่ไม่เท่าเทียมกับผู้ชายในสังคมแต่อย่างใด ความรุนแรงที่เกิดขึ้นในครอบครัวนั้น ไม่จำเป็นต้องเป็นการทำร้ายร่างกายกันเพียงอย่างเดียว การใช้กริยาและวาจาที่ทำให้ผู้หญิงรู้สึกถูกลดทอนความเป็นมนุษย์เช่น การดูถูกเหยียดหยาม การใช้คำพูดหยาบคายกับคู่ครองและการกดขี่ข่มเหงคู่ของตน ล้วนเป็นประเด็นความไม่เสมอภาคหญิงชายที่ปรากฏให้เห็นอยู่ทั่วไปในสังคมไทย งานวิจัยหลายฉบับชี้ว่า (ศูนย์ช่วยเหลือสังคม <http://www.osccthailand.go.th/Front/> สืบค้นวันที่ 20 เมษายน 2558) การกระทำความรุนแรงในครอบครัวถือเป็นปัญหาสังคมที่ยังอยู่ใน “มมมิต” และยังไม่ได้เปิดเผยให้สาธารณชนทราบกันมากนัก เนื่องจากประชาชนยังมีมุมมองความสัมพันธ์หญิงชายในฐานะสามีภรรยาที่คลาดเคลื่อนคือ การทะเลาะวิวาทกันระหว่างสามีภรรยาเป็นเรื่องในครัวเรือนและเป็นเรื่องระดับบุคคลมากกว่าเป็นปัญหาของสังคม

ในประเด็นการสืบสกุลของครอบครัวตามวัฒนธรรมชายเป็นใหญ่ สังคมไทยได้ปรับเปลี่ยนความรู้สึกนึกคิดและความเชื่อต่อการสืบสกุลโดยยึดลูกชายให้เป็นผู้สืบสกุลสู่ความเสมอภาคหญิงชายที่ก้าวหน้ามากขึ้น และสังคมไทยได้มองเห็นความสำคัญของลูกสาวมากขึ้นตามลำดับ เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงของตัวบทกฎหมายที่เปิดทางให้ผู้หญิงสามารถเลือกใช้นามสกุลเดิมของตนหรือใช้นามสกุลของสามีได้อย่างเสรี ตลอดจนบทบาทหน้าที่ของผู้หญิงในฐานะลูกสาวที่ต้องดูแลพ่อแม่ ในยามชราและป่วยทำให้ผู้หญิงมีความสำคัญในครอบครัวตนเองมากยิ่งขึ้น ความเชื่อที่เปลี่ยนไปเกี่ยวกับความเป็นหญิงชายและการสืบสกุลนั้นย่อมหมายถึงโอกาสที่ผู้หญิงจะได้มาซึ่งมรดกและความเป็นทายาททางสายเลือด อย่างไรก็ตาม การศึกษาครั้งนี้ก็ยิ่งปรากฏประชาชนที่มีระดับการศึกษาน้อย มีอาชีพที่ไม่มั่นคงและผู้มีรายได้น้อยยังยึดติดอยู่กับอคติความเป็นชายและระบบการสืบสกุลของครอบครัว

การศึกษาครั้งนี้ได้ยืนยันด้วยหลักฐานเชิงประจักษ์ว่า ผู้หญิงยังคงเป็นผู้ครอบครองพื้นที่ในครัวเรือนมากกว่าผู้ชายอย่างมีนัยสำคัญ กิจกรรมครัวเรือนที่เกี่ยวกับบุตรและพ่อแม่ ตลอดจนการแผนการคุมกำเนิด ยังเป็นภาระและหน้าที่ของผู้หญิงโดยสิ้นเชิง แม้ว่ากลุ่มผู้ชายที่ได้รับการศึกษาดีขึ้นจะได้เข้ามาแบ่งเบาภาระหน้าที่ในครัวเรือนที่เคยผูกขาดโดยผู้หญิงมากขึ้นตามลำดับก็ตาม

ความเสมอภาคหญิงชายในมิติสังคม

การอภิปรายความเสมอภาคหญิงชายในมิติสังคมในการศึกษาครั้งนี้ได้ครอบคลุมประเด็นภาพลักษณ์ของผู้หญิง ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของผู้หญิงไทย และปัญหาด้านโอกาสทางสังคมที่ผู้หญิงยังเผชิญอยู่

จากการศึกษาครั้งนี้ชี้ว่า ประชาชนส่วนใหญ่ยังขาดความเข้าใจเกี่ยวกับภาพลักษณ์และสถานะที่ถูกต้องของผู้หญิงไทยเมื่อเปรียบเทียบกับผู้ชายในสังคมไทย ภาพลักษณ์ของผู้หญิงที่จับคู่กับ “ความงาม” ในแบบที่สังคมกำหนดผ่านสื่อสาธารณะ ไม่ว่าจะเป็นละครหรือโฆษณา มักมุ่งประเด็นไปยังความสวยงามให้เป็นเงื่อนไขที่สำคัญที่สุดของการเป็นผู้หญิงที่โดดเด่นและได้รับความสนใจในสังคมไทยมากกว่าการนำเสนอภาพลักษณ์ของผู้หญิงในฐานะผู้มีความรู้ความสามารถ การนำเสนอภาพลักษณ์ของผู้หญิงที่สวยงามต้องมีผิวขาวเนียนและรูปร่างผอมได้กลายเป็นกลยุทธ์หลักทางการตลาดของผู้ประกอบการในการขายสินค้าและบริการ เรือร่งของผู้หญิงมักถูกใช้เป็นตัวแทนของสินค้าบำรุงผิว ผู้หญิงกลายเป็นเป้าหมายของสินค้าลดความอ้วนและเครื่องสำอางต่างๆ ซึ่งคุณลักษณะความสวยงามนั้นมักถูกกำหนดจากความต้องการของผู้ชายในสังคม และได้กลายเป็นแรงกดดันต่อผู้หญิงต้องมีรูปลักษณ์ตามความต้องการของสังคมมากกว่าสะท้อนถึงความสามารถของผู้หญิง

ในสังคมไทยนั้น ผู้ชายที่มีความรู้ความสามารถจึงจะโดดเด่น แต่ผู้หญิงที่จะโดดเด่นได้ในสังคมไทยต้องมีความสวยงามและมีความรู้ความสามารถอีกด้วย ซึ่งสะท้อนความรู้สึนึกคิดที่เป็นระบบสองมาตรฐานของประชาชน การนำเสนอภาพลักษณ์ของผู้หญิงที่ปรากฏอยู่ตามป้ายโฆษณาและสื่อลามก ล้วนสะท้อนให้เห็นถึงการมองผู้หญิงในฐานะวัตถุทางเพศ และเป็นการลดทอนศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของผู้หญิง

กิจกรรมทางสังคมบางอย่างในสังคมไทยก็สะท้อนถึงความไม่เสมอภาคหญิงชายในสังคมไทยอีกด้วย เช่น การประกวดนางงามที่นำความสวยงามที่ได้รับการจำกัดความจากสังคมที่แตกต่างกันไปต่อผู้หญิง เป็นเกณฑ์ในการตัดสินเข้าสู่ตำแหน่งของตัวแทนผู้หญิงไทย แต่ไม่เปิดโอกาส

ให้ผู้หญิงได้แสดงความสามารถอย่างแท้จริงของตนเอง การโชว์เรือนร่างภายใต้ชุดว่ายน้ำได้กลายเป็นมาตรฐานและแนวปฏิบัติที่สังคมใช้ในการกำหนดความเป็นผู้หญิง การประกวด “ธิดาช้าง” ในจังหวัดหนึ่งที่ต้องการแสดงถึงอัตลักษณ์ของวัฒนธรรมในจังหวัดนั้น แต่การเปรียบเทียบผู้หญิงที่อ้วนให้เหมือนช้างนั้นกลับแสดงถึงการคาบเกี่ยวของการแสดงออกของวัฒนธรรมในพื้นที่และการกดขี่และคุกคามทางเพศโดยไม่รู้ตัว ซึ่งยังสะท้อนถึงสภาพของผู้หญิงที่มีลักษณะที่ไม่ต้องการของสังคมชายเป็นใหญ่ ผู้หญิงได้ผูกโยงเข้ากับความงามที่สังคมต้องการ ในขณะที่ผู้ชายไม่ใช่กลุ่มเป้าหมายสำหรับกิจกรรมสังคมดังกล่าว

ในบริบทของโรงเรียนหรือสถาบันการศึกษา โดยมีครูเป็นผู้ถ่ายทอดความรู้ ค่านิยมและบรรทัดฐานที่ดีของสังคม สังคมไทยโดยรวมมักเชื่อว่า ครูเป็นผู้มีบทบาททางสังคมและได้รับความเคารพจากสังคม การศึกษาครั้งนี้ชี้ว่า ประชาชนส่วนใหญ่เชื่อว่า ครูต้องไม่มีอคติทางเพศและไม่เลือกปฏิบัติต่อเพศใดเพศหนึ่งเป็นสำคัญ ครูมีหน้าที่ในการสนับสนุนให้ทั้งนักเรียนชายและหญิงได้พัฒนาศักยภาพของนักเรียนได้อย่างเต็มที่ ในความเป็นจริง จากการศึกษาของศูนย์สาธารณสุขประโยชน์และประชาสังคม (2557) แสดงให้เห็นว่า ครูซึ่งเป็นเพียงองค์ประกอบหนึ่งของระบบการศึกษานอกเหนือจากหลักสูตรและแนวปฏิบัติของโรงเรียน ครูยังมีเจตคติที่ไม่เอื้อต่อความเสมอภาคหญิงชายในโรงเรียน และครูส่วนใหญ่มีเจตคติความเสมอภาคหญิงชายที่มีอคติต่อความเป็นหญิงเช่นเดียวกับสังคมไทยโดยรวม กล่าวคือ นักเรียนชายมีภาวะผู้นำมากกว่านักเรียนหญิงมาโดยกำเนิด และมีมาตรฐานการตัดสินพฤติกรรมของนักเรียนชายและนักเรียนหญิงที่แตกต่างกันโดยสิ้นเชิง และนักเรียนชายยังได้รับโอกาสในการเป็นผู้นำในโรงเรียนได้มากกว่านักเรียนหญิง

นอกเหนือจากครูที่อยู่ในระบบการศึกษา การศึกษาเดียวกันก็ชี้ว่า ตำราแบบเรียนที่ใช้อยู่ในระบบการศึกษาของไทยยังสะท้อนภาพของสังคมไทยที่มีผู้ชายเป็นใหญ่ ผู้ชายมักถูกกล่าวขานในฐานะของผู้นำในสังคม ผู้นำทางการเมือง และเป็นผู้ครอบครองพื้นที่สาธารณะมากกว่าผู้หญิง ในขณะที่ผู้หญิงยังถูกจำกัดบทบาทในครัวเรือนในฐานะภรรยา แม่บ้าน แม่ค้า ที่มีสถานภาพด้อยกว่าและกล่าวถึงน้อยกว่าชายอย่างมีนัยสำคัญ เนื่องจากตำราแบบเรียนเป็นเครื่องมือของการถ่ายทอดความรู้ จากรุ่นสู่รุ่นของเยาวชน จึงทำให้ค่านิยมของไทยที่มองชายเป็นใหญ่ได้รับการส่งต่อ ผลิตซ้ำ และตอกย้ำถึงความไม่เสมอภาคหญิงชายที่ยังปรากฏในแบบเรียนอีกด้วย

นอกจากนั้น แนวปฏิบัติของโรงเรียนก็ยังคงรักษาสถานะของความไม่เสมอภาคหญิงชายในสังคมไทย พื้นที่หลักในโรงเรียนมักถูกครอบครองโดยนักเรียนชายที่เล่นกีฬา นักเรียนขาดโอกาสในการฝึกฝนกีฬาที่ตนเองชื่นชอบเนื่องจากเครื่องแบบนักเรียนหญิงที่บังคับให้นักเรียนหญิงสวมใส่กระโปรงมีความสุ่มเสี่ยงต่อการ “โป้” และอาจได้รับความอับอาย และการแบ่งแยกกิจกรรมนอกหลักสูตรออกตามเพศที่สะท้อนถึงวัฒนธรรมชายเป็นใหญ่สังคมขนาดใหญ่ และการแบ่งแยกสื่อออกตามเพศ ล้วนเป็นแนวปฏิบัติที่แยกหญิงแยกชายและทำให้นักเรียนหญิงมักตกเป็นผู้เสียเปรียบมากกว่านักเรียนชาย

ในประเด็นการคุกคามทางเพศ การล่วงละเมิดทางเพศ และการทำร้ายร่างกายต่อผู้หญิงนั้นถือเป็นอุปสรรคต่อสังคมไทยในการสร้างสังคมที่สมดุลด้านความเสมอภาคหญิงชาย การศึกษาครั้งนี้ยืนยันว่า ผู้หญิงจำนวนไม่น้อยที่ประสบปัญหาดังกล่าวไม่กล้าที่จะแจ้งความต่อเจ้าหน้าที่ของรัฐ เนื่องจากกลัวอับอายและเสื่อมเสียชื่อเสียง การคุกคามทางเพศเป็นปัญหาของสังคมที่ผู้หญิงต้องเผชิญ

ในทุกจังหวะของการดำเนินชีวิต ผู้หญิงจำนวนมากรู้สึกอับอายในที่ทำงาน เนื่องจากนายจ้างอาจใช้คำพูดหรือแสดงการกระทำที่ทำให้ผู้หญิงรู้สึกว่าคุณค่าตนเองถูกคุกคาม คำนิยม “ความบริสุทธิ์ทางเพศ” ได้กลายเป็นเงื่อนไขที่สำคัญของผู้หญิงไทยที่ดี และการตีตราจากสังคมสำหรับผู้หญิงที่ตกเป็นเหยื่อจากการคุกคามทางเพศได้กลายเป็นอุปสรรคสำคัญต่อผู้หญิงที่ถูกกระทำที่ต้องการแจ้งความต่อเจ้าหน้าที่และเข้าสู่กระบวนการยุติธรรม ผู้หญิงที่ประสบปัญหาการคุกคามทางเพศมักถูกมองเป็นส่วนหนึ่งของปัญหา มากกว่าการลงโทษผู้กระทำโดยตรง เช่น ผู้หญิงไม่ควรออกนอกบ้านเวลาค่ำ การแต่งตัวของผู้หญิง การไม่ระวังตัวของเหยื่อ ซึ่งมักทำให้ผู้หญิงรู้สึกว่า ตนเองคือสาเหตุที่ทำให้ปัญหาการข่มขืนและการคุกคามทางเพศเกิดขึ้น โครงสร้างของปัญหาการคุกคามทางเพศจึงยังไม่ได้รับการแก้ไขอย่างจริงจังและยังเป็นประเด็นทางความเสมอภาคหญิงชายที่ยังถกเถียงกันอยู่จนถึงปัจจุบัน

แม้ปรากฏหน่วยงานภาคประชาชนที่ทำงานอย่างแข็งขันออกมาคุ้มครองสิทธิของผู้หญิงที่ตกเป็นเหยื่อของการการคุกคามทางเพศ แต่ก็เป็นการแก้ไขปัญหาที่ปลายเหตุ เนื่องจากสังคมไทยยังเหมารวมว่า การตกเป็นเหยื่อของการการคุกคามทางเพศและการถูกข่มขืนเป็นเรื่องของโชคชะตาและความโชคร้าย และเกิดขึ้นในระดับบุคคลเท่านั้น และผู้หญิงที่ถูกกระทำแล้วต้องอยู่กับการตีตราของสังคมไปตลอดชีวิต

ในลักษณะเดียวกันกับปัญหาการล่วงละเมิดทางเพศกับปัญหาสถานภาพผู้หญิงไทย ผู้หญิงที่ผ่านการสมรส หย่าร้างและต้องการตั้งต้นชีวิตใหม่ด้วยการแต่งงานใหม่ยังถือเป็นประเด็นที่สังคมไทยมีเจตคติความเสมอภาคหญิงชายที่ไม่เอื้อต่อผู้หญิงที่ผ่านการหย่าร้างและต้องการแต่งงานใหม่เมื่อเปรียบเทียบกับผู้ชายที่มีสถานภาพเดียวกัน การศึกษาชี้ว่า ผู้ที่มีการศึกษาสูง ประกอบอาชีพที่มั่นคง และมีรายได้ที่ดี อาศัยอยู่ในเขตเมืองหลวงและใกล้เคียงเป็นกลุ่มประชาชนที่มีเจตคติที่ดีต่อผู้หญิงที่ต้องการเริ่มต้นชีวิตใหม่หลังจากการหย่าร้าง ปัญหาสถานภาพผู้หญิงที่ผ่านการหย่าร้างและแต่งงานใหม่ยังเป็นประเด็นความไม่เสมอภาคหญิงชายในประชาชนบางกลุ่ม เนื่องจากสังคมไทยยังเชื่อว่า ผู้หญิงที่ดีต้องมีเพียงสามีเดียวไปตลอดชีวิต ในขณะที่ผู้ชายที่ผ่านการหย่าร้างและแต่งงานใหม่มักได้รับการยอมรับมากกว่า เนื่องจากสังคมไทยได้รับคำนิยม “สามีเดียวแต่หลายภรรยา” ที่ถือเป็นเรื่องปกติของฝ่ายชายที่ต้องการมีลูกไว้เป็นผู้สืบสกุลในกลุ่มชนชั้นสูงของสังคม แนวปฏิบัติและคำนิยมดังกล่าวยังคงปรากฏอยู่ในสังคมไทยในชนบทและเป็นระบบสองมาตรฐานในการตัดสินพฤติกรรมเดียวกันแต่ผู้กระทำมีความแตกต่างกันที่เพศเท่านั้น

แนวคิดที่สังคมกำหนดให้ผู้หญิงต้องมีเพียงสามีเดียวแม้ผ่านการหย่าร้างนั้นเป็นการจำกัดสิทธิของความเป็นมนุษย์และทำให้ผู้หญิงจำนวนหนึ่งไม่กล้าที่ “ปลดแอก” และเริ่มต้นชีวิตใหม่ แต่ต้องอดทนอยู่กับคู่ครองของตนด้วยความทุกข์ทรมาน การปฏิเสธการยอมรับผู้หญิงที่หย่าร้างและต้องการแต่งงานใหม่สะท้อนให้เห็นถึงค่านิยมการกดขี่ทางเพศ การควบคุมศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ต่อผู้หญิง และลดโอกาสตลอดจนสถานภาพของผู้หญิงในสังคมไทย

ประเด็นที่เกี่ยวข้องกับปัญหาสถานภาพของผู้หญิงไทยอีกประการหนึ่งคือ การเปรียบเทียบลูกสาวในครอบครัวเสมือนส่วมที่อยู่หน้าบ้าน ซึ่งชี้ให้เห็นถึงเจตคติความไม่เสมอภาคหญิงชายที่ยังปรากฏอยู่ในสังคมไทย ประชาชนจำนวนไม่น้อยที่ยังติดอยู่ความเชื่อที่ว่า ผู้หญิงหรือลูกสาวเป็นเพศที่สุ่มเสี่ยงทำให้ครอบครัวเสื่อมเสียชื่อเสียงได้ตลอดเวลา เนื่องจากค่านิยม “รักษาวล สงวนตัว” “การรักษาพรหมจรรย์ก่อนการแต่งงาน” และ “การเจียมเนื้อเจียมตัว” ได้กลายเป็นค่านิยมที่กำหนด

ความประพฤติของผู้หญิงและค่านิยมดังกล่าวทำให้ผู้หญิงถูกจำกัดพื้นที่อยู่ในพื้นที่ครัวเรือนมากกว่าลูกชาย

สืบเนื่องจากค่านิยมการมองลูกสาวที่สุ่มเสี่ยงต่อการตั้งท้องก่อนวัยอันควรและการตีตราพฤติกรรมของผู้หญิงที่ประพฤติตนไม่สอดคล้องกับวัฒนธรรมไทยที่ชายเป็นผู้กำหนด ทำให้ครอบครัวกดดันต่อพฤติกรรมของลูกสาวมากกว่าลูกชาย จากการศึกษาครั้งนี้พบว่า ประชาชนเกือบร้อยละ 30 ยังมีความเชื่อว่า ลูกสาวเป็นเพศที่อาจก่อปัญหาให้แก่ครอบครัวในเชิงชู้สาว เนื่องจากการตั้งท้องและ “การเสียตัว” นอกครรลองของสังคม ในขณะที่สังคมไทยไม่ได้มีความคาดหวังต่อพฤติกรรมของผู้ชายในลักษณะดังกล่าวแต่อย่างใด ผลกระทบของค่านิยมที่กำหนดให้ผู้ชายมีอิสระทางเพศมากกว่าผู้หญิง และการตีตราผู้หญิงเป็นเพศที่สามารถ “อุมท้อง” นั้น ทำให้ผู้หญิงถูกจำกัดพื้นที่ในการแสดงความรู้ความสามารถของตนได้ การที่ผู้หญิงถูกจำกัดพื้นที่ให้อยู่ในครัวเรือนมากกว่าชาย และต้องอยู่ภายใต้การดูแลของพ่อแม่หรือผู้ปกครองอย่างเคร่งครัดนั้น สะท้อนให้เห็นถึงอิทธิพลความเชื่อของสังคมที่มองผู้หญิงเป็นเพศที่ด้อยกว่าและอาจทำให้ตนเองและครอบครัวเสื่อมเสียชื่อเสียงมากกว่า

ในลักษณะเดียวกับอคติทางเพศที่กำหนดให้ผู้หญิงเป็นเพศที่เสียเปรียบด้านครอบครัวและสังคม ประเด็นสถานภาพผู้หญิงที่เกี่ยวกับการตั้งท้องก่อนวัยอันควรของผู้หญิง ก็สะท้อนถึงความรู้สึกนึกคิดและค่านิยมสองมาตรฐานด้านความเสมอภาคหญิงชายอีกด้วย จากการศึกษาครั้งนี้ชี้ว่า ประชาชนมากกว่าร้อยละ 40 ให้ความเห็นว่า ผู้หญิงที่ตั้งท้องก่อนวัยอันควรได้รับการประณามและตำหนิมากกว่าผู้ชายที่ทำให้ผู้หญิงตั้งท้อง ค่านิยมที่กำหนดให้ผู้หญิง “รักษาวลสงวนตัว” ในขณะที่ผู้ชายมีความอิสระทางเพศที่มากกว่า ทำให้ผู้หญิงที่ตั้งท้องพยายามแก้ปัญหาดังกล่าวด้วยการทำแท้งซึ่งก่อให้เกิดปัญหาของสังคมอีกมิติหนึ่งขึ้นมาทันที ค่านิยม “รักษาวลสงวนตัว” เป็นค่านิยมที่กดทับลงบนความเป็นผู้หญิงที่ต้องคอยระมัดระวังตัวและเอาตนเองออกจากผู้ชายที่ต้องการมีเพศสัมพันธ์ ในขณะที่ผู้ชายไม่ได้เผชิญกับค่านิยมดังกล่าวแต่อย่างใด ดังนั้น ค่านิยมดังกล่าวไม่น่าจะเอื้อต่อความเสมอภาคหญิงชาย

ในสังคมไทยที่กำหนดให้ชายเป็นใหญ่และเป็นผู้ที่ไม่ผิดในการมีเพศสัมพันธ์ ส่งผลให้วัฒนธรรมไทยต้องกำหนดค่านิยมการถือพรหมจรรย์และแนวคิด “รักษาวลสงวนตัว” ที่บังคับไม่ให้ผู้หญิงกระทำการใดๆ ที่ผิดครรลองของค่านิยมการเป็นผู้หญิงที่ดี ในปัจจุบัน สังคมไทยได้ประสบปัญหาที่ผู้หญิงตั้งครรภ์ในวัยที่ไม่พร้อมและเป็นสาเหตุหลักที่ทำให้ผู้หญิงจำนวนมากตัดสินใจทำแท้ง สะท้อนถึงการเลือกปฏิบัติต่อพฤติกรรมของผู้หญิง แต่สังคมยังกำหนดบทลงโทษต่อผู้ชายที่ก่อปัญหาเดียวกันในระดับที่ไม่เท่าเทียมกัน ปัญหาการเสเพลทางเพศของผู้หญิงและผู้ชายในสังคมไทยก็เป็นตัวชี้วัดอีกตัวหนึ่งที่สะท้อนเจตคติของสังคมที่ไม่เอื้อต่อความเสมอภาคหญิงชาย ค่านิยมที่ผู้ชายสามารถเสเพลทางเพศได้บ้างนั้น ได้กลายเป็นปรากฏการณ์ที่ได้รับการยอมรับจากกลุ่มคนกลุ่มหนึ่ง ในขณะที่การเสเพลทางเพศของผู้หญิงเป็นสิ่งต้องห้ามโดยเด็ดขาด

ในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับโอกาสทางสังคมของผู้หญิงไทย แม้ว่าประชาชนส่วนใหญ่ให้ความเห็นว่า ผู้ชายกับผู้หญิงมีโอกาสทางสังคมที่เท่ากันแล้ว แต่ก็ปรากฏจำนวนของประชาชนจำนวนไม่น้อย กล่าวคือ ร้อยละ 40 ที่มองว่า ผู้ชายยังเป็นเพศที่มีบทบาททางสังคมมากกว่าผู้หญิง การมีบทบาททางสังคมสะท้อนให้เห็นถึงการจับจองพื้นที่สาธารณะที่มากกว่า โอกาสทางสังคมในการเป็นผู้นำในทุกภาคส่วนที่มากกว่า และโอกาสในการเข้าถึงทรัพยากรทางสังคมที่มากกว่า การจับจองพื้นที่

สาธารณะของผู้ชายในปัจจุบันหมายถึงโอกาสที่ผู้ชายสามารถเป็นผู้นำในทุกภาคส่วนของสังคม ดังนั้นจึงไม่แปลกเลยที่จะพบผู้ชายเป็นผู้นำในทุกภาคส่วน ไม่ว่าจะเป็นระบบการเมือง ระบบเศรษฐกิจ การทหาร การศาสนา ในขณะที่ผู้หญิงมักได้รับโอกาสในการเป็นผู้นำที่น้อยกว่าอย่างเห็นได้ชัดเจน

ความไม่เสมอภาคด้านโอกาสทางสังคมระหว่างหญิงชายนั้นมิใช่สาเหตุมาจากเงื่อนไขทางประวัติศาสตร์และอคติของสังคมปัจจุบันที่กำหนดให้ผู้หญิงมีบทบาทสำคัญในครัวเรือนเท่านั้น คำกล่าวในสังคมไทยที่ว่า “ความสำเร็จของผู้ชายขึ้นอยู่กับผู้หญิงที่อยู่หลังบ้าน” นั้น สะท้อนสถานะการจับจองพื้นที่สาธารณะและพื้นที่ส่วนตัวอย่างไม่เป็นธรรม หากพิจารณาโดยผิวเผินแล้ว ดูเหมือนว่าคำกล่าวนี้เป็นกรณียุติการให้บทบาทแก่ผู้หญิงในฐานะที่เป็นส่วนหนึ่งของครอบครัวของผู้ชาย อย่างไรก็ตาม คำกล่าวนี้ได้บ่งชี้ถึง การพึ่งพิงของผู้หญิงที่มีต่อผู้ชายทางสังคมและเศรษฐกิจ ผู้หญิงต้องเป็นฝ่ายสนับสนุนผู้ชายสู่ความสำเร็จ และบทบาททางสังคมเป็นเรื่องของผู้ชายเท่านั้น การกำหนดประเภทของพื้นที่ด้วยเพศทำให้เกิดการเอาเปรียบทางเพศ กล่าวคือ ผู้หญิงถูกจำกัดอยู่ในบริบทครัวเรือน แต่ผู้ชายถูกกำหนดให้เป็นผู้นำตามเพศสภาพ เป็นต้น

เฉกเช่นเดียวกับสถาบันทางสังคมหลากหลายที่ยังมองการมีส่วนร่วมของผู้หญิงเป็น “ผู้อื่น” เช่น การทหาร การเข้าสู่และวิชาชีพบางประเภท วงการศาสนาก็ถือเป็นสถาบันที่มีความสำคัญในการกำหนดวิถีการดำเนินชีวิตที่ถูกต้องให้แก่ประชาชน และมีอิทธิพลอย่างยิ่งต่อค่านิยม ความเชื่อ มาตรฐานของพฤติกรรมและความรู้สึกนึกคิดของสังคม แต่ก็เป็นที่ยอมรับกันว่า ศาสนาพุทธในฐานะศาสนาประจำชาติไทยยังคงเป็นสถาบันที่ยังไม่เปิดโอกาสให้ผู้หญิงเข้ามามีส่วนร่วมในระดับเดียวกับผู้ชายที่มีความต้องการบวชเรียนและสืบทอดเจตนารมณ์ของศาสนาในฐานะอุปลาก ศาสนาได้มองความเป็นหญิงเป็นสิ่งต้องห้ามในกระบวนการและระบบของศาสนาพุทธ เนื่องจากความเป็นผู้หญิงถูกบ่งชี้ถึง “โลกียะ” และ “ราคะ” ที่อาจทำให้ระบบของสงฆ์ขาดความบริสุทธิ์ในการบวชเรียน ผู้หญิงในมุมมองของศาสนาพุทธที่ได้รับการตีความในสังคมไทยนั้น ถูกมองเป็นสิ่งที่อาจทำให้ศาสนาหมวมอง และถูกปฏิเสธจากการมีส่วนร่วมในสถาบันสังคมดังกล่าว

แม้ว่าศาสนาพุทธได้เปิดโอกาสให้ผู้หญิงได้บวชเป็นชีในระบบของศาสนาก็ตาม ความเป็นหญิงและการเป็นชีนั้นกลับบ่งชี้ถึงความด้อยกว่าของชีในเชิงสถานภาพเมื่อเปรียบเทียบกับพระภิกษุ ซึ่งถูกเลือกปฏิบัติและกำหนดให้เป็นผู้ดูแลความเรียบร้อยในกิจของสงฆ์ และเป็นผู้ต้องให้บริการแก่สงฆ์มากกว่าผู้สืบทอดความคิดความเชื่อของศาสนาพุทธ

เป็นที่ประจักษ์ว่า ในศาสนาพุทธนิกายมหายานของประเทศไต้หวันหรือแม้แต่ศาสนาพุทธในประเทศศรีลังกาได้เปิดโอกาสให้ผู้หญิงบวชเรียนเป็นพระภิกษุณีได้เทียบเท่ากับสถานภาพของพระภิกษุ ทำให้ผู้หญิงได้เป็นผู้นำด้านจิตวิญญาณของประชาชน การเปิดโอกาสดังกล่าวให้แก่ผู้หญิงชาวไต้หวันพบว่า ช่วยลดปัญหาการค้าประเวณีและการกระทำความรุนแรงภายในครอบครัวอย่างมีนัยสำคัญและมีระดับการเคารพความเป็นมนุษย์ของผู้หญิงสูงขึ้นอย่างชัดเจน ในทางตรงกันข้าม ระบบศาสนาพุทธในประเทศไทย ไม่ว่าจะเป็นเหตุผลทางตีความในพระธรรมวินัยและพระไตรปิฎกหรือเหตุผลทาง “การเมือง” ของระบบสงฆ์ในประเทศไทยก็ตาม ระบบของศาสนาพุทธในประเทศไทยถือเป็นตัวอย่างที่สำคัญและยังเป็นหน่วยหนึ่งของสังคมที่สำคัญอย่างยิ่งที่ยังเลือกปฏิบัติต่อผู้หญิงอย่างชัดเจนและยังเป็นภาคส่วนที่กีดกันไม่ให้ผู้หญิงมีส่วนร่วมและเป็นผู้นำทางสังคม

ความเสมอภาคหญิงชายในมิติเศรษฐกิจ

จากฐานข้อมูลของกระทรวงศึกษาธิการ (www.moe.go.th/data_stat/ สืบค้นวันที่ 15 มีนาคม 2558) ชี้ว่า จำนวนและสัดส่วนของนักเรียนหญิงและนักเรียนชายอยู่ในระดับที่เสมอภาคกันในระบบการศึกษาขั้นพื้นฐาน แต่เมื่อพิจารณาจำนวนและสัดส่วนของนักเรียนหญิงและชายในระดับการศึกษาที่สูงขึ้นไป นักเรียนหญิงจะมีจำนวนและสัดส่วนที่มากกว่านักเรียนชายในการศึกษาระดับอุดมศึกษาทั้งในระดับปริญญาตรี ปริญญาโท เนื่องจากนักเรียนชายส่วนหนึ่งมักหยุดหรือเลิกเรียนหลังจากสำเร็จการศึกษามัธยมศึกษาตอนปลายมากกว่านักเรียนหญิง และสังคมเปิดโอกาสให้แก่ นักเรียนหญิงในการเข้าสู่ระบบการศึกษาเพื่อพัฒนาตนเองเข้าสู่วิชาชีพที่มากขึ้น การศึกษาคั้งนี้ชี้ว่า ประชาชนเกือบร้อยละ 40 ระบุว่า เพศสภาพหรือความเป็นหญิงยังเป็นอุปสรรคสำคัญในการเข้าสู่การจ้างงาน แม้ว่าหญิงและชายจะมีความสามารถที่เท่ากันก็ตาม เจือปนของเพศสภาพและความเป็นหญิงที่เป็นอุปสรรคต่อผู้หญิงในการเข้าสู่การจ้างงานที่เป็นธรรมนั้นเริ่มต้นจากอคติและการเหมารวมทางเพศของนายจ้างที่มองว่า ผู้หญิงเป็นที่อ่อนแอกว่าและด้อยกว่าเชิงสรีระ นอกจากนี้ นายจ้างมักมองว่า ผู้หญิงในฐานะที่เป็นแม่ของลูกและเป็นผู้ตั้งครุภรรยา ซึ่งเป็นภาระให้แก่ นายจ้างและเป็นอุปสรรคสำคัญต่อการทุ่มเทกำลังกายให้แก่ นายจ้างได้เต็มที่ ซึ่งนายจ้างมักมองเห็นผลประโยชน์ของตนเป็นที่ตั้ง และผลกำไรจากการประกอบการเป็นเป้าหมายสูงสุดจากการดำเนินงาน อคติทางเพศและโอกาสในการจ้างงานบนพื้นฐานความแตกต่างด้านความเป็นหญิงชายยังปรากฏชัดเจนในสังคมไทย

แม้ว่าในสังคมไทยได้ออกกฎหมายเพื่อการคุ้มครองสิทธิของผู้หญิงในการจ้างงานและสิทธิในครอบครัวที่ผู้หญิงต้องได้รับผลตอบแทนระหว่างการลาคลอดบุตร แต่ในทางปฏิบัตินั้น ผู้หญิงยังคงประสบปัญหาจากอคติทางเพศของนายจ้างที่เลือกจะจ้างพนักงานชายเข้าสู่ระบบแรงงานมากกว่าผู้หญิง เนื่องจากสิทธิที่คุ้มครองผู้หญิงที่มีบุตรดังกล่าวได้กลายเป็นต้นทุนที่ทำให้กำไรของนายจ้างลดลง ในการศึกษาของ World Economic Forum (2013) ชี้ว่า จำนวนและสัดส่วนของผู้หญิงไทยต่อผู้ชายไทยในกลุ่มแรงงานวิชาชีพที่สำคัญของประเทศยังไม่สมดุลและมีการเลือกปฏิบัติต่อแรงงานหญิงในสายวิชาชีพดังกล่าวอย่างมีนัยสำคัญ

นอกเหนือจากอคติจากการเลือกปฏิบัติในการจ้างงานและเพศสภาพของความเป็นหญิง ประชาชนประมาณหนึ่งในสี่ของการศึกษาคั้งนี้ชี้ว่า ผู้หญิงยังเป็นแรงงานทางเลือกที่สองรองจากผู้ชายที่จะถูกเลิกจ้างงานก่อนผู้ชายในช่วงเศรษฐกิจตกต่ำ ระบบอาชีพและวิชาชีพในสังคมไทยนั้นยังถูกครอบงำด้วยแนวคิด “ชายเป็นใหญ่” โดยผู้ชายมักจับจองวิชาชีพและสายงานที่มีความสำคัญต่อการอยู่รอดขององค์กรและสังคมโดยรวม และมักผลักให้ผู้หญิงประกอบอาชีพที่มีความเป็นวิชาชีพต่ำกว่า หรือทำหน้าที่อยู่ในสายสนับสนุน ดังนั้น ในช่วงภาวะเศรษฐกิจตกต่ำที่บังคับให้นายจ้างต้องลดต้นทุนในการดำเนินงาน บุคลากรที่อยู่ในสายสนับสนุนที่เต็มไปด้วยผู้หญิงต้องถูกเลิกจ้างก่อนแรงงานชายที่อยู่ในสายงานหลักของธุรกิจ ดังนั้น จึงปรากฏผู้หญิงจำนวนและสัดส่วนที่สูงกว่าชายถูกเลิกจ้างในช่วงเศรษฐกิจตกต่ำนั่นเอง

กลไกการแบ่งแยกอาชีพตามเพศนั้นไม่ใช่ปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นเพียงในสังคมไทยเท่านั้น แต่เป็นปรากฏการณ์ทางสังคมที่สามารถพบเห็นได้ในทุกอารยธรรมที่มีแนวคิด “ชายเป็นใหญ่” ประเภทของอาชีพและลักษณะของอาชีพถูกจับวางตามความต้องการของผู้ชาย และผู้ชายเป็นผู้กำหนดโครงสร้างของการจ้างงานและกำหนดโอกาสทางเศรษฐกิจให้แก่หญิงและชาย ในอดีต ผู้หญิง

ถูกจำกัดอยู่ในพื้นที่ส่วนตัว แต่เมื่อผู้หญิงได้รับโอกาสทางการศึกษาที่มากขึ้น ผนวกกับความต้องการแรงงานในระบบเศรษฐกิจที่เป็นทางการมากขึ้น ได้กลายเป็นแรงขับเคลื่อนให้ผู้หญิงต้องออกมาทำงานนอกบริษัทครัวเรือนมากขึ้น การกำหนดโอกาสทางเศรษฐกิจที่มีผู้ชายเป็นใหญ่ในสังคม ย่อมกำหนดให้ผู้หญิงประกอบอาชีพที่เป็นรองจากตนและสนับสนุนให้ผู้ชายอยู่ในภาคส่วนที่สำคัญกว่า ซึ่งสะท้อนความสัมพันธ์เชิงอำนาจระหว่างเพศที่มีมาแต่อดีต ความสัมพันธ์เชิงอำนาจระหว่างเพศด้านเศรษฐกิจนี้เองก่อให้เกิดอุดมการณ์การแบ่งแยกงานตามเพศ (Genderization of Professions) ในความรู้สึกรีดคิดของประชาชนทั่วไป แนวคิดและอุดมการณ์การแบ่งแยกอาชีพตามเพศนี้เองได้ดำเนินไปในวัฒนธรรมที่มีผู้ชายเป็นใหญ่ และถูกปลูกฝังให้แก่เยาวชนในการความคิดของตนเกี่ยวกับการแบ่งแยกประเภทของอาชีพตามเพศสภาพจนทำให้เกิดยอมรับโดยดุชฎีของสังคมในวงกว้างและปราศจากการท้าทายจากผู้เสียผลประโยชน์

นอกเหนือจากประเด็นการแบ่งแยกอาชีพตามเพศที่กำหนดให้ผู้หญิงอยู่ในสายอาชีพที่มีความโดดเด่นและมีบทบาทน้อยกว่าผู้ชายแล้ว การศึกษาครั้งนี้ได้พบว่า ประชาชนเกือบหนึ่งในสี่ของสังคมระบุว่า ด้วยความแตกต่างทางเพศสภาพของความเป็นหญิงและชาย ผู้หญิงยังได้รับผลตอบแทนและสิทธิประโยชน์ในการจ้างงานน้อยกว่าผู้ชาย แม้ว่าทั้งชายและหญิงจะมีความสามารถที่เท่าเทียมกันก็ตาม ในการศึกษาครั้งนี้ระบุว่า ผู้หญิงที่อยู่ในชนบท (อยู่ในพื้นที่ไกลจากเมืองหลวงและอยู่นอกเขตเทศบาล) ที่มีการศึกษาน้อย ประกอบอาชีพที่ไม่มีความมั่นคงและมีรายได้น้อยประสบปัญหาการเลือกปฏิบัติทางเพศด้านผลตอบแทนและสิทธิประโยชน์จากการจ้างงาน

แม้ว่าสังคมไทยได้มีกฎหมายที่กำหนดค่าจ้างขั้นต่ำสำหรับผู้ประกอบอาชีพรับจ้างทั่วไป และได้กำหนดค่าจ้างแรงงานขั้นต่ำสำหรับผู้ที่มีการศึกษาระดับปริญญาตรีแล้ว ผู้หญิงที่อยู่นอกขอบเขตการคุ้มครองของกฎหมายยังเผชิญปัญหาการได้รับผลตอบแทนที่แตกต่างกันจากความเป็นผู้หญิงอยู่ดี นอกจากนั้น การศึกษาของกระทรวงแรงงานได้ชี้ว่า ผู้หญิงถือเป็นกลุ่มที่ใหญ่กว่าผู้ชายที่อยู่ในระบบการจ้างงานนอกระบบ (Informal Employment Sector) ที่กฎหมายแรงงานไม่สามารถเข้าไปคุ้มครองสิทธิได้ ผู้หญิงยังได้รับผลตอบแทนที่แตกต่างจากแรงงานชายที่อยู่นอกระบบอย่างมีนัยสำคัญ จึงทำให้ผู้หญิงที่มีการศึกษาน้อยถูกผลักให้อยู่ในสังคมชายขอบ ที่ได้รับการดูแลจากภาครัฐน้อยมาก

นอกจากนั้น การศึกษาของ World Economic Forum (2013) ก็ยังชี้ให้เห็นว่า ความเป็นหญิงยังเป็นอุปสรรคสำคัญของการได้รับผลตอบแทนและสิทธิประโยชน์จากการจ้างงานในสังคมไทยอีกด้วย ผู้หญิงยังอยู่ในวิชาชีพที่มีผลตอบแทนน้อยกว่าชาย จำนวนของผู้หญิงที่อยู่ชายขอบของสังคมมีสัดส่วนและจำนวนที่มากกว่าผู้ชาย การมีส่วนร่วมของผู้หญิงในระบบเศรษฐกิจจริงยังต่ำกว่าผู้ชาย และผู้หญิงไทยยังเข้าถึงระบบสาธารณสุขและบริการของสังคมได้น้อยกว่าผู้ชายอย่างมีนัยสำคัญ ที่สะท้อนถึงความเหลื่อมล้ำทางสังคมที่มาจากปัจจัยเพศสภาพเพียงเท่านั้น

ในลักษณะเดียวกันกับปัญหาของผู้หญิงในระบบแรงงาน โอกาสในการหางานที่สุจริตทำในช่วงวัยกลางคนของผู้หญิงก็น้อยกว่าผู้ชาย จากการศึกษาครั้งนี้ชี้ว่า มากกว่ากึ่งหนึ่งของประชาชนเชื่อว่า ผู้หญิงที่มีอายุในวัยกลางคนมีโอกาสในการหางานทำ เปลี่ยนงาน หรือเข้าสู่สายงานที่แตกต่างจากเดิมน้อยกว่าผู้ชายที่อยู่ในวัยเดียวกัน ผู้หญิงในวัยกลางคนมักถูกมองและเหมารวมโดยนายจ้างว่า ผู้หญิงในวัยดังกล่าวเป็นผู้มีภาระทางครัวเรือนและเป็นผู้ที่ต้องดูแลบุตร ตลอดจนพ่อแม่ที่แก่ชรา

มากกว่าผู้ชาย ในฐานะของผู้ที่มีภาระทางครัวเรือนที่มากกว่าชายนั้น ทำให้นายจ้างเลือกปฏิบัติในการจ้างงาน เนื่องจากความเชื่อที่ว่า ผู้หญิงที่มีภาระในครัวเรือนมากกว่าชาย ไม่สามารถทุ่มเทในการทำงานได้เท่ากับผู้ชายในวัยเดียวกันและมีประสิทธิภาพในการทำงานที่น้อยกว่า ซึ่งเป็นเงื่อนไขที่ทำให้นายจ้างมีอำนาจต่อรองผลตอบแทนและสิทธิประโยชน์จากการจ้างงานที่มากกว่า

ภาระทางครัวเรือนที่สังคมกำหนดให้ผู้หญิงกระทำมากกว่าชายได้กลายเป็นอุปสรรคสำคัญในการมองหาโอกาสการจ้างงานในการตลาดแรงงาน และเป็นอคติของนายจ้างต่อผู้หญิงในวัยกลางคน ดังนั้น จำนวนและสัดส่วนของการจ้างงานผู้หญิงในวัยกลางคนและการจ้างงานของผู้ชายในวัยเดียวกันถือเป็นตัวชี้วัดที่สื่อถึงทัศนคติที่สะท้อนให้เห็นถึงความเสมอภาคหญิงชายในมิติเศรษฐกิจ

เนื่องจาก “งานบ้าน” ที่ไม่สามารถแปลงและไม่ถูกผนวกเป็นตัวเลขเชิงเศรษฐศาสตร์ที่กำหนดรายได้ของประชาชาติ บทบาทและหน้าที่ที่ถูกกำหนดให้แก่ผู้หญิงในมิติครัวเรือน และการเป็นแรงงานที่สำคัญในครัวเรือนนั้นจึงไม่ได้รับความสำคัญมากนัก งานบ้านจึงถูกมองเป็นกิจกรรมครัวเรือนที่ต้นตอกระทำให้ครอบครัว และเนื่องจากงานบ้านเป็นพื้นที่ส่วนตัวของความเป็นผู้หญิงมากกว่าผู้ชาย จึงทำให้แรงงานภายในครัวเรือนไม่มีค่าเลยในเชิงเศรษฐกิจและมีค่าน้อยกว่าการจ้างงานในระบบแรงงานและการลงทุนในระบบของสังคม

ในการศึกษาครั้งนี้ชี้ว่า ประชาชนที่มีระดับการศึกษาสูงและมีมาตรฐานการครองชีพที่ดี เล็งเห็นประโยชน์ของแรงงานในครัวเรือนมากกว่าผู้ที่มีศึกษาน้อยกว่าและมีมาตรฐานการครองชีพที่ต่ำกว่า แรงงานในครัวเรือนถือเป็นแรงงานที่ช่วยขับเคลื่อนภาคเศรษฐกิจที่แท้จริงให้มีการขับเคลื่อนไปได้อย่างมีประสิทธิภาพและมีประสิทธิผล การรับส่งดูแลบุตร การใช้เวลาอบรมดูแลบุตร การทำความสะอาดบ้าน และการดูแลพ่อแม่ยามป่วยหรือชราเป็นหน้าที่และบทบาทสำคัญของผู้หญิงมากกว่าผู้ชาย สะท้อนให้เห็นถึงหน้าที่และบทบาทในหลายมิติ ตั้งแต่การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ระดับเยาวชน การสาธารณสุข จนถึงสวัสดิการของสังคมที่ผู้หญิงต้องกระทำโดยไม่ได้รับการยกย่องหรือชมเชยมากนักจากสังคมโดยรวม

ประเด็นสุดท้ายของความเสมอภาคหญิงชายในมิติเศรษฐกิจในการศึกษาครั้งนี้ คือการเหมารวมทางเพศด้านอาชีพและการแบ่งแยกอาชีพตามเพศที่ไม่เป็นธรรม ในสังคมที่มีชายเป็นใหญ่ ผู้ชายมักเป็นผู้กำหนดโครงสร้างอำนาจและความสามารถในการควบคุมพฤติกรรมของสมาชิกในการเข้าสู่ทรัพยากรทางเศรษฐกิจ อาชีพและวิชาชีพถือเป็นกลไกหนึ่งที่กำหนดภาวะอำนาจและโอกาสในการเข้าถึงทรัพยากรทางเศรษฐกิจเช่นกัน สมมติฐานที่ผู้วิจัยมีอยู่คือ การจัดสรรอาชีพและวิชาชีพในสังคมยังเป็นระบบที่ไม่เป็นธรรม โดยกำหนดให้ผู้ชายสามารถเข้าสู่วิชาชีพที่มีความสำคัญต่อสังคมได้มากกว่า และกำหนดให้ผู้หญิงเข้าสู่อาชีพที่เป็นรองจากผู้ชายอีกที

การศึกษานี้ พบว่า ในอุดมการณ์สังคมชายเป็นใหญ่เช่นสังคมไทย ผู้ชายจะได้รับโอกาสในการเข้าสู่วิชาชีพที่สำคัญกว่า เด่นกว่า มีอำนาจมากกว่า และสามารถต่อรองทรัพยากรได้มากกว่า ในความคิดเห็นของประชาชนทั่วไปยังมีการจัดระเบียบความคิดแยกอาชีพและวิชาชีพออกเป็นสองขั้วใหญ่ๆ ตามเพศ (Binary Opposition) ตัวอย่างเช่น ตามอุดมการณ์สองขั้วที่แตกต่างกัน ผู้ชายถูกหยิบโยนให้เป็นแพทย์ ผู้หญิงถูกจับคู่กับการเป็นพยาบาล ผู้บริหารระดับสูงเป็นงานของผู้ชายและมีอำนาจการตัดสินใจในเรื่องต่างๆ ในขณะที่ผู้หญิงจะถูกหยิบโยนให้เป็นเลขานุการ งานด้านวิศวกรรมเป็นงานของผู้ชายซึ่งเป็นงานสายหลักของทุกภาคส่วน แต่งานประชาสัมพันธ์ถูกกำหนดให้

เป็นงานของผู้หญิง ซึ่งเป็นงานสายสนับสนุนและมีความอ่อนไหวต่อการเลิกจ้างมากกว่า การจัดสรรงานตามเพศที่กำหนดให้อาชีพของผู้ชายสำคัญกว่าของผู้หญิงนั้นเป็นกระบวนการของความสัมพันธ์เชิงอำนาจในสังคม

การจัดระเบียบและแบ่งแยกอาชีพตามเพศนี้สะท้อนให้เห็นภาวะอำนาจระหว่างหญิงชายที่ไม่สมดุลกันและขาดความเป็นธรรมอย่างสิ้นเชิง การจัดสรรวิชาชีพตามเพศนั้นได้ก่อให้เกิดการกีดกันเพศตรงข้ามในการมีส่วนร่วมในวิชาชีพได้อย่างเต็มที่ และการปฏิบัติหน้าที่ข้ามเส้นความคาดหวังของอุดมการณ์นี้ก็มีผลลัพธ์คือการลงโทษเชิงสังคม ในอดีต ผู้หญิงถูกมองว่าเป็นผู้ครอบครองพื้นที่ส่วนตัวมากกว่าชาย การเป็นผู้นำในสถานการณ์ต่างๆ จึงมักถูกมองเป็นเรื่องประหลาดและไม่สอดคล้องกับค่านิยมเดิมของสังคม ผู้หญิงที่เข้าสู่ระบบการเมืองและมีบทบาทมากขึ้นทางการเมืองกลับถูกมองว่า ได้สูญเสียความเป็นผู้หญิง ความเป็นแม่ และความเป็นภรรยาที่ดีตามความคาดหวังของสังคมไทยที่กีดกันผู้หญิงให้อยู่เพียงแต่ในครัวเรือน ผู้หญิงที่มี “หัวก้าวหน้า” และกล้าคิดกล้าทำ และประสบความสำเร็จในอาชีพของตน มักถูกเหมารวมว่า ผู้หญิงเหล่านี้มักประสบความสำเร็จล้มเหลวด้านครอบครัว

ดังนั้น การแบ่งแยกอาชีพตามเพศถือเป็นกลไกของสังคมที่มีชายเป็นใหญ่ได้กำหนดมาตรฐานพฤติกรรมและลักษณะของสมาชิกในวิชาชีพแล้วล่วงหน้า โดยกำหนดให้ชายมีบทบาทในอาชีพที่สำคัญและโดดเด่นกว่า ในขณะที่ผู้หญิงมีหน้าที่และบทบาทในอาชีพที่เป็นรองจากผู้ชายอีกที การแบ่งแยกอาชีพตามเพศนี้สะท้อนให้ผู้วิจัยได้เห็นถึงการแบ่งกิจกรรมต่างๆ หรือสิ่งต่างๆ ในสังคมออกตามเพศในมิติอื่นๆ ด้วย ตัวอย่างเช่น การกำหนดพฤติกรรมที่ยอมรับได้ในชายแต่ยอมรับไม่ได้ในหญิง (ความเป็นคนเจ้าชู้) การกำหนดสีที่เป็นตัวแทนเพศ (สีชมพูเป็นของผู้หญิง สีฟ้าและแดงเป็นของผู้ชาย) การมีส่วนร่วมทางการเมือง (ผู้นำคือผู้ชาย ผู้ตามคือผู้หญิง) สังคมได้เกิดการแบ่งกิจกรรมทางสังคมและมิติอื่นๆ ออกตามเพศสภาพและกีดกันเพศตรงข้ามในการมีส่วนร่วมในกิจกรรมนั้นๆ และยังเป็นสิ่งที่สะท้อนให้เห็นถึงความไม่เสมอภาคหญิงชายที่ปรากฏอยู่ในทุกมิติของสังคมไทยมาตลอด

ความเสมอภาคหญิงชายในมิติการมีส่วนร่วมทางการเมือง

ระบบการเมืองได้ถือเป็นระบบที่ผู้หญิงได้เผชิญปัญหาการกีดกันด้านโอกาส ในการมีส่วนร่วมมากที่สุดเมื่อเปรียบเทียบกับมิติอื่นๆ ของความเสมอภาคหญิงชายในสังคมไทย ตั้งแต่อดีต ผู้หญิงไทยถูกปลูกฝังให้อยู่กับเหย้า ฝ้ากับเรือน และเป็นผู้ดูแลความเรียบร้อยของครัวเรือนมากกว่าการออกมาเป็นผู้นำในระดับต่างๆ ในสังคม ผู้หญิงถูกอบรมให้มีสัญชาตญาณของความเป็นแม่ และเป็นภรรยาที่ดีภายใต้กรอบของความประพฤติที่กำหนดโดยสังคมที่มีชายเป็นใหญ่ได้กำหนดไว้ และอำนาจทางการเมืองเป็นเรื่องของผู้ชาย ดังนั้น จึงเป็นเรื่องที่ไม่แปลกเลยที่กล่าวว่า ผู้หญิงในระบบการเมืองไม่ใช่ประเด็นที่สังคมไทยให้ความสำคัญมากนักจนกระทั่งในปัจจุบัน

หลังจากการเปลี่ยนแปลงการปกครองในปีพุทธศักราช 2475 เข้าสู่ระบอบประชาธิปไตย โดยมีองค์พระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขของประเทศนั้น ไม่ปรากฏนักวิชาการมากนักที่ให้ความสนใจด้านมิติหญิงชายในระบบการเมือง ระบบการเมืองของไทยถูกมองเป็นเรื่องของผู้ชาย เป็นพื้นที่ของผู้ชาย และเป็นกิจกรรมของผู้ชายเกือบทั้งหมด โดยกำหนดให้ผู้ชายมีบทบาทและโอกาสในการเข้าสู่อำนาจในการบริหารประเทศมากกว่าผู้หญิงอย่างมีนัยสำคัญ ผู้ชายได้รับมอบโอกาสในการเป็นหัวหน้า

พรรคการเมือง ผู้นำทางการเมืองระดับท้องถิ่น และผู้นำทางการเมืองระดับชาติมากกว่าผู้หญิงอย่างมาก

ประเด็นผู้หญิงกับการเมืองและผู้หญิงในระบบการเมืองได้เป็นประเด็นถกเถียงกันมากขึ้น เนื่องจากการต่อสู้ของผู้หญิงที่เรียกร้องสิทธิในความเป็นพลเมืองของตน ผู้หญิงที่ได้รับการศึกษามากขึ้น มีส่วนร่วมทางเศรษฐกิจมากขึ้นและการยอมรับแนวคิดการพัฒนาอย่างมีสมดุลและยั่งยืนของสังคมไทยจากประเทศตะวันตก ทำให้ประเด็นผู้หญิงกับการเมืองได้กลายเป็นประเด็นทางสังคมและปัญหาความเสมอภาคหญิงชายได้รับความสนใจมากขึ้น อย่างไรก็ตาม ในช่วงของรัฐบาลที่มาจากการเลือกตั้งโดยการนำของนายกรัฐมนตรีคนใดก็ตาม จำนวนและสัดส่วนของผู้หญิงที่อยู่ในคณะรัฐมนตรีก็ยังไม่เกินร้อยละ 10 จำนวนและสัดส่วนของผู้หญิงในระบบรัฐสภาเมื่ออยู่เพียงร้อยละ 16 และจำนวนสัดส่วนของผู้หญิงในระบบการเมืองส่วนท้องถิ่นอยู่ที่เพียงร้อยละ 13 ผู้หญิงในระบบราชการปรากฏเพียงร้อยละ 18 ผู้หญิงในระบบตำรวจปรากฏเพียงร้อยละ 2 และผู้หญิงในระบบตุลาการมีเพียงร้อยละ 8 ซึ่งบ่งชี้ว่า ระบบการเมืองไทยยังถูกรองรับโดยผู้ชาย แม้ว่าในปัจจุบัน ประชากรหญิงมีจำนวนมากกว่าประชากรชายคิดเป็นร้อยละ 51 ของประชากรทั้งหมดก็ตาม

สืบเนื่องจากเงื่อนไขทางประวัติศาสตร์ที่ผู้หญิงมักถูกจำกัดสิทธิให้อยู่ในครัวเรือนเท่านั้น ผู้หญิงไทยจึงขาดโอกาสในการฝึกฝนตนเองและขาดการพัฒนาภาวะผู้นำทางการเมือง จึงทำให้ผู้หญิงไทยยังขาดความมั่นใจในการเป็นผู้นำทางการเมืองที่ดี ในการศึกษาครั้งนี้ชี้ว่า ประชาชนเกือบร้อยละ 40 มีความเห็นว่า ผู้หญิงไทยยังมีภาวะผู้นำทางการเมืองน้อยกว่านักการเมืองชาย แม้ว่าผู้หญิงบางส่วนในเมืองหลวงที่มีการศึกษาสูงจะได้รับโอกาสทางเศรษฐกิจและสังคมมากขึ้นตามลำดับ แต่โอกาสในการเข้าถึงทรัพยากรทางการเมืองที่มีผู้ชายควบคุมอยู่ได้กลายเป็นเรื่องที่ซับซ้อนและเป็นความลำบากสำหรับผู้หญิงในการเข้าสู่เวทีการเมือง

การศึกษาครั้งนี้ชี้ว่า มากกว่าร้อยละ 60 ของประชาชนระบุว่า ผู้หญิงในฐานะผู้นำทางการเมืองได้รับโอกาสน้อยกว่าและได้รับการยอมรับน้อยกว่าผู้นำทางการเมืองชาย เนื่องจากเวทีการเมืองและการมีส่วนร่วมทางการเมืองมักถูกผูกโยงเข้ากับความเป็นชายและการครอบงำกิจกรรมทางการเมืองโดยสิ้นเชิงตั้งแต่ในอดีต ผู้หญิงที่มีความรู้ความสามารถยังไม่ได้รับการสนับสนุนในการพัฒนาศักยภาพในการเป็นผู้นำทางการเมืองที่ดี นอกจากนี้ ปริมาณและจำนวนของนักการเมืองหญิงในระบบการเมืองที่ครอบงำโดยผู้ชายอยู่ในระดับที่ต่ำมากนี้เอง จึงทำให้ผู้หญิงที่ต้องการมีส่วนร่วมทางการเมืองขาดตัวแบบเชิงบทบาทที่ดีในการเป็นผู้นำทางการเมืองได้ การขาดตัวแบบที่ดีเชิงบทบาททางการเมืองนั้น ส่งผลให้ผู้หญิงที่อยู่ในระบบการเมืองต้องเลียนแบบบุคลิกภาพของผู้ชายที่มีความเข้มแข็งและกล้าตัดสินใจมากขึ้น แม้ว่าบุคลิกดังกล่าวอาจทำให้เกิดความขัดแย้งเชิงบุคลิกภาพของผู้หญิงที่อยู่ในระบบการเมืองไทย ผู้หญิงที่มีความเข้มแข็ง และต้องการต่อสู้เพื่อสิทธิทางการเมืองและมีความคิดก้าวหน้ายังถูกมองว่า เป็นผู้หญิงที่ออกนอกกรอบของการเป็นผู้หญิงที่ “เรียบร้อย” ในสังคมไทย จึงทำให้ผู้หญิงอีกจำนวนมากปฏิเสธที่จะมีส่วนร่วมทางการเมืองไปโดยปริยาย เวทีการเมืองได้กลายเป็นประเด็นที่ไม่เป็นมิตรมากนักสำหรับผู้หญิงแต่อย่างใด

ไม่ว่าด้วยเหตุผลของจำนวนและสัดส่วนของผู้หญิงในระบบการเมืองไทยอยู่ในระดับที่ต่ำหรือความสามารถและศักยภาพของผู้หญิงในระบบการเมืองไทย ทำให้ประชาชนจำนวนไม่น้อยกว่าร้อยละ 40 ระบุว่า ผู้หญิงในระบบการเมืองเปรียบเสมือน “ไม้ประดับ” ที่ทำให้เวทีการเมืองมี “สีสัน”

มีความหลากหลายของกลุ่มประโยชน์ และมีตัวแทนของผู้หญิงอยู่ในระบบการเมือง แต่ไม่สามารถขับเคลื่อนกิจกรรมหรือนโยบายใดๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อประเทศและความเสมอภาคหญิงชายเป็นสำคัญ คำเปรียบเทียบกับผู้หญิงในระบบการเมืองให้เป็น “ไม้ประดับ” ในเวทีการเมืองนั้น เป็นคำกล่าวที่ดูหมิ่นความรู้ความสามารถของผู้หญิงโดยรวม และสะท้อนถึงความไม่เสมอภาคหญิงชายในมิติการมีส่วนร่วมทางการเมืองอีกด้วย

ดังนั้น ผู้วิจัยมีความเห็นส่วนตัวว่า การปรับเปลี่ยนความเสมอภาคหญิงชายในมิติการมีส่วนร่วมทางการเมืองนั้น ภาครัฐต้องเข้ามามีบทบาทในการกำหนดให้จำนวนและสัดส่วนของผู้หญิงที่มีความสามารถเข้าสู่เวทีการเมืองไทย แม้ว่าจะต้องใช้มาตรการและกลไกพิเศษเพื่อดึงดูดผู้หญิงที่มีความรู้ความสามารถเข้าสู่เวทีการเมืองเป็นการชั่วคราวจนกว่าเกิดระดับความสมดุลของนักการเมืองชายและนักการเมืองหญิง มาตรการดังกล่าวได้แก่ การใช้ระบบโควตาผู้หญิงทางการเมืองได้ถูกนำไปใช้ในหลายๆ ประเทศ ถือเป็นมาตรการพิเศษชั่วคราวเพื่อเพิ่มปริมาณและสัดส่วนของผู้หญิงในระบบการเมืองได้วิธีหนึ่ง

งานวิจัยในต่างประเทศ (Blumberg 2009) รวมทั้งการศึกษาความเป็นไปได้ของการใช้มาตรการพิเศษในการดึงดูดผู้หญิงเข้าสู่เวทีการเมืองในประเทศไทยนั้นชี้ว่า การเพิ่มจำนวนและสัดส่วนของผู้หญิงในระบบการเมืองทำให้ประเด็นและปัญหาทางสังคมที่มักไม่ได้รับการใส่ใจโดยผู้นำทางการเมืองชายได้กลายเป็นวาระแห่งชาติมากขึ้น การเพิ่มจำนวนและสัดส่วนของนักการเมืองหญิงในระบบรัฐสภาและการบริหารราชการส่วนท้องถิ่นช่วยทำให้ปัญหาที่เกี่ยวข้องกับผู้หญิง เด็กและเยาวชน และผู้ด้อยโอกาสทางสังคมได้รับการเอาใจใส่มากขึ้นเช่น ปัญหาการค้าประเวณี ปัญหาผู้หญิงกับสุขอนามัยและสาธารณสุข ปัญหาการค้ามนุษย์ ปัญหาความยากจนของคนชายขอบในสังคม และปัญหาความรุนแรงในครอบครัว ได้รับการดูแลและแก้ไขปัญหามากขึ้น นอกจากนี้ การศึกษาในต่างประเทศได้ชี้ว่า การมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้หญิงในระบบการเมืองช่วยลดระดับปัญหาการทุจริตคอร์รัปชันในภาครัฐมากขึ้น การพัฒนาสู่ความสมดุลและยั่งยืนสูงขึ้น และปัญหาอาชญากรรมลดลงอย่างมีนัยสำคัญ การศึกษาครั้งนี้ก็ยืนยันผลการศึกษาในลักษณะเดียวกัน กล่าวคือ ประชาชนประมาณร้อยละ 60 เชื่อว่า การเพิ่มจำนวนนักการเมืองหญิงในระบบการเมืองไทย จะทำให้ปัญหาที่เกี่ยวข้องกับผู้หญิงได้รับการแก้ไขมากขึ้น

การพัฒนาสถานภาพสตรีไทย: มาตรการและข้อเสนอแนะ

จากผลการศึกษาและการอภิปรายผลการศึกษาในประเด็นความเหลื่อมล้ำทางสังคมด้านความเสมอภาคหญิงชายในมิติต่างๆ ผู้วิจัยจะได้นำเสนอมาตรการหลัก 5 มาตรการ เพื่อช่วยพัฒนาสถานภาพผู้หญิงไทยเพื่อสังคมที่มีระดับการพัฒนาที่สมดุล เป็นธรรม มีเหตุมีเหตุผล และมีความยั่งยืน สังคมที่มีระดับการพัฒนาอย่างสมดุลและยั่งยืนต้องมีความเสมอภาคหญิงชาย และทำให้ผู้หญิงในฐานะผู้เสียเปรียบในทุกมิติได้รับการยอมรับมากขึ้น นอกจากนี้ มาตรการทั้ง 5 มาตรการจะประสบความสำเร็จได้ มีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องระดมพลรวมกำลังของทุกภาคส่วน (ภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน) ในการขับเคลื่อนเปลี่ยนแปลงสถานะความเสมอภาคหญิงชายในสังคมไทยที่มีอยู่ในปัจจุบัน

มาตรการที่ 1 เปลี่ยนแปลง เสริมสร้างเจตคติและการยอมรับด้านความเสมอภาค

หญิงชาย

มาตรการที่ 2 พัฒนาศักยภาพและเพิ่มโอกาสทางเศรษฐกิจและสังคมของผู้หญิงไทย

มาตรการที่ 3 พัฒนาสุขภาวะคุณภาพชีวิตและเสริมสร้างความมั่นคงในชีวิตให้แก่ผู้หญิง

มาตรการที่ 4 พัฒนาศักยภาพผู้หญิงเพื่อเพิ่มโอกาสในการเข้าร่วมทางการเมือง

การบริหารและการตัดสินใจในระดับต่างๆ

มาตรการที่ 5 เสริมสร้างและพัฒนาศักยภาพพลโลกและองค์กรผู้หญิงภาคประชาชน

มาตรการที่ 1 เปลี่ยนแปลง เสริมสร้างเจตคติ และการยอมรับด้านความเสมอภาคระหว่างหญิงชาย

เป้าประสงค์

เป้าประสงค์สำหรับมาตรการนี้เน้นสร้างสังคมไทยที่มีความเสมอภาค คนในสังคมมีเจตคติที่ดี ตระหนักและยอมรับถึงบทบาทผู้หญิงในบริบทต่างๆ ทั้งด้านครอบครัว สังคม เศรษฐกิจ และการเมืองอย่างเท่าเทียมกัน

ตัวชี้วัด

เป้าหมายหลักสำหรับยุทธศาสตร์นี้ ให้ความสำคัญในการวัดระดับความสำเร็จของด้านการปรับปรุง เปลี่ยนแปลงและปลูกฝังเจตคติของคนในสังคม โดยวัดจากเจตคติของเด็ก เยาวชน ผู้หญิงและผู้ชาย ต่อบทบาทหญิงชายทุกระดับ ในอัตราส่วนที่ดีขึ้น

แนวทางของมาตรการ

1. ความเสมอภาคหญิงชายในสังคมจะเกิดขึ้นได้ต้องเริ่มที่สถาบันครอบครัว จากการศึกษาครั้งนี้ พบว่า ตัวแปรอายุหรือกลุ่มอายุที่แตกต่างกันของประชาชนตั้งแต่อายุ 18 ปี – 65 ปี ไม่สามารถอธิบายความแตกต่างด้านเจตคติต่อความเสมอภาคหญิงชายในสังคมไทยได้อย่างมีนัยสำคัญ ซึ่งหมายถึงว่า เจตคติด้านความเสมอภาคหญิงชายในกลุ่มอายุที่กล่าวมาแล้วได้ก่อตัวขึ้นก่อนวัยเยาวชนที่จะมีอายุอายุ 18 ปี ดังนั้น การปลูกฝังเจตคติและค่านิยมที่ดีด้านความเสมอภาคหญิงชายต้องเริ่มตั้งแต่เยาวชนยังคงเป็นเด็กเล็ก ดังนั้น เจตคติที่ดีต่อความเสมอภาคหญิงชายต้องได้รับการปลูกฝังให้แก่เยาวชนตั้งแต่ในวัยเยาว์ เด็กชายและเด็กหญิงต้องรู้จักการแบ่งภาระและหน้าที่ในครัวเรือนในระดับที่เสมอภาคกัน โดยตัวแปรเพศต้องไม่ใช่เงื่อนไขของภาระหน้าที่และบทบาทในการทำ “งานบ้าน” ให้แก่ครอบครัว

งานบ้านไม่ควรถูกกำหนดให้เป็นหน้าที่ของผู้หญิงแต่ฝ่ายเดียว แต่ควรสร้างจิตสำนึกการแบ่งงานและหน้าที่ในครัวเรือนอย่างเสมอภาคกันไม่ว่าเยาวชนจะเป็นเพศใดก็ตาม การปรับเปลี่ยนเจตคติของประชาชนเกี่ยวกับความเสมอภาคหญิงชายถือเป็นเรื่องที่ยากและซับซ้อนกว่าการเริ่มต้นปลูกฝังเจตคติที่ดีต่อความเสมอภาคหญิงชายตั้งแต่วัยเยาว์ พ่อและแม่ต้องเป็นตัวแบบเชิงบทบาทด้านความเสมอภาคหญิงชายในการช่วยเหลือเกื้อกูลกันในการรับภาระหน้าที่ในครัวเรือน

2. หน่วยงานภายใต้การกำกับของกระทรวงศึกษาธิการควรส่งเสริมและจัดให้มีการให้การศึกษาเพื่อปลูกฝังเจตคติที่ดีให้แก่เด็ก เยาวชน ผู้หญิง และผู้ชายทุกระดับและ

ทุกกลุ่มอายุ ครูในฐานะผู้นำการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญของสังคมต้องได้รับการอบรม ฝึกฝน และมีมุมมองด้านมิติหญิงชาย ความเสมอภาคหญิงชาย ความเท่าเทียมกันทางเพศ เพื่อพัฒนาระบบการเรียนการสอนที่สะท้อนระบบการศึกษาที่ตอบสนองต่อการสร้างสังคมที่เล็งเห็นความสำคัญของมิติหญิงชายในทุกกระบวนการและกิจกรรมทางสังคม (Gender-Responsive Education and Society)

2.1 กระทรวงศึกษาธิการต้องวิเคราะห์และพัฒนาปรับปรุงหลักสูตร เนื้อหาที่ปรากฏในแบบเรียน สื่อการเรียนการสอนสำหรับนักเรียนนักศึกษาทุกระดับทั้งในและนอกระบบการศึกษา โดยเน้นการปลูกฝังคุณค่าความเป็นมนุษย์ที่เท่าเทียมกัน การเคารพสิทธิความเสมอภาคหญิงชาย และการสร้างมโนคติเกี่ยวกับหญิงชายที่ถูกต้อง เพื่อวางรากฐานในการสร้างเจตคติที่ดีต่อบทบาทหญิงชายซึ่งเป็นตัวกำหนดที่สำคัญของพฤติกรรมในการปฏิบัติต่อหญิงชายอย่างเท่าเทียมกัน และไม่เลือกปฏิบัติ

2.2 กระทรวงศึกษาธิการควรให้การอบรมความรู้แก่ผู้บริหารการศึกษาทุกระดับ ครูอาจารย์ ผู้สอน และบุคลากรด้านการศึกษา ทั้งในและนอกระบบการศึกษาด้านศักดิ์ศรีและคุณค่าความเป็นมนุษย์ ความเสมอภาคหญิงชาย และสร้างมโนคติที่ดีเกี่ยวกับหญิงชาย

2.3 สื่อสาธารณะต้องมีส่วนรับผิดชอบในการส่งเสริมสังคมไทยให้ตระหนักถึงความเสมอภาคหญิงชาย ความเป็นหญิงชายที่เท่าเทียมกันต้องเป็นจุดศูนย์กลางที่สำคัญในการพิจารณาผลิตสื่อสาธารณะต่างๆ เพื่อให้เด็กเยาวชน ผู้หญิงและผู้ชายในทุกระดับให้ตระหนักถึงคุณค่าความเป็นมนุษย์ที่เท่าเทียมกัน

2.4 กระทรวงวัฒนธรรมและกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ควรส่งเสริมและสอดแทรกกิจกรรมการปรับเจตคติในการจัดกิจกรรมในระดับครอบครัว วัด และโรงเรียนอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้ผู้หญิงเกิดความเชื่อมั่นในตนเอง และสามารถดำรงชีวิตอย่างมีศักดิ์ศรีและเหมาะสมกับวัฒนธรรมไทย

2.5 กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ควรจัดกิจกรรมรณรงค์และสร้างวัฒนธรรมความเชื่อในเรื่องคุณค่าของมนุษย์ ความเสมอภาคหญิงชาย ผ่านสื่อสาธารณะต่างๆ เพื่อเร่งปลูกฝังเจตคติที่ดีต่อผู้หญิงให้เกิดขึ้นในครอบครัวและสังคม

3. พัฒนาความรู้ความเข้าใจของผู้ที่เกี่ยวข้องในการผลิตเนื้อหาผ่านสื่อต่างๆ และการกำหนดมาตรฐานในการเผยแพร่และสื่อสารสาธารณะอย่างเหมาะสม

3.1 กำหนดมาตรฐาน หลักเกณฑ์และความเหมาะสมในการนำเสนอของสื่อและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และสนับสนุนให้มีการผลิตสื่ออย่างสร้างสรรค์เพื่อสร้างความตระหนักเกี่ยวกับศักดิ์ศรีคุณค่าความเป็นมนุษย์และความเสมอภาคหญิงชาย

3.2 จัดอบรมให้ความรู้แก่ผู้ที่เกี่ยวข้องในการผลิตสื่อให้มีความรู้ความเข้าใจการผลิตสื่อในรูปแบบที่ทันสมัยและสร้างสรรค์ และไม่นำเสนอภาพลักษณ์ของผู้หญิงเพียงวัตถุทางเพศ และนำเสนอภาพลักษณ์ของผู้หญิงในฐานะผู้เชี่ยวชาญทางวิชาชีพและผู้นำทางสังคมในสัดส่วนที่เหมาะสม

3.3 เร่งรัดให้มีการบังคับใช้กฎหมายที่เกี่ยวข้อง เพื่อดำเนินการต่อสื่อที่นำเสนอสาระที่ละเมิดสิทธิของผู้หญิงอย่างจริงจัง รวมถึงสื่อลามกอนาจารที่ทำให้สถานภาพผู้หญิงตกต่ำ

3.4 ภาครัฐและภาคประชาชนควรสร้างเครือข่ายติดตามและเฝ้าระวังสื่อที่เป็นภัยและตรวจสอบสื่อที่ขาดจรรยาบรรณและนำเสนอภาพลักษณ์ผู้หญิงในทางที่ไม่เหมาะสม

3.5 เปิดเวทีให้ภาคส่วนต่างๆ ในสังคมและผู้เชี่ยวชาญด้านผู้หญิงศึกษาได้มีโอกาสถกเถียงและอภิปรายถึงการนำเสนอภาพลักษณ์ของผู้หญิงในทางที่เหมาะสมและไม่เหมาะสม เพื่อนำมาซึ่งข้อสรุปในการกำหนดเนื้อหาในสื่อสาธารณะ

4. หน่วยงานภาครัฐควรส่งเสริมและพัฒนาความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับกฎหมายและมาตรการการคุ้มครองสิทธิความเป็นมนุษย์ และกฎหมายที่เกี่ยวกับการเลือกปฏิบัติต่อผู้หญิง ตลอดจนการเปิดโอกาสให้กลุ่มเป้าหมายสามารถเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมได้อย่างเท่าเทียมกัน

4.1 เผยแพร่ข้อมูลเกี่ยวกับกฎหมายและมาตรการการคุ้มครองสิทธิความเป็นมนุษย์สำหรับกลุ่มเป้าหมายต่างๆ โดยผ่านสื่อต่างๆ อย่างต่อเนื่อง

4.2 เร่งรัดให้ความรู้ด้านกฎหมาย เกี่ยวกับสิทธิและการคุ้มครองสิทธิความเป็นมนุษย์แก่ผู้หญิงทุกระดับ โดยเฉพาะผู้หญิงด้อยโอกาส ผู้หญิงพิการ ผู้หญิงชายขอบ ผู้หญิงในชนเผ่า และกลุ่มผู้หญิงที่น่าเป็นห่วง ซึ่งเป็นกลุ่มที่ถูกกระทำจากปัญหาความไม่เสมอภาคหญิงชายที่ปรากฏอยู่มากที่สุด

5. หน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องควรดำเนินการสำรวจเจตคติของคนในสังคมต่อบทบาทหญิงชายและจัดทำโครงการศึกษาวิจัยและสร้างองค์ความรู้ด้านความเสมอภาคหญิงชาย และกลไกการปลูกฝังเจตคติที่ดี ตลอดจนแนวทางการรณรงค์เพื่อปรับกระบวนการทัศนคติและเจตคติ

5.1 ดำเนินการสำรวจเจตคติของคนในสังคมต่อบทบาทหญิงชายอย่างต่อเนื่อง เพื่อเป็นหลักฐานเชิงประจักษ์และเป็นมาตรฐานในการวัดระดับความเสมอภาคหญิงชายในสังคมไทย

5.2 ดำเนินการสำรวจเจตคติความเสมอภาคหญิงชายจากมุมมองของผู้ชาย เพื่อเข้าใจถึงหลักคิด ความเชื่อและทัศนคติของผู้ชายในสังคมไทยต่อความสำคัญของบทบาทผู้หญิงในทุกมิติของสังคม

5.3 ศึกษาวิจัยและสร้างองค์ความรู้เกี่ยวกับศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์และความเสมอภาคหญิงชายในบริบทวัฒนธรรมไทย เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการปรับเปลี่ยนวัฒนธรรมและค่านิยมที่ไม่เอื้อต่อความเสมอภาคหญิงชาย

5.4 เผยแพร่ข้อมูลจากการศึกษาต่อสาธารณชนอย่างต่อเนื่อง และใช้เป็นแนวทางในการกำหนดนโยบายและกิจกรรม

มาตรการที่ 2 พัฒนาศักยภาพ และเพิ่มโอกาสทางเศรษฐกิจและสังคมของผู้หญิงไทย

เป้าประสงค์

เป้าประสงค์สำหรับมาตรการนี้คือ การสร้างสังคมไทยที่มีความเป็นธรรม ยุติธรรม และปราศจากการเลือกปฏิบัติทุกรูปแบบต่อผู้หญิง โดยเน้นให้ผู้หญิงทุกกลุ่มมีโอกาสเข้าถึง และได้รับการศึกษาในทุกระดับ มีโอกาสเรียนรู้ตลอดชีวิต รวมถึงการพัฒนาศักยภาพด้านต่างๆ อย่างเหมาะสม ผู้หญิงควรได้รับการปฏิบัติอย่างเสมอภาคและมีโอกาสเข้าร่วมทางเศรษฐกิจและสังคมอย่างเท่าเทียมกับผู้ชาย

ตัวชี้วัดที่สำคัญ

1. ตัวบ่งชี้ถึงระดับความสำเร็จของผู้หญิงในการรับการศึกษาและพัฒนาศักยภาพระดับต่างๆ อย่างเท่าเทียม
2. ผู้หญิงที่ประสบความสำเร็จและมีความสามารถพิเศษ ที่มีผลงานโดดเด่นและได้รับการยกย่องในสาขาต่างๆ มีอัตราส่วนเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง
3. จำนวนและสัดส่วนของผู้หญิงที่ได้รับโอกาส และมีส่วนร่วมทางเศรษฐกิจ สังคมอย่างเท่าเทียมกัน และยุติธรรม มีจำนวนเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง
4. ผู้หญิงทุกกลุ่มเป้าหมายได้รับการคุ้มครองทางกฎหมาย โดยได้รับสิทธิและมีหลักประกันที่พึงได้

แนวทางของมาตรการ

1. การเสริมสร้างและพัฒนาศักยภาพผู้หญิงด้วยระบบการพัฒนาทักษะและระบบการศึกษาที่เป็นทางการ และไม่เป็นทางการ

1.1 ภาครัฐต้องส่งเสริมและสนับสนุนให้ผู้หญิงไทยทุกคนได้รับการศึกษาภาคบังคับ และเพิ่มระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานแก่ผู้หญิงอย่างกว้างขวาง และจัดให้มีการบริการทางการศึกษานอกโรงเรียน การศึกษาตามอัธยาศัยที่ได้มาตรฐาน ที่เหมาะสมกับผู้หญิงกลุ่มเป้าหมายต่างๆ เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้หญิงในระดับต่างๆ ทุกคน มีโอกาสเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง การศึกษาชี้ว่า โอกาสทางการศึกษาของผู้หญิงกลุ่มเป้าหมายช่วยลดความไม่เสมอภาคหญิงชายอย่างมีนัยสำคัญ เนื่องจากการศึกษาเป็นเงื่อนไขที่สำคัญในการเปิดโอกาสทางสังคมและเศรษฐกิจให้แก่ผู้หญิงได้มากขึ้น

1.2 กระทรวงศึกษาธิการควรกระตุ้นและส่งเสริมให้ผู้หญิงได้มีโอกาสเข้าเรียนในระดับอาชีวศึกษาและระดับอุดมศึกษาเพิ่มมากขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสาขาที่ยังมีสัดส่วนน้อย แม้ว่าผู้หญิงจำได้รับโอกาสมากขึ้นในระบบการศึกษาโดยรวมแล้ว หากแยกพิจารณาการมีส่วนร่วมของผู้หญิงตามประเภทอาชีพที่สำคัญต่อสังคมแล้ว ผู้หญิงยังมีจำนวนและสัดส่วนที่ไม่สมดุล และยังไม่สอดคล้องกับสภาพความเป็นจริงของสังคมแต่อย่างใด

1.3 ภาครัฐควรส่งเสริมและพัฒนาทักษะฝีมือแรงงานสำหรับผู้หญิงกลุ่มเป้าหมายโดยจัดให้มีการพัฒนาทักษะในหลากหลายสาขาและระดับต่างๆ เพื่อให้ผู้หญิงทั้งในชุมชนเมืองและชนบทมีความรู้และทักษะใหม่ๆ เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจ และเพื่อเพิ่ม

โอกาสในการประกอบอาชีพที่หลากหลายขึ้น อีกทั้งคำนึงการฝึกอาชีพให้เหมาะสมกับผู้หญิง กลุ่มเป้าหมายเฉพาะ ได้แก่ กลุ่มผู้หญิงพิการ ผู้หญิงชายขอบ ผู้หญิงในชนเผ่า ผู้หญิงที่อยู่ในกลุ่มเสี่ยง การเพิ่มทักษะและการพัฒนาฝีมือของผู้หญิงจะช่วยทำให้สถาบันครอบครัวแข็งแกร่งขึ้นด้านเศรษฐกิจ และลดภาวะการฉีกพังของหญิงได้มากขึ้น การศึกษาชี้ว่า ผู้หญิงที่มีรายได้มากขึ้นมักจะนำรายได้ที่เพิ่มขึ้นไปใช้กับการพัฒนาความเป็นอยู่ของครัวเรือนและครอบครัวของตนมากกว่าผู้ชาย

2. รัฐควรส่งเสริมให้ผู้หญิงได้เข้าถึงและพัฒนาความรู้ด้านเทคโนโลยี สมัยใหม่ เพื่อให้รู้เท่าทันและสามารถใช้เทคโนโลยีในการพัฒนาศักยภาพ ความรู้ความเข้าใจสื่อ ทันสมัย เทคโนโลยีและระบบสารสนเทศทำให้ผู้หญิงโดยทั่วไปสามารถเข้าถึงแหล่งข้อมูลของสังคม ทำความเข้าใจเกี่ยวกับสถานการณ์ความสัมพันธ์ระหว่างหญิงชายที่เหลื่อมล้ำกันอยู่ และเป็นช่องทางให้ผู้หญิงได้เข้าถึงทรัพยากรทางสังคมและเศรษฐกิจอีกด้วย

2.1 จัดฝึกอบรมให้ความรู้แก่ผู้หญิงในด้านเทคโนโลยีสมัยใหม่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเทคโนโลยีสารสนเทศ เพื่อให้สามารถใช้เทคโนโลยีต่างๆ ทั้งเพื่อการประกอบอาชีพได้ และการเพิ่มคุณภาพชีวิต และการเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจการต่างๆ ความรู้ความสามารถของผู้หญิงในการเข้าถึงข้อมูลสารสนเทศทำให้ผู้หญิงเข้าใจสถานการณ์ของตนได้มากยิ่งขึ้น และฐานข้อมูลผ่านระบบสารสนเทศถือเป็นความรู้ที่ผู้หญิงสามารถนำมาใช้ในการประกอบอาชีพ

2.2 ให้ผู้หญิงมีความสามารถเลือก รู้เท่าทัน วิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลข่าวสารที่มากับเทคโนโลยีสารสนเทศสมัยใหม่ได้อย่างเหมาะสม ความรู้และความสามารถในการเข้าถึงและเข้าใจสถานการณ์ของสังคมและเศรษฐกิจเป็นการเปิดโอกาสให้แก่ผู้หญิงเข้าถึงการจ้างงานและโอกาสต่างๆ ทางสังคมได้มากขึ้น

2.3 ส่งเสริมการขยายเครือข่ายสารสนเทศสมัยใหม่ให้ครอบคลุมทั้งในระดับหมู่บ้าน ตำบล เพื่อให้ผู้หญิงทุกคนได้เข้าถึงและการใช้ประโยชน์จากสารสนเทศได้ และส่งเสริมให้มีการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับเทคโนโลยีใหม่ๆ ที่จะช่วยลดต้นทุน เพิ่มประสิทธิภาพการผลิต ข้อมูลด้านการตลาด และช่องทางการประกอบธุรกิจแก่ผู้ประกอบการผู้หญิง จากการศึกษาครั้งนี้ชี้ว่า ผู้หญิงในระดับ “รากหญ้า” มักเป็นกลุ่มที่ถูกเลือกปฏิบัติทางเพศและยังคงติดอยู่ในกรอบของค่านิยมชายเป็นใหญ่มากที่สุด เครือข่ายผู้หญิงที่สร้างขึ้นเป็นทั้งแหล่งข้อมูล สร้างความเป็นตัวตน และเพิ่มอำนาจต่อรองให้แก่ผู้หญิงที่อยู่ในระดับรากหญ้าด้วย ผู้หญิงที่อยู่ในชนบทสามารถได้รับข่าวสารที่เท่าทันและขับเคลื่อนความเสมอภาคหญิงชายไปพร้อมๆ กับผู้หญิงที่อยู่ในเมืองหลวงและเขตชุมชนอีกด้วย

3. พัฒนากลไกและปรับปรุงกฎหมายกฎระเบียบ เพื่อเอื้อให้ผู้หญิงมีโอกาสเข้าร่วม และรับประโยชน์จากระบบเศรษฐกิจและสังคม โดยเฉพาะการเข้าถึงโอกาสการจ้างงาน การได้รับผลตอบแทนและสิทธิประโยชน์จากการจ้างงาน การไม่เลือกปฏิบัติทางเพศในการเข้าสู่อาชีพและวิชาชีพ และการเข้าถึงแหล่งเงินทุนที่ถูกต้องและเหมาะสม

3.1 ทบทวนและปรับปรุงกฎหมายและกฎระเบียบที่เกี่ยวข้องกับผู้หญิง ตลอดจนกำกับดูแลให้มีการบังคับใช้กฎหมายอย่างมีประสิทธิภาพ รวมถึงการกำหนดและเสนอแนะมาตรการเพื่อส่งเสริมการทำงานที่เหมาะสมสำหรับกลุ่มเป้าหมายผู้หญิง เพื่อให้ผู้หญิงมี

โอกาสเข้าถึงการจ้างงานที่เท่าเทียมกับผู้ชาย และได้รับการคุ้มครองทางกฎหมาย ได้รับสิทธิประโยชน์ และเป็นหลักประกันที่พึงได้อย่างเท่าเทียมกัน

3.2 เร่งรัดให้มีการศึกษากฎหมายและกฎระเบียบต่างๆ เกี่ยวกับสวัสดิการสังคมด้านต่างๆ เพื่อให้ทราบว่าประเด็นใดที่ยังไม่เอื้อหรือเป็นอุปสรรคต่อการเข้าถึงบริการของผู้หญิงทุกกลุ่ม และทุกช่วงอายุ โดยเฉพาะกลุ่มผู้หญิงด้อยโอกาส ผู้หญิงพิการ ผู้หญิงชายขอบ ผู้หญิงชนเผ่า และกลุ่มผู้หญิงที่น่าเป็นห่วง เพื่อจัดทำข้อเสนอแนะการปรับปรุง ตัวอย่างเช่น การมีกฎหมายบังคับให้สถานประกอบการมีสถานรับเลี้ยงเด็กก่อนจึงเป็นเงื่อนไขที่สำคัญต่อการส่งเสริมความเสมอภาคหญิงชาย

3.3 เพิ่มมาตรการการคุ้มครองแรงงานผู้หญิงในด้านความมั่นคงปลอดภัยในการทำงาน สภาพแวดล้อมการทำงานที่มีผลต่อร่างกายและจิตใจของแรงงานผู้หญิง ตลอดจนการคุ้มครองค่าจ้างที่เท่าเทียมกับแรงงานชายในงานลักษณะและประเภทเดียวกัน และเปิดช่องทางการร้องเรียนของแรงงานผู้หญิง และการแจ้งผลให้ผู้ร้องเรียนทราบได้อย่างรวดเร็ว การศึกษาครั้งนี้ได้พบว่า ยังมีความแตกต่างและการเลือกปฏิบัติต่อผู้หญิง เช่น โอกาสในการเลื่อนตำแหน่ง ค่าจ้าง ค่าตอบแทนที่แรงงานหญิงได้รับยังต่ำกว่า แม้จะทำงานในอุตสาหกรรมเดียวกัน ความปลอดภัยในที่ทำงานของผู้หญิงตั้งครรภ์ เป็นต้น

3.4 เผยแพร่ประชาสัมพันธ์ข้อมูลเกี่ยวกับขั้นตอน กฎหมาย และสิทธิที่ผู้หญิงพึงได้รับการคุ้มครอง รวมทั้งแนวทางในการเรียกร้องสิทธิ เมื่อไม่ได้รับความเป็นธรรม ภาษาที่ใช้อธิบายถึงกฎหมายที่ใช้คุ้มครองผู้หญิงในและนอกระบบตลาดแรงงานต้องมีความเรียบง่าย และเข้าใจง่าย เพื่อให้ผู้หญิงที่อยู่ในกลุ่มเสี่ยงได้ตระหนักและรับทราบถึงการถูกเลือกปฏิบัติในทุกรูปแบบของการจ้างงานและโอกาสทางสังคม

4. สนับสนุนและจัดการศึกษาวิจัยและสร้างองค์ความรู้ เพื่อพัฒนาองค์ความรู้ด้านการเพิ่มโอกาสและศักยภาพของผู้หญิงทางเศรษฐกิจและสังคมอย่างกว้างขวาง เพื่อเพิ่มโอกาสทางเศรษฐกิจและสังคมให้ผู้หญิงและผู้ชายอย่างเท่าเทียม และการนำความรู้มาใช้ประโยชน์

4.1 สนับสนุนและส่งเสริมการวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาศักยภาพ และเพิ่มโอกาสทางเศรษฐกิจและสังคมของผู้หญิงในทุกระดับ เช่น การให้ความรู้ด้านสินค้า หลักการตลาด และทักษะการสื่อสารทางการตลาดแก่ผู้หญิงในชนบทเกี่ยวกับสินค้าพื้นเมือง ซึ่งเป็นแนวทางในการเพิ่มรายได้แก่ผู้หญิงที่อยู่นอกระบบแรงงานได้โดยตรง

4.2 ส่งเสริมให้มีการจัดทำ ข้อมูลจำแนกเพศหญิงและชาย (Gender Disaggregated Data) และเผยแพร่เพื่อให้เป็นแหล่งข้อมูลในการค้นคว้าวิจัย เพื่อนำไปใช้ในการกำหนดนโยบาย และแผนงานในการเข้าถึงทรัพยากรทางเศรษฐกิจของผู้หญิง ระบบของสังคม และเศรษฐกิจที่มีมิติหญิงชาย มีเงื่อนไขที่สำคัญคือ การมีข้อมูลพื้นฐานของประชาชนที่แยกออกตามหญิงชายอย่างละเอียด ฐานข้อมูลทางเศรษฐกิจและสังคมแยกหญิงชายจะช่วยให้ทุกภาคส่วนเข้าใจถึงกลุ่มผู้หญิงที่เผชิญปัญหาทางด้านสังคมและโอกาสทางเศรษฐกิจอย่างเป็นระบบ และเป็นฐานข้อมูลเพื่อนำไปสู่การทำงานที่เหมาะสมที่ตอบสนองต่อความเสมอภาคหญิงชาย (Gender-Responsive

Budgeting and Reporting) นอกจากนั้น ยังเป็นหลักฐานเชิงประจักษ์ที่ชี้ให้เห็นถึงช่องว่างความเหลื่อมล้ำระหว่างหญิงชายในระบบสังคมและเศรษฐกิจอีกด้วย

มาตรการที่ 3 พัฒนาสุขภาพ คุณภาพชีวิต และเสริมสร้างความมั่นคงในชีวิตให้แก่ผู้หญิงไทย

เป้าประสงค์

เนื่องจากปัญหาสุขภาพอนามัย การล่วงละเมิดทางเพศ และการคุกคามทางเพศยังเป็นปัญหาที่สำคัญต่อสังคมที่มีความเสมอภาคหญิงชาย มาตรการนี้มีเป้าประสงค์ที่จะทำให้ผู้หญิงมีสุขภาพ เข้าถึงโอกาสด้านสาธารณสุข มีความมั่นคงในชีวิต และมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นกว่าในช่วงที่ผ่านมา โดยเน้นการพัฒนาให้ผู้หญิงมีความมั่นคงและปลอดภัยในชีวิตปราศจากการถูกกระทำความรุนแรง การคุกคามทางเพศ การล่วงละเมิดทางเพศทั้งในระดับครอบครัว ชุมชนและสังคม

ตัวชี้วัด

1. ผู้หญิงทุกกลุ่ม ทุกวัย มีความรู้และความตระหนักถึงการรักษาสุขภาพ และมีการปรับพฤติกรรมในการดำรงชีวิตอย่างเหมาะสม
2. ผู้หญิงทุกกลุ่มทุกวัยเข้าถึงบริการด้านสุขภาพและสาธารณสุขถ้วนหน้า
3. องค์กรและทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องให้ความสำคัญต่อประเด็นความรุนแรง การถูกคุกคามทางเพศ การล่วงละเมิดทางเพศต่อผู้หญิงอย่างจริงจัง
4. ผู้หญิงที่ประสบปัญหาความรุนแรง การถูกคุกคามทางเพศ การล่วงละเมิดทางเพศควรได้รับการแก้ไขและการเยียวยาตามมาตรฐานอย่างครบถ้วนสมบูรณ์

แนวทางของมาตรการ

1. ภาครัฐควรเสริมสร้างความรู้และปรับเจตคติด้านสุขภาพของผู้หญิง ผ่านสถาบันครอบครัว และระบบการศึกษา ทั้งในระบบและนอกระบบโรงเรียน การเรียนรู้ตลอดชีวิต และการศึกษาตามอัธยาศัย ผู้หญิงในฐานะที่เป็นภรรยาและมารดาของบุตรต้องได้รับหลักประกันตามกฎหมายในการเข้าถึงบริการสาธารณสุขของรัฐได้อย่างกว้างขวางและเท่าเทียมกัน

1.1 ให้ความรู้และบริการสุขภาพด้านอนามัย การเจริญพันธุ์ เพศศึกษา และบทบาททางเพศที่เหมาะสมแก่กลุ่มผู้หญิงทุกคน โดยเฉพาะกลุ่มผู้หญิงวัยรุ่นทั้งในระบบและนอกระบบการศึกษา การให้ความรู้แก่ผู้หญิงด้านสุขภาพ การเจริญพันธุ์และเพศศึกษาช่วยลดปัญหาการตั้งครรภ์ที่ไม่พึงประสงค์ การติดเชื้อจากคู่นอนของตน และภาวะการติดเชื้อในทวารที่ผ่านมาจากมารดา ความรู้ด้านการคุมกำเนิดที่ถูกต้องตามมาตรฐานสากลช่วยลดปัญหาความเครียดทางเศรษฐกิจภายในครอบครัวอีกด้วย

1.2 สร้างเจตคติที่ถูกต้องแก่วัยรุ่นหญิงและชายทั้งในระบบและนอกระบบการศึกษา เพื่อให้ตระหนักถึงการมีเพศสัมพันธ์ที่ปลอดภัย ปราศจากความรุนแรง และรับผิดชอบเกี่ยวกับวิถีชีวิตด้านเพศ สุขภาพด้านเพศ และอนามัยการเจริญพันธุ์ เพื่อป้องกันจากการตั้งครรภ์ในสภาวะที่ตนเองยังไม่พร้อม และหลีกเลี่ยงการติดเชื้อต่างๆ จากเพศสัมพันธ์

ตัวอย่างเช่น การเรียนรู้ที่จะปฏิเสธการมีเพศสัมพันธ์กับบุคคลที่ไม่ยอมใช้ถุงยางอนามัย การสร้างวัฒนธรรมการใช้ถุงยางอนามัยทุกครั้งเมื่อมีเพศสัมพันธ์

1.3 เตรียมความพร้อมการเข้าสู่วัยสูงอายุที่มีคุณภาพ โดยเฉพาะผู้หญิงในชนบท โดยการให้ความรู้ผ่านระบบการศึกษา การเรียนรู้ตามอัธยาศัย และการเรียนรู้ตลอดชีวิต เรื่องการดูแลสุขภาพ พฤติกรรมอนามัย และความเข้าใจชีวิตและพัฒนาการของช่วงวัยทั้งในระบบและนอกระบบการศึกษา การศึกษาชี้ว่า ผู้หญิงมีส่วนร่วมในการถูกคุมกำเนิดในอัตราที่สูงกว่าชาย และเป็นค่านิยมของสังคมที่บังคับให้หญิงต้องเข้าสู่อายุคุมกำเนิดมากกว่าชาย ดังนั้น การตระหนักถึงสุขภาพของตนเองเมื่อเวลาผ่านไปจากการใช้ยาจึงเป็นเรื่องที่สำคัญที่ผู้หญิงไม่ควรมองข้าม

1.4 บรรลุและปรับปรุงหลักสูตรกระบวนการเรียนการสอนในเรื่องสุขภาพ โดยเริ่มตั้งแต่ระดับวัยแรกเข้าโรงเรียนในระดับอนุบาล เนื่องจากสังคมไทยยังมองประเด็นการเรียนการสอนเรื่องเพศศึกษาเป็นเรื่องที่อ่อนไหว และยังเป็นที่ยกเว้นในการพูดหรือกล่าวถึงในที่สาธารณะ การปรับความเข้าใจต่อประเด็นดังกล่าวจะเป็นประโยชน์แก่ผู้หญิงในการเตรียมตัวด้านสุขอนามัยในทุกช่วงของอายุ

2. ให้ความรู้แก่บุคลากรด้านการศึกษา การแพทย์และสาธารณสุข และเครือข่ายผู้หญิงทุกพื้นที่ให้เข้าใจแนวทางการให้ความรู้แก่เด็กหญิง ผู้หญิง และผู้ชาย รวมถึงผู้นำชุมชนเกี่ยวกับประเด็นด้านสุขภาพ ความเข้าใจเรื่องเพศศึกษา รวมถึงการป้องกันและแก้ไขปัญหาโรคที่ไม่ติดต่อและโรคติดต่อ เช่น โรคเอดส์และโรคอื่นๆ จากการมีเพศสัมพันธ์

2.1 ให้ความรู้และแนวทางแก่บุคลากรทางการแพทย์ สาธารณสุข และเครือข่ายผู้หญิงทุกพื้นที่เกี่ยวกับประเด็นด้านสุขภาพ ทำความเข้าใจเรื่องเพศศึกษา รวมถึงการป้องกันและแก้ไขปัญหาโรคที่ไม่ติดต่อและโรคติดต่อ

2.2 ส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพการให้บริการด้านสาธารณสุข จัดบริการทางการแพทย์และสาธารณสุข โดยจัดให้มีการตรวจสุขภาพประจำปีให้แก่ผู้หญิงทุกระดับอย่างทั่วถึง ผู้หญิงทุกคนในทุกระดับต้องสามารถเข้าสู่ระบบการสาธารณสุขได้อย่างทั่วถึงและเท่าเทียมกัน โดยเฉพาะหญิงตั้งครรภ์

2.3 ให้ความรู้และแนวทางการส่งเสริมสุขภาพกายและสุขภาพจิตแก่ผู้หญิงทุกวัย โดยเฉพาะผู้หญิงวัยรุ่น ผู้หญิงวัยทอง ผู้หญิงสูงอายุ และผู้หญิงในกลุ่มเป้าหมายพิเศษ

2.4 พัฒนาระบบการป้องกันและแก้ไขปัญหาโรคเอดส์ และโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ให้เข้าถึงกลุ่มผู้หญิงและวัยรุ่นหญิงชาย โดยให้กลุ่มเสี่ยงได้รับการตรวจร่างกายและเข้าถึงการรักษาโรคอย่างทันการณ

2.5 ส่งเสริมการมีส่วนร่วมป้องกันการติดเชื้อโรคเอดส์และโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ และเพิ่มศักยภาพในการดูแลสุขภาพและป้องกันโรคแก่หญิง ชาย วัยรุ่น และผู้มีอาชีพบริการทางเพศ

3. รณรงค์และพัฒนากลไกทั้งภาครัฐ ภาคเอกชนและภาคประชาสังคม รวมถึงการปรับปรุงกฎหมายเพื่อคุ้มครอง บังคับใช้ อันจะนำไปสู่การลดความรุนแรงต่อผู้หญิงทั้งในระดับครอบครัว ชุมชน และสังคม

3.1 ปรับปรุงกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ และการเข้มงวดในการบังคับใช้กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการลดความรุนแรงต่อผู้หญิง การล่วงละเมิดทางเพศ และการค้ามนุษย์ รวมทั้งการใช้มาตรการการลงโทษทางสังคมแก่ผู้กระทำความรุนแรงต่อเด็กและผู้หญิง

3.2 ทบทวนขอบเขตและขั้นตอนการปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องกับการลดความรุนแรงต่อผู้หญิง การคุ้มครองสิทธิของผู้ที่ตกเป็นเหยื่อของการคุกคามและการล่วงละเมิดทางเพศในทุกรูปแบบ โดยมองจากความต้องการของเหยื่อจากการถูกระทำความรุนแรงให้เข้าถึงความช่วยเหลือได้ทันที

3.3 ขยายพื้นที่การให้บริการและพัฒนารูปแบบการทำงานให้มีการช่วยเหลืออย่างทั่วถึงในทุกระดับ (ระดับชุมชน จังหวัด ภูมิภาค และประเทศ) เพื่อให้ผู้หญิงที่ตกเป็นเหยื่อจากความรุนแรงสามารถเข้าถึงบริการได้ทันเวลา

3.4 สร้างจิตสำนึกให้กับเจ้าหน้าที่ที่ให้บริการกับผู้ถูกระทำความรุนแรง รวมไปถึงการรณรงค์/การปลูกฝังจรรยาบรรณในหน้าที่ของตนให้กับผู้ที่ทำงานในด้านนี้ในการปกป้องผู้ถูกระทำหรือเหยื่อจากความรุนแรง เนื่องจากสังคมไทยยังมีวัฒนธรรมที่ตีตราต่อผู้หญิงที่ถูกระทำความรุนแรงและการคุกคามทางเพศมากกว่ามาตรการการลงโทษผู้กระทำผิด

3.5 ประชาสัมพันธ์และรณรงค์เผยแพร่กฎหมายใหม่ที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความรุนแรงต่อผู้หญิง ข้อมูลข่าวสาร และสถานที่ให้บริการความช่วยเหลือในเรื่องปัญหาความรุนแรงให้แก่ผู้หญิง ให้ประชาชนและหน่วยที่เกี่ยวข้องทราบ เพื่อเป็นหลักประกันแก่ผู้หญิงที่ตกเป็นเหยื่อของการกระทำความรุนแรง การคุกคามทางเพศ และการล่วงละเมิดทางเพศ

3.6 เสริมพลังให้ทุกชุมชนมีแนวทางดำเนินการเพื่อให้ความคุ้มครองแก่เด็กและผู้หญิงที่ประสบปัญหาความรุนแรงในครอบครัวและสังคม โดยมีประชาชนในชุมชนเป็นผู้ดูแล เป็น “หูเป็นตา” และเป็นผู้ที่คุ้มครองสิทธิของผู้หญิงที่ตกเป็นเหยื่อจากการกระทำความรุนแรง

3.7 องค์กรภาคเอกชนควรมีความรู้เกี่ยวกับปัญหาการคุกคามทางเพศ การล่วงละเมิดทางเพศ ตลอดจนเข้าใจปัญหาดังกล่าวในมุมมองของผู้หญิงที่ตกเป็นเหยื่อมากกว่ามุมมองของผู้ชายแต่เพียงฝ่ายเดียว และให้การคุ้มครองสิทธิแก่ผู้หญิงที่ตกเป็นเหยื่ออย่างทั่วถึงและมีประสิทธิภาพ ตลอดจนกำหนดบทลงโทษในองค์กรต่อผู้ฝ่าฝืนหรือกระทำการคุกคามทางเพศต่อผู้หญิงอย่างจริงจัง

4. กระทรวงสาธารณสุขควรส่งเสริมและจัดการศึกษาวิจัยและสร้างองค์ความรู้เพื่อให้ความรู้เกี่ยวกับสุขภาพของผู้หญิง การลดความรุนแรง และการพิทักษ์สิทธิของเด็กหญิงและผู้หญิงที่ถูกคุกคามในทุกรูปแบบ

4.1 กระทรวงสาธารณสุขควรสนับสนุนให้มีการผลิตงานวิจัยเชิงนโยบายเกี่ยวกับสุขภาพของผู้หญิง การลดความรุนแรง และการพิทักษ์สิทธิของเด็กหญิงและผู้หญิงที่ถูกคุกคามทุกรูปแบบ เพื่อนำไปสู่การกำหนดนโยบายพัฒนาระบบการแพทย์และสาธารณสุขที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพของผู้หญิง

4.2 สนับสนุนการวิจัยระดับชุมชน โดยเปิดโอกาสให้ชุมชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการทำวิจัยเกี่ยวกับสุขภาพของผู้หญิงในพื้นที่ การลดความรุนแรง และการพิทักษ์สิทธิของเด็กหญิงและผู้หญิงที่ถูกคุกคามทุกรูปแบบ

4.3 เผยแพร่ข้อมูลที่ได้จากการศึกษาสู่องค์กรภาคเอกชนและภาคประชาสังคม เพื่อให้เข้าใจถึงมิติการกระทำที่คุกคามต่อผู้หญิงและการล่วงละเมิดทางเพศในทุกรูปแบบ เพื่อนำไปสู่ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับปัญหาดังกล่าวในทิศทางเดียวกัน

มาตรการที่ 4 พัฒนาศักยภาพผู้หญิงเพื่อเพิ่มโอกาสในการเข้าร่วมทางการเมือง การบริหาร และการตัดสินใจในระดับต่างๆ

เป้าประสงค์

มาตรการนี้มีเป้าหมายต้องการให้ผู้หญิงมีความมั่นใจ ความรู้และความเข้าใจในระบบการเมืองระบอบประชาธิปไตย และมีศักยภาพในการเข้าร่วมทางการเมือง การบริหาร และกระบวนการตัดสินใจในระดับต่างๆ ได้อย่างทัดเทียมกับผู้ชาย และความเป็นหญิงชายต้องไม่ใช่เงื่อนไขในการมีส่วนร่วมทางการเมือง

ตัวชี้วัด

1. สัดส่วนของผู้หญิงที่เข้าสู่ตำแหน่งทางการเมืองและการบริหารราชการแผ่นดินในทุกระดับมีสัดส่วนที่เพิ่มขึ้น
2. สัดส่วนของผู้หญิงที่ได้รับการแต่งตั้งเข้าดำรงตำแหน่งในองค์กรอิสระและคณะกรรมการนโยบายทุกระดับ มีสัดส่วนที่เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง
3. จำนวนเครือข่ายที่มีศักยภาพ และความรู้ความเข้าใจในการเคลื่อนไหวและการผลักดันนโยบายสาธารณะเพื่อพัฒนาผู้หญิง โดยเครือข่ายผู้หญิงสามารถเข้าไปมีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจในระดับต่างๆ มีสัดส่วนที่เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง

แนวทางของมาตรการ

1. เสริมสร้างความรู้ความเข้าใจเรื่องการปกครองในระบอบประชาธิปไตยตามที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย และสร้างความพร้อมแก่ผู้หญิงทุกกลุ่มเป้าหมายในการสมัครแข่งขันเพื่อดำรงตำแหน่งทางการเมืองและการบริหารที่เหมาะสม รวมถึงการพัฒนา และสร้างความรู้ความเข้าใจ เพื่อเพิ่มศักยภาพของผู้หญิงไทยทุกกลุ่มเป้าหมายในการใช้สิทธิของพลเมืองและการเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองในฐานะพลเมือง ตามครรลองของระบอบประชาธิปไตย

1.1 เตรียมความพร้อมและเสริมสร้างศักยภาพด้านภาวะผู้นำแก่ผู้หญิงทุกกลุ่มเป้าหมายที่จะลงสมัครรับเลือกตั้งทุกระดับอย่างทั่วถึง

1.2 ส่งเสริมและสนับสนุนให้มีผู้เชี่ยวชาญและต้นแบบทางการเมืองที่เป็นผู้หญิง (Mentoring System) เพื่อให้การแนะนำปรึกษาแก่ผู้หญิงที่เข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองและการบริหาร

1.3 จัดอบรมให้ความรู้เรื่องการเมือง การปกครองในระบอบประชาธิปไตยให้กับผู้หญิงทุกกลุ่มเป้าหมายที่จะลงสู่เวทีการเมือง และเพิ่มขีดความสามารถในการดำเนินงานทางการเมืองแก่ผู้หญิงที่ได้รับเลือกตั้ง

2. ส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ ปลูกฝังค่านิยม จริยธรรม จรรยาบรรณ และอุดมการณ์ด้านจิตอาสาและจิตสาธารณะแก่ผู้หญิงทุกกลุ่มเป้าหมาย เพื่อเตรียมความพร้อมสำหรับการเข้าสู่การเป็นผู้นำ

2.1 ส่งเสริมและสนับสนุนให้ผู้หญิงกลุ่มใหม่ๆ ทุกระดับได้เข้ามามีส่วนร่วมทางการเมือง การบริหาร และการตัดสินใจในระดับต่างๆ ทั้งในระดับการปกครองส่วนท้องถิ่น และระดับประเทศ เพื่อทำหน้าที่เป็นตัวแทนและกลุ่มผลประโยชน์ของผู้หญิงให้เข้าสู่เวทีการเมืองได้มากขึ้น ผู้หญิงในฐานะประชากรไทยอีกกึ่งหนึ่งควรได้รับโอกาสที่มากขึ้นในการเป็นตัวแทนของผู้หญิงในระบบการเมือง เพื่อรักษาผลประโยชน์ทางการเมืองและมีอำนาจต่อรองให้แก่ผู้หญิงด้วยกัน

2.2 เพิ่มสมรรถนะแก่ผู้หญิงที่เข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองและการบริหารเกี่ยวกับกระบวนการในการกำหนดนโยบายสาธารณะ โดยคำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวม จริยธรรม จรรยาบรรณ และธรรมาภิบาลเป็นหลักการบริหารราชการแผ่นดิน ประสบการณ์ในต่างประเทศที่เปิดโอกาสให้ผู้หญิงเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองชี้ว่า การมีส่วนร่วมของผู้หญิงในด้านการเมืองทำให้ปัญหาของสังคม ปัญหาการค้ามนุษย์ การค้าประเวณี ความขัดแย้งภายในสังคม และการทุจริตคอร์รัปชันลดลงอย่างมีนัยสำคัญ

2.3 ส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ ปลูกฝังจิตสำนึก อุดมการณ์ ค่านิยม จริยธรรม วัฒนธรรมประชาธิปไตย และธรรมาภิบาลแก่ผู้นำผู้หญิงทุกระดับอย่างจริงจังและต่อเนื่อง

3. กระตุ้นความสนใจ รมรงค์ และสร้างความตระหนักแก่สังคมในการให้โอกาสและเลือกผู้หญิงที่มีความสามารถเข้าเป็นผู้นำทางการเมือง การบริหาร และการตัดสินใจในระดับต่างๆ เนื่องจากนักการเมืองหญิงสามารถแก้ไขปัญหาก็ที่เกี่ยวข้องกับผู้หญิงได้อย่างครบทุกมิติและมีประสิทธิภาพมากกว่า

3.1 สนับสนุนให้ผู้หญิงที่มีศักยภาพทุกระดับมีโอกาสเข้าร่วมเป็นผู้นำทางการเมือง การบริหาร และการตัดสินใจในระดับต่างๆ ด้วยหลักประกันทางกฎหมายและเจตคติที่ดีของสังคมต่อผู้หญิงที่ต้องการมีส่วนร่วมทางการเมือง

3.2 ให้ความรู้และพัฒนาศักยภาพแก่ผู้หญิงและผู้นำผู้หญิงอย่างต่อเนื่องและเป็นระบบเกี่ยวกับความสำคัญของการมีผู้หญิงที่เข้ามามีส่วนร่วมทางการเมือง การปกครอง และการบริหารทุกระดับ

4. แสวงหาแนวร่วมทั้งจากภาคการเมือง การบริหาร และสื่อมวลชน ในการสนับสนุนผู้หญิงที่มีศักยภาพให้เข้าสู่ตำแหน่งทางการเมือง

4.1 รมรงค์ให้หน่วยงานภาครัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พรรคการเมือง กลุ่มการเมืองท้องถิ่น ภาคเอกชน และภาคประชาสังคมเห็นความสำคัญของการมีส่วนร่วม และการตัดสินใจของผู้หญิงในทางการเมืองและการบริหาร ทุกภาคส่วนต้องมีจิตสำนึกความเสมอภาคหญิงชาย และเปิดโอกาสให้ผู้หญิงเข้าร่วมในการตัดสินใจในภาคส่วนต่างๆ

4.2 สนับสนุนการดำเนินการขององค์กร ทั้งภาครัฐและภาคประชาสังคมที่มีความชำนาญด้านการพัฒนาภาวะผู้นำของผู้หญิง การเตรียมความพร้อมผู้หญิงเพื่อการเลือกตั้ง และการให้คำแนะนำในการปฏิบัติภารกิจอย่างต่อเนื่องและครอบคลุมกลุ่มเป้าหมายหลังจากได้รับการเลือกตั้ง

4.3 เสริมสร้างการรวมพลังของแกนนำผู้หญิงทุกกลุ่ม ทุกระดับ เพื่อการขับเคลื่อนขบวนการพัฒนาผู้หญิง และสนับสนุนผู้หญิงที่มีความสามารถให้สามารถก้าวเข้าสู่ตำแหน่งทางการเมือง การบริหารและการตัดสินใจอย่างสง่างาม

4.4 รมรณรงค์ให้พรรคการเมืองส่งเสริมให้ผู้หญิงได้รับตำแหน่งและเข้าร่วมงานทางการเมือง โดยเพิ่มจำนวนผู้หญิงในตำแหน่งต่างๆ ภายในพรรค

5. แก้ไขกฎหมายและกฎระเบียบที่ยังเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาและการเข้าสู่ตำแหน่งทางการเมืองและการบริหารของผู้หญิง

5.1 รมรณรงค์และนำเสนอให้มีการปรับปรุงแก้ไขกฎหมายพระราชบัญญัติในส่วนที่เป็นองค์ประกอบของคณะกรรมการระดับชาติและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยคำนึงสัดส่วนของคณะกรรมการผู้หญิง

5.2 กำหนดมาตรการพิเศษเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้หญิงในการเมือง การปกครองและการบริหาร เช่น การเพิ่มจำนวนผู้หญิงในคณะกรรมการระดับนโยบายของชาติ และการเข้าดำรงตำแหน่งทางการเมือง การบริหารของผู้หญิงในสัดส่วนที่เท่าเทียมกับผู้ชาย การใช้มาตรการพิเศษชั่วคราวเกี่ยวกับระบบโควตาของผู้หญิงในระบบการเมือง (Gender Quota System) เพื่อเพิ่มจำนวนนักการเมืองหญิงในเวทีการเมืองในเชิงปริมาณ และกระตุ้นให้ผู้หญิงมีส่วนร่วมทางการเมืองได้มากขึ้น

มาตรการที่ 5 เสริมสร้าง และพัฒนาศักยภาพกลไกและองค์กรผู้หญิงภาคประชาชนทุกระดับ

เป้าประสงค์

มาตรการนี้มีเป้าประสงค์เพื่อพัฒนาองค์กรและกลไกผู้หญิงระดับต่างๆ ทั้งในภาครัฐ ภาคธุรกิจเอกชน ภาคประชาสังคม องค์กรพัฒนาภาคเอกชน และเครือข่ายผู้หญิงต่างๆ ให้มีความเข้มแข็ง มีศักยภาพสูง และเป็นแกนหลักในการขับเคลื่อนการพัฒนาศักยภาพผู้หญิงในทุกระดับ

ตัวชี้วัด

องค์กรและกลไกผู้หญิงในทุกระดับได้รับการพัฒนาและมีศักยภาพในการดำเนินงานด้านการพัฒนาผู้หญิงในส่วนที่รับผิดชอบได้อย่างเต็มศักยภาพ สามารถพึ่งตนเอง และมีการทำงานอย่างสร้างสรรค์

แนวทางของมาตรการ

1. ส่งเสริมและเพิ่มขีดความสามารถขององค์กรและกลไกผู้หญิงระดับต่างๆ

1.1 พัฒนาหลักสูตรที่เกี่ยวกับการเพิ่มขีดความสามารถสำหรับองค์กรผู้หญิงที่เหมาะสม โดยเป็นองค์กรที่ตอบสนองต่อมิติหญิงชาย และมีกลุ่มผู้หญิงที่มีความรู้ความสามารถเป็นผู้ขับเคลื่อนองค์กร

1.2 กระตุ้นและสนับสนุนให้มีการพัฒนาขีดความสามารถขององค์กรและกลไกผู้หญิงทุกระดับโดยเฉพาะองค์กรและกลไกการพัฒนาผู้หญิงในระดับชุมชน เพื่อให้เครือข่ายทุกระดับสามารถมีบทบาทในการดำเนินงานด้านผู้หญิงอย่างมีประสิทธิภาพ สร้างสรรค์ และยั่งยืน

1.3 สนับสนุนให้ทำงานร่วมกันเป็นเครือข่ายในกลุ่มผู้หญิงด้วยกัน และเป็นเครือข่ายของผู้หญิงที่มีความแข็งแรงและเป็น “กระบอกเสียง” ของผู้หญิงทุกกลุ่ม

1.4 ประชาสัมพันธ์เผยแพร่และส่งเสริมด้านการพัฒนาผู้หญิง มุ่งเน้นภาคประชาชนเป็นหลัก โดยการจัดเวทีประชาคมของท้องถิ่นและเปิดโอกาสให้ผู้หญิงเข้าร่วมในเวทีต่างๆ

2. พัฒนาบุคลากรที่ปฏิบัติงานในการขับเคลื่อนการพัฒนาผู้หญิงขององค์กรและกลไกผู้หญิงระดับต่างๆ ให้มีความรู้ความสามารถในการดำเนินงาน

2.1 เร่งพัฒนาและสร้างบุคลากรในภาครัฐ นักวิชาการ และนักพัฒนาระดับต่างๆ ให้มีความรู้เกี่ยวกับประเด็นผู้หญิง บทบาทหญิงชาย ความเสมอภาคหญิงชาย และประเด็นต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาผู้หญิง

2.2 ส่งเสริมให้พัฒนาศักยภาพบุคลากรที่ทำงานในองค์กรและกลไกการพัฒนาผู้หญิง

3. จัดสรรทรัพยากรที่เหมาะสมเพื่อสนับสนุนการดำเนินงานขององค์กรและกลไกผู้หญิงระดับต่างๆ ซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนาโลกที่มีความเข้มแข็งในอนาคต

3.1 สร้างความรู้ความเข้าใจแนวทางการพัฒนาผู้หญิงแก่บุคลากรที่มีบทบาทหน้าที่ในการจัดทำนโยบาย แผนงาน และจัดสรรทรัพยากร

3.2 หน่วยงานที่รับผิดชอบในการส่งเสริมสนับสนุน ชี้แนะและดูแลองค์กรผู้หญิงในชุมชน ควรปรับปรุงการทำงานให้มีเอกภาพ สอดคล้องและมีทิศทางไปในทางเดียวกัน

3.3 กำหนดทรัพยากรและงบประมาณในการดำเนินงานที่คำนึงถึงประเด็นผู้หญิง โดยกำหนดให้มีระบบสารสนเทศที่ตอบสนองต่อมิติหญิงชาย

3.4 บูรณาการงบประมาณในส่วนกลางกับทรัพยากรในระดับท้องถิ่นและชุมชน เพื่อเร่งพัฒนาโลกผู้หญิงในระดับชุมชนให้มีความเข้มแข็ง

4. วางแนวทางและส่งเสริมการพัฒนาเครือข่ายขององค์กรและกลไกการพัฒนาผู้หญิง ให้สามารถทำงานร่วมกัน ทั้งระหว่างองค์กรผู้หญิงและองค์กรอื่นๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

4.1 เชื่อมโยงภาคีเครือข่ายผู้หญิงกับเครือข่ายอื่นๆ ในระดับภาคหรือจังหวัด เพื่อให้มีการติดตามและประเมินผลอย่างต่อเนื่อง โดยมีคณะทำงานตั้งแต่ในระดับชุมชนในระดับอำเภอ และในระดับจังหวัดเพื่อการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง เพื่อสร้างจิตสำนึกความเสมอภาคหญิงชายในองค์กรที่มีเป้าหมายอื่น

4.2 ให้นำหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชนเข้ามามีส่วนในการดำเนินกิจกรรมขององค์กรและกลไกการพัฒนาผู้หญิง เพื่อให้เป็นไปอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน รัฐควรมีบทบาทกำหนดนโยบาย ในขณะที่องค์กรผู้หญิงส่วนท้องถิ่นสามารถขับเคลื่อนกิจกรรมต่างๆ เพื่อพัฒนาสถานภาพสตรีให้สอดคล้องกับบริบทของพื้นที่

5. ศึกษาวิจัยและสร้างองค์ความรู้บทบาทขององค์กรและกลไกผู้หญิงเพื่อนำไปสู่การพัฒนาและแนวทางการส่งเสริม

5.1 กระตุ้นหรือสนับสนุนสถาบันการศึกษาหรือสถาบันวิจัยให้ทำวิจัยเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาองค์กรผู้หญิง หรือการวิจัยเพื่อประเมินผลและติดตามผลองค์กรและกลไกผู้หญิงในทุกด้าน และทุกระดับ และมีความตระหนักถึงบทบาทของผู้หญิงในบริบทที่แตกต่างกันตามพื้นที่

5.2 วางแนวทางการนำผลการศึกษามาใช้ในการพัฒนาองค์กรและกลไกการพัฒนาผู้หญิง เช่น การประยุกต์ใช้แนวทางการพัฒนาสถานภาพสตรีจากบริบทหนึ่งในบริบทใกล้เคียง โดยคำนึงถึงความแตกต่างขั้นพื้นฐานของพื้นที่นั้นๆ

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

หลังจากการศึกษาครั้งนี้ ทำให้ผู้วิจัยได้เข้าใจปัญหาความไม่เสมอภาคหญิงชาย และอคติภาพเหมารวมทางเพศที่มีต่อผู้หญิงในสังคมไทยได้ดียิ่งขึ้น ดังนั้น ผู้วิจัยเล็งเห็นว่า ควรมีการวิจัยด้านความเสมอภาคหญิงชายในบริบทต่างๆ มากขึ้น และจะได้ขอเสนอแนวทางการวิจัยในอนาคตที่ผู้สนใจด้านสตรีศึกษาควรให้ความสำคัญดังต่อไปนี้

1. การศึกษาความเสมอภาคหญิงชายในโรงเรียน ซึ่งโรงเรียนถือเป็นสถาบันทางสังคมที่สำคัญในการหล่อหลอมกล่อมเกลาเจตคติของเยาวชนด้านความเสมอภาคหญิงชาย การทำวิจัยด้านเจตคติของครูต่อนักเรียนหญิงและนักเรียนชาย การวิเคราะห์หลักสูตรที่มีมิติหญิงชายเป็นที่ตั้ง และการสำรวจสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนที่เอื้อต่อการพัฒนาเยาวชนด้านเจตคติความเสมอภาคหญิงชาย

2. การศึกษาเนื้อหาในสื่อด้านความเสมอภาคหญิงชาย โดยสื่อต้องนำเสนอข้อมูลและเนื้อหาที่ช่วยพัฒนาเจตคติของประชาชนด้านความเสมอภาคหญิงชาย ดังนั้น สื่อและเนื้อหาในสื่อควรได้รับการตรวจสอบและพิจารณาอย่างถี่ถ้วนจากผู้เชี่ยวชาญ เกี่ยวกับการนำเสนอภาพลักษณ์ของผู้หญิง และการสร้างสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อผู้หญิงได้เข้าถึงทรัพยากรของชาติ

3. การศึกษาด้านความเสมอภาคหญิงชายจากมุมมองของ “ผู้ชาย” เท่านั้น ซึ่งจะช่วยให้การศึกษาด้านสตรีศึกษา เข้าใจมุมมองของผู้ชายในสังคมในมิติต่างๆ เกี่ยวกับ โอกาส บทบาท และหน้าที่ ที่ผู้หญิงควรมีและได้รับอย่างเป็นธรรม

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

หนังสือ

- การพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์, กระทรวง. กิจการสตรีและสถาบันครอบครัว, สำนักงาน
สรุปแผนปฏิบัติการเพื่อความก้าวหน้าสตรีแห่งปฎิญญาปักกิ่ง. กรุงเทพฯ : สำนักงาน
กิจการสตรีและสถาบันครอบครัว, 2540.
- การพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์, กระทรวง. กิจการสตรีและสถาบันครอบครัว, สำนักงาน
อนุสัญญาว่าด้วยการจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรีในทุกรูปแบบและพิธีสารเลือกรับรอง
ของอนุสัญญาว่าด้วยการจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรีในทุกรูปแบบ. กรุงเทพฯ :
สำนักงานกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว, 2546.
- การพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์, กระทรวง. กิจการสตรีและสถาบันครอบครัว, สำนักงาน
รายงานประจำปี 2554 สำนักงานกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว. กรุงเทพฯ :
สำนักงานกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว, 2555.
- ชลิตาภรณ์ ส่งสัมพันธ์. ประวัติศาสตร์ของเพศวิถี : ประวัติศาสตร์เรื่องเพศ/เรื่องเพศใน
ประวัติศาสตร์ไทย. กรุงเทพฯ : มูลนิธิสร้างความเข้าใจเรื่องสุขภาพผู้หญิง, 2551.
- ธงชัย สันติวงษ์. หลักการจัดการ. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช, 2539.
- บัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, สถาบัน. ศูนย์สาธารณสุขประโยชน์และประชาสังคม. โครงการสำรวจร้อยละ
ละของประชาชนที่มีเจตคติที่ดีเกี่ยวกับความเสมอภาคและบทบาทหญิงชาย.
กรุงเทพฯ : สำนักงานกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว, กระทรวงการพัฒนาสังคมและ
ความมั่นคงของมนุษย์, 2554.
- บัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, สถาบัน. ศูนย์สาธารณสุขประโยชน์และประชาสังคม. เจตคติของประชาชน
ด้านความเสมอภาคหญิงชาย : รายงานผลการสำรวจ. กรุงเทพฯ : สำนักงานกิจการ
สตรีและสถาบันครอบครัว, กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์, 2555.
- บัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, สถาบัน. ศูนย์สาธารณสุขประโยชน์และประชาสังคม. รายงานผลการ
สำรวจเจตคติของประชาชนด้านความเสมอภาคหญิงชาย ฉบับสมบูรณ์. กรุงเทพฯ :
สำนักงานกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว, กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคง
ของมนุษย์, 2556.
- ประภาเพ็ญ สุวรรณ. ทัศนคติ : การวัดการเปลี่ยนแปลงและพฤติกรรมอนามัย. กรุงเทพฯ :
โอเดียนสโตร์, 2526.
- พิมพ์จำไพ สุนทรารชุน. แนวทางการสร้างเสริมศักยภาพของแม่คนเดียวที่เลี้ยงลูก. กรุงเทพฯ :
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2526.

- วารุณี ภูริสินสิทธิ์. สตรีนิยม : ขบวนการและแนวคิดทางสังคมแห่งศตวรรษที่ 20. กรุงเทพฯ : โครงการจัดพิมพ์คบไฟ, 2545.
- วีระพล สุทธิพรกลางกู และ เฉลียว แก่นจันทร์. ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อความสำเร็จขององค์กรชุมชน โครงการวนศาสตร์ชุมชนบนที่สูง จังหวัดเชียงใหม่. ม.ป.ป.
- ศักดิ์ สุนทรเสณี. เจตคติ. กรุงเทพฯ : ดี. ดี. บุ๊คส์โตร์, 2531.
- สถิติแห่งชาติ, สำนักงาน. การสำรวจแรงงานนอกระบบ พ.ศ. 2556. กรุงเทพฯ : สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2556.
- อานันท์ กาญจนพันธุ์. คิดอย่างมิเชล ฟูโกต์ คิดอย่างวิพากษ์ : จากวาทกรรมของอัตบุคคล ถึงจุดเปลี่ยนของอดีต. เชียงใหม่ : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2555.

เอกสารวิจัย

- ชีวาพร เจนศิริวิชย์. “งานบ้านของคนทำงานนอกรบ้าน”. การค้นคว้าอิสระ. ศิลปศาสตร์มหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2553.
- ภัทรพร อ่อนไสว. “ยุทธศาสตร์การเคลื่อนไหวในการสร้างพลังศักยภาพของสตรีพิการในประเทศไทย”. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สำนักบัณฑิตอาสาสมัคร. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2548.

ฐานข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์

- ประครอง แตกฉัตร. “กติกามือ : บิดา มารดากับการสมรสของบุตร”. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก : <http://www.asoke.info/09Communication>, 2538.
- สารานุกรมไทยสำหรับเยาวชนฯ. “ประวัติความเป็นมาของขบวนการสิทธิมนุษยชน เล่มที่ 32”. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก : <http://kanchanapisek.or.th//kp6/sub/book/book.php?book=32&chap=4&page=632-4>, 2558.
- สำนักงานแถลงข่าวสหประชาชาติ. ม.ป. “กฎบัตรสหประชาชาติ”. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก <http://www.ongkan-leio-org/>, ม.ป.ป.

ภาษาต่างประเทศ

Books

- Allport, Gordon. The Nature of Personality : Selected Papers : Greenwood Publishing Group, 1975.
- Bern, Sandra. The Lenses of Gender : Transforming the Debate on Sexual Inequality. New Haven CT.: Yale University Press, 1993.
- CARE. Men, Gender Equality and Gender Relations in Mali. Mali.: UN Women, 2013.
- Fishbein M. and Ajzen I. Belief, Attitude, Intention and Behavior: An Introduction to Theory and Research . MA: Addison-Wesley, 1975.

- Fishbein M. and Ajzen I. Understanding Attitudes and Predicting Social Behavior. Eaglewood Cliffs, NJ : Prentice Hall, 1980.
- Fishbein M. and Ajzen I. Predicting and Changing Behavior: The Reasoned Action Approach. NY : Psychology Press, 2010.
- ICRW. Evolving Men: Initial Results from the International Men and Gender Equality Survey (IMAGES). Washington D.C., 2011.
- Kendler, Howard H. The Concept of The Concept: Categories of Human Learning. NY : Academic Press, 1963
- Krech, David and Cruthchfield, Richard S. Theory and Problems of Social Psychology. MI : McGraw-Hill Publishing, 1948.
- MacKinnon, Catherine A. 1993. Only Words. MA: Harvard University Press, 1993.
- Ministry of Social Affairs and Health. Gender Equality Policy in Finland. Helsinki : University Printing House, 2006.
- Ministry of Social Development. New Zealand Government's National Review. Wellington : Ministry of Social, 2014.
- Munn, Norman L. The Evolution of the Human Mind. Melbourne: Thomas Lothian, 1971.
- Nawed, Ruchira T. et al., 2011. Men's Attitudes and Practices Regarding Gender and Violence against Women in Bangladesh: Preliminary Findings. Dhaka: Bangladesh. Bangladesh, 2011.
- Newcomb, Theodore M. Social Psychology. NY : Dryden Press, 1954.
- Philippine Commission on Women. Women's Empowerment, Development and Gender Equality Plan 2013-2016. Phil. Manila : UN Women, 2004.
- Stephen, Robbins. Organizational Behavior. USA : Prentice-Hall Publishing, 2006.
- Tarja Nieminen. Gender Equality Barometer. Helsinki : University Printing House, 2009.
- United Nations Development Programme. Human Development Reports. USA : United Nations Development Programme, 2013.
- World Economic Forum. The Global Gender Gap Reports. Geneva, Switzerland : World Economic Forum, 2013.

Journals

- Alcoff, Linda. "Cultural Feminism VS Post Structuralism: The Identity Crisis in Feminist Theory", Jastor. The University of Chicago Press, 1988.
- Catro, Linda. "Measuring Women's Empowerment and Women's Autonomy in the Philippines". A Paper Presented on the High-Level Panel. Global Forum on Gender Statistics in Mexico, 4-5 November 2014.

- Fazio, Russell H. and Olson, Michael A. "Reducing the Influence of Extra-personal Associations on the Implicit Association test: Personalizing the IAT". Jornal of Personality and Social Psychology. 2004. p.453-667.
- Fishbein, M. 2008. "A Reasoned Action Approach to Health Promotion," Medical Decision Making. p.834-844.
- Marshall, Barbara. "Configuring Gender : Exploration in Theory and Practice", Canadian Journal of Sociology Online. November-December 2000.
- Pew Research Center. "Global Attitudes Projects : Gender Equality Universally Embraced, But Inequality Acknowledged-22 Nation Global Attitudes Survey", 2010.
- Rogers, Carl R. "The Formative Tendency", Journal of Humanistic Psychology. 1978 : p.23-26.

Research Report

- Filla, Jackie and Larimer, Christopher W. "Public Attitudes toward Womenas Public Leaders". Research Paper, PA : Chatam University, 2011.
- Sequino, Stephanie and Lovinsky, James. "The Impact of Religiosity on Gender Attitudes and Outcomes". Research Paper, Burlington : University of Vermont, 2009.

Electronic Data Base

- "Kant, Immanuel. 1764. Observations on the Feeling of the Beautiful and Sublime". (Online). Available : http://en.wikipedia.org/wiki/Immanuel_Kant.
- Mill, John Stuart. "On Liberty". (Online). Available : http://en.wikipedia.org/wiki/John_Stuart_Mill
- "United Nations. Convention on Elimination of Discriminations Against Women in All Forms". (Online). Available : <http://unwomen-easia.org/project/cedaw>.
- Wikipedia. Biological Determinism (Online).: http://en.wikipedia.org/wiki/Biological_Determinism retrieved on January 20, 2015.

ภาคผนวก

แบบสอบถาม

เจตคติของประชาชนต่อความเสมอภาคหญิงชาย

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

1. ที่อยู่อาศัยปัจจุบันอยู่ในจังหวัด _____
 - 1.1 ภายในเขตเทศบาล
 - 1.2 นอกเขตเทศบาล
 - 1.3 อื่นๆ _____
2. อายุ _____ ปี
3. เพศ 3.1 ชาย 3.2 หญิง
4. สถานภาพ 4.1 โสด 4.2 สมรส 4.3 อื่นๆ _____
5. ระดับการศึกษาสูงสุด
 - 5.1 ประถมศึกษาหรือต่ำกว่า
 - 5.2 มัธยมศึกษา/ปวช.
 - 5.3 อนุปริญญา/ปวส./ปวท.
 - 5.4 ปริญญาตรีหรือสูงกว่า
6. อาชีพ
 - 6.1 ราชการ/รัฐวิสาหกิจ
 - 6.2 พนักงานเอกชน
 - 6.3 เจ้าของกิจการ/อิสระ/ค้าขาย
 - 6.4 รับจ้างทั่วไป
 - 6.5 เกษตร/ประมง
 - 6.6 แม่บ้าน/พ่อบ้าน
 - 6.7 ว่างาน
 - 6.8 นักเรียน/นักศึกษา
 - 6.9 อื่นๆ ระบุ _____
7. รายได้ต่อเดือน (บาท/เดือน)
 - 7.1 ไม่มีรายได้
 - 7.2 ไม่เกิน 10,000
 - 7.3 10,001 - 25,000
 - 7.4 25,001 - 40,000
 - 7.5 40,001 - 60,000
 - 7.6 มากกว่า 60,000

ส่วนที่ 2 เจตคติของประชาชนในมิติต่างๆ

โปรดระบุความคิดเห็นของท่านว่า “เห็นด้วย” หรือ “ไม่เห็นด้วย” ต่อข้อความต่อไปนี้ และเลือกตอบเพียงคำตอบเดียวเท่านั้น

2.1 ความเสมอภาคหญิงชายมิติครัวเรือน/ครอบครัว

2.1.1 แม้ว่าผู้ชายทำงานนอกบ้าน แต่ในปัจจุบันผู้หญิงก็ต้องทำงานนอกบ้าน และทำงานภายในบ้านอีกด้วย

- เห็นด้วย ไม่เห็นด้วย

2.1.2 เนื่องจากสามีเป็นหัวหน้าครอบครัว ภรรยาควรมีหน้าที่ดูแลลูกและสามี

- เห็นด้วย ไม่เห็นด้วย

2.1.3 คำกล่าวที่ว่า “ชายเป็นช้างเท้าหน้า หญิงเป็นช้างเท้าหลัง” ยังเป็นจริงในสังคมไทย

- เห็นด้วย ไม่เห็นด้วย

2.1.4 ผู้หญิงมีหน้าที่ในครัวเรือนมากกว่าผู้ชาย ในขณะที่ผู้ชายใช้เวลาอยู่นอกบ้านมากกว่า

เห็นด้วย

ไม่เห็นด้วย

2.1.5 โพรตระเบื้องกิจกรรมใดต่อไปนี้ที่ ผู้หญิง หรือ ผู้ชาย กระทำมากกว่ากัน (เลือกตอบเพียงหนึ่งคำตอบเท่านั้น)

1. มีเวลาพักผ่อนมากกว่า

ชาย หญิง

ทั้งชายและหญิง

2. มีเวลาดูแลอบรมบุตรมากกว่า

ชาย หญิง

ทั้งชายและหญิง

3. รับส่งบุตรไป-กลับโรงเรียน

ชาย หญิง

ทั้งชายและหญิง

4. พบปะสังสรรค์กับเพื่อนๆ มากกว่า

ชาย หญิง

ทั้งชายและหญิง

5. วางแผนการศึกษาให้บุตรมากกว่า

ชาย หญิง

ทั้งชายและหญิง

6. เป็นผู้ถูกคุมกำเนิดมากกว่า

ชาย หญิง

ทั้งชายและหญิง

7. ดูแลบิดามารดาที่ชราหรือป่วย

ชาย หญิง

ทั้งชายและหญิง

2.1.6 สังคมไทยมองว่าการทุบตีระหว่างสามีและภรรยาเป็นเรื่องส่วนตัว คนนอกไม่ควรเข้าไปยุ่งเกี่ยว

เห็นด้วย

ไม่เห็นด้วย

2.1.7 สังคมไทยให้ความสำคัญกับลูกชายมากกว่าลูกสาว เนื่องจากลูกชายเป็นผู้สืบสกุล

เห็นด้วย

ไม่เห็นด้วย

2.2 ความเสมอภาคหญิงชายในมิติสังคม

2.2.1 ละครและโฆษณานำเสนอภาพลักษณ์ของผู้หญิงในลักษณะวัตถุทางเพศมากกว่าความสามารถที่แท้จริง

เห็นด้วย

ไม่เห็นด้วย

2.2.2 ครูในโรงเรียนเชื่อว่า นักเรียนชายมีโอกาสนในการเป็นผู้นำมากกว่านักเรียนหญิง

เห็นด้วย ไม่เห็นด้วย

2.2.3 ผู้หญิงจำนวนไม่น้อยที่ประสบปัญหาการถูกข่มขืนและการล่วงละเมิดทางเพศไม่กล้าแจ้งความกับตำรวจเนื่องจากกลัวอับอายและเสียชื่อเสียง

เห็นด้วย ไม่เห็นด้วย

2.2.4 ผู้หญิงที่ผ่านการหย่าร้างและแต่งงานใหม่ได้รับการยอมรับน้อยกว่าผู้ชายที่ผ่านการหย่าร้างและแต่งงานใหม่

เห็นด้วย ไม่เห็นด้วย

2.2.5 คำกล่าวที่ว่า “การมีลูกสาวเหมือนมีส่วนอยู่หน้าบ้าน” ยังเป็นจริงในสังคมไทย

เห็นด้วย ไม่เห็นด้วย

2.2.6 โดยทั่วไปแล้ว สังคมไทยยังมองว่า ผู้ชายยังเป็นเพศที่มีบทบาทในสังคมมากกว่าผู้หญิง

เห็นด้วย ไม่เห็นด้วย

2.2.7 ผู้หญิงที่ตั้งครรภ์ก่อนวัยอันสมควร ได้รับการประณามจากสังคมมากกว่าผู้ชายที่ทำให้ตั้งครรภ์

เห็นด้วย ไม่เห็นด้วย

2.2.8 ศาสนาควรเปิดโอกาสให้ผู้หญิงสามารถบวชเรียนเป็นพระภิกษุณีได้เท่ากับผู้ชาย

เห็นด้วย ไม่เห็นด้วย

2.3 ความเสมอภาคหญิงชายในมิติเศรษฐกิจ

2.3.1 แม่ชายและหญิงจะมีความสามารถเท่าเทียมกัน แต่นายจ้างยังชอบที่จะจ้างลูกจ้างชายมากกว่า

เห็นด้วย ไม่เห็นด้วย

2.3.2 ในช่วงเศรษฐกิจตกต่ำ ลูกจ้างหญิงมักถูกกดดันให้ลาออกจากงานมากกว่าลูกจ้างชาย

เห็นด้วย ไม่เห็นด้วย

2.3.3 แม่ชายและหญิงจะมีความสามารถเท่าเทียมกัน ลูกจ้างหญิงมักจะได้รับค่าตอบแทนและสิทธิประโยชน์น้อยกว่าลูกจ้างชาย

เห็นด้วย ไม่เห็นด้วย

2.3.4 ผู้หญิงที่อายุมากกว่า 45 ปี จะหางานทำได้ยากกว่าผู้ชายที่มีอายุมากกว่า 45 ปี ในงานประเภทเดียวกัน

เห็นด้วย ไม่เห็นด้วย

2.3.5 สังคมไทยยังมองว่า แรงงานในครัวเรือนเป็นแรงงานที่ไม่สร้างมูลค่าทางเศรษฐกิจ

เห็นด้วย ไม่เห็นด้วย

2.3.6 ในความคิดเห็นของท่าน อาชีพต่อไปนี้ เหมาะสมกับผู้หญิงหรือผู้ชาย มากกว่ากัน (โปรดเลือกตอบเพียงหนึ่งคำตอบ)

1. แพทย์	☐ ชาย	☐ หญิง	☐ ทั้งชายและหญิง
2. ครูในโรงเรียน	☐ ชาย	☐ หญิง	☐ ทั้งชายและหญิง
3. พยาบาล	☐ ชาย	☐ หญิง	☐ ทั้งชายและหญิง
4. วิศวกร	☐ ชาย	☐ หญิง	☐ ทั้งชายและหญิง
5. เลขานุการ	☐ ชาย	☐ หญิง	☐ ทั้งชายและหญิง
6. ผู้บริหารระดับสูง	☐ ชาย	☐ หญิง	☐ ทั้งชายและหญิง
7. พนักงานประชาสัมพันธ์	☐ ชาย	☐ หญิง	☐ ทั้งชายและหญิง

2.4 ความเสมอภาคหญิงชายในมิติการมีส่วนร่วมทางการเมือง

2.4.1 ระบบการเมืองไทยยังถูกรวบงำจากนักการเมืองผู้ชายเกือบทั้งหมด

เห็นด้วย ไม่เห็นด้วย

2.4.2 นายกรัฐมนตรีหญิงหรือชายไม่มีความแตกต่างด้านความสามารถในการบริหารราชการแผ่นดิน

เห็นด้วย ไม่เห็นด้วย

2.4.3 ผู้หญิงไม่สามารถเป็นผู้นำทางการเมืองที่ดีได้ เนื่องจากมีภาวะผู้นำน้อยกว่านักการเมืองชาย

เห็นด้วย ไม่เห็นด้วย

2.4.4 ผู้หญิงยังเผชิญปัญหาการได้รับโอกาสในการเป็นผู้นำทางการเมืองน้อยกว่าผู้ชาย

เห็นด้วย ไม่เห็นด้วย

2.4.5 ผู้หญิงได้รับการยอมรับให้เป็นผู้นำทางการเมืองน้อยกว่าผู้ชาย

เห็นด้วย ไม่เห็นด้วย

2.4.6 ผู้หญิงยังขาดต้นแบบ ทางบทบาทที่ดีในการเป็นผู้นำทางการเมือง

เห็นด้วย ไม่เห็นด้วย

2.4.7 นักการเมืองหญิงยังถูกมองเป็น“ไม่ประดับ” ในระบบการเมืองไทย

เห็นด้วย ไม่เห็นด้วย

2.4.8 หากระบบการเมืองไทยมีนักการเมืองผู้หญิงมากขึ้นจะทำให้ปัญหาสังคมที่เกี่ยวข้องกับผู้หญิงได้รับการแก้ไขมากขึ้น

เห็นด้วย ไม่เห็นด้วย

จบการสัมภาษณ์

ขอขอบพระคุณในการตอบแบบสอบถาม

ประวัติย่อผู้วิจัย

ชื่อ	นายสมศักดิ์ อัครศิริศิลป์
วัน เดือน ปีเกิด	1 พฤศจิกายน 2506
การศึกษา	ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ สาขาบริหารธุรกิจ โรงเรียนอัสสัมชัญพาณิชย ระดับปริญญาตรี สาขานิติศาสตร์บัณฑิต มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ระดับปริญญาโท สาขาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ประวัติการทำงาน	พ.ศ. 2527 – 2532 เข้าทำงานในตำแหน่งผู้จัดการฝ่ายขาย ห้างหุ้นส่วนจำกัด ไทยอุตสาหกรรมเครื่องสนาม พ.ศ. 2532 – 2535 เป็นกรรมการผู้จัดการ บริษัท นวไทยเอ็นจีเนียริ่ง จำกัด พ.ศ. 2535 – 2538 ได้รับการแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งเป็นที่ปรึกษา รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงการต่างประเทศ พ.ศ. 2540 – 2544 ได้รับการแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งเป็นที่ปรึกษา รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ พ.ศ. 2545 – ปัจจุบัน เป็นประธานเจ้าหน้าที่บริหาร บริษัท นวไทยเครื่องสนาม จำกัด
ตำแหน่งปัจจุบัน	ประธานเจ้าหน้าที่บริหาร บริษัท นวไทยเครื่องสนาม จำกัด

สรุปย่อ

ลักษณะวิชา สังคมจิตวิทยา

เรื่อง เจตคติประชาชนด้านความเสมอภาคหญิงชายกับการพัฒนาสถานภาพสตรีไทย

ผู้วิจัย นายสมศักดิ์ อัครศิริศิลป์ หลักสูตร วปอ. รุ่นที่ 57

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ปัญหาความเสมอภาคหญิงชายถือเป็นปัญหาที่สะท้อนถึงความเหลื่อมล้ำทางสังคมที่มีสาเหตุของปัญหามาจากรากเหง้าด้านความเชื่อ วัฒนธรรม ความรู้สึกนึกคิด และโครงสร้างทางสังคมที่กำหนดค่านิยม “ชายเป็นใหญ่” มาแต่อดีต การศึกษาในต่างประเทศได้ชี้ว่า ระดับของปัญหาความเสมอภาคหญิงชายในประเทศมีความสัมพันธ์อย่างมากต่อขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศในตลาดโลกและระดับการพัฒนาทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงทำการศึกษาเจตคติของประชาชนไทยด้านความเสมอภาคหญิงชายเนื่องจากเจตคติถือเป็นตัวแปรระดับบุคคลที่สำคัญในการใช้พยากรณ์พฤติกรรมและการกระทำของบุคคลได้อย่างดีและมีทิศทาง การทำความเข้าใจเจตคติของประชาชนไทยด้านความเสมอภาคหญิงชายซึ่งจะทำให้ผู้วิจัยเข้าใจถึงช่องว่างด้าน โอกาส สิทธิ และหน้าที่ของผู้หญิงไทยมากขึ้น เพื่อใช้เป็นข้อมูลเชิงประจักษ์ในการวางแผนการพัฒนาสถานภาพสตรีและช่วยลดความเหลื่อมล้ำทางสังคมไทย

ผู้วิจัยเล็งเห็นความสำคัญของความเสมอภาคหญิงชายต่อความมั่นคงของชาติ โดยมีประเด็นดังต่อไปนี้

1. ผู้หญิงถือเป็นประชากรในสังคมไทยมากกว่ากึ่งหนึ่ง แต่งานวิจัยทั่วไปชี้ว่า ผู้หญิงไทยยังคงถูกเลือกปฏิบัติและยังไม่ได้รับสิทธิที่เท่าเทียมในการจ้างงาน ความไม่เท่าเทียมในการจ้างงานได้รับผลตอบแทนและสิทธิประโยชน์ต่างๆ ในการจ้างงาน

2. แม้ว่าผู้หญิงจะมีบทบาทมากขึ้นในทุกมิติของสังคมไทย แต่กลับพบว่า ผู้หญิงยังมีบทบาทหน้าที่ในครัวเรือนที่ยังขาดการแบ่งภาระจากผู้ชาย ผู้หญิงไทยควรได้รับสิทธิขั้นพื้นฐานในฐานะพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย และควรได้รับความคุ้มครองจากการกระทำรุนแรงในครอบครัว และปัญหาการลวนลามและคุกคามทางเพศ

3. ผู้หญิงไทยในมิติการมีส่วนร่วมทางการเมืองนั้น ผู้หญิงไทยควรได้รับหลักประกันในสิทธิและโอกาสในการเป็นผู้นำทางการเมืองทุกระดับ นอกจากนั้น ปัจจัยที่ต้อง

ไม่ใช่เงื่อนไขและเป็นอุปสรรคในการเข้าถึงทรัพยากรทางการเมืองแต่อย่างใด

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพทั่วไปของความเสมอภาคหญิงชายในสังคมไทยในมิติต่างๆ ได้แก่ มิติครัวเรือน มิติสังคม มิติทางเศรษฐกิจ และมิติการมีส่วนร่วมทางการเมือง
2. เพื่อศึกษาปัญหาความไม่เสมอภาคหญิงชายในสังคมไทย
3. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนามาตรการ กลไกและแผนงานเพื่อเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาสถานภาพสตรีไทย
4. เพื่อเสนอแนะให้แก่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องใช้เป็นแนวทางการพัฒนาสถานภาพสตรีไทย

ขอบเขตของการวิจัย

ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตของการวิจัยด้านเนื้อหาให้ครอบคลุมถึงเจตคติของประชาชนไทยด้านความเสมอภาคหญิงชายในมิติครัวเรือนหรือครอบครัว ความเสมอภาคหญิงชายในมิติสังคม ความเสมอภาคหญิงชายในมิติเศรษฐกิจ และความเสมอภาคหญิงชายในมิติการมีส่วนร่วมทางการเมือง

ในประเด็นขอบเขตด้านประชากร การศึกษาครั้งนี้เป็นการสำรวจเจตคติของประชาชนทั่วประเทศที่มีภูมิลำเนาอาศัยอยู่ใน 5 ภูมิภาคหลักของประเทศ ได้แก่ กรุงเทพมหานครและปริมณฑล ภาคกลาง ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคเหนือ และภาคใต้ โดยการสำรวจเจตคติของประชาชนไม่น้อยกว่า 1,000 คน

การศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้เวลาอย่างน้อย 40 วัน ในการเก็บข้อมูลภาคสนามจากกลุ่มตัวอย่างเป้าหมาย ผู้วิจัยได้ใช้การสุ่มตัวอย่างแบบพื้นที่และใช้ความน่าจะเป็น โดยกำหนดให้สองจังหวัดที่มีระดับของประชากรที่แตกต่างกันเป็นตัวแทนของภูมิภาค

วิธีการดำเนินการวิจัย

การศึกษาครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณและเป็นการวิจัยเชิงตัดขวางโดยใช้แบบสอบถามที่ได้รับการตรวจสอบจากผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อเป็นเครื่องมือในการรวบรวมข้อมูลเจตคติประชาชนไทยด้านความเสมอภาคหญิงชายในมิติที่กล่าวไว้ข้างต้น ผู้วิจัยได้กำหนดให้สัดส่วนของตัวอย่างให้มีความสอดคล้องกับลักษณะของประชากรไทย กล่าวคือ กลุ่มตัวอย่างผู้หญิงจะมีขนาด

ใหญ่กว่ากลุ่มตัวอย่างชายเล็กน้อย นอกจากนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดให้ขนาดของตัวอย่างในการศึกษาครั้งนี้ต้องไม่น้อยกว่า 1,000 คน เพื่อเป็นประโยชน์ต่อการอนุมานค่าทางสถิติไปสู่ลักษณะของประชากรไทย

การศึกษาครั้งนี้ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบพื้นที่ตัวแทน และใช้ความน่าจะเป็นในการเลือกตัวอย่างเพื่อทำการสำรวจเจตคติด้านความเสมอภาคหญิงชาย โดยผู้วิจัยได้เลือกจังหวัดจำนวนสองจังหวัดให้เป็นตัวแทนของภูมิภาคที่อยู่อาศัย จังหวัดแรกที่ถูกเลือกมาเป็นตัวแทนของภูมิภาคเป็นจังหวัดที่มีความหนาแน่นของประชากรสูง และมีระดับการพัฒนาสูงกว่าจังหวัดอื่นๆ ในภูมิภาค เพื่อเป็นตัวแทนความเป็นเมืองของภูมิภาคนั้นๆ ในขณะที่จังหวัดที่สองเป็นจังหวัดที่มีขนาดเล็กกว่า มีความหนาแน่นของประชากรน้อยกว่า และมีระดับพัฒนาน้อยกว่า เพื่อเป็นตัวแทนความเป็นชนบทของภูมิภาคนั้นๆ

การเก็บข้อมูลภาคสนามนั้น ผู้วิจัยได้กำหนดให้ผู้ช่วยนักวิจัยใช้วิธีการสัมภาษณ์แบบตัวต่อตัวเพื่อลดปัญหาอัตราการไม่ตอบกลับและความสมบูรณ์ของแบบสอบถาม ผู้วิจัยได้แบบสอบถามตอบกลับทั้งสิ้น 1,058 ฉบับ ที่มีความสมบูรณ์ในการประมวลผลทางสถิติ

แบบสอบถามที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลภาคสนามนั้น ประกอบด้วยข้อคำถามที่เกี่ยวกับลักษณะทางประชากรจำนวน 6 ข้อ และข้อคำถามเกี่ยวกับเจตคติความเสมอภาคหญิงชายด้านครัวเรือน ด้านสังคม ด้านเศรษฐกิจ และด้านการมีส่วนร่วมทางการเมือง ซึ่งเป็นคำถามปลายปิดทั้งหมด 29 ข้อ โดยผู้วิจัยได้พัฒนาคำถามโดยอ้างอิงจากคู่มือ “มาตรฐานและตัวชี้วัดความเสมอภาคหญิงชาย” ที่พัฒนาโดยนักวิชาการที่ได้รับการยอมรับด้านสตรีศึกษาแห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ (2552)

ผลการวิจัย

ความเสมอภาคหญิงชายในมิติครัวเรือนหรือครอบครัว

เกือบร้อยละ 60 ของตัวอย่างระบุว่า ผู้หญิงไทยในปัจจุบันต้องทำงานนอกบ้านและงานในบ้านด้วย ร้อยละ 58.8 มองว่า ผู้ชายคือหัวหน้าครอบครัวและผู้หญิงมีหน้าที่เป็นภรรยาดูแลลูกและสามีเท่านั้น ร้อยละ 27.8 ยังมีแนวคิดที่กำหนดให้ชายเป็นช้างเท้าหน้า และหญิงเป็นช้างเท้าหลัง ร้อยละ 46.6 ระบุว่า ผู้หญิงมีหน้าที่ในครัวเรือนมากกว่าผู้ชาย และผู้ชายใช้เวลาอยู่นอกบ้านมากกว่า เกือบร้อยละ 30 ของตัวอย่างมองว่า การทุบตีระหว่างสามีและภรรยาเป็นเรื่องส่วนตัว คนนอกไม่ควรเข้าไปยุ่งเกี่ยว ร้อยละ 14.1 ระบุว่า ลูกชายสำคัญกว่าลูกสาว เนื่องจากลูกชายถือเป็นผู้สืบสกุล

นอกจากนั้น ตัวอย่างส่วนใหญ่ (มากกว่าร้อยละ 50) ระบุว่า ผู้หญิงใช้เวลาดูแลอบรมบุตร รับบุตรไปกลับ โรงเรียน วางแผนการศึกษาให้แก่บุตร เป็นผู้ถูกคุมกำเนิด และดูแลบิดามารดาที่ป่วยหรือชรามากกว่าผู้ชาย ในขณะที่ผู้ชายมีเวลาในการพบปะสังสรรค์กับเพื่อนๆ มากกว่าผู้หญิง

ความเสมอภาคหญิงชายในมิติสังคม

เกือบร้อยละ 39 ของตัวอย่างระบุว่า ละครและโฆษณานำเสนอภาพลักษณ์ของผู้หญิงในลักษณะวัตถุทางเพศมากกว่าความสามารถที่แท้จริง ร้อยละ 20 ระบุว่า ครูในโรงเรียนเห็นว่านักเรียนชายมีโอกาสในการเป็นผู้นำมากกว่านักเรียนหญิง ร้อยละ 52.3 ระบุว่า ผู้หญิงจำนวนไม่น้อยที่ถูกล่วงละเมิดทางเพศแต่ไม่กล้าแจ้งความกับตำรวจ เนื่องจากกลัวความอับอายและเสียชื่อเสียง ร้อยละ 36.4 ระบุว่า ผู้หญิงที่ผ่านการหย่าร้างและแต่งงานใหม่ได้รับการยอมรับน้อยกว่าผู้ชายในสถานภาพเดียวกัน ร้อยละ 28.4 ระบุว่า “การมีลูกสาวเหมือนมีส่วนอยู่หน้าบ้าน” ร้อยละ 40.4 มองว่า ผู้ชายยังเป็นเพศที่มีบทบาทในสังคมมากกว่าผู้หญิง ร้อยละ 44.3 ระบุว่า ผู้หญิงที่ตั้งครรภ์ก่อนวัยอันควร ได้รับการประณามจากสังคมมากกว่าผู้ชายที่ก่อให้เกิดการตั้งครรภ์ ร้อยละ 42.9 ระบุว่า ศาสนาควรเปิดโอกาสให้ผู้หญิงสามารถบวชเรียนเป็นพระภิกษุณี ได้เท่ากับผู้ชาย

ความเสมอภาคหญิงชายในมิติเศรษฐกิจ

ร้อยละ 39 ของตัวอย่างระบุว่า แม่ชายและหญิงจะมีความสามารถเท่าเทียมกัน แต่นายจ้างยังชอบที่จะจ้างลูกจ้างชายมากกว่า ร้อยละ 28 ระบุว่า ในช่วงเศรษฐกิจตกต่ำ ลูกจ้างหญิงมักถูกกดดันให้ลาออกจางานมากกว่าลูกจ้างชาย ร้อยละ 24 ระบุว่า แม้ว่าชายและหญิงจะมีความสามารถที่เท่าเทียมกัน ลูกจ้างหญิงมักได้รับค่าตอบแทนและสิทธิประโยชน์น้อยกว่าลูกจ้างชาย ร้อยละ 56 ระบุว่า ผู้หญิงที่มีอายุ 45 ปีจะหางานทำได้ยากกว่าผู้ชายที่มีอายุมากกว่า 45 ปีในงานลักษณะเดียวกัน ร้อยละ 31.3 ระบุว่า แรงงานในครัวเรือนยังเป็นแรงงานที่ไม่สร้างมูลค่าทางเศรษฐกิจ

นอกจากนั้น มากกว่าร้อยละ 50 ของตัวอย่าง มีการมองภาพเหมารวมด้านอาชีพ กำหนดให้วิชาชีพแพทย์ วิศวกร และผู้บริหารระดับสูงเป็นวิชาชีพที่เหมาะสมกับผู้ชายมากกว่าผู้หญิง ในขณะที่ มากกว่าร้อยละ 60 ของกลุ่มตัวอย่าง กำหนดให้วิชาชีพครู พยาบาล เลขาธุรการและพนักงานประชาสัมพันธ์ (ถือเป็นอาชีพที่มีสถานภาพด้อยกว่าทางสังคม) เป็นอาชีพที่เหมาะสมกับผู้หญิงมากกว่าผู้ชาย

ความเสมอภาคหญิงชายในมิติการมีส่วนร่วมทางการเมือง

ร้อยละ 57 ของตัวอย่างระบุว่า ระบบการเมืองของไทยยังถูกครอบงำจากนักการเมืองผู้ชายเกือบทั้งหมด ร้อยละ 58 ระบุว่า นายกรัฐมนตรีหญิงหรือชายไม่มีความแตกต่างด้านความสามารถในการบริหารราชการแผ่นดิน ร้อยละ 38 เชื่อว่า ผู้หญิงไม่สามารถเป็นผู้นำทางการเมืองที่ดีได้ เนื่องจากมีภาวะผู้นำน้อยกว่านักการเมืองชาย ร้อยละ 62 ระบุว่า ผู้หญิงยังได้รับ

โอกาสในการเป็นผู้นำทางการเมืองน้อยกว่าผู้ชาย ร้อยละ 65 ระบุว่า ผู้หญิงได้รับการยอมรับให้เป็นผู้นำทางการเมืองน้อยกว่าผู้ชาย ร้อยละ 53 เชื่อว่า ผู้หญิงยังขาดต้นแบบทางบทบาทที่ดีในการเป็นผู้นำทางการเมือง ร้อยละ 44 ระบุว่า นักการเมืองหญิงยังถูกมองเป็น “ไม่ประดับ” ในระบบการเมืองไทย และร้อยละ 60 ของตัวอย่างระบุว่า หากระบบการเมืองไทยมีนักการเมืองหญิงมากขึ้นจะทำให้ปัญหาสังคมที่เกี่ยวกับผู้หญิงได้รับการแก้ไขมากขึ้น

นอกจากนั้น ในการศึกษาครั้งนี้ได้ศึกษาความแตกต่างของระดับเจตคติของประชาชนด้านความเสมอภาคหญิงชายในมิติครัวเรือน ความเสมอภาคหญิงชายในมิติสังคม ความเสมอภาคหญิงชายในมิติเศรษฐกิจ และความเสมอภาคหญิงชายในมิติการมีส่วนร่วมทางการเมือง มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 กับตัวแปรทางประชากร ได้แก่ ภาคที่อยู่อาศัย เพศ ระดับการศึกษา ประเภทของอาชีพ รายได้ต่อเดือน และเขตที่พักอาศัยของตัวอย่างอีกด้วย กล่าวโดยสรุปคือ ตัวอย่างที่อาศัยอยู่ในเมืองหลวง มีระดับการศึกษาสูง มีอาชีพและรายได้ที่มั่นคง เป็นผู้ที่มีระดับเจตคติที่ดีและมีความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับความเสมอภาคหญิงชายในสังคมไทยในมิติต่างๆ อย่างไรก็ตาม การศึกษาครั้งนี้ ปรากฏหลักฐานชี้ชัดว่า ตัวแปรอายุ (18 – 65 ปี) และสถานภาพสมรส มีอิทธิพลต่อระดับเจตคติความเสมอภาคหญิงชายในมิติที่กล่าวมาแล้วน้อยที่สุด

ข้อเสนอแนะ

ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยได้นำเสนอมาตรการใน “การพัฒนาสถานภาพสตรีไทย” เพื่อให้เป็นสังคมที่มีระดับการพัฒนาที่สมดุล เป็นธรรม มีเหตุมีผล และมีความยั่งยืน มีดังนี้

มาตรการที่ 1 เปลี่ยนแปลง เสริมสร้างเจตคติและสร้างการยอมรับความเสมอภาคระหว่างหญิงชาย

มาตรการที่ 2 พัฒนาศักยภาพ และเพิ่มโอกาสทางเศรษฐกิจและสังคมของผู้หญิงไทย ระบบเศรษฐกิจและสังคม

มาตรการที่ 3 พัฒนาสุขภาวะ คุณภาพชีวิตและเสริมสร้างความมั่นคงในชีวิตให้แก่ผู้หญิงไทยให้ผู้หญิงสามารถพึ่งตนเองได้

มาตรการที่ 4 พัฒนาศักยภาพผู้หญิงเพื่อเพิ่มโอกาสในการเข้าร่วมทางการเมือง การบริหารและการตัดสินใจในระดับต่างๆ

มาตรการที่ 5 เสริมสร้างและพัฒนาศักยภาพกลไกและองค์กรผู้หญิงภาคประชาชนทุกระดับ